

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SAMUEL SEGEV

İbraniceden tercüme eden
YUSUF SÜHA SONUÇ

ELİ COHEN CASUS

Mossad'ın en seçkin casusu Eli Cohen'in gerçek yaşam öyküsü
Şam'da Tek Başına

Mossad'ın eğitim tesisi *Midraş Eli Cohen*'de onun için şunlar yazmaktadır:

"6 Aralık 1924 tarihinde İskenderiye'de dünyaya geldi.

33 yaşında İsrail'e göç etti. İsrail'in askeri istihbarat teşkilatı Aman'a, daha sonra Mossad'a dahil edildi ve uygun bir birime yerleştirildi. Suriye'ye gizli göreve gönderildi. Şam'da üç yıl boyunca tek başına büyük bir cesaretle çalıştı. Suriye ordusu ve hükümetinde zengin bir irtibat ağı kurdu. Sağladığı hayati öneme haiz istihbari bilgiler sayesinde İsrail Altı Gün Savaşında düşmanlarını mağlup etti. Yakalandı ve 18 Mayıs 1965 tarihinde Merce Meydanında asılarak idam edildi. Bedeni İsrail'e getirilemedi. Eli, kamuoyunca bilinmeyen savaşçılardan biriydi. Tek başına savaştı ve İsrail güvenliği için düşman topraklarında hayatını riske attı."

SAMUEL SEGEV

İbraniceden tercüme eden
YUSUF SÜHA SONUÇ

ELİ COHEN CASUS

Mossad'ın en seçkin casusu Eli Cohen'in gerçek yaşam öyküsü
Şam'da Tek Başına

altınordu
yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Eli Cohen - Casus
Mossad'ın En Seçkin Casusu Eli Cohen'in
Gerçek Yaşam Öyküsü
Şam'da Tek Başına.

Orjinal Adı

בודד בדמשק חייו ומותו של המרגל הישראלי אלי כהן

Boded Bedamasek: Hayav ve Moto Şel HaMaragel
Ha Yisraeli Eli Cohen

Copyright ● by Keter Books (2005) Ltd.
Meshek 33, Moshav Ben-Shemen, Israel

Yazan: Samuel Segev

İbranice aslından çeviren

Yusuf Süha Sonuç (ysonuc@gmail.com)

ISBN: 978-605-7702-25-8

1. Baskı - Eylül 2019

Türkçe yayın hakları

Altınordu Yayınları

Yayın No: 138

Sertifika No: 32505

Baskı

Grafiker Ofset

Kapak, Sayfa Tasarımı

Başak Kitap Kırtasiye Markasıdır.

Sağlık Mahallesi Halk Sokak

No: 11/1 Kızılay-Ankara

Tel: 0 312 433 28 09

0 536 981 28 08

muratipekoglu@gmail.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Samuel Segev: İsraili istihbaratçı, yazar ve gazeteci. 1926 yılında Tiberiya’da dünyaya geldi. Uzun yıllar İsrail’in Maariv gazetesinde makaleler yazdı. Aynı zamanda Kanada’nın Winnipeg Free Press’de köşe yazarlığı yaptı. New York’ta bulunan Hofstra Üniversitesinde akademisyen olarak çalıştı. Eli Cohen’i anlattığı bu kitabıyla beraber dört adet eser kaleme almıştır.

Yusuf Süha Sonuç: Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun oldu. Üniversite yıllarında İngiltere ve Fransa’da değişim programlarına dahil oldu. Uzun yıllar Suriye, Ürdün, Filistin, İsrail ve Mısır’da rehberlik yaptı. ODTÜ Uluslararası İlişkiler ve Ankara Üniversitesi Dinler Tarihinde yüksek lisans eğitimleri aldı. “Başlangıcından Günümüze Dini Siyonizm” başlıklı yüksek lisans tezi 2017 yılında düzenlenen Uluslararası İsrailiyat ve Yahudilik Çalışmaları Konferansında en iyi yüksek lisans tezi seçildi. Halihazırda Ankara Üniversitesi Dinler Tarihinde doktora programında tez çalışmasını yürütmektedir. Çeşitli seviyelerde İngilizce, İbranice ve Arapça bilmektedir.

Çevirmenin Önsözü

Türk Tarih Kurumunda 2013 yılında başladığım İbranice öğreniminin ardından, 2015 Aralık ayında İsrail’de girdiğim İbranice seviye tespit sınavı Yael’deki başarılı sınav sonucum İbranice’den bir kitap tercümesi yapmak için içimde bir ışık yakmıştı. Bu kataba ise, aynı günlerde Türkiye’ye dönüş yolunda Tel Aviv’de bir kitapçıda rastlamıştım. Kitap, İsrail’in en önemli istihbarat görevlisi ve İsrail’de bir milli kahraman olarak kabul edilen Eli Cohen’in hayat hikayesini anlatıyordu. İsrail’in Askeri İstihbaratı AMAN tarafından kazandırılmış, daha sonra ekip arkadaşlarıyla beraber Mossad’ın en gizli birimi olan Kayserya’da görev yapmıştı. Görev sahası Suriye’ydi. Suriye’de Kamil Emin Sabit takma ismiyle görev yaptı. Eli Cohen, sahanın ruhunu en iyi yansıtmış ajanlardan biri olarak kabul ediliyordu. Suriye Cumhurbaşkanı Emin El Hafız dahil olmak üzere üst düzey sivil ve askeri bürokrasiyle yakın ilişkiler kurmuştu. Bu özelliğinden dolayı Eli Cohen’in izlediği yol ve başarısının halen Mossad’ta örnek olarak anlatıldığına dair haberlere rastlamak mümkün. Eli Cohen, Şam’da kurduğu dostluklar sayesinde Mossad’a mükemmel bilgiler sunmuştu. Bu bilgiler sayesinde İsrail’in 1967 Altı Gün Savaşında Suriye ordusunu mağlup ettiğinden bahsedilmektedir. Kitapta, AMAN ve Mossad’ın bir ajanını operasyona nasıl hazırladığını ve İsrail’de istihbarat-siyaset makamları arasındaki karar alma sürecini anlama noktasında önemli anlatımlar mevcut. Söz konusu bahis ve Eli Cohen’in faaliyetleri bu kitabı tercüme etmek için ilk nedenimdi.

Samuel Segev araştırmacı gazeteci ve yazar. Segev, Eli Cohen'in sivil ve görev hayatına dair mihenk taşlarını sıralarken, aynı zamanda Cohen'in görev sahası olan Suriye'deki iç siyaseti ve gelişmeleri, siyasi tarih kitaplarında az rastlanılacak bilgilerle anlatmaktadır. 2012 yılında başlayan Suriye'deki kargaşadan en fazla etkilenen lkemiz. Eli Cohen'in Suriye görevi, günümüzde halen Suriye'de iktidarda bulunan Baas Partisinin iktidara geliş yıllarına rastlamaktadır. Baas Partisinin Suriye'de iktidara gelişini ve partide yaşanan kırılmaları anlatmaktadır. Günümüz Suriye'sine de ışık tutabilecek bilgiler sunması bu kitabı tercüme etmemdeki ikinci nedendir. Yazarın stn betimleme özelliği, uzun yıllar rehberlik yaptığım Suriye, Filistin, İsrail ve Mısır'ın caddelerini gözümün önüne getirdi. Bu açıdan, yazarın kaleminin bölgeyi ve olayları anlatma babında ne kadar kuvvetli olduğunu bir kez daha ifade etmek isterim.

6

Eli Cohen ile Türkiye'yi keştiren nokta ise Cohen'in Halep'e ve kuzey kırsalına yaptığı seyahatlerdir. Bu konuda İsrailiyat dergisinin 2018 yılındaki üçüncü sayısında İsrail ile Türkiye arasında 1958-1979 yıllarını kapsayan istihbarat işbirliğine dair bir makale kaleme aldım. Gerek İbranice'den tercüme ettiğim elinizdeki kitabın gerekse bahsettiğim makalenin İsrail, Suriye ve istihbarat araştırmalarına ilgisi olan okurlar ve akademisyenler yarar sağlayacağını mit ediyorum.

İbranice konusunda beni teşvik eden başta sevgili babam Mehmet şevki Sonuç'a ve aileme, İbranice hocam Dr. Muhammed Mustafa Kulu'ya, İbranice derslerinde destek veren ilgili kurumlara, yoğun çalışma hayatında vakit ayırarak çeviriyi tashih eden Av. Uęur Uzer'e ve yayına hazırlayan ekibe iten teşekkürü bir borç bilirim.

Yusuf Süha Sonuç

22 Ağustos 2019, Ankara

GİRİŞ

Eli Cohen kuşkusuz bir milli kahramandır. Eli Cohen'in tutuklanması ve Şam Merce Meydanı'nda idam edilmesinden 47 yıl geçmesine rağmen, onun hikayesi İsrail'de ve Arap ülkelerinde anlatılmaya devam etmektedir. Faaliyetleri istihbarat servislerinin eğitimlerinde ders olarak okutulmaktadır.

Eli Cohen Şam'da yaşamış, Suriye rejiminin liderleriyle yakın ilişkiler tesis etmiş, liderlerin özellikleri, Sovyetler Birliği ile olan askeri ilişkileri, Arap dünyasının siyasi ve askeri hazırlıklarıyla ilgili olarak İsrail'e önemli bilgiler göndermiştir. Yakalanması ve idam edilmesi bağlamında modern dönemde ilk kez bir İsrailli, İsrail ve diasporadaki soydaşları için bunlara katlanmıştır. Ölümünün ardından ismi caddelere, parklara, okullara, sinagoglara ve birçok kuruma verilmiştir. Onun dahil olduğu eğitimler ve operasyonlar günümüzde devam etmiyor. Ayrıca görev yaptığı Kayserya Bölümü başkanı Yoshe Yariv (takma adı Dan), bölüm başkan yardımcısı Gedelya Halaf ve Şimon Someh (takma adı Samaan) da hayatta değiller. Bu kitap, Eli Cohen'in eğitimine, Şam'a ajan olarak gönderilmesine ve operasyonlarına dair önceden bilinmeyen bilgiler sunmaktadır. Suriye kanadında da İsrail istihbarat örgütlerince kullanılan rejimin adamları ve görevlileri infaz edildi, bazıları serbest bırakıldı. Diğerleri ise sırasıyla mezara gittiler.

Eli Cohen'in idam edilmesinin ardından İsrail'de ve dünyada, onun faaliyetlerini ve kahramanlığını anlatan kitaplar yayınlan-

mıştır. “Savaşçı 88”in ilişkileri ve ölümü hakkındaki gizlilik kararı uzun yıllar devam etmiş, nihayetinde kısmen kaldırılmıştır. Mossad, Eli’nin Şam’daki faaliyetleri hakkında geçtiğimiz günlerde kısa bir bilgilendirme yaptı. Ancak bu bilgilendirmede yine de pek detaya inilmedi ve Eli hakkındaki arşivlere erişim yasağının devam ettiği duyuruldu.

Aynı şey Suriye tarafı için de geçerlidir. Suriye istihbaratı “Savaşçı 88”in yakalanışı hakkında bir şey yayınlamamış, operasyonun içeriği ve Suriye’ye siyasi etkisi konusunda detay vermemiştir. Bu yüzden elimizde İsraili ajanın ele geçirilmesiyle ilgili bilgi verebilecek 3 Suriyeli tanık vardır. Bunlar; Eli Cohen’in tutukladığı dönemde önemli bir siyasetçi olan Cumhurbaşkanı Emin El-Hafız, Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürlerinden Mundar Al Mutzali ve Cohen’i yargılayan zalim hakim Albay Salah el-Dali’dir.

- 8) El Cezire ile röportajında Emin El Hafız, Eli Cohen’in yakalanışı ve sorgusu hakkında bilgi vermiş, Cohen’in cesedinin çölde bir yere gömüldüğünü, yerinin bilinmediğini ifade etmişti. Albay El Dali, Eli Cohen’in duruşmasıyla ilgili propagandavari bir eser kaleme aldı ve Cohen’in Suriye’ye girişinde “bir NATO üyesi ülke ajanının” yardım ettiğini iddia etti. Ancak NATO’nun kurumsal olarak temiz olduğunu ve İsraili “Savaşçı”dan sağlanan istihbarattan istifade etmediklerini de söyledi.

Eli Cohen’in yargılanmasına ilişkin süreci bir kenara koyarsak, onun Golan Tepeleri ve civarıyla ilgili ilettiği bilgilerin, Altı Gün Savaşı’nda (1967) İsrail ordusuna katkıları çok kıymetli olmuştur. Altı Gün Savaşı sırasında İsrail Başbakanı olan Levi Eşkol bu durumu şöyle yorumlamaktadır: “Eli Cohen’in Suriye sınır hattına dair raporları birliklerin seferberliğe geçmesini ve savaşı kazanmamızı sağlamıştır.” Cohen, bu başarısından dolayı ölümünden sonra da olsa en önemli takdirlerden birini aldı. Moşe Arens’in

Savunma Bakanı olduğu dönemde Cohen'e yarbaylık rütbesi verilmiştir. Ayrıca yakalanışının 40.yılında yapılan anma etkinliğinde (18 Mayıs 2005) Mossad, ajanlarını yetiştirdiği Midraşa'ya Eli Cohen'in adını vermiştir. Günümüzde Midraşa'nın girişinde Eli'nin bir heykeli vardır. Heykelin levhasında şöyle yazmaktadır: "Suriye hükümeti ve ordusundaki üst düzey kişilerinden müteşekkil geniş bir haber alma ağı geliştirdi ve elde ettiği bilgileri İsrail'e ileterek İsrail ordusunun Golan Tepelerinde galip gelmesini sağladı".

Bu kitabı yazarken, hayatının farklı dönemlerinde Eli Cohen ile ilişkisi olan kişilerle görüştüm. Makul nedenlerden dolayı çoğunun ismi bu kitapta zikredilmemiştir. Her birine müteşekkirim. Onların bu kitabın her bir sayfasına katkısı çok önemlidir. Onların ifadeleri önümü aydınlattı ve İsrailli "Savaşçıların" düşman ülkelerde nasıl tehlike ve dolambaçlı bir iş yürüttüklerini bana gösterdi. Ayrıca Eli Cohen'in hayatını ve Şam'daki faaliyetleri bu hakkında çalışmayı yazmamı sağladı.

Eli Cohen'in merhum annesi Sofi'ye, eşi Nadia'ya, kardeşi Albert'e, Albert'in eşi Dalia'ya, kardeşleri Morris, Efraim ve Sara ile onların eşlerine derin şükranlarımı sunuyorum.

Samuel Segev
Herzliya, 2012

BÖLÜM 1

ŞAM'DA BİR TUZAK

İsrail'e son ziyaretinden sonra 26 Kasım 1964 tarihinde Brüksel aktarmalı dönüşünde Eli Cohen'i soğuk, yağmurlu ve karamsar bir Şam karşıladı. Birçok arkadaşından onu Şam havalimanında sadece, Şam radyosunun İspanyolca servisinde yayın yapan George Seyf bekliyordu. Cohen'in Suriye'deki en önemli bilgi kaynaklarından biri olan Suriye eski Genelkurmay Başkanı'nın yeğeni Yarbay Muaz Zahreddin, Türkiye sınırına uzak olmayan İdlib kentine tayini çıkmıştı. Cohen'in Suriye'ye herhangi bir aramaya tabi olmadan girmesine yardımcı olan Mecid Şeyhula'd, Şam'ın dışında yer alan çiftliğindeydi. Şam Havalimanı kontrol kulesi müdürünün hanımı ve aynı zamanda Eli Cohen'e aşık olan Meryem El-Maz, Akdeniz kıyısında sahil kenti olan Lazkiye'deki akrabalarını ziyaretteydi. Meryem'in görümcesi Rosette, Şam'da olmasına rağmen kışın soğuğu onu yatağa mahkum etmiş, George Seyf aracılığıyla Kamil Emin Sabit'e¹ öpücüklerini ve sevgisini iletmışti.

Kamil Emin Sabit, prestijli bir mahalle olan Ebu Rumman'deki Said Rumeih apartmanındaki devasa dairesine geldiğinde içinde tuhaf bir his vardı. Beş odalı bu daire, binanın dördüncü katında yer alıyor, Suriye Genelkurmay Başkanlığı karargahının tamamını görüyordu. Kamil'in önceki gelişlerini sıcaklıkla karşılayan komşuları bu sefer soğuk ve ilgisizlerdi. Daha sonra öğrenecekti ki, onun yokluğunda Suriye askeri istihbaratı -Muhabe-

rat- görevlileri dairesine girmiş ve arama yapmışlar, evde şüpheli bir şey bulamamışlardı. Daha sonra Kamil'in komşularının ifadelerini almışlardı. Komşularının çoğu onun mütevazı hayatına hayran olduklarını söylemişlerdi. Komşularının ve oturduğu mahallenin prestijli ve zenginlerin oturduğu bir mahalle olmasına rağmen, Kamil'in şahsi arabasının olmaması, toplu taşıma araçlarını kullandığını aktarmışlardı. Bir komşusu Suriye istihbarat memurlarına, onu yemeğe davet etmek için dairesine gittiğinde Kamil'in az önce yemek yediğini ve bir şey istemediğini söylediğini aktardı. Komşusu, Kamil'e ne yemek yediğini sorduğunda ise konserve den çıkanlarla kendine bir sandviç yaptığını söylemişti. Komşusu bu olay üzerine Kamil'in cimri biri olduğunu düşünmeye başladığını dile getirmişti.

Kuşkusuz 1964 yılının Kasım ayındaki Şam, Eli Cohen'in iki ay önce tatil için ayrıldığı Şam'dan farklıydı. Şehir, savaş ihtimali ve iç siyasi mücadelelerin heyecanı ile çalkalanıyordu. Kışın çetinliği adeta Suriye'deki siyasi iklimi yansıtıyordu. El-Asri adlı kulüpte Seyf, arkadaşına Şam'daki son gelişmeleri anlatıyordu. Kuşkusuz en önemli gelişme, Baas Partisi içerisinde, Genelkurmay Başkanı Salah Cedid liderliğindeki radikallerin yükselişiydi. Genç subaylar ve radikal aktivistler Salah Bitar'ı "sosyalizmin prensiplerinden sapmakla" ve "muhafazakar ekonomi ve sosyal politikalar" yürütmekle suçlamaktaydı. Cumhurbaşkanı Emin El Hafız, Bitar'ı desteklemek ya da Cedid ile beraber ilerlemek arasında seçim yapma durumundaydı. Tercihini Cedid'i ve onun Hava Kuvvetleri Komutanı, Baas Partisinin yükselen değeri Hafız Esad'ten yana kullandı. Bu arada Emin El Hafız rahatsızlanmış, tedavi için Paris'e gitmişti. 12 Kasım'da Suriye'ye döndüğünde hem sağlığına kavuşamamış, hem de siyaseten zayıflamıştı. Bunun üzerine Baas Partisinin kurucu babalarından Mişel Eflak, Almanya'daki sürgününe son vererek El Hafız'ı desteklemek için Şam'a geldi. Seyf, bu gelişmeleri aktarırken son olarak Kamil'e şu tavsiyede bulundu: "Dostum, Cumhurbaşkanı güç kaybediyor, yeni bir dost arayışına girmelisin."

Bu atmosferde “Kamil Emin Sabit” tekrar Şam’a intibak etti. Güvenlik nedenlerinden dolayı, İsrail’deki amirleri [Yoske Yariv (Dan), Gedelia Halef ve Şimon Someh (Samaan)] Eli Cohen’e iki hafta boyunca manipüle cihazını kullanmamasını söylemişti. İlk günlerde Eli verilen talimata uydu. Ancak beklenmeyen bir hadise cihazı kullanmaya zorladı.

1 Aralık 1964 tarihinde Kamil ve tüccar arkadaşı Kamil El Hişan, dostları Mecid Şeyhulard tarafından akşam yemeğine davet edilmişlerdi. Mecid iyi bir aşçıydı. Müslüman olmasına rağmen İslami kurallara pek riayet ettiği söylenemezdi. Eti şarap ile marine eder, alkol kullanırdı. Bu davette de öyle yapmıştı. Zengin bir salata menüsünün ardından misafirlerine kırmızı şarapla terbiye edilmiş kuzu etli pilav ile yanında viski sundu. Yemeklerini yerken Mecid, Nazi Almanyası sırasındaki hatıralarını anlatmaya başladı. Kamil bu hikayeleri daha evvel dinlemişti. Ancak bu sefer hikayenin yeni bölümlerinden bahsediyordu. Mecid, Berlin’deyken Hitler ile hiç karşılaşmamıştı. Ancak Eichmann ile görüşmüş, Eichmann’ın yaveri Franz Rademacher ile görüşmeleri olmuştu. Rademacher “Rosilio” takma adıyla Şam’da yaşıyordu. Tabi bu bilgi Kamil’in dikkatini çekmişti ve sohbe tüm dikkatini vermeye başladı. İsrail istihbaratına girdiği döneme denk gelen, Mayıs 1960’da Eichmann’ın yakalanışı hatırına geldi. Tüm İsrail kamuoyu Eichmann’ın yakalanışıyla ve onun yargılanmasıyla ilgilenmişti. Şam’a gelmeden önce de amirleri ana görevi olmamakla beraber Suriye’de yaşayan ve Suriye ordusuna hizmet eden Nazi mensuplarının olup olmadığını tespit etmek için gözünü dört açmasını, ama yine de asıl işinin bu olmadığını tembihlemişlerdi.

Kahire gibi Şam da o günlerde Nazi suçlularına ev sahipliği yapıyordu. Onlardan biri Eichmann’ın yardımcılarından Eloise Brunner idi. Brunner, Doğu Avrupa Yahudilerinin, Fransa, Hollanda ve Belçika’daki aktarım kamplarından sonra getirildiği nihai kamp olan Drancy’nin komutanıydı. Şam’daki diğer kişi Rademacher idi. Bir demiryolu işçisinin oğlu olan Rademacher

genç yaşta Nazi Partisine katılmış ve yükselmişti. Nihayetinde Adolf Hitler'in en yakınındaki isimlerden biri olmuştu. Rademacher, Yahudilerin Madagaskar adasına transfer edilmesini ve bir memorandumla bunu dünyaya duyurulmasını teklif eden kişiydi. Ayrıca "Yahudi Problemine Dair Nihai Çözüm" metninin oluşturulduğu Wannsee Konferansının icra üyesiydi. Nazi döneminde Alman Dışişleri Bakanlığında görev yapmış, hem Eichmann ile Alman Büyükelçilikleri arasında iletişimi kurmuş hem de büyükelçilerin bulundukları ülke makamları nezdinde "Yahudilerin gizli düşünceleri"ni muhataplarına aktarmasını sağlamıştı. Sırbistan ve Romanya'dan yaklaşık 3 bin Yahudi'nin toplama kamplarına transfer edilmesine bizzat ilgilenmiş, bu yüzden 1952 Nuremberg Mahkemelerince 42 yıl hapse mahkûm edilmişti. Ancak Robert Kramer adındaki bir arkadaşı sayesinde İspanyol pasaportu almış, Almanya'dan kaçarak Uruguay'a iltica etmiş, daha sonra Arjantin'e geçmiştir. Eichmann'ın Arjantin'de Mossad tarafından kaçırılması ve İsrail'e getirilerek yargılanmasının ardından Rademacher, sıranın kendisine geldiğini düşünerek Arjantin'den ayrılmanın yollarını aramıştır. Benito Mussolini'nin müttefik kuvvetlerin elinden kurtardığı Nazi subaylarından biri olan Otto Skorzeny'nin yardımıyla Rademacher, 1961 yılında Kahire'ye, oradan Şam'a geçti.

Kamil Emin Sabit'in Rademacher'in Şam'da olduğunu öğrendiği 1 Aralık 1964 tarihindeki Mecid Şeyhulard'ın çiftliğindeki davete dönecek olursak, Kamil bu bilgiyi netleştirmek istedi. Mecid, eski Nazi üyesi olan "Rosilio"yu arayarak Arjantin'de tanıdığı bir arkadaşını şu anda evinde misafir ettiğini, "Rosilio"yu onunla tanıştırmak istediğini söyledi. 45 dakika sonra Mecid ve Kamil, Rosilio ile sohbet etmeye başlamıştı. Nazi suçlusu Suriye Merkez Bankasının yakınlarında Şahbender caddesinde yükselen lüks bir apartmanda oturuyordu. Apartman yüksek dış duvarla çevriliydi, arkasında ise güzel dizayn edilmiş bir bahçesi vardı.

Rademacher'ın dış görünüşü etkileyiciydi. Yaşından (59 yaşında) genç gösteriyordu. Uzun boylu ve üst dudaklarını kapatan koyu siyah bıyığı vardı. Akıcı bir şekilde İspanyolca konuşuyordu. Üslubu sakindi. Eli gözlerini üstünden hiç çekmiyordu. Rademacher'in eşi de yaşını göstermiyordu ve her ikisi de Almanya'daki geçmişlerinden bahsetmiyorlardı. Eşi Buenos Aires'teki eski güzel günlerini anıyordu. Uygun bir dönemde Santa Fe Caddesini ve Mar Del Plata rivierasını tekrar görmek istediğini söyledi. Rosilio, Kamil Emin Sabit ile rahat iletişim kuruyordu. Sohbet sırasında bir ara Şam'da sahte kimlikle yaşamak zorunda olduğunu söyledi. Çünkü "Yahudiler onun peşindeydi." Ancak Suriye rejimi kendisini koruduğu için Şam'da rahattı. Çevresi Rademacher'in bir silah tüccarı ve Arap ülkelerinde olup bitenleri takip eden Alman gazetecilere yazı gönderen bir şahıs olarak biliyordu. Bunun yanında, Suriye istihbaratıyla ilintiliydi ve tanıştığı kişilerle ilgili onlara rapor iletiyordu. Bu yüzden Rademacher, Eli Cohen'in misafir olduğu eve yaptığı ziyareti de rapor etmişti. Bu görüşme Suriye istihbarat başkanı Ahmed Suedani'nin Kamil Emin Sabit hakkındaki kuşkusunu daha da artıracaktı.

Belirtmek gerekir ki, Nazi suçlularını takip eden Almanlar, Rademacher'in izine Şam'da rastlamışlar ve Suriye hükümetinden iade edilmesini istemişlerdi. Lakin Suriyeliler "Rademacher'in Suriye'de yaşamadığını" söyleyerek talebi reddetmişlerdi. Kendisini koruyanların tavsiyesi üzerine Rademacher, adresini değiştirdi ve çevresiyle görüşmesine bir süre ara verdi. Ancak Mecid Şeyhulard ve Kamil Emin Sabit ile görüşmesinden sonra Alman istihbaratı tekrar peşine düşecekti. Eylül 1966'da Alman istihbarat ajanları, Rademacher'i Şam'daki evinden kaçırdı, diplomatik plakalı araçlar Lübnan'a götürdü ve oradan özel uçakla Almanya'ya transfer ettiler. Almanya'da mahkemeye çıkarıldı ve Mart 1968'de 5 yıl hapse mahkum edildi. Rademacher cezası tamamlanmadan 17 Mart 1973'te hücresinde öldü. Alman istihbaratının Rademacher'in adresini nasıl öğrendiği halen bilinmemektedir.

Ertesi gün, 2 Aralık 1964'te sabah saat 8:30'da Eli Cohen, Rademacher ile görüşmesini İsrail'e ileterek, talimat istedi. Hal-buki maniple cihazını kullanması ve Nazi suçlularına dair Co-hen'e verilen talimat netti: "Şam'a vardktan sonra iki hafta bo-yunca maniple cihazını kullanma. Nazi suçluları olup olmadığını öğren. Ama bu işten uzak dur ve kendi istikametinden şaşma". Ancak hiçbir amir, Şam'a vardktan birkaç gün sonra elde ettiği bu bilgiyi iletmesinden dolayı onu disiplinsizlikle suçlayamazdı. Rademacher'in Şam'da olduğunun öğrenilmesi Eli için inanılmaz bir başarıydı. Bu gelişme ona güven hissi verdi ve bu güvenle, ar-tan frekansla İsrail'e bilgi vermeyi sürdürdü.

1965 yılında Şam'da siyasi krizler patlak vermişti. 3 Ocak 1965 tarihinde Şam yönetimi 700 sanayi ve ticari şirketi milli-leştirme kararı aldı. Sosyalist fikirlere sahip Baas Partisi tekstil, çimento, şeker, yağ, konserve gıda ve ilaç üreticilerinin tesislerini millileştirdi. Bu gelişmelerden dolayı ülkeden sermaye çıkışı baş-ladı. Sadece bir günde 200 milyon dolardan fazla sermaye Lü-bnan'a kaçtı. İş adamları karara karşı genel boykot ilan etti. Şam müftüsü ve bölgedeki dini liderler rejimin seküler duruşuna karşı tutum takındılar. Bu muhalefete karşı Cumhurbaşkanı Emin El Hafız derhal askeri mahkeme kurulması emrini verdi. Mahke-menin başkanlığına Albay Salah El Dali getirildi. El Dali, 1928 yılında Humus'ta doğmuştu. 1954 yılında Cumhurbaşkanı Edib Çiçekli'ye karşı yapılan askeri darbeye katılmıştı. Dali, Mısır ve Suriye'nin birliktelikle kurduğu Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin (1958-1962) 1962 yılında dağılmasına karşı çıkmış ve bir süre tutuklu kalmıştı. Ancak 8 Mart 1963 tarihindeki Baas Partisinin gerçekleştirdiği darbeden sonra Baas'a katıldı. Mahkemenin iki üyesi Binbaşı Salim Hatum ve Binbaşı Rabah Tamil, Kamil'in ar-kadaşlarıydı.

Emin El Hafız mahkeme kurmakla kalmadı. Şam'daki ge-nel grevi kırmak için başka adımlar attı: Şam'a yeni bir müftü tayin etti, dükkanları zorla açtırdı. Grevi destekleyen 13 büyük

işadamını tutukladı. Kamil bu gelişmeleri hayretle takip ediyordu. Hiçbir şeyin, Baas rejiminin kendi politikalarını uygulamasına engel olamayacağını anladı. Sadece Suriye'deki iç gelişmeler değil, Baas politikalarının İsrail'e ve Batı'ya yansımalarına dair de çıkarsama bulunuyordu. Baas rejimini desteklemek için Sovyet istihbaratı, Suriyeli muhataplarıyla ilişkilerini yoğunlaştırmıştı. Sovyet askeri istihbaratı ise, Suriye askeri istihbaratına sızma olabileceğinden endişe ediyordu ve bu işin sağlam bir şekilde organize edilmesi gerektiğini vurguluyordu. Bu işbirliği sayesinde, Eli Cohen Kasım 1964'te İsrail'de tatilde olduğu sırada, Suriye istihbaratı ABD elçiliğinde ikinci katip olarak görev yapan, aslında CIA'nın Şam istasyon şefi Walter Snowdon öncülüğündeki Amerikan casusluk ağını ortaya çıkarmıştı. Ağın önemli üyelerinden biri, eski Suriye Cumhurbaşkanı'nın akrabası Ferhan Atassi idi. Atassi, ifşa olmasından hemen sonra ABD Büyükelçiliğine giderek sığınma talep etti. Ancak ABD vatandaşı olmasına rağmen Atassi'nin ifşa olmasından sonra Amerikalılar buna yanaşmadı. 46 yaşındaki CIA istasyon şefi Snowdon, Şam'da 3 yıldır bulunuyordu. Deşifre olmasının ardından "istenmeyen adam" ilan edildi ve Şam'dan ayrıldı. Amerikan casusluk ağının deşifre edildiğine dair ilk haber kamuoyuna 24 Ocak 1965 tarihinde duyuruldu. Ferhan Atassi ve kuzeni Bahriye albayı olan Abdulmuin Hakami, Ahmed Suedani'nin istihbarat memurlar tarafından tutuklandı. Onlara elektrik verildi, tırnakları söküldü, günlerce aç bırakıldılar. En sonunda konuşmayı kabul ettiler ve Suriye'de yaptıkları işleri tek tek anlattılar. 15 Şubat 1965 tarihinde Albay Salah El Dali başkanlığındaki askeri mahkemeye çıkarıldılar ve idam cezasına çarptırıldılar. Ferhan Atassi 22 Şubat 1965 tarihinde Merce Meydanında asıldı, cansız bedeni 7 saat boyunca teşhir edildi. Aynı gün kuzeni Albay Hakami, Şam'daki bir askeri garnizonda kurşuna dizildi.

Ulusal ve uluslararası çıkar çatışmalarının bu atmosferinde Eli, etrafındaki çemberin daraldığını hissediyordu. Ancak bu duruma pek ehemmiyet vermiyordu. Esasında ilk sinyal, 1964

baharında ve yazında Suriyeli yetkililerin kendisinden şüphelenmeye başlamasıydı. Eli ise bu yetkililerin başında Şam'da önemli bir mevkide olan Suriye Askeri İstihbarat kurumu başkanı Ahmed Suedani'nin olduğundan kuşkulanıyordu. Deyr El-Zor doğumlu Suedani, Humus'ta askeri eğitimini tamamladıktan sonra orduda göreve başlamış, ordudayken Suriye Genelkurmay Başkanı olacak Salah Cedid ile bu sırada tanışmış, arkadaş olmuşlardı. Mısır-Suriye birlikteliği döneminde (1958-1962) Suedani, Suriye'nin Sovyetler Birliği ve Afganistan nezdinde askeri ataşe görevlerinde yer almıştı. "İdeolojik eğitim" almak için Moskova ve Pekin'e gönderilmiş, Mao Zedong ve General Vo Nguyen Giap'ın devrimsel fikirlerinden etkilenmişti. Baas Partisi'nin 8 Mart 1963 tarihinde iktidara ele geçirmesinin ardından Suedani, Suriye Askeri İstihbarat'ın başına getirildi. Bu görevinde Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın çevresini ve bağlantılarını da takip ediyordu. Bundan dolayı 8 Mayıs 1964 tarihinde Başkanlık Sarayı'nda gerçekleştirilen bir resepsiyonda Suedani, "Kamil Emin Sabit"i görmüştü. Kamil ona doğru yürümüş ancak Suedani sırtını dönerek bulunduğu yerden uzaklaşmıştı.

3 Ağustos 1964 tarihinde gerçekleşen bir olay Genelkurmay Başkanlığını teyakkuza geçirmişti. Sabah saat 6'da İsrail-Suriye sınırında bir yangın çıkmış, yangın Kuneytra'daki cephe komutanlığı ile Şam'daki Genelkurmay Başkanlığı arasında iletişimin kesilmesine neden olmuştu. Beş dakika boyunca Suriye Genelkurmay'ı ile herhangi bir komutanlık arasında mesaj gönderilememişti. Bu gelişme Suriye Genelkurmayına ait telsiz dalgalarının arasında kaybolan gizli bir yayının ortaya çıkmasına sebebiyet vermişti. Birkaç saniyelik bu yayının kaynağını tespit etmek mümkün değildi. Yıllar sonra Emin El Hafız, El-Cezire televizyonuna verdiği mülakatta 1964 yazında yaşanan olayın ardından Suriye istihbaratının Başkanlık Sarayı'ndaki irtibat görevlisi Binbaşı Vedat Beşir'in sunduğu raporda, söz konusu gizli yayının tespitinin ardından yapılan araştırma neticesinde o tarihten beri yaklaşık 200 kriptolu mesaj elde ettiklerini ancak ne-

reden gönderildiğinin bilinmediğini söylemişti. Cumhurbaşkanı El Hafız, hemen Şam'da konuşlu Sovyet askeri heyetini çağırarak yardım talep etti. Suriye Genelkurmay Başkanı General Salih Ce did de benzer şekilde girişimde bulunarak Sovyet muhatabından yardım talep etmiştir.

Sovyetler Birliği hemen gerekli ekipmanlarla beraber uzmanlarını Şam'a gönderdi. Bu uzmanlar, ekipmanları hem kullanacak hem de Suriyelilere eğitim verecekti. İlk şüpheli Mısır devletiydi. Çünkü Cemal Abdunasır, 1961'in son aylarında sona eren Mısır-Suriye birlikteliğinin bitmesini istememişti. Bundan dolayı Suriye'de kontr-espiyonaj (istihbarata karşı koyma) faaliyetleri büyük oranda Şam'da bulunan Nasır'ın adamlarına yönelikti. Bu yüzden Eylül 1964'te ilk olarak Nasır destekçilerinin yaşadığı mahalleler takip edilmeye başlandı. Her sabah saat 5'ten akşam 7'e kadar iki Sovyet yapımı özel donanımlı gereçler, araçlarla Şam'ın sokaklarında dolaştırılıyordu. Gereçlerin taşındığı araçlar Molotova ve Lada idi. Molotova'da şoför ile beraber Suriyeli ve Sovyet iki teknisyen bulunuyordu. Lada'da ise Sueda ni'nin yardımcısı Suriye İstihbarata Karşı Koyma Bölümü Başkanı Albay Abdulkerim Nassif ve Sovyetlerin Suriye nezdindeki irtibat görevlisi vardı. Her iki araç düzenli ve sistematik bir şekilde Şam'ın güney sokaklarında dolaştı ancak bir şey bulunamadı.

Şam'ın güneyinde yaşamayan Eli Cohen, Suriye istihbaratının tarama faaliyetlerinden haberi olmadan İsrail'e mesaj göndermeye devam ediyordu. 15 Mart ile 20 Ağustos 1964 tarihleri arasında İsrail'e yaklaşık 100 kez mesaj göndermiş, her bir mesajın yayın süresi ortalama 9.5 dakika sürmüştü. Bu mesaj oranı bir ajanı büyük sıkıntıya sokacak yoğunlukta ydı. Mesajlarında çeşitli ve değerli bilgiler aktarıyordu: Hükümette yaşanan tartışmalar ve değişimler, 10. Piyade Taburunda ve Kuneytra'da bulunan tanklar, 3 Suriyeli pilotun eğitim sırasında ölümü, 13 Sovyet eğitmenin Şam'a gelişi ve Emin El Hafız ile gerçekleştirdiği küçük görüşmeye dair bilgiler iletliyordu.

Eli Cohen'in İsrail'e planlı tatiline gitmeden birkaç hafta önce 2 Eylül 1964 tarihinde bir olay, Cohen'in İsrail'deki amirlerini telaşlandırmıştı. Cohen mesajlarında acil durumda belirlenen bir karakter kullanması yönünde talimatlandırılmıştı. Kamil Emin Sabit'ten gelen bir mesajda bu karakter yer almış ve bu durum amirlerini telaşlandırmıştı. Neler olduğuna dair bir mesaj gönderilmeden önce Cohen'den yeni bir mesaj gelmiş ve her şeyin yolunda olduğunu belirtmiştir. Bu gelişme üzerine Mossad ile ailesi arasında bir nevi irtibat memuru olan Eli'nin kardeşi Efraim böyle bir mesajın acil durumlarda kullanıldığını biliyordu ve neler olduğunu öğrenmek için Eli'nin amirlerini sıkıştırmıştı. Kayserya biriminin amirleri "Eli güvende ve yakında tatil için İsrail'e geleceğini" söyleyerek Efraim'i teskin etmişlerdi. 47 yıl sonra bugün bu gelişme akla bazı sorular getirmektedir: Yanlış alarm Cohen'in söylediği gibi bir hata mıydı ve Cohen'den mi kaynaklanmıştı yoksa bir şeyden şüphelenmiş ve tehdit sezerek önce acil mesaj göndermiş sonra tehdidi ciddiye almamış mıydı?

Ekim 1964'ün başında Eli Cohen İsrail'e gitmek üzere Paris'e hareket etti. İsrail'e gitme nedeni Nadia idi. Nadia hamileydi ve doğumda kocasının yanında olmasını istemişti. Paris'te Arjantin pasaportunu teslim edip, İsrail pasaportunu aldı. Kıyafetlerinden Suriye etiketlerini kopardı, Nadia ve iki kızına hediyeler aldı ve El Al uçağıyla İsrail'e uçtu. Eli ile Nadia'nın Lod Havalimanındaki buluşması öncekilerden daha duygu yüklüydü. Nadia, Eli'nin kulağına bir oğulları olacağını hissettiğini söylemiş, isim olarak Eli'nin Kasım 1961'de ölen babasının ismi olan Saul'u koymalarını teklif etmişti. Eli sevinçten ağlamış ve heyecanlanmıştı. Nadia tekrar Eli'nin kulağına eğilerek "seni burada, evimizde, benim ve çocuklarımızın yanımda istiyorum" dedi.

Nadia hemen kocasındaki değişikliği fark etmişti. Eğlenceli tavrından eser yoktu ve parlak yüzlü kocası nadiren gülümseyordu. İki kızının (Sofiya ve İrit) doğumundaki coşkusunun yerine bu sefer kasvetli, huysuz ve sınırlı bir ruh hali hakimdi.

En ufak şeyde kolayca sinirleniyor, düşünceli ve unutkan gözüktüyordu. Suriye'deki çift kimlikli yaşamı Cohen'i bu hale getirmişti. 20. Yüzyılın en büyük ajanının dayanma sınırı çökmek üzereydi. Gedalia Halef değişimi şöyle özetliyor: "Eli gerçekte sakin ve ılımlı bir adamdı. Şam'da oluşturmak zorunda olduğu kişiliği onu gergin biri haline getirmişti." Gedaliah, Eli Cohen'e Şam görevi verildiğinde onun başaramayacağını düşünmüş ancak daha sonra onun Şam'da güç merkezlerine nüfuz etme yeteneği karşısında çok şaşırılmıştı.

Nadia'nın hamileliği zor geçmiş, çok sancı çekmişti. Cohen, İsrail'e gelmeden önce Nadia eşine yalnızlığa artık dayanacak gücü kalmadığını ve gitmesine müsaade etmeyeceğini söylemeyi planlıyordu. Cohen geldiğinde bu planından caymıştı. Geçmiş unutmayı, anı yaşamayı ve geleceği hayal etmeyi arzuluyordu. Bundan dolayı Cohen'e bir şey demedi. Eli, hanımını neşelendirmeye çalışırken, Nadia Eli'nin ağzından laf alma çabasındaydı. Eli, Paris'in güzelliklerinden bahsetmiş, görevi bittikten sonra Nadia ile Fransa'da buluşup uzun bir Avrupa gezisi yapmayı planlamıştı. Eli ayrıca bir kenarda biriken parayla küçük dairelerini değiştirerek, bir villa almayı hayal ediyordu. Ancak Eli'nin bu güzel vaatleri, Nadia'nın moralini yükseltmiyordu. Hatta Eli'nin tuhaf davranışları, Nadia'yı daha da telaşlandırmıştı. Bir gün Eli dolaptaki tüm kıyafetlerini çıkarmış, odanın köşelerine tümsek oluşturacak şekilde yığmıştı. Garip bir manzara oluşmuştu. Eşi ne yaptığını sorduğunda onun ve çocukların kıyafetleri için yer açtığını söylemişti.

Bu sırada doğum gecikmiş ve Eli ile Nadia arasındaki tension da yükselmişti. Eli, Nadia'nın bilerek doğumu geciktirdiğini bile söylemişti. Nadia durumu şöyle açıklıyor: "Bebeğin gecikmesi ve dolayısıyla Eli'nin gidişinin de gecikmesi için dua ediyordum. Eli açıkça söylemese de onun tekrar işine geri dönmek istemediğini hissedebiliyordum. Aramızdaki tartışmalar şiddetliydi ve genellikle gözyaşıyla sonlanıyordu. Günlerce bir şey yemiyor-

dum. Ona artık yalnızlığa katlanamayacağımı ifade ettim ve İsrail’de kalması için yalvardım. Ancak altı ay daha kalacağını, sonra işinin biteceğini söyledi. Karnıma bakınca bu süreyi ikiye bölerek 3 ay sonra tekrar geleceği sözünü verdi.”

Birkaç gün sonra Nadia’nın doğum sancıları başladı. İki hafta sonra 22 Ekim’de oğulları Saul dünyaya geldi. Nadia “doğumdan sonra çok şaşırmıştım. Hep bir oğlumuzun olmasının hayalini kurardık. Bir oğlumuzun olmasına rağmen Eli sevinçli gözüküyordu. Yorgun, üzgün ve gergin bir hali vardı. Hatta bir oğlu olduğu söylendiğinde gülümsemedi bile. Açıkça söylemese de, Eli sanki Saul’un öksüz kalacağını hissediyordu. Eli’nin kasvetli ruh halinden dolayı, sünnet törenini de aile arasında yapmıştık” dedi.

Sünnetten birkaç gün sonra Saul mikrop kapdı. Eli gidişini tehir etmek zorunda kaldı. O günlerde Eli, oğlunu nasıl seveceğini bilmiyordu. Sanki bebek Eli’nin gitmesini istemiyor, Eli ise bebeğini kucağından düşürmüyor, durmadan öpüyor, kalpten yaklaşıyor ve hep konuşuyordu. Nadia anlatıyor: “Eli misafir, ak-raba, arkadaş.. Hiç kimseyi görmek istemiyordu. Hüzünlü gözlerle bana bakarak ‘bebeğimize bakarsın değil mi?’ diye sordu. Ben ağlayarak ‘neden sadece ben, ikimiz bakalım’ dedim. ‘Nadia sana yalvarıyorum çok düşünme, düşünceler acı verir’ diye cevap verdi.”

Araplar, Ürdün (Şeria) Nehri’nin kaynaklarının İsrail’e akmasını engellemek için “Ürdün Nehri Kaynaklarını Saptırma Projesini” gündeme almışlardı. Bundan dolayı Suriye-İsrail sınırında tansiyon iyice yükselmişti. Eli Cohen’in tatilini sonlandırıp Şam’a dönmesi için üzerindeki baskı artıyordu. Şimon Someh, -takma adı Samaan- (Nadia, onun kendini ‘Melek’ olarak isimlendirdiğini söylüyor) bazen eve gelerek Eli Cohen’le başbaşa Şam’daki bir sonraki adımlarını konuşuyorlardı. “İsraili gizli ajanların babası” olarak bilinen Someh, Irak doğumlu, Arap ve İslam tarihini gayet iyi bilen ve İngiliz Manda Yönetimi döneminde faaliyet gösteren

Palmah içinde 'Yahudi Araplar Birliği'ni kuranlardan biriydi. Ayrıca Eli'yi Suriye görevi için hazırlayan kişiydi. Saul'un doğumundan sonra Someh eve gelerek Eli'ye Şam görevine devam etmesi gerektiği hususunu hatırlattı. Çünkü Eli Cohen, İsrail-Suriye sınır hattında tansiyonun yükseldiği bir dönemde İsrail'e gelmişti.

Uluslararası arenada da İsrail'e karşı bir belirsizlik vardı. Fransa'nın İsrail'e tutumu net değildi. Ancak ABD-İsrail münasebetlerinin olumlu anlamda artarak yoğunlaşacağı konusunda bir umut vardı. Mısır Cumhurbaşkanı Yardımcısı Abdulhakim Amir ve Ürdün Kralı Hüseyin Paris'i ziyaret etmiş, Paris ise gözünü Körfez'in petrol prenslerine çevirmişti. Bundan dolayı 1964 Baharında İsrail hükümeti, Başbakan Levi Eşkol'un ilk yurtdışı ziyaretini Paris'e gerçekleştirmesine karar verdi. Eşkol ile görüşmesinde Fransız lider Charles de Gaulle, 1961 yılında Ben Gurion'a dediği "İsrail bizim dostumuz ve müttefikimiz" lafzını muhatabına tekrarlamıştı. Fransız silahlarının İsrail'e nakli devam etti. Ancak yine İsrail cephesinde, İsrail-Fransa ilişkilerine dair bir endişe vardı.

(23

Levi Eşkol'un Mayıs 1964'te Vaşington'a yaptığı ziyaret çok önemliydi. Başkan Lyndon Johnson, "Bilmenizi isterim ki, bundan böyle bizi ziyarete gelen İsrail başbakanları artık arka kapıdan girmek zorunda kalmayacaktır" demişti. Başkan Johnson, Başkan Kennedy'nin aksine Beyaz Saray'ın İsrail Başbakanlarına açık olduğunu söylüyordu. ABD-İsrail arasındaki ilişkilerin bu şekilde yoğunlaşması, 1948 yılında ilki teslim alınan Amerikan Patton tank sevkiyatının devam edeceğinin bir işaretiydi. Bu eğilim, Johnson'un başkanlık dönemi boyunca artarak sürdü. Ancak Eşkol hükümetinin durumu içeride kırılğan hale gelmişti. İktidar partisi Mapai'in içinde yaşanan tartışmalar yoğunlaşmış, Eşkol Araplara ılımlı davranmakla suçlanmıştı. Eşkol'un sınır tacizlerine karşı Ürdün'e yönelik yatıştırma politikası İsrail kamuoyunun tepkisine neden olmuştu. Bu tepkiden sonra Eşkol daha agresif politika takınmaya karar vermiş, İsrail'in geleceğinin su kaynak-

larının korunması olarak belirledi. “Şahin” lakaplı Genelkurmay Başkanı Yitzhak Rabin’in, 1 Kasım 1964 tarihinde Zırhlı Birlikler Komutanı Tümgeneral David (Dado) Elazar’ı Kuzey Komutanlığına, Tümgeneral Yisrael Tal’ı Zırhlı Birlikler Komutanlığına atamasıyla su kaynaklarını koruma projesi bir adım öteye taşındı.

24) Arapların, Ürdün Nehri kaynaklarını saptırma projesi bağlamında Suriye, İsrail’in tek su kaynağı olan Dan-Makor kaynağını ele geçirmeyi amaçlıyordu. Su kaynağını korumak için İsrail, BM kararı uyarınca görev yapan Kanadalı araştırmacıların da bulunduğu bölgede askeri araçların devriye gezebilmesi için yollar açtı. Ekim 1964’te İsrail, Dan ve Makor su yollarını birleştirmek için kazıya girişti ve devriye yolunu genişletti. İsrail hükümeti, insan hakları örgütlerine haber vererek 1 Kasım 1964 tarihinde kazılarını genişleteceğini açıkladı. İki gün sonra, 3 Kasım’da Suriye askerlerinin, İsrailli işçilere ateş açması üzerine çalışmalar durdu. Aynı gün Savunma Bakanı Şimon Peres, Genelkurmay Başkanı Yitzhak Rabin ve üst düzey askerler, Amerikan uçağı “Fursta” ile İsrail’in sahili üstünde teftişte bulundukları sırada haber kendilerine ulaştığında Rabin çok öfkelenmişti. Ancak Eşkol’un talimatıyla İsrail, Suriye’nin saldırısına hemen bir karşılık vermedi. Hızlı bir karşılık verilmemesinden dolayı oluşan toplum tepkisi üzerine Tarım Bakanı Moşe Dayan, Eşkol hükümetinden istifa etti.

Savaş endişesinden dolayı Başkan Johnson’ın özel temsilcisi Averell Harriman ve Ulusal Güvenlik Konseyi üyesi Robert Komer’ı İsrail’e gönderdi. Rabin, yanına iki ABD’li temsilciyi alarak Kibbutz Manara’ya helikopterle giderek onlara bölgeyi ve Kibbutz’a çok yakın yerde bulunan Suriye ordusunun mevzilerini gösterdi. Rabin, İsrail ordusunun ateşkes hattını geçmeden ve çatışmayı savaşa sürüklemekten Suriye kuvvetlerine müdahalede bulunulabileceklerini söyledi. İki temsilci tarafından nasıl yapılacağı sorulması üzerine “Yahudi aklına güvenin” diye yanıt vermişti.

Rabin, tank atışları konusunda İsrail ordusunu önemli bir noktaya taşıyan Zırhlı Birlikler Komutanı Tümgeneral Yisrael Ta'le güveniyordu. Yoğun bir tatbikatın ardından Tal, sahadaki zayıflığa rağmen İsrail tanklarının Suriye güçlerini alt edebileceği garantisini verdi. Bunun üzerine Rabin, Eşkol'un operasyon onayını aldı. 13 Kasım'da İsrail tankları karşılık verdi ve 4 dakika içinde bölgedeki Suriye tanklarını ve diğer unsurları yok etti. Suriyeliler ise karşılık olarak obüslerle bölgedeki yerleşimlerini top atışına tuttu. Onlarca Suriye topu Dan, Dafna ve diğer yerleşim yerlerine isabet etti, ağır hasar oluştu. Yine Eşkol'un onayıyla 40 savaş uçağı havalanarak Suriye mevzilerini bombaladı ve Suriyeliler ağır kayıplar verdi. Ayrıca mevzi arkasındaki Sovyet yapımı uzun menzilli bataryalar da imha edildi. Bu çatışmalarda, İsrail ordusunda iki asker hayatını kaybetmişken 12 asker yaralanmıştı. Suriyeliler ise 7 askerin öldüğünü, 16 askerin yaralandığını duyurdu.

Ertesi gün, 14 Kasım'da Eşkol, toplumun önceden gösterdiği tepkileri gerekçe göstererek görevinden istifa etti ve hükümet dağıldı. Yeni hükümet Ben Gurion'culardan oluşsa da etkileri zayıftı. Asıl güç kazanımını, Eşkol'u operasyon yapılması hususunda cesaretlendiren Genelkurmay Başkanı Yitzhak Rabin sağlayacak, yerini kuvvetlendirecekti. İsrail güçleri, Suriye ile kuvvetli bir şekilde çarpışmıştı. Müşterek Arap Komutanlığının kurulması tartışmaları ve herhangi bir Arap devleti tarafından saldırıya uğrama kaygısı olmasına rağmen İsrail, Arap kuvvetlerinin bir savaşa hazır olmadığını anlamıştı. Ancak bu olaylar ve çatışmalar Suriye'nin Ürdün nehri üzerindeki projelerinden vazgeçmesini sağlamamıştı.

Şam'ın teşvikiyle Yaser Arafat'ın liderliğinde El Fetih'in kurulmasıyla İsrail-Suriye arasındaki gerilim yine yükselmışti. Mısır'ın desteklediği Ahmed Şukayri önderliğindeki FKÖ ile karşılaştırıldığında Yaser Arafat silahlı mücadeleyi öngörüyor ve bu fikri Salah Cedit liderliğindeki Suriye Baas Partisinin radikal

unsurlarının görüşüyle örtüşüyordu. Partinin radikal unsurları El Fetih militanlarına, silah kullanımı, suikast düzenleme ve istihbarat teminine dair eğitimler vermeye başladı. Suedani ise El Fetih'in faaliyetlerini Mao Zedong ve General Vo Nguyen Giap'ın devrimsel mücadelesini hedefleyen bir örgüt olarak görüyordu.

El Fetih Arap devletlerinin savaş perspektifinde yeni bir şey değildi. 1950'lerin başında Mısır'ın istihbarat teşkilatı başkanı Albay Mustafa Hafız'ın yönlendirmesiyle Fedailer (Fedayin) örgütü kurulmuştu. Örgüt Gazze Şeridi ve İsrail'in güneyinde sabotajlar gerçekleştirmişti. 1956 yılında Mısır'ın Sina Savaşında kaybetmesinin ardından örgüt kayboldu. Yaser Arafat'ın örgütü Ürdün Nehri projesi için faaliyetlerini çeşitlendirme kararı aldı. Örgüte bir "yeraltı faaliyet yürütme" hüviyeti kazandırmak için Suedani önceden "Filistin Komando Tugayı"nda görev yapan askerleri El Fetih'e kaydırды. Bu askerler Suriye ordusu tarafından eğitilmişti. Sabotaj eylemleri planlamayı biliyorlardı ve hatta bazıları bizzat böyle görevlerde yer almışlardı. Suedani, böylelikle İsrail topraklarına nüfuz ederek, içerdeki FKÖ'yü silahlandırarak örgütü İsrail'e karşı savaşa hazır hale getirebileceğini düşünüyordu.

Suriye zekice davranıyordu. Teröristleri İsrail'e sokacak, orada gerçekleştirilen eylemlerin, plan kapsamında İsrail'in içinde yetişen kişilerce düzenleneceğinden dolayı teröre destek veren bir ülke konumundan sıyrılacaktı. Filistinlilere silah eğitimi verdi, silah ve mühimmat desteği sağladı ve onları Ürdün ve Lübnan sınırlarından İsrail'e soktu. Bu durum İsrail'i ikileme düşürmüştü. Eğer İsrail teröristlerin sızmasından dolayı Ürdün ve Lübnan'a karşı tavır alırsa Suriye sorumluluktan kurtulacak ve Şam hükümeti şu amaçlarına ulaşacaktı: Bundan hem İsrail zarar görecekti hem de Ürdün ve Lübnan İsrail'e misillemede bulunacaktı.

Kesin olan şu ki, İsrail-Suriye hattında yaşanan gerilim Eli Cohen'in konusuydu. Yakın zamanda Cohen, silahlı çatışmanın yaşandığı bölgeyi ziyaret etmişti. Eli İsrail'deyken bölgenin ek-

siksiz tarifini, yapılan hazırlıkları ve savunma planlarını İsrail'deki amirlerine aktarmıştı. Lazkiye limanından teslim alınan T-54 tankları ve Golan Tepelerinde Sovyet uzmanlarının anlayışına göre yapılan savunma sistemleriyle ilgili bilgileri de söylemişti. Eli, Yaser Arafat'ın liderliğindeki El Fetih'ten ve Filistinlileri İsrail ile "su savaşı"na dahil etmesine yönelik görüşünü de aktarmıştı. Bu görüşünün doğruluğunu ispatlayan ilk işaretler, Eli Cohen henüz İsrail'de tatildayken alınmıştı. 10 Ekim'de İsrail kuvvetleri devriye sırasında iki Filistinli'den şüphelenip durdurmuş, sorguladıklarında ise Suriye istihbaratı tarafından eğitildiklerini ve İsrail'in ulusal su ikmal merkezine sabotaj gerçekleştirmek için gönderildiklerini itiraf etmişlerdi. İki Filistinli yargılanmış ve cezaevine gönderilmişti.

Daha sonra 1 Ocak 1965 tarihinde sınır devriyesi Tabe-riye Gölü'nün kıyısındaki Eilabun köyünün yakınlarında gölde yüzer halde bir sandalın içinde patlayıcılar buldu. Birkaç gün sonra El Halil'e yakın bir su deposunda ve Tel Lahiş'teki pompa istasyonunda sabotaj eylemleri yaşandı. 7 Ocak 1965 tarihinde Şam sokaklarında ve Lübnan'daki kamplarda dağıtılan ilanlarda saldırıları El Fetih'in üstlendiği belirtiliyordu.

Eli, İsrail'deyken çok kez amirleri Yoske Yariv (Dan) ve Şimon Someh (Samaan) ile derin sohbetleri ve tartışmaları olmuştu. Amirleri, Cohen'i iletişim konusunda mesajlarının çok uzun olduğunu ve bu konuda disiplinli davranmadığını söylediler. Eli onlara Suedani'den dolayı kendini artık rahat hissetmediğini söyledi. Suriye istihbaratının reisi, Eli'den ve onun Şam'daki dostlarından kuşkulanıyordu. Eli'ye göre eğer Suriyeliler güvenlik gerekçeleri nedeniyle ondan şüpheleniyorlarsa onun Suriye'den bir daha çıkışına müsaade etmeyecekler ve tutuklayacaklardı. Ancak Suriye'de kim Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın arkadaşına böyle davranabilirdi ki?

Eli, başka bir disiplinsizlik daha göstermişti. Bir önceki İsrail tatilinden ayrılmadan önce takma adı "Penas" olan iletişim

görevlisi gizli haberleşmeleri iletmesi için yeni bir manipule cihazı vermiş, eskisini parçalayarak Şam'daki Barada nehrine atmasını söylemişti. Ancak Eli, İsrail'e gelirken eski makinayı yanında getirmişti. Eli'nin amiri Samaan bunu görünce şok olmuştu. "Penas" Eli'nin Bat Yam'daki evine gelerek eski cihazı kendisinden aldı. Şam'dan ayrılırken Suriyeli gümrük polisi makinayı tespit etmiş olabilir, Eli'nin Kamil Emin Sabit olmadığı ortaya çıkmış olabilir. Biri verilen talimatlara nasıl itaat etmezdi? Bu böyle gitmezdi. Ancak bu Eli idi. O işini yaparken gereğinden fazla risk alıyordu. Buna rağmen şansı hep yaver gitmişti. Peki bu şans gelecekte de devam edecek miydi?

Yeni doğan oğlu Saul'un hastaneden taburcu olmasının ardından ailenin üzerinde Eli'nin görevine döneceğine dair bir baskı oluşmuştu. Eli'nin eskisi gibi olmadığını görüyorlardı. Eli; Nadia'nın artık Avrupa'ya devleti için bazı şeyler almaya gitmediğini ve hayatının tehlikede olduğunu hissettiğini gözlemleyebiliyordu. Nadia, geceleri aniden soğuk terler içinde uyanmasına neden olan kabusları Eli'ye anlatıyordu. Eşinin inatçılığını bilmesine rağmen Nadia, Eli'nin İsrail'de kalması için ikna çabalarına devam etti. Eli'nin kardeşi Efraim de onunla konuşmayı denedi. Kardeşi Eli'nin ülkesi için çok önemli şeyler yaptığını biliyordu. Ancak onun şimdi üç çocuğu vardı ve kendisiyle ailesi için yeni bir gelecek inşa etmeliydi.

Ancak Eli onları dinlemiyordu. Görevine devam etmesi için kendine göre ideolojik sebepleri vardı. Eli, diğer kimliği olan Kamil'in tutsağı olmuştu. Şam'daki görevi kendisinden başkasının yerine getiremeyeceğine inanıyordu ve Suriye sınırında yaşanan gelişmelerden dolayı onun Şam'daki mevcudiyeti elzemdi. Kayserya biriminde uzun yıllar bir Arap ülkesinde görev yapıp İsrail'e salimen dönen ajanlar vardı. Görevi bittiğinde kendisi de İsrail'e sağ salım dönecekti. Üstelik görevin sonlanacağı, Mayıs 1965'te kendisinin diplomatik kariyer yolu açılacaktı ve rahat bir yaşam sürecekti. Bundan dolayı Eli, Şam'a dönmeye karar verdi.

Kardeşi Efraim, Eli'yi fikrinden vazgeçiremeyeceğini anlamıştı. Ancak diğer kardeşi Morris vazgeçme niyetinde değildi. Eli arasındaki sürtüşmeye rağmen Morris, Eli'nin İsrail'de kalmak zorunda olduğuna inanıyordu. Eli gibi Morris de Kayserya biriminde görevliydi. O günlerde Morris, Eli'nin faaliyetlerinin tam olarak bilmemekle beraber tehlikeli bir görevde olduğunun farkındaydı.

Eli ile amirleri arasındaki tansiyon düşmüştü. İsrail'deki tatile gelmeden önce Kamil, Avrupa ve Latin Amerika'daki irtibatlarıyla görüşmek için Şam'da yeni bir telefon hattı almıştı. Eli, yeni telefon numarasını İsrail'e de bildirmişti. Eli, o dönemde kardeşi Morris'in Kayserya'da Arap ülkeleri dairesindeki şifre bölümünde Mossad ajanı olarak çalıştığını bilmiyordu. Morris'in halen İsrail posta müdürlüğünde telefon operatörü olarak çalıştığını zannediyordu. Hatta Ekim 1964'te tatil için İsrail'e geldiğinde kardeşi Morris'e şöyle demişti: "Ayakkabıcı halen evine çıplak ayakla mı gidiyor? Posta memuru evine bir telefon bağlayamadı mı?" Morris, ailede kendini öven biri olarak biliniyordu. Eli'nin bu sorusu üzerine Morris, kendine has böbürlenmeyi de içeren bir ses tonuyla "Evet, evet evimde şimdi bir telefon var" diyerek bir kağıda, Eli'nin Şam'daki evinin telefon numarasını kağıda yazıp ona uzattı. Eli'nin yüzü bir anda değişti. Kardeşini sigara almaya gönderdi ve kendisi en yakın telefon kulübesine gidip amir Samaan'ı aradı ve tüm öfkesini ondan çıkardı: "Kardeşim Morris yeni telefon numaramı nasıl biliyor?" Samaan bu duruma karşı adımlar atacağı sözünü verdi. Daha sonra Morris'in ilgili birimden alınarak, istihbarat görevlilerine eğitim verilen bölüme gönderilmesine karar verildi. Ancak Morris, durumu anlamış ve Şam'da sıkıntı yaşayabileceğini belirterek İsrail'den ayrılmaması için kardeşi Eli'yi ikna etmeye girişti. Ancak Eli dinlemiyordu.

Kasım 1964'ün ortasında Eli Cohen Şam'a dönmeden önce İsrail'de son brifingini aldı. Genelkurmay Başkanı Yitzhak Rabin ve Mossad Başkanı Meir Amit'in makamlarına çıktı ve

her ikisi de ülke güvenliğine sağladığı emsalsiz katkıdan dolayı Cohen'i tebrik ettiler. Suriye ve Arapların, Ürdün Nehri kaynaklarının saptırılmasına dair çalışmalarına daha çok yoğunlaşması talimatını verdiler. Bu görüşme, 13 Kasım'da meydana gelen çatışmalardan birkaç gün sonra gerçekleşmişti. Sınırdaki gerilim had safhadaydı ve İsrail Suriye'nin niyetine dair en ufak istihbarata dahi ihtiyaç duymaktaydı.

20 Kasım 1964 tarihinde Eli Cohen, bir daha dönemeyeceği İsrail'den ayrılarak Şam'a gidecekti. Bat Yam, soğuk ve yağmurlu bir sonbahar geçiriyordu. Eli yatakta uzanırken, sabahın erken vaktinde annesi Sofi oğlunu uğurlamak için evine geldi. Cohen, annesi ve kardeşi Efraim ile uzunca vedalaştı. Efraim, Kibbutz Revivim'in eski üyesiydi ve 1956 Savaşında Sina Yarımadasında İsrail ordusuna destek veren birimin içindeydi. Eli'den 15 yaş küçük olmasına rağmen aralarındaki güven ve muhabbet yüksekti.

Eli'nin İsrail istihbaratına girdiği Mayıs 1960'da Efraim de İsrail askeri istihbaratı için çalışıyordu. Bu bilgi kamuoyu tarafından pek bilinmemektedir. Efraim, abisinin Arjantin'de oluşturmaya çalıştığı mizansen ve Suriye'deki görevini ilk bilenlerden biriydi. Şimdi ikisi Eli Cohen'in Bat Yam'daki evinin merdivenlerinde birbirlerine bakıyorlardı. Eli, Efraim'e "Nadia ve 3 çocuğum sana emanet" dedi. İsrail'den önceki ayrılışlarında hiç bahsi geçmeyen bir istekte bulunmuştu. Önceden istekli ve kendinden emin bir şekilde ayrılırdı. Şimdi ise sanki yazgısının mühürlendiğini bilen bir ruh halindeydi.

Nadia daha çok etkileniyordu. Eli'nin ayrılışından sonra birkaç hafta boyunca yeni bebekleri zatüreye tutulmuş ve hastanelik olmuştu. Nadia, bebeğinin yanı başındayken her zaman "bebeğim, hastalığı atlat ve babanın hatırına yaşa" dediğini hatırlıyor. Burada Nadia'nın bilinçaltında Eli'nin artık yaşamadığını görüyoruz. Eli ölmeden, Nadia onun hatıralarını dile getiriyordu.

Eli, El Al'ın uçuşuyla önce Paris'e giderek orada İman Telmor (gerçek adı Emanuel Spector) ile buluştu. İman, Palmah saf- larında yer almış, bir süre Mossad'ın Fas'taki istasyon şefi gö- revini yürütmüştü. İman, Eli'nin İsrail pasaportunu aldı, Arjantin pasaportunu verdi. Amirlerinin, Eli Cohen'e verdiği talimatları tekrarlamayı ihmal etmedi: "Lütfen telgraflarını mümkün oldu- ğunca kısa tut." İman, Cohen ile görüşen son İsrailliydi. Cohen uyarıya "merak etme, her şey yolunda" diye cevap verdi. Ancak hiçbir şey yolunda değildi.

Cohen, Şam'a döndükten sonra Nazi suçlusu Radema- cher ile görüşmesine dair detaylı raporu verirken aynı metinde Suriye tarafının İsrail sınırında yaptığı hazırlıkları, Ürdün Nehri kaynaklarının saptırılması çalışmaları ve Lübnan tarafının olası tepkilerine dair görüşlerini de gönderdi. Metnin uzun olmasın- dan dolayı şifreli mesajın radyo dalgaları vasıtasıyla gönderimi de doğal olarak uzun olmuştu. Başka bir deyişle, Cohen yine ta- limata uymamıştı.

Lübnan, Ürdün Nehri kaynaklarının saptırılmasına ilk başta çekingen davranıyordu. Arap devlet başkanlarının bir ara- ya geldiği Ocak 1965'teki toplantıda Lübnan Başbakanı, ülkesinin bu saptırma faaliyetine karşı İsrail'in karşılık verebileceğinden endişe ettiğini belirterek, örnek olarak 13 Kasım 1964 tarih- inde İsrail'in gerçekleştirdiği saldırıyı hatırlatmıştı. Ayrıca Mısır'ın Yemen'de bataklığa saplandığını,² Suriye ordusunun henüz bir sa- vaşa hazır olmadığını, Johnson Planıyla zaten Ürdün nehrinden faydalandığından dolayı Ürdün Kralı'nın bu plana katılmasının beklenmediğini söyledi.

Buna rağmen Suriye'nin baskısından dolayı Lübnan hükü- meti, Hasbani Irmağı'nın kollarını saptırılması için kazılara baş-

2 1962 yılında başlayan Yemen İç Savaşı sırasında Mısır, Cumhuriyetçi isyancılar desteklerken, Suudi Arabistan kraliyet yanlılarının yanında yer aldı. Mısır ordusu Yemen'de başarısız olunca 1967 yılında geri çekilmek zorunda kaldı.

ladı. Suriye ise Banias yakınlarındaki Ürdün Nehri kaynaklarının farklı yöne saptırılması hazırlıklarını hızlandırdı ve ordusunu Suriye-Ürdün-İsrail sınırında yer alan Al-Hanıma (şimdi Hamat Gader) bölgesine konuşlandırdı. Suriye Hava Kuvvetleri teyak-kuz haline geçmiş, MİG'leri düzenli olarak Şam'ın semalarında uçuyordu. Bu hızlı gelişmeler Eli Cohen'in Şam'daki gelişmeleri aktarma konusunda motive etmişti. Şam'daki arkadaşlarına so-ğuk algınlığı geçirdiğini belirterek kendini eve kapatmış, evin karşısındaki Suriye Genelkurmay'ını gözlemliyordu. Maniple makinasını arka arkaya çalıştırarak gözlemlerini ve gelişmele-ri İsrail'e aktarıyordu. Bu intiharvâri bir eylemdi. 2 Aralık 1964 tarihinden, yakalandığı 18 Ocak 1965 gününe kadarki yaklaşık 50 günlük sürede her gün saat 8:30'da 31 telgraf göndermişti. 19 Aralık 1964 – 10 Ocak 1965 tarihleri arasında ise çalışma tempo-sunu artırmış ve her gün telgraf göndermişti. Bazen günde iki kez telgraf çektiği de oluyordu. Bir keresinde sabah saat 10:00'da Tel Aviv'den bir mesaj gelmişti: "MİG-21'lere ne oldu, gökyüzünde görülmüyorlar." Aynı gün saat 16:00'da Cohen yanıtını gönderdi: "Eğitim uçuşunda yaşanan tartışmadan dolayı uçaklar yerdeyken bir pilot diğerini öldürmüş. Katil pilotu ele geçirme operasyo-nunda başka bir pilot daha öldürülmüş. Diğer pilotların faaliyet-leri ise General Hafız Esad'ın talimatıyla durdurulmuş." Aynı gün başka bir telgrafta ise Suriye ordusunun sahip olduğu 40 MİG türü uçaktan sadece 4 tanesinin kullanılabildiğini aktarmıştı.

Güvenlik kurallarının ihlal edilmesi İsrail'deki bazı "müş-teriler"³ tarafından rahatsız edici bulunmuyordu. Bir "Müşteri", "Eli sanki telefon görüşmesi yapar gibi hızlı bir şekilde cevap gönderiyor" demişti. "Sabahleyin ona bir soru gönderiyorsun, öğleden sonra elinde bir yanıt oluyor". Bu görüşler, Eli'nin doğ-rudan bağlı olduğu amirlerin görüşleriyle uyuşmuyordu. "Penas" afallamıştı. Böylesi uzun yazışmalar yüzünden "Savaşçı 88" in

3 Ç.N. Buradaki "Müşteri" terimi, Eli Cohen'in sağladığı istihbarattan faydalanan Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trankley.org> kurumları işaret etmektedir.

deşifre olmasından endişe ediyordu. Kamil'e, kendine çeki düzen vermesi ve mesajlarını kısaltması talimatını verdi. "Melek" de endişeliydi. Peki Cohen'i motive eden şey neydi? Neden bu kadar uzun telgraflar iletliyordu? Bazı testler bunun zorlayıcı dürtüyle gerçekleştiğini gösteriyordu. Bu riske rağmen önemli telgraf geliyordu. Onlardan biri Fevzi Habaz hakkındaki bilgiydi. Habaz, Ürdün Nehri'ni saptırma projesinin baş yürütücülerinden biriydi. Sahadaki çalışmaların hızlandırılması ve Lübnan'ın ikna edilmesin etkin bir isimdi. Diğer bir telgraf ise Cohen'in Albay Hatum adlı bir askerden edindiği bilgiydi. Bilgiye göre Mısır, Suriye, Ürdün, Suudi Arabistan ve Irak Genelkurmay Başkanları bir mutabakata varmış, İsrail sınırında sınırlı bir faaliyet icra ederek İsrail ordusunu caydırmayı hedefliyorlardı. Kamil'in sadece 30 Aralık'ta iletlediği rapor 62 sayfalık, 16 dakikalık bir iletim süresi olan rapordur. "Samaan" şok olmuştu, ancak "müşteriler" memnundu. "Müşterilerden" biri gelen bilgiler arasından bir tanesinin netleştirilmesini talep etti. 10 Ocak 1965 tarihinde talep yerine getirildi. Samaan, bu talebi Kamil'den isterken önceki emrini tekrarlayarak metinlerin iletim süresinin 9 dakikayı geçmemesi gerektiğini söyledi. Ancak Eli dinlemiyordu. Aşırı derecede motive olmuştu ve adeta Suriye istihbaratının kurşunlarının önüne atlıyordu.

Bu noktada Cohen'e gönderilen kendisini dizginleme talimatları manasızdı. Ancak Suedani sinsice avını izliyordu ve "hasta" olan Kamil Emin Sabit'i ziyarete giden herkesin takip edilmesi talimatını verdi. Zira Cohen, Suriye'ye döndüğünden bu yana takip altındaydı. Telefon görüşmeleri ve dairesinin ziyaretçi trafiği kaydediliyordu. Bu yoğunlaşan takip yönetimdeki gizli görüşmelerin sızdırılmasının ardından gelmişti. Bu gelişme, Şam yönetimi rahatsız etmişti. Sızmanın içeriden olduğu hissi hakimdi. Hatta Suedani, Başkan Hafız'a Kamil'in "Arjantin'den gelen biri" olduğu hususunda emin olup olmadığını dahi sormuştu. Hafız, emin olmadığını söylemişti. Aynı zamanda Sovyet uzmanların rehberliğinde özel gereçlerle yabancı yayının nereden yapıldığı-

nın tespit süreci devam ediyordu. Suedani araştırmaların birçok diplomatik temsilciliğin bulunduğu mahalleler olan Salihyye ve Ebu Rummane'ye genişletilmesi talimatını verdi. Kamil Emin Sabit'in bu gelişmelerden haberi yoktu. Eli Cohen'i yargılayan Hakim Albay El Dali, aramaların genişletilmesinin Hindistan Büyükelçiliğinin "Delhi ile yazışmalarımızda telsiz frekansımız başka bir yayınla karışmaktadır" şeklindeki şikayeti üzerine kararlaştırıldığını belirtmiştir.

3 Ocak 1965 sabahı saat 8:30'da sinyal tespit aracının bulunduğu Molotova Ebu Rummane mahallesinde bazı sinyaller yakalamıştı. Burası Kamil'in evinden birkaç yüz metre ötedeydi ve bu dar alanda Hindistan, Norveç, Suudi Arabistan, Yemen'in Büyükelçilikleri ile BM gözlemcilerinin merkezi yer alıyordu. Ancak Molotova sinyalin geldiği bölgeye yaklaştığında sinyal birden sessizliğe büründü. Bir sinyalin tespit edildiğinin bildirilmesi üzerine Suedani, gözlemcilerin ve BM binasının dokunulmazlığını gözardı ederek BM binasına girilmesi talimatını verdi. Hatta operasyonu bizzat kendisi yönetti. Polis ve istihbarat görevlilerinin, BM'nin binasını detaylıca aramalarına rağmen şüpheli bir şeye rastlamadılar. Mekanda herhangi gizli bir verici-alıcı yoktu. Suriye polisi daha sonra BM binasına verdiği zararı karşılamış ve gönderdiği özür mektubunda "hırsızların binaya zorla girdiğini, bu yüzden polisin binaya müdahalede bulunduğu" belirtmişti. BM yetkilisi, Suriye polis ve istihbarat görevlilerinin binalarına zorla girdiklerini BM'nin New York'taki merkezine rapor etti. Bu haber, Eli Cohen'in yakalanmasından 9 gün sonra İsrail'e ulaşmıştı.

15 Ocak 1965 tarihinde avcılar avlarını yakalamaya çok yaklaşmışlardı. Eli'nin güvenilir kaynaklarından Yarbay Muaz Zahreddin İdlid'den Şam'a gelmiş, Kamil'in evinde kalıyordu. Ertesi gün Muaz Zahreddin, Cohen'in radyosuna bağlı ilginç bir anten keşfetti. Antenin ne olduğunu sorduğunda Kamil, bu anten vasıtasıyla Güney Amerika'da yayın yapan radyo istasyonlarını dinlediğini söylemişti.

18 Ocak 1965 tarihinde Kamil Emin Sabit'in gerçek kimliği üzerindeki şaibe "tamamen ortadan kalkacaktı." Molotova sabah saat 8:30'da ilk manipule vızıltılarını yakaladı. Önce dışardan Sabit'in apartmanın elektriği kesildi. Vızıltılar da birden kesildi. Bu apartmanda Sabit'in oturduğu daire de vardı. İki dakika sonra elektrik tekrar verildi. Elektrikler gelince vızıltılar tekrar başladı. Suedani ve üç istihbarat görevlisi şüphelendikleri Kamil'in evine hemen baskın yaptılar. Önce kapıyı kırdılar, sonra süratli bir şekilde ellerinde silahlarla yatak odasına yöneldiler. Kamil oradaydı. Ateş açmasını veya zehir içerek intihar etmesini engellemek için Kamil'in üstüne çullandılar. Manipule cihazı hemen yatağının yanındaydı. İsrail'in en önemli ajanlarından birinin yakalandığı ve ülke tarihindeki en büyük operasyonlardan biri, bir dakikadan az sürmüştü. Suedani'nin dudaklarına bir zafer gülümsemesi yayıldı. Aylardır bilmeden Kamil Emin Sabit'e karşı ihtiyatlı davranmıştı ve şimdi güdülerinde haklı çıkmıştı. Ona baktı ve bastırıldığı öfkeyle mırıldandı: "Oyun bitti, gerçekte kimsin Kamil Emin Sabit?". Eli Cohen sakince şu yanıtı verdi: "Arjantin'den göç etmiş bir Arabım".

Suriye istihbarat görevlileri daireyi iyice aradılar. Pencerenin kenarında bir anten, pencerenin üstündeki panjur kutusunda başka bir manipule cihazı buldular. Avizenin bağlandığı yerdeki gizli bölümde İsrail'e gönderilecek bazı görüntüler ve video kasetleri buldular. Banyodaki çekmecelerden birinde "Yardley" sabun paketlerinde patlayıcı ele geçirdiler. Kamil'in ceketlerinden birinde İsviçre Bankası nezdinde kendi adına ait yüklü hesaba sahip bir çek defteri buldular. Suriye-Lübnan Bankası'nın Brezilya ve Buenos Aires şubelerine ait de bir çek defteri buldular.

Kamil Emin Sabit'in kıyafet ve ayakkabıları çıkartıldı ve gri bir tulum giydirildi. Elleri arkadan bağlanarak sorgulanmak üzere Şam Uluslararası Havalimanına yakın Suriye İstihbarat Merkezine (El Muhaberat) götürüldü. Eli Cohen'in Suriye'deki 3 yıllık muhteşem görevi sona ermişti.

BÖLÜM 2

“SAVAŞÇI 88” CEVAP VERMİYOR

Suriye istihbaratının üstün başarısına rağmen Şam yönetimi bir süre sessiz kaldı. Birkaç gün boyunca Eli Cohen, oldukça sert muameleye maruz kalarak Suriye güvenlik güçlerinin en iyi sorgu görevlileri tarafından ifadesi alındı. Sorgu görevlileri, Cohen'in tırnaklarını çekti, domuz bağıyla bağladı, penis ve burnundan elektrik verdiler. İdrarını ve dışkısını başından aşağı döktüler. Sorguya ara verildiğinde koğuştaki battaniyesiz bıraktılar. Cohen, Şam'daki faaliyetlerinde bir yalnız kurt muydu, yoksa İsrail'in Şam'daki bir casus şebekesinin üyesi miydi? Diğer Arap ülkelerinde de böylesi başka İsraili casus var mıydı?

Eli Cohen, her soruya uzun ve detaylı yanıt veriyordu. Ancak en çetin sorular yanıtsız kalıyordu. Bu sorular, İsrail istihbaratının yapılanmasıyla alakalıydı. Fakat Cohen, kökten bir istihbaratçı değildi, istihbarat teşkilatına daha sonra dahil olmuştu ve bağlı olduğu kurumun diğer faaliyetlerinin ne olduğunu ve nasıl yürütüldüğünü bilmiyordu. Kendisinin doğrudan bağlantılı olduğu -Dan, Gedalia Halaf, Samaan ve Penas- haricinde diğer birimlerin başkanlarının ve önemli yöneticilerinin kim olduğu konusunda bir fikri yoktu. Şam'dan ayrılmadan evvel Genelkurmay Başkanı Yitzhak Rabin ve Mossad şefi Meir Amir ile kısa bir görüşme gerçekleştirmişti. Ancak onlar hakkında bilgileri çok geneldi. Kendi birimindeki teşkilatlanma sistemi sayesinde Cohen, diğer “savaşçı”ların kim olduğunu ve nerelerde görev yaptığını bilmiyordu. Bundan dolayı Eli Cohen'in yakalanışı İsraili

görevlilerin, Mossad'daki birim başkanların ve "savaşçıların" hayatlarını tehlikeye sokmuyordu.

Eli Cohen'in soruşturmasının en önemli kısmı, onun Suriyeli kaynakları ve Şam'daki güç odaklarıyla edindiği dostlukların tespitiydi. Yakalanmasının ertesi günü, Suriye siyasetinde etkin iki rakip arasında olan Başkan Emin El Hafız ile radikal General Salah Cedid arasında birbirlerini saf dışı etme yarışı başladı. Eli Cohen'in de yakın çevresindeki isimlerden olan General Attasi, kendi halefi General Salah Cedid'e Paris'ten bir telgraf gönderdi. Telgrafında Attasi, Eli Cohen'in Suriye liderleriyle bağlantılarına ilişkin elinde "önemli bir fırsat" olduğunu belirtmişti. Cedid bu teklifi reddetti.

Şam'da Eli Cohen'le bir şekilde ilişkisi olan birçok üst düzey bürokrat tutuklanma korkusu yaşıyordu. Bundan dolayı Cohen'le bir bağlantıları ve ilişkileri olduğunu gizliyorlardı. Bu durum Eli Cohen'in durumunu daha da zorlaştırıyordu. Birbirini bitirmeye çalışan iki grubun destekçileri sorguya dahil oluyor, Cohen'e işkence ederek ağzından diğer tarafın aleyhine kullanılacak bir bilgi almak istiyordu. Bu mücadele, Eli Cohen'in yakalanmasından hemen sonra ilk Emin El-Hafız tarafından başlatılmıştı.

Haziran 2005'te sürgünde bulunduğu Bağdat'ta, El Cezi-re'ye konuşan Emin El Hafız, Eli Cohen'in sorgulanmasıyla ilgili şu ilginç açıklamada bulunmuştu: "Eli Cohen'in yakalandığı ilk günlerde, Suriye güvenlik güçlerinin bir tesisinde sorgulanıyordu. Tesise gelerek yetkilere İsraili ajanı bizzat sorgulamak istediğimi söyledim. Şöyle bir yanıt aldım: Efendim gelmenize gerek yoktu, tek olduğunu ve Müslüman olduğunu söylüyor. Israr ettim ve sorgulamanın yapıldığı hücreye gittim. Yüzüne pek zarar vermemişlerdi ancak gözleri faltaşı gibiydi. Nereden geldiğini sordum. Arjantin'den geldiğini söyledi. Ona Arjantin'de tanıdığı kişileri ve bağlantılarının isimlerini sordum. Buenos Aires'te haftalık çıkan bir Arap dergisinin editörünün ismi ile benim de bildiğim kişilerin adını verdi. Arjantin'de Müslüman camisine gittiğini söyle-

mişti. Şaşırmıştım. Biz Müslümanlar camiye sadece cami deriz, Müslüman camisi demeyiz. İşte o an kuşkulandım. O Müslüman değildi, ya bir Yahudi ya da Hristiyan'dı. Sormaya devam ettim. Müslüman camisine kiminle gittiğini sordum. Birkaç isimden bahsetti. Bildiğim kadarıyla o yıllarda Buenos Aires'te bir cami yoktu. Fas Büyükelçiliğinin himayesindeki bir yardım derneği cami inşa etmek için gönüllü bağış topluyordu henüz. Ondan Kuran'ın ilk suresi ve her Müslümanın bildiği Fatiha'yı okumasını istedim. "Unuttum" diye cevap verdi. Diğer surelerden okumasını istedim, her seferinde "unuttum" dedi. Daha sonra Suriye'den erken yaşta ayrıldığından dolayı sureleri hatırlamadığını söyledi. Bu cevap onun Müslüman olmadığını, Yahudi veya Hristiyan olabileceği konusundaki şüphemi kuvvetlendirmişti. Eli Cohen'e sormaya devam ettim: Sorgu memurlarına İsrail'de eğitildiğini söylemişsin, görevli kadınlardan kaç senin yanında? Sorgu memurlarının gözlerindeki şaşkınlık ifadelerini fark etmiştim. Eminim kendi kendilerine şöyle diyorlardı: Devlet Başkanımız neden Kamil Emin Sabit'e bilgimiz olmayan bir konu olan onunla beraber çalışan kadınları soruyor? Fakat sorgu sırasında ısrarcıydım. Kısa bir süreliğine de olsa orduda istihbarat subayı olarak görev yapmıştım. Tecrübelerime göre İsrailliler hedefteki kişinin yanında bir-iki görevli kadın göndererek baştan çıkarma yönetimi kullanmada üstünlerdi. Cohen bu sorumu şöyle yanıt verdi: Efendim eğitim olduğu günün sonunda yorgunluktan doğrudan eve giderdim. Ona Şam'daki dairesini kim temizlediğini sordum. Kendim temizlerdim dedi. Peki yemeklerini kim hazırlardı diye sorduğumda hazır konserve gıda tükettiğini söyledi."

Lübnan'da haftalık yayın yapan Al Sabah al Arabi adlı politik dergiyle yaptığı röportajda Emin El Hafız, tutukluğu sırasında Eli Cohen ile birkaç kez daha görüştüğünü söyledi. "Ona sigara teklif etmiştim. Sigara ve alkol kullanmadığını söyledi. Yaptıklarını bir hayal ettiğimde ve görüşmelerimizi birleştirdiğimde Eli Cohen'in güçlü şahsiyeti ve kendine hakim olma özelliğinden etkilenmiştim. Sorgudaki zor anlarında dahi bu özelliğini ko-

ruyordu. Sorgulama sırasında makul bir insandı. Ondan İsrail'e gönderdiği veya Suriye istihbaratının elinde olan kriptolu metinlerin deşifresinde yardım istenmişti. Emin El Hafız'ın özel kalem müdürü Mundar El Mutzali aynı dergiye verdiği mülakatta Cohen'in birçok mesajın deşifresini çıkardığını söyledi.

Suriye Cumhurbaşkanı'nın analizi ilginçti. Emin El Hafız İsraili ajanın Müslüman değil de Yahudi olduğunu görmek için birkaç kez Cohen'in tutulduğu hücreye gitmekten imtina etmemişti. Esasında Cohen'le bir anlaşmaya varmak için hücre ziyareti gerçekleştiriyordu. Eli, kaynaklarından ve yakın temasıta bulunduğu Cumhurbaşkanı'nın, bakanların ve üst düzey ordu subaylarının isimlerini söylemeyecekti. Bunun karşılığında hakimler ona merhametli davranacak ve onu ölüme mahkûm etmeyecekti. Eli, bu anlaşmaya uymasına rağmen hakimler öyle davranmadı.

Yukarıda belirtildiği gibi soruşturmanın ilk günlerinde Şam sessiz kaldı. Ancak Eli Cohen'in yakalandığı bilgisi bir gün sonra 19 Ocak 1965 tarihinde Mossad'a ulaştı. Suriye-İsrail sınırında görev yapan bir BM gözlemcisi, sabah saatlerinde İsrail tarafına geçerek Geşer Benot Yaakov'da (Yakup'un Kızları Köprüsü) bulunan İsraili görevliye Suriyelilerin Kamil Emin Sabit isimli bir casus yakaladıklarını söyledi. İsrail istihbaratının Birim 504 adlı kısmında görev yapan, sınır hattı boyunca muhbir kazanmaya çalışan bu görevli aldığı bilgiyi hemen Tel Aviv'deki amiri Korgeneral Şlomo Goren'e ilette. Goren kendi ajanları arasında böyle bir isimli görevlisi olmadığını biliyordu. Kayserya bölümünde çalışan bir "savaşçı" olabilirdi. Bölümün komutanı Yoske Yariv'i aradı. Ancak Yariv önemli bir operasyonu planlamak için Paris'teydi. Yariv'in yardımcısı Gedaliah Halaf'a ulaştı. Gedaliah'a "Kamil Emin Sabit" ismi sana ne ifade ediyor?" diye sordu. Gedaliah şok olmuş, telefonda konuşamamıştı. Buluşma kararı aldılar. Gedaliah BM gözlemcisinin neler söylediğini öğrendi. Hiç şüphe yoktu: "Savaşçı 88" yakalanmıştı. Gedaliah

hemen konuyu rapor haline getirdi ve Mossad başkanı Meir Amit'ten acil bir görüşme talep etti. Amit'in sekreteri Ora derhal görüşmeyi ayarladı. Amit, Eli Cohen ile son kez İsrail'e geldiğinde de görüşmüştü. Şam'a dönmeden önce "Savaşçı 88" olarak İsrail'e ilettiği kıymetli istihbarattan dolayı teşekkür etmişti. Şimdi onu kurtarmak için elindeki tüm gücü kullanmaya kararlıydı. İlk olarak Amit, Cohen'in yakalanışını Başbakan Levi Eşkol, Genelkurmay Başkanı Yitzhak Rabin, Genelkurmay İstihbarat Başkanı General Aharon Yariv'e haber verdi. Başbakan, Şam yönetimi duyurana kadar kendilerinin de sessiz kalması direktifini verdi. Diğer isimler de bu kararı destekledi. Bu karardan dolayı Nadia ve Efraim'in de henüz haberleri yoktu. Şam yönetimi duyurana kadar Eli Cohen'in Şam'dan nasıl kurtarılabileceğine dair bir çalışma hazırlanması talimatı verildi.

Belirtildiği üzere Yoske Yariv, o günlerde Avrupa'daydı. Suriyeli yetkilileri kaçırmak, rehin olarak değiş tokuşu dahil Cohen'i kurtarmaya yönelik bazı planlar Yariv ile yapılan kripto yazışmalarda ele alınmıştı. Kaçırılması planlanan kişiler arasında Suriye Devlet Başkanı Emin El Hafız'ın yeğeni de vardı. Bir kumarbaz olan bu yeğen, Fransa'nın İsviçre sınırına yakın Dijon kentindeki kumarhanelere takılıyordu. Ancak bu plan uygulanmadı. Eli Cohen'in yakalanışı, Suriye ve Arap ülkeleriyle diğer ülkelerdeki "savaşçı"ların korunması gerektiğini gündeme getirmiştir.⁴ Onlardan biri olan Baruch Mizrachi, Avrupa dillerinin öğretildiği bir okulda görevliydi. Amit (Mossad başkanı, Mizrachi'nin görevini sonlandırarak İsrail'e dönmesi taraftarıydı. Ancak Yoske Yariv buna karşıydı. Yariv, Baruch'un dikkatli ve teyakkuzda olduğuna inanıyordu. Haberleşme konusunda çok eğitimliydi

4 Bu savaşçıların görevlerinden biri, Nazi savaş suçlusu olan Letonyalı Herberts Cukurs'un öldürülmesi veya yakalanmasına yönelik operasyondur. Letonya'nın Nazi kontrolüne girmesiyle Cukurs, Nazilerle işbirliği yapmış ve Riga'da öldürülen 30 bin Yahudinin kanına girmiştir. Savaşın sonra Brezilya'ya gitmiş, orada olduğu Mossad ajanı Yaakov Meidad (Mayo) tarafından deşifre edilmiştir. Meidad tarafından kandırılan Cukurs, iş maksadıyla Meidad ile beraber Montevidео'ya gitmiş orada Yariv'in idaresindeki Kayserya birimince öldürülmüştür.

ve bu yakalanma riskini azaltıyordu. Konu Başbakan Levi Eşkol'e sunuldu. Eşkol, Amit'in görüşünü savunarak Baruch'un görevi bırakıp İsrail'e dönmesi talimatını verdi.⁵

- 5 Eli Cohen gibi Baruch Mizrachi, 1927 yılında Mısır'da dünyaya gelmişti. 1956 Sina Savaşının ardından İsrail'e göç etmişti. Mısır'dayken matematik konusunda yüksek öğrenim almış ve bu alanda ders vermişti. İsrail'e göç ettikten sonra İsrail polis teşkilatına girmiş, komiser olarak çalışmıştı. Polislikten iç istihbarat kuruluşu Şabak'a, daha sonra Şabak'tan Birim 188'e (Kayserya biriminin sonraki ismi) görevlendirilmişti. Ancak Ocak 1965'te Cohen'in yakalanmasından sonra görevi sonlandırılarak İsrail'e dönmüştü. 1972 yılının başında Filistin Halk Kurtuluş Cephesi üyeleri, Bab'ül Mendep geçitinde seyreden Coral adlı deniz tancarına saldırmıştı. Eilat limanının ticari güvenliğinin yanı sıra, dönemin Mossad Başkanı Zvi Zamir ve Kayserya başkanı Mike Harari, Filistinli teröristlerin Yemen'e yerleşme ve daimi bir merkez olarak kullanma ihtimaline karşın bu ülkeye girişi-çıkışı ve operasyon yapma yollarını araştırmak için Baruch Mizrachi'yi Yemen'e göndermişti. Yemen-İsrail arasındaki yolculuklarda Baruch Mizrachi önce Roma'ya gider ve orada sahte Fas pasaportunu alarak Yemen'e devam ederdi. Ancak bir uçuşunda kazara yakalandı. Uçakta yanına oturduğu kişi takip altındaki bir Yemenli muhalifti. Muhalifi gözaltına alan görevlilerin, yan koltukta oturan kişiden de şüphelenmişlerdi. Mizrachi sorguya alındı. Sorgu sırasında Fas diyalaktiğinde Arapça konuşmadığını fark ettiler. Kahire'deki Fas Büyükelçiliğinde çalışan bir Faslı diplomat Yemen'e gelerek şüphelinin Faslı olmadığını teyit etti. Daha sonra Baruch Mizrachi, İsraili olduğunu itiraf etti. Hakkında Yemen'de casusluk davası açıldı. Mısır'da doğduğundan dolayı Yemen onu Mısır'a göndermeyi ve davasının orada sürmesi gerektiğini düşünerek Kahire'ye gönderdi. Mossad, Eli Cohen'i de savunan ünlü Fransız avukat Jacques Mercier'i tuttu. Mercier, derhal Kahire'ye giderek Mizrachi'nin avukatı olduğunu ve müvekkilini görmek istediğini beyan etti. Ancak bir sürprizle karşılaştı. Mizrachi hücresinden çıkarılarak hapishane koruma amirinin ofisine getirilmiş ve mektup yazdırılıyordu. Mektubunda, İsrail'deki ailesini teskin edici ifadeler kullanıyordu. Mizrachi'nin davası devam ederken Yom Kippur Savaşı patlak verdi. Savaşın neticesinde esir değişimi görüşmelerine geçilmişti. İsrail, Mizrachi'nin serbest bırakılmasını talep etti. Mısır Mizrachi'nin bir savaş esiri olmadığını belirterek İsrail'in talebini reddetti. Esir değişiminin gecikmemesi için Savunma Bakanı Moşe Dayan, Mısır'ın itirazını kabul etmek zorunda kaldı. Dayan'ın tavrını haber alan Mossad başkanı Zamir, Başbakan Golda Meir'e mektup yazarak bir kurumun savaşçısının terk edemeyeceğini belirterek istifa ettiğini söyledi. Golda Meir istifayı kabul etmedi ve Moşe Dayan'a Mizrachi'nin serbest bırakılması hususunda baskı yapması talimatını verdi. ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissenger da olaya müdahil olacaktı. Golda Meir'in Lavon Hadisesinde de Dayan'a aynı şekilde talimat verdiği hatırlanır. Mısır'ın Mizrachi'nin savaş suçlusu olmadığı tezini kabul eden Dayan, Mossad başkanı Zamir'in baskısı neticesinde pozisyonunu terk ederek Mizrachi'nin serbest bırakılması için yeni bir formül buldu. Mart 1974'te Baruch Mizrachi, Mısır için casusluk yapan İsraili Arap Abdulrahim Karman adlı esirle takas edildi. Yoske Yariv'den Kayserya birimini teslim alan Mike Harari, Tel Aviv'de özel bir yerde Mizrachi'nin kurtuluşu için bir parti düzenledi. Parti sırasında Başbakan Golda Meir, telefonla Mizrachi'yle görüştü. Görüşmede Mizrachi güven içinde ülkeye döndesindeki yardımından dolayı Meir'e teşekkür etti. İsrail istihbaratı adına yeni operasyonda yer alan Mizrachi Mossad'tan emekliye ayrılrsa da örgütün komandosu ve eğitimleri verdi. Ancak Yemen ve Mısır'dayken gördüğü işkencelerin sağlığını bozmasının etkisiyle Ocak 2005'te vefat etti.

24 Ocak 1965 tarihinde Suriye hükümeti, İsraili bir casus Eli Cohen'i yakaladığını resmen duyurdu. Eli Cohen'in kullandığı manipüle cihazı ve telsizle iletilen son mesaj şuydu: “İsrail Başbakanı Levi Eşkol'e. Kamil ve arkadaşları bir zamandır bizimle beraberler. Akıbetlerini en yakın zamanda bildireceğiz. Suriye El Muhaberatı.” Suedani, Eli Cohen'in Suriye'de “yalnız kurt” olarak tek başına operasyon yürüttüğüne ikna olmamıştı ve bunun bir casusluk şebekesinin bir parçası olduğunu düşünüyordu.

Suriye hükümetinin duyurmasının ardından Samaan, bir şekilde Nadia'ya giderek eşinin yakalandığı bilgisini verdi: “Melek' dairemin dış kapısında görüldüğünde korktuğum şeyin başıma geldiğini anladım. Samaan'ın yüzünde bir ifade yoktu ancak gözleri üzgün bakıyordu. Beni omuzlarımdan tutarak 'güçlü ol Nadia, Eli devleti için çalışan bir ajandı ve maalesef yakalandı' dedi. 'Suriye'de mi?' diye sordum. 'Evet' dedi. Şok olmuştum. 10 dakika boyunca konuşmadım. Samaan, Mossad'ın Eli'yi kurtarmak için her seçeneği uygulamaya soktuğunu, başarıya ulaşmak için benim konuyu gazeteciler ve arkadaşlarımla konuşmamam gerektiğini söyledi.”

Samaan'ın ayrılmasıyla beraber Nadia, ailesini eve çağırdı. İlk gelen Eli'nin ablası Odet idi. Nadia, Odet'in boynuna sarıldı ve hıçkırarak “Eli'yi yakalamışlar, onu bir daha göremeyeceğim” dedi. Ailenin geri kalanı tek tek geldi. Güçlü ve asil bir kadın olan Eli'nin annesi Sofi, böyle güç zamanlarda kendini zapt etmeyi ve soğukkanlı kalmayı biliyordu. Eli'nin sırrını paylaşan Efraim ile Dina sersemlemişti ve ağızlarından tek kelime çıkmıyordu. Diğer kardeşler Morris ve Albert, Eli'nin durumundan henüz haberleri yoktu. En genç olan Albert orduda sıradan bir askerdi. Ertesi sabah (25 Ocak 1965) İsrail gazetelerinde İsraili bir ajanın Suriye'de casusluk yaparken yakalandığına dair kısa bir haber çıkmıştı. Başbakan Eşkol ve Mossad Başkanı Meir Amit'in talimatıyla İsrail basını Şam'daki tutuklunun adını haberlerde vermediler. Ancak “İsraili ajanın Şam'da yakalandığına” dair haber

Albert'i kuşkulandırmıştı. "Kısa haberi okuduktan sonra hemen evi telefonla aradım. Herkesin Nadia'nın evinde olduğu söylendi. Hemen komutanımdan izin istedim ve Bat Yam'a gittim. Evdeki atmosfer kasvetliydi. Elimden bir şey gelmezdi. Oturdum ve kurtarma çabalarının işe yaraması için dua etmeye başladım."

Kardeşinin sırrını haftalarca, aylarca saklayan Morris şöyle diyecekti: "Eli yakalandığında Birim 188'deki memurlar için düzenlenen bir eğitimdeydim. Benim de bir Arap ülkesine gönderilmem gündemdeydi. Ocak ayının sonuydu. Eğitim kampında kendimi iyi hissetmiyordum ve revirde uzanırken gazetede Şam'da İsraili bir ajanın yakalandığı haberini okudum. Hızlıca giyinerek revirden çıktım. Birim 188'in ofis katına vardığımda herkesin şok içinde olduğunu gördüm. Genelde herkes bana sevecen olurken, o gün kimse benimle konuşmuyordu. Yüzüme bakmaya bile korkuyorlardı. Eli'nin kripto yazışmalarının olduğu dolaba yöneldim. Dosyalar yerinde yoktu. Dosyaların nerede olduğunu sorduğumda kimse yanıt vermedi. Onlara Eli'nin Şam'da yakalandığını biliyorum dedim. Sessiz kaldılar. O zaman benimle konuşmamaları ve sorularıma cevap vermemeleri konusunda talimat aldıklarını anladım. "Penas"ın odasına girdim. Beni sakinleştirmeye çalışarak onu bulmaya çalıştıklarını söyledi."

Sonraki günler aile için kaygı ve stres doluydu. Nadia histerik haldeydi ve sakinleştiricilere ihtiyaç duyuyordu. Amirleri Eli'nin kurtarılması için şansları olduğunu söylüyorlardı. İsraili komandolar, Şam'a ulaşabilecek ve operasyon yapabilecek kapasiteye sahiptiler. Ayrıca İsrail hükümeti, Eli için dünyanın en iyi avukatlarından birini tutmuş, Eli'nin kurtarılması için uluslararası toplumdaki önemli halk figürlerinden yardım istiyordu.

Nadia'nın ruh hali sıkıntılıydı. Bazen çok güçlü umutlara sahip olurken birden ağır depresyona düşüyordu. Geceleri evde tek kalmaması için Sofi, gelininin yanına taşınmıştı. Geceleri Nadia, Eli'yi rüyasında görüyordu. Rüyasında Eli, evin kapısından girmek üzere bekliyordu. Ancak birden duvar örülüyordu. Hatta

Nadia, Albert ile Bat Yam'da bir falcıya Eli'nin ne zaman eve geleceğini sordular. Nadia o günleri şöyle anlatıyor: "Çok bir şey hatırlamıyorum. Dipsiz bir kuyuya düşmüştüm. Hiçbir şey görmüyor, işitmiyordum. Çocukları ihmal ediyordum, bazen nerede olduklarını dahi bilmiyordum."

Eli Cohen'in yakalandığına dair açıklama Şam'ı da şoke etmişti. Hızlı bir şekilde Suriye'nin bir iç meselesi ve Araplar arasında önemli bir konu oluvermişti. "Kamil Emin Sabit, İsrail ajanı mıydı? Mümkün değildi. Şok edici, şaka olmalıydı." Suriye'nin başkentindeki tepkiler bu şekildeydi. Herkes biliyor ki Kamil Emin Sabit, üst düzey siyasetçilere yakın, Baas Partisinin prensiplerini savunan, yüksek rütbeli askerlerle arkadaş olan biriydi. "Bizim gözlerimiz kör müydü, biri bize ne olduğunu anlatabilir miydi?" Eli Cohen meselesi zorlu ve farklıydı. Suriye'deki Baas Partisi ile Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdunaser arasında ve Şam ile Bağdat'taki aktivistler arasındaki çekişme yüzünden Eli'nin yakalandığında Araplar arasında yeni güç mücadelesi başladı. Özellikle Arap dünyasında farklı unsurların finansörlüğünü yaptığı Lübnan basını, Suriye yöneticileri eleştiriyor, Eli Cohen'in hükümetle derin ilişkilerine ve ele geçirdiği önemli bilgilere vurgu yaparak Suriye hükümetini zayıflatmak istiyordu. Kahire ve Bağdat yönetimleri, Arap dünyasına düşüncelerini Beyrut gazetelerinden yayıyordu.

Arap ve uluslararası basının belirttiği gibi Eli Cohen'in başarıları vardı. Cohen'in Arjantin'de askeri ataşelik yapan Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın samimi arkadaşı olduğu biliniyordu ve Hafız'ın eşine kürkler hediye ederdi. Ayrıca Baas yönetiminde görev teklif edilmiş, Baas Partisi adına enformasyon toplantılarında gözükmüş ve Arjantin'deki Suriyelilerin yardım kuruluşlarına destek için organizasyonlar tertip etmişti. Bakan veya Bakan Yardımcısı olarak kabine üyeliğine dahi aday gösterilmişti. Eriha'da sürgünde kalacak olan eski başbakan Salah Bitar ile temas kurmuş muydu? Ortak Arap Gücü Komutanı General Ali Amar

ile Golan Tepelerine giderek Ürdün Nehri'nin yatak yolunun değişmesine dair çalışmaları ve planları sahada görmüştü. Savunma Bakanı Memduh Cabbar, İçişleri Bakanı Albay Muhammed Hair Bedevi, Toprak Reformu Bakanı Albay Abdulkerim El Cundi, Paraşüt ve Komandolar Komutanı Binbaşı Salim Hatum, Ulusal Muhafızlar Komutanı Binbaşı Muhammed Ubeyye gibi birçok önde gelen Suriyeli sivil ve askeri bürokratlara evinde şaşalı davetler düzenlemişti. Eli Cohen bu davetlerde, misafirlerinin başka kadınlarla “uygunsuz fotoğraflarını” çekmişti. Bu fotoğrafları eşlerine göstereceğine dair örtülü şantajlarda bulunarak profesyonelce istediği bilgileri temin ettiği söyleniyordu. Suriye'yi rencide eden bir diğer gelişme Lübnan ve Mısır medyasında çıkan bir iddiaydı. Buna göre Eli Cohen'i yakalayanlar Suriye güvenlik görevlileri değil, Mısır istihbaratıydı. Mısır istihbaratı, Eli Cohen'i Golan Tepelerine keşfe gittiği Mısır General Ali Amir ile çektiirdiği fotoğraftan deşifre etmişti. Ancak Suriye yönetimi bu operasyonun tamamen kendi başarıları olduğunu söyleyecekti.

Eli Cohen güçlü siyasi ilişkilerine rağmen Baas yönetimine girmekten imtina etmişti. Amirleri onu korumak ve acil durumda ülkeden hızlıca çıkabilmesi için Arjantin pasaportunu muhafaza etmesi ve Suriye vatandaşlığı tekliflerini kabul etmemesi talimatını vermişti. Ayrıca Baas Partisine üye olmaması talimatını veren de amirleriydi. Zira bir darbe anında rakip grup tarafından “indirilen” kesimin içinde yer alabilirdi. Arjantinli turist statüsü, istediği zaman ülkeden çıkmasını sağladığı gibi partide aktif görev tekliflerini reddetmesine bir mazeret sağlıyordu.

Suriye Genelkurmay'ında çalışan genç ve sol görüşlü bir subay, Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'a “çok benzeyen birini” vaktiyle Kamil Emin Sabit ile görmüştü. Bunun gibi şahitlikler ve itiraflardan dolayı El Hafız ve adamları bu ilişkinin kurbanı oldular. Hükümet düştü, 60 general görevden alındı ve 17 ordu görevlisi “şüpheli bir şekilde” öldü. Olaydan 45 yıl geçmesine rağmen bugün bile Eli Cohen'in başarıları efsaneleştirilerek anlatılmak-

tadır. Gerçek şu ki, Cohen, Şam'da üç yıl boyunca üst düzey faaliyetlerde bulunmuş ve İsrail'e hayati bilgiler aktarmıştı. Raporları gelecek nesillere örnek olacak niteliktedir. Bilginin kaynağını titizlikle belirtir, kelimelerini dikkatlice ve doğru seçer, abartıya girmezdi. Suriye'nin gerek içeride gerekse Araplar arasındaki ilişkilerine dair oldukça sofistike analizler yazardı. Şam'da sakin ve ılımlı bir adam olarak tanınırdı. Diğer gizli ajanlarla karşılaştırıldığında Şam'daki harcamaları tutumluydu. Buna rağmen arkadaş çevresi çok geniş ve çeşitli meslek grupları mensuplarından oluşuyordu. Bayanlara yakınlık gösterirdi, kadınlar da onu severdi. Çevresinin ne kadar geniş olduğu yakalanışının ertesi günlerinde ispatlanmıştı. İlk günlerde Suriye genelinde Cohen meselesiyle ilgili 500 kişi gözaltına alındı. Eli'nin Suriye güç merkezlerine nüfuz etmede sahip olduğu şaşırtıcı kabiliyeti Şam'daki yöneticilere olan güveni sarsmıştı. Herkes etrafındakilerden şüpheleniyordu. Bu düşünce akut bir hal aldı. Gözaltına alınan 500 kişinin sorguları tamamlanınca çoğu serbest bırakıldı. 69 şüphelinin tutukluluğuna karar verildi. Bunlardan 27'si kadındı. Bu sayı daha da düşerek mahkemeye 9'u kadın 40 kişi sevk edildi. Mahkeme, Cohen ve yakın irtibat halinde olduğu iddia olunan 7 kişiyi suçlu buldu. Eli Cohen'in dosyası sadece Suriye ile sınırlı kalmamış, Mısır ve Lübnan'a uzanmıştı. Cumhurbaşkanı Emin El Hafız, Suriye istihbaratının Eli Cohen'in İskenderiye doğumlu olduğunu öğrenince Kahire'ye başvurarak Cohen hakkında bilgi talebinde bulundu. Mısır'ın yanıtı kısa sürede geldi. Yanıtta Eli Cohen'e karşı kullanılabilecek hiçbir veri olmadığı belirtiliyordu. Birkaç hafta sonra Mısırlı yetkililer, Lavon hadisesine karışan ve daha sonra serbest bırakılan Yahudilerden biri olan Robert Dasa'nın evine gitmişler, Cohen'in Lavon hadisesine karışıp karışmadığını sormuşlardı. Onlara, Eli Cohen diye birinin Lavon hadisesinde yer almadığını, zaten kurdukları şebekede böyle birinin olmadığını söyledi. Lübnan tarafında ise göç etmek isteyen Lübnan Yahudilerini İsrail'e gizlice gönderilmesine yardımcı olan Şula Cohen adında bir Mossad ajanı vardı. Şula Cohen yakayı ele vermiş, Lübnan adli

makamlarınca casuslukla suçlanıyordu. O günlerde Beyrut'ta tutuluyordu. Soyadı benzerliğinden dolayı Eli'nin Şula'nın kardeşi veya akrabası olup olmadığına dair Şam'da bir kuşku doğdu. Özgürlüğüne kavuştuktan sonra verdiği bir mülakatta Şula, bir gün Suriye ve Lübnanlı güvenlik güçlerinin eşliğinde hüccresine yakışıklı gri takım elbiseli birinin geldiğini ve kendisini sorguladığını söyledi. Sorgulama neticesinde, sorulara alınan cevaplar ve dış görünüşleri bağlamında Eli Cohen ile Şula Cohen'in birbirleriyle bağı olmadığı anlaşıldı. Sorgulayanlar odadan çıkarken Şula'ya, sordukları kişinin yani Eli Cohen'in Suriye'de yakalanan bir İsrail ajan olduğu söylemişlerdi.

Suriye'de gergin ve karmaşık atmosfer hakimken İsrail, Eli Cohen'i kurtarma planlarını tartışıyordu. Mossad başkanı Meir Amit, Eli'yi Suriyelilerden kurtarmak için askeri imkanların zor olduğunu düşünerek hukuki ve diplomatik çözüme kafa yoruyordu. Olay sakinleşmeye başladıktan sonra dünya milletlerinin, hatta iki süper gücün kendi aralarında yaptıkları gibi Suriye ile esirlerin takası anlaşması yapılabileceğini ümit ediyordu. İsrail ve dünyadaki bazı kesimlerin olaya müdahale ederek, esir takası ihtimalini zora sokacak eylemlerin olmasından çekiniyordu. Bundan dolayı İsrail'deki yayın organlarının editörleri ile görüşerek süreç sonlanana kadar olayla ilgili detaylı bilgi vermekten kaçınmalarını telkin etmek için Başbakan Eşkol'den onay istedi. Eşkol teklifi onayladı. Alışıldık bir talep olmamasına rağmen editörler Amir'in teklifini kabul ettiler ve Eli Cohen'e dair haber yazmadılar. Eli Cohen'i savunması için ünlü Fransız bir avukat olan Jacques Mercier tutulmuştu. Mossad'ın isteğiyle İsrail'in Paris Büyükelçiliği Siyasi İşler Müsteşarı Yosef Hadas,⁶ avukat Jacques Mercier ile görüşerek Şam'a gidip müvekkili Eli Cohen'in adil bir

6 Dr Yosef Hadas Suriye doğumluydu. İsrail Devleti'nin kuruluş sürecinde ve sonrasında askeri istihbarat subayı olarak görev almıştı. Paris'teki görevi sırasında geniş ilişkiler ağı vardı. Yahudi nüfus ve diplomatik çevrelerin sempatisini kazandı.

mahkemede yargılanmasını sağlamasını talep etti. İsrail, Fransız avukat Mercier'in bu işin üstesinden geleceğine inanıyordu.

Suriye'nin batıyla ilişkiler zayıftı. ABD, Suriye ve lideriyle kanlı bıçaklıydı. Batı dünyasından sadece Fransa'nın Şam ile ilişkisi vardı. Suriye devlet başkanı, Fransız Yahudi doktor Maurice Kos tarafından Paris'te tedavi edilmiş ve Şam'a henüz dönmüştü. Avukat Mercier'in seçimi rastlantısal değildi. Mercier, II. Dünya Savaşında Özgür Fransız Ordusunda⁷ paraşütçü olarak savaşmıştı. İleri yıllarda ülkelerinin bağımsızlıkları için Fransa'ya karşı savaşan Cezayir ve Faslıların yanında mücadele etmişti. Mercier, hemen Cohen'in dosyasına bakmayı kabul etti. Mercier'in çabasıyla, uluslararası bir üne sahip olan Paris Baro Başkanı Paul Arigi de Cohen'in dosyasına bakmaya karar verdi. Arigi de Özgür Fransız Ordusunda yer alarak Lübnan'da görevlendirilmişti ve Suriye-Lübnan hukuk sistemine ve mahkemelerine aşinaydı.

Jacques Mercier'in Eli Cohen'in avukatı olduğuna dair yetkilendirme yazısını temin etmek de kolay olmadı. Mercier, Şam'da İsrail'in veya Mossad'ın temsilcisi olarak görünemezdi. Bundan dolayı Eli Cohen'in bir akrabası bulunup, ondan Mercier'in Eli Cohen'i temsil etmesi için imza alması gerekiyordu. Nadia, yeni doğum yapmış ve psikolojik olarak kötü durumdaydı. Bu halde imza atmak için Fransa'ya gidemezdi. Eli'nin kuzeni Victor Saban (Eli'nin annesi Sofi ile Victor'un annesi Sara kardeşler) Paris'te yaşıyordu. Victor ve Eli, İskenderiye'de doğup beraber okula gitmişlerdi. Ancak Ekim 1956 Sina Savaşından sonra ayrılmışlardı. Eli gözetimine alınıp serbest bırakıldıktan sonra İsrail'e göç etmişti. Victor ise Aralık 1956'da Fransa'ya göç etmiş ve Eli yakalandığında Paris'te eşi ve 4 çocuğuyla yaşamını sürdürüyordu. Mercier'in ofisine yetkilendirme yazısını imzalamak için çağrıldığında Victor tedirgin görünüyordu. Fransız avukata, yetkiyi imzaladığı takdirde Fransız vatandaşlığını almasına bir

7 Özgür Fransa Ordusu: İkinci Dünya Savaşı sırasında Londra merkezli kurulan Özgür Fransa devletinin ordusu. (Ç.N)

engel olup olmayacağını defalarca sormuştu. Adının gazetelerde çıkmasından da korkuyordu. Yosef Hadas, onu sakinleştirmeye çalışarak vicdani bir eylem yaptığını söylemişti. Victor, İsraili diplomatı duymazlığa gelerek Mercier'e "Fransız polisi bana zarar vermez değil mi? Beni, Eli'nin casusluk işiyle ilişkilendirmezler değil mi?" diye sormuştu. Mercier ona aşağılayıcı bir bakış atarak şöyle cevap verdi: "Arigi demek Fransa demektir. Ben Fransa'yım. Aile bağlarına saygı duyarız. Senin ve ailenin Fransız vatandaşlığını alman için elimden gelen her şeyi yapacağıma söz veriyorum. Şimdi şu vekaletnameyi imzala. Vakit geçiyor ve kuzenine hücrede işkence ediliyor".

Vekaletnamenin imzalanmasının ardından Arigi ve Mercier, hemen Paris'te Suriye Büyükelçiliğiyle görüşerek Eli Cohen'in avukatları olarak yetkilendirildiklerini ve bunun Suriye Büyükelçiliğince tasdik edilmesini istediler. Büyükelçi, talebi hemen Suriye Dışişleri Bakanı İbrahim Mahus'a ulaştırdı. Ertesi gün tasdik talebi onaylandı. Resmi vekaletname ve onun Suriye makamlarınca tasdikiyle beraber Mercier, 29 Ocak 1965 tarihinde Beyrut'a gitti. Ertesi gün -Cumartesi günü- Fenisye (Phoenicia) Otel'de Akdeniz manzarasını seyrederken Lübnanlı bir avukat olan Huri onu ziyarete geldi. Huri bağlantıları sayesinde yüksek ücret karşılığında sahte kimlikler ve "dedikodular" temin edebilen biriydi. Mercier bu yüzden Huri'yi tutmuştu. Mercier ona olayı şöyle anlattı: "Şam'da cezaevinde Eli Cohen ile görüşebilecek bir avukata acil ihtiyacımız var." İleriki safhada duruşma başladığında Mercier, duruşma salonunda gözlemci olarak yer almak istiyordu. Huri kısa bir süre düşündükten sonra şöyle dedi: "Eli Cohen, Şam'daki Kamil Emin Sabit mi? Şam'da basın olaydan uzak tutuluyor. Bir erkeğin cinsiyetini değiştirmek bile Şam'da bir İsraili casusu savunacak avukat bulmaktan daha kolay. Bir İsraili veya başka casusu Şam'da savunmasının ne anlama geldiğini biliyor musun? Eli Cohen'i savunmak intihar."

Huri, Lübnanlı Hristiyan (Rum Ortodoks) bir avukat olan, aynı zamanda Baas Partisi Enternasyonal Birliğinde yönetici ve Cumhurbaşkanı Emin El Hafız ile tanışıklığı olan Cubran Mithani'yi tavsiye etti. Mercier, Huri'den Mithani'yi görüşmek üzere oteli kast ederek kullandığı bir kelime olan "Botrus Bağ"na davet etmesini istedi. Huri bir süre sonra Mercier'in odasına tekrar geldi. Yanında Huri'den daha genç ve enerjik görünen bıyıklı biri duruyordu. Kendinden emin ve net birine benziyordu. Kendi aralarında Mithani'ye "Bağ (İbr. Kerem)" takma adını belirlediler. "Bağ", politik ve yuvarlak cümleler kuruyordu. İsrail devletini, Ortadoğu'da yabancılar tarafından kurulan bir sömürge ve Arap milletlerinin kalbinde bir kanser olarak tasvir etmişti. İsrail konusunda menfî düşüncesine rağmen, sonunda bir "kazanç" olacağını bildiği için Eli Cohen hadisesiyle ilgilenmeye soğuk bakmıyordu. Mercier, Eli Cohen'in adil bir mahkemede tarafsız bir avukata izin verilmesini ve gözlemcilerin bulunacağı bir sürecin kurulması hususuna Suriye'nin önem vermesi gerektiğini söyledi. Birçok devletin vatan hainlerine ömür boyu hapis veya idam cezası verdiğini ancak konu yabancı devlet ajanları olduğunda casusların takas edildiğini ilave etti. "Bağ", Şam'da yaşayan Hamud El Şufi adlı arkadaşıyla bir dizi telefon görüşmesi yaptı. Şufi, Mercier'in ertesi gün Şam'da olacak şekilde hazırlıklarını tamamlayacağını söyledi. Mercier, Huri ile beraber adının bir Katolik ismi olduğunu teyit edecek bir belge almak için Beyrut'taki Fransiskenlere ait bir kiliseye gitti. Zira Ona söylendiğine göre böyle bir belge olmadığı takdirde "isimlerin gerçek olup olmadığının anlaşılamadığı böyle bir dönemde" Şam'a alınması zor olurdu.

31 Ocak 1965 Pazar günü Mercier, Huri ve "Bağ" Şam'a gitmek üzere Beyrut'tan ayrıldılar. Suriye sınırına vardılar, Huri giriş işlemlerini tamamladı ve üçü 15 dakika içinde sınırdan geçtiler. Bir saat sonra Şam'da Emeviyye Cami'ne çok uzakta olmayan Hotel New Orient'e yerleştiler. "Bağ" ve onun Suriyeli arkadaşı Hamud El Şufi, Baas Partisinin genel merkezinin yolunu tuttular. İki saat sonra "Bağ" dudaklarında tebessümle geri döndü. Fransız

avukata “Harika. İşler biraz daha netleşiyor” dedi. “Yarın Hamud Şufi ile beraber, Cumhurbaşkanlığıyla İlişkiler Bakanı Velid Talip ile Başkanlık sarayındaki odasında görüşme yapacaksınız. Eli Cohen’in sorgulaması henüz bitmemiş. Bundan dolayı onunla bu esnada görüşme yapmak imkansız. Biter bitmez onunla görüşeceksin ve mahkemede dinleyici olarak yer alacaksın. Eli Cohen’e mektup meselesine gelince. Talip ile buluştuğunda bir yol bulunabilir. Bakan Fransızca konuşamıyor ama İngilizcesi akıcı. Cumhurbaşkanının özel kalem müdürü Mamun Atassi tercümede yardım edecek.”

Fransız avukat, “Bağ”ın iş bitiriciliğinden duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Ancak durum avukatın beklediğinden daha rahatsız ediciydi. Suriye kendi imajını toparlamak istiyordu. Kimsenin bunda şüphesi yoktu. Mercier, “Bağ”a Eli Cohen’i savunacak Suriyeli bir avukat ayarlama ihtimalini yokladı. “Bağ”, Ambari adında birine telefon etti. Ambari saygın bir avukattı. İki kez tutuklanmış, daha sonra serbest bırakılmış, insan hakları savunucusu olarak ün yapmış biriydi. Ambari akıcı bir Fransızca’ya sahipti. Ancak Eli Cohen gibi birini savunmaya veya önereceği bir avukatı desteklemeye hazır değildi. “Çok çetrefilli” diye yanıt verdi. Ambari’nin korktuğu ve birini önermekten de çekindiği çok açıktı.

Ertesi gün 1 Şubat 1965 tarihinde Mercier Cumhurbaşkanlığıyla İlişkiler Bakanı Velid Talip ile el sıkıştı. Yapıldığı dönemde Mülteciler Sarayı ismiyle bilinen Cumhurbaşkanlığının bu yerleşkesi Osmanlı döneminde yapılmış ve Batı tarzı mobilyalarla döşenmiş harika bir saraydı. İlk soruyu Suriyeli bakan sordu: “Yetki yazısını kim imzaladı?” Cohen’in Paris’teki akrabası Victor Saban’ın imzaladığını söyleyince Talip, Saban’ın mali durumu ve Cohen için avukat tutabilecek bir hukuki statüsü olup olmadığını sordu. Mercier, Cohen ve Saban arasındaki akrabalık bağını açıkladıktan sonra eşi Nadia Cohen tarafından da imzalanmış başka bir yetkilendirme yazısını göndereceği sözünü ver-

di. Talip, Mercier'e bir dizi sözler verdi. Eli Cohen, kamuya açık bir mahkemeye çıkacak onun Fransız avukatı bir Suriyeli avukat tutabilecek ve aynı avukata danışmanlık hizmeti verebilecekti. Sorgulanması bittiğinde Cohen ile görüşebilecekti. Bakanla görüşmelerinin sonunda Avukat Mercier, kendisi için bir avukat tutulduğunun ve onun kendisi olduğunu bildiren bir notu müvekkiline verilmesi için Bakana tevdi etti. Başkanlık ofisinin özel kalem müdürü Mamun Atassi, Eli Cohen'in sorgusu bittiğinde görüşme vaktini kendisine verileceğini söyledi. Not hakkında Atassi Mercier'e "merak etmeyin not bugün Cohen'e ulaştırılır" dedi. Suriye Barolar Birliği'nun da Mercier'in Cohen'in avukatı olduğunu tescil etmesinden sonra Fransız avukatın bu aşamada Şam'da yapacağı başka bir iş kalmamıştı ve Paris'e dönmek en iyi seçenektir. Paris'e dönüşünde 4 Şubat 1965 tarihinde Mercier, Talip'e görüşmelerinin özetini içeren bir toplantı tutanağını telgrafla gönderdi. Ancak bu telgraf ona göndereceği diğer tüm telgraflar gibi yanıtsız bırakılacaktı. Takip eden günlerdeki gelişmeler "Bağ"ın iyimserliğini teyit etmiyordu. 9 Şubat 1965 tarihinde Şam'da bir kararname yayınlandı. Bu kararnamede ülke güvenliğiyle ilgili konulara bakacak Özel Askeri Mahkeme kurulduğu, başına Albay Salah El Dali'nin atandığı kaydediliyordu. Kararnamenin devamında Eli Cohen davasına da bu mahkemenin bakacağı belirtiliyordu. 24 Şubat 1965 tarihinde İsraili ajanın ilişkilerine dair bazıları gerçek, bazıları hayal ürünü olan haberler Lübnan basınında yer aldı. Daha sonra Beyrut, Bağdat ve Kahire medyası hep şu soruyu soruyordu: "Suriye'deki Baas liderleri bir İsraili ajanın üç yıl boyunca içlerinde faaliyet yürütmesine nasıl müsaade ederdi?"

Dışarıdan gelen bu saldırılar içerideki mücadeleyi kızgınlılaştırıyordu ve Emin El Hafız ile ona bağlı olan siyasiler üzerinde baskı oluşturtuyordu. Suriye Genelkurmay Başkanı General Salah Cedid, Baas Partisinin kurucuları olan Mişel Eflak ve Salah Bitar'ı zayıflattıktan sonra Cumhurbaşkanı'na hücum etmek için zamanın geldiğini düşünüyordu. Cedid, Şam'da sosyalist temelli

ve Sovyetlere daha yakın güçlü bir rejim kurmak istiyordu. Genç sosyalistlerin gözünde Emin El Hafız muhafazakar, dini önderlere rahat vermese de dini metinlere ve Sünni İslam'daki ılımlı hareketlere ilgi duyan biriydi.

25 Şubat 1965 tarihinde Agence France-Presse (AFP) Şam'dan şu haberi geçti: "Şam'daki kalabalıklar 3 gündür Merce Meydanı'ndan geçerek ABD adına casusluktan asılarak idam edilen Suriye vatandaşı Ferhan Atası'nın cesedini seyrediyorlar." 26 Şubat günü Paris'in akşam gazetesi France Soir, meydandan bir resimle şu haberi paylaşıyordu: "Bugün Şam'da başka bir dava başlıyor. İsraili Eli Cohen, Baas yönetimine sızmış, mahkeme başkanı ve birçok bakanla yakın ilişkiler geliştirmiştir." Bu haberler Eli Cohen'in kaderine dair endişeleri artırıyordu. Endişelerin yoğunlaşması ise 24 Şubat 1965 tarihinde Suriye'nin El Baas gazetesinin haberine dayanıyordu. Gazetenin keşfine göre Eli Cohen davası, 22 Şubat'ta başlamış ve tüm ifadeler kapalı kapılar ardında dinlenmişti. Paris'teki İsrail Büyükelçiliği, Mercier'i uyarak hemen Şam'a gitmesini istedi.

26 Şubat 1965 tarihinde Huri, Mercier'i arayarak 7 Şubat 1965 tarihindeki kararnamenin 6. ve 7. Maddesi uyarınca mahkeme başkanlığı duruşmada Eli Cohen'in hukuki savunma hakkını ve müdafî yardımına başvurma talebini reddetmişti. O gece Mercier, Air France ile Beyrut'a uçtu. "Huri", onu havalimanında karşılayarak deniz kenarındaki El Kazar (Al Cazar) Oteline yerleştirdi. "Huri"nin ağzından cesaretlendirici hiçbir ifade çıkmıyordu. "Bağ", Şam'a giderek kararın değişmesi için umutsuzca mücadele ediyordu. Ancak "Huri"nin umudu azalmıştı. Lübnan basını, Baas yönetimine saldırılarını artırmış, onları yolsuzluk yapmakla ve ülke güvenliğini sağlamakla yetersiz kişiler olduğunu yazıyordu. Bundan dolayı gazete Suriye yönetiminin kamuoyundaki olumsuz algıyı kırmak ve yakalanmadan önceki faaliyetleri örtbas etmek için Eli Cohen'i yok edeceğini kaydediyordu. 28 Şubat günü sabah saat 10 sularında Mercier, Şam'a varır varmaz Cumhurbaş-

kanlığı ofisinin özel kalemi Mamun Attasi'yi aradı. Onlar da bu telefonu bekliyordu. Fransız avukat, davanın görülmeye başladığını basından öğrendiğini söyledi. Attasi dalga geçercesine şöyle cevap verdi: "Gazeteler mi? Gazeteler ne zamandan beri güvenilir oldu? Hayır, sorgu henüz tamamlanmadı. Belki bir veya iki hafta içinde neticelenir."

Birkaç gün sonra Mercier, tekrar Atassi'nin ofisindeydi. Cumhurbaşkanı'nın özel kalem müdürü verdiği sözleri tekrarlayarak "dava henüz başlamadı ve Eli Cohen'e savunma hakkı verilecek" dedi. Hemen sonra Mercier, "Bağ" ile öğle yemeğinde buluştu. "Bağ", her zamanki gibi iyimserdi ve Baas yönetiminin iki gündür Eli Cohen'in durumu hakkında görüştüğünü söyledi. Parti yönetimi, Eli Cohen davasının hukuktan uzak bir şekilde yürütülmesi durumunda dünya kamuoyunun Suriye üzerine baskı yapacağını biliyordu. Bundan dolayı Ocak 1965'te çıkan kararnameye bir madde ilave edilerek Cohen'e hukuki savunma hakkı verilmesi seçeneği üzerinde duruyorlardı. "Bağ" bu ilavenin belki bu gece yapılabileceğini düşünüyordu ve bu durumun avukat Mercier'in İsraili müşterisiyle görüşme imkanı sağlayabilirdi.

Akşama doğru Emeviye Çarşısının dar sokaklarını turladıktan sonra Mercier otele döndü. Otel görevlisi elbisesinden tutarak heyecanla haykırdı: "Efendim, efendim. Televizyon, Eli Cohen'in duruşmasını veriyor." Fransız avukat gözlerine inanamıyordu. Oteldeki tüm müşteriler lobinin küçük bir bölümüyle restaurant arasında küçük odada bulunan televizyonda İsraili ajan Eli Cohen'in duruşmasını pür dikkat izliyorlardı. Kamera, sanıkların önünden yavaşça geçmiş, hakimlere odaklanmıştı. Daha sonra avukatların oturması gereken ancak boş duran masaları gösterdi. Savcı 16 sayfalık iddianameyi okudu ve her biri için idam cezası talep etti. İlk televizyon yayınında Eli Cohen'in rahat olduğu gözüküyordu. Doğrudan hakimın gözlerine bakarak yavaşça konuştu. Sesindeki düşüklük yorgunluk ve işkenceden

kaynaklıydı. Genç ve dinamik görüntüsü yüzünden kaybolmuş, yaşından çok büyük gösteriyordu.

Büyük bir hışımla Mercier odasına çıktı. Kandırılmış ve aşağılanmış hissediyordu. Meslek hayatı boyunca hiç böyle bir duruma düşmemişti: Sabahleyin kendisine söz veriliyor ve “soruşturmanın henüz bitmediği” söyleniyordu. Şimdi ise davanın ilk duruşması televizyonda gösteriliyordu. Mercier, dünya kamuoyunun hukukun böyle dejenere edilmesine ve sanıkların asgari hukuki savunmadan mahrum bırakılmalarına ses çıkaracağına inanıyordu. Birkaç dakika sonra “Bağ” otele vardı. O da şok içinde ve dehşete düşmüştü. İyimserliğini kaybetmişti ve şöyle dedi: “Bu korkunç ve rezalet bir şey. Ancak oyunu henüz kaybetmedik. Az önce Cumhurbaşkanı Emin El Hafız’ın özel kalemiyle görüştüm. Eli Cohen’i yarın göreceğimize dair tekrar söz verdi. Ayrıca senin mahkemeye “gözlemci” olarak katılacağını söyledi. Ona güvenmekten başka çaremiz yok.”

Mercier öfkeyle müdahale ederek şöyle yanıt verdi: “Peki Eli Cohen’in savunması, ona ne olacak? Şam’daki herkes biliyor ki Eli Cohen idam edilecek.” Ancak Şam’daki yöneticilerin buradaki körlüğü şaşırtıcıydı. Kendi elleriyle İsraili ajanı efsane haline getiriyorlardı ve kimse onu böyle parlatamazdı. Savunma avukatlarından onu yoksun bırakarak, tüm dünyanın Şam’ın anlattığı hikayeye inanmamasına neden oluyordu. Suriye’deki insanlar bile resmi hikayeye inanmıyorlardı. Ertesi gün 1 Mart 1965 tarihinde “Bağ” ve “Huri” Mercier’in otel odasına geldiler. “Bağ”, Cumhurbaşkanı’nın özel kalem müdürünü aramak istedi. Mutabakata varınca Mercier’in odasındaki ahizeyi kaldırarak kendisinin Cumhurbaşkanlığı Sarayına bağlanmasını istedi. Kısa bir süre sonra “Bağ” ve Özel Kalem Müdürü Attasi telefonun ucundaydılar. Telefon görüşmesi 5 dakika sürdü. “Huri” görüşmeden önce yerinden kalkıp “Bağ”ın yanına oturmuş, tüm görüşmeyi dinlemişti. Hiçbirşey demiyordu. Çenesini tutuyor ve kendi kendine söyleniyordu: “Çok güzel, çok iyi”.

“Bağ” ahizeyi indirdi ve Mercier’in, Eli Cohen’i bugün görbileceklerini ve Mamun Attasi’nin görüşmeyi ayarlamak için telefon edeceğini söyledi. Mercier’in mahkemeye gözlemci olarak girmesine dair henüz bir şey ayarlanmamıştı. Ancak bir çözüm bulunacaktı. Kısa bir süre sonra odadaki telefon çaldı. Mamun Atassi, Mercier’i Cumhurbaşkanlığıyla İlişkiler Bakanı Velid Talip ile görüşmek üzere Saray’a davet etti. Görüşmede Talip, Mercier’in Eli Cohen’le mümkünse bugün görüşeceği sözünü verdi. Görüşme vakti, Atassi ile mahkeme başkanı Albay El Dali’nin görüşmesi neticesinde belirlenecekti. Teyit için sorulan birkaç soruya cevap niteliğinde Mercier, Cohen’i görmesinin ve onunla konuşmasının kendi işinin bir parçası olduğunu, Cohen tek iken veya 10 polisin eşliğinde gerçekleşebileceğini Talip’e söyledi.

Ancak bu görüşmenin ardından Mercier’i bekleyen bir diğer hayal kırıklığı daha meydana gelecekti. Attasi, telefonla arayarak mahkeme başkanının Eli Cohen ile görüşme talebini reddettiğini söyledi. El Dali, reddetme sebebini şöyle açıklamıştı: “Devlet güvenliğini ilgilendiren davalarda yabancı avukatların sanıklarla görüşmesine Suriye’de izin verilmesi mümkün değildir. Casusluk suçuyla yargılanmış iki CIA casusu Ferhan Atasi ve Albay Abdulmuin Hakami hadiselerinde de böyleydi.” Bu durum üzerine Mercier, Cumhurbaşkanı Emin El Hafız ile görüşmek istedi. Atassi kuru ve net bir ses tonuyla “bunun hiç bir amaca hizmet etmeyeceğini” söyledi. Mercier, Talip ile tekrar görüşmek istediğini ilettili. Ancak Atassi, bakanın çok meşgul olduğunu ve bu kararın mahkemece oy birliğiyle verildiğini dile getirdi. Mercier sakinliğini kaybetti ve öfkeyle patladı:

“Burada kararları kim veriyor anlamış değilim. Cumhurbaşkanı Hafız? Genelkurmay Başkanı? Darbe konseyi? Partinin ulusal liderliği? Sonuçta burada kararları veren biri olmalı. Eğer söylemezsen Cemal Abulnasır’ın görüşlerini Suriye’ye dikte edenin sen olduğunu düşüneceğim. Bana gelince, size karşı artık sessiz kalmayacağımı bildiririm. Paris’e döner dönmez bir basın top-

lantısı düzenleyip Suriye hükümetini bu meseledeki tutumunu kınayacağım.” Atassi bu çıkışa yanıt vermedi. Telefon görüşmesini kesmişti. Birkaç saat sonra Mercier ve “Huri” Şam’dan ayrılmış, Beyrut’a yola koyulmuşlardı. Mercier oradan Paris’e devam etti.

BÖLÜM 3

MISIR'DAKİ GENÇLİĞİ VE İSRAİL'E UYUM SIKINTILARI

Eli Cohen'in aile geçmişini, büyüdüğü ve eğitim aldığı Yahudi çevresini bilmeden olayları anlamak mümkün değildir. Eli Cohen, 26 Aralık 1924 tarihinde bir Hanuka Şabat'ında Mısır'ın İskenderiye kentinde dünyaya geldi. Altı erkek ve 2 kız çocuğu olan bir ailenin ikinci oğullarıydı. Babası Şaul Cohen 1900 yılında Halep'te doğmuş ve ailesi 1907 yılında Mısır'a göç etmişti. Şaul 5 yaşına kadar Halep'te yaşamış, orada Sofi Tavit ile tanışmıştı. Çift, 1922 yılında evlenerek Mısır'ın ikinci büyük şehri, Nil'in yaz başkenti İskenderiye'ye taşındılar. İskenderiye, Cohen ailesinin mutlu ediyordu. Çünkü rahatlatıcı iklimi süt gibiydi ve nüfusu çok kalabalık değildi. Şaul, ticari bölgenin dar sokaklarında yürümekten küçük kafelerde tatlı kurabiyeleri tatmaktan ve soğuk suyla servis edilen Türk kahvesini içmekten çok hoşlanırdı. Ticaret gemilerinin tüm dünyaya açıldığı ve limanda amaçsızca dolaşmak hoşuna gidiyordu. Akdeniz'in enfes manzarasını çizen ressamların sahillerde bulunduğu İskenderiye'deki Yahudiler, Kahire'den farklı olarak her alanda kendilerini Mısırlı olarak görüyordu. Bununla birlikte açık bir toplumda yaşıyorlardı ve Yahudi kültürünü geliştirmek ve İsrail devletiyle olan bağlantılarını sürdürmek için özgürlerdi.

Antik dönemde İskenderiye, Grek ve Roma dönemlerinde Yahudi halkını, günümüzdeki New York ile aynı rolü kullanarak bünyesine topladı: Yahudi Diasporasında Büyük Kentin Rolü adlı yazılarında Yahudi filozof Philo, İskender'in kurduğu bu şehrin en görkemli yıllarında şehirde 1 milyon Yahudi'nin yaşadığından

bahsediyordu. Daha sonraları İskenderiye, Tanah'ın Yunanca'ya çevrildiği meşhur Septagint olayının yaşandığı önemli bir kültürel merkezdi. Şehrin sahilinde Romalı General Marcus Antonius ve Mısırlı Kleopatra'nın aşkı yükselmişti. Şehir, kozmopolitan hüviyetini Müslümanların halifesi Ömer ibn As döneminden sonra da sürdürmüştür.

19. yüzyılın başlarında Napolyon'un Mısır'a seferinden sonra İskenderiye, Akdeniz'in göz kamaştırıcı kültürüyle kozmopolitliğini devam ettirdi. Eli'nin gençliğine denk gelen 1930'lu yıllarda şehirde, yaklaşık 300 bin Müslüman, az sayıda Yunan, İtalyan, Maltalı, Fransızlar, Ermeniler ve Yahudiler yaşıyordu. Yahudilerin çoğu, Cohen ailesi gibi Arap ülkelerinden, Türkiye ve Yunanistan'dan şehre gelmişlerdi. Ayrıca küçük de olsa bir Eşkenaz toplumu vardı. Mısırlı Yahudiler, özellikle İskenderiye-liler, maddi ve manevi açıdan zengin, köklü ve sıcak Yahudi toplumduydu. Diğer şeylerin yanı sıra, sinagoglar, Yahudi hastanesi ve sosyal hizmetler vardı. İsrail toprağına yakınlığından dolayı Siyonist hareketi tarafından buradaki toplumda Siyonist düşünce gelişmişti. Tel Aviv ve Kahire'deki Habima, Ohel, Hamataat ve Makabi kulüplerinin takımları arasında futbol müsabakaları Mısır ile Kudüs arasındaki bağlantıyı kuvvetlendirmişti. Yahudilerin Britanya ordusundaki Yahudi Birliği, Mısır'daki Yahudi gençlerin arasında büyük bir heyecan uyandırmış ve Yahudilerin kendilerine güvenini sağladı. Büyük Sinagog'ta Mısır bayrağının yanında mavi ve beyazlı bayrakları görünmeye başladı. Mısır'ı uluslararası oyunlarda da temsil eden yerel Makabi kulübü de mavi beyaz bayrak kullanıyordu. Yahudi ve Siyonist etkinlikler "Hatikva"⁸ söyleyerek neticeleniyordu.

8 Hatikva: "Umut" anlamına gelen Hatikva, İsrail'in milli marşıdır. İsrail devleti kurma gayesiyle toplanan Birinci Siyonist Kongresinde (1897) müstakbel ülkenin milli marşı olarak kabul edilmiştir. (Ç.N.)

Cohen ailesi kısa süreliğine gettoda yaşamış, sonra eski liman kapısına paralel bir caddeye taşınmışlar, nihayetinde birçok Avrupalının da yaşadığı ticari bir bölgeye taşınmışlardı. Şaul Cohen, bir manifatura zincirinde çalışıyor ve genelde Avrupa'ya seyahat ediyordu. Ev idaresi ve çocukların eğitimi asil bir kadın olan Sofi'deydi. Altı oğluna ve iki kızına din eğitimi ve genel eğitimi o veriyordu. Evde Fransızca ve Arapça konuşuluyordu. Evin büyükleri Suriye lehçesi konuşurken, çocukları fasih Arapça'ı konuşturlardı.

Şaul evde muhafazakar karakteri korumakta titiz davranıyordu. Şabat akşamlarını kutluyor ve Birkat Hamazon okuyordu. Eli, Talmud "Etz Haim" derslerine katılıyordu ve Büyük Sinagog'ta Eliya peraşasını hep o seslendiriyordu. O dönem İskenderiye hahambaşısı Rabbi David Brato idi. Ancak Eli Cohen'in Yahudi dünyasını şekillendiren Rabbi Moşe Ventura idi. Rabbi Ventura, Sorbonne Üniversitesinde felsefe doktorası almış ve Yahudi tarihiyle ilgili ders veriyordu. Eli, Rambam Bet Midraşa'sının seçkin bir öğrencisiydi. İbranice öğreniyor, ilahiler ezberliyor ve kalpten dua ediyordu. Rabbi Ventura, Eli'ye hahamlıkta bir görev de vermişti. Ancak o İngilizce ve Fransızca öğrenmeye ve pozitif bilimlere meylediyordu. İlkokuldan sonra Arapça ve Fransızca eğitim veren Fransız lisesine başlamıştı. Daha sonra İskenderiye Kral Faruk Üniversitesinde bir yıl mühendislik eğitimi aldı. Ancak aldığı geleneksel eğitimin ondaki etkisi daimdi. İsrail'e göç ettikten sonra kaşerut kurallarına¹⁰ uyuyordu. Şabat'ta seyahat etmesine rağmen o günlerde ateş yakmamaya dikkat ediyordu. Annesi "Eli her konuda sıradışı bir öğrenciydi" diyor. Futbolu seviyordu, harika bir yüzücüydü ve resim yapmayı, fotoğraf çekmeye bayılıyordu. Tekneyle denize açılıyor ve vaktinin çoğunu kentin sa-

9 Fasih Arapça: Doğru düll bilgisiyle kullanılan Arapça'ya verilen isim. Fasih Arapça'nın zıttı halk Arapçası, yani "Ammice"dir. (Ç.N.)

10 Kaşerut kuralları: Tevrat'a isnat edilerek belirlenen bazı gıdaları tüketme yasağı. Sözkonusu yasak sadece gıdaları değil aynı zamanda yemeğin yapıldığı gereçleri de kapsamaktadır. (Ç.N.)

hilinde geçiriyordu. Şehirdeki yapboz turnuvalarına katılıyor ve ödülleri alıyordu. Eli heyecanlı bir pul koleksiyoncuymuş ve harika bir hafızası vardı. Matematik'te başarıları vardı ve mühendislik zekası mükemmeldi. Küçük kız kardeşi Sara, ütülü pantolon giymeyi seven tertipli bir çocuk olduğunu hatırlıyordu. Gençliğinin son demlerinde iki keskin özelliği vardı: Korku bilmez ve başkalarına yardım etmeyi seven biriydi.

İkinci Dünya Savaşı'nda Rommel (Nazi) kuvvetleri İskenderiye'nin kapılarına dayandığında Cohen ailesi Nil vadisindeki Tanta'ya taşındı. Hava saldırıları sırasında herkes sığınaklara inerken Eli, dışarda uçakları izlerdi. Okulda arkadaşlarının derslerine yardım ederdi. Okulda öğretmeni ona Arapça öğretirken o da öğretmene Fransızca öğretirdi. Eli tutumluydu da. Cep harçlığını dikkatli harcar, genellikle defter ve kitap alırdı. Diğer özelliği de otoriter oluşuydu. İngilizce ve Fransızca'yı akıcı konuşan ve derslerinde üstün başarıya sahip Eli, her zaman kardeşlerine derslerine çalışmalarını söyler, onları sınavlara hazırlardı. Arkadaşları onun nasıl sır tuttuğunu ve sadık bir arkadaş olduğunu söylüyordu.

O yıllarda Mısırlı Yahudiler Arap komşularıyla barış içinde yaşıyorlardı. İslam hukuku uyarınca Yahudiler zımni sayılıyor ve Hristiyanlarla aynı haklara sahiptiler. Hiçbir ayrımcılığa ve engellemeye maruz kalmıyorlardı. Yahudilerin güvenliği ilk kez Almanların İskenderiye kapılarına dayandığı Ekim 1942'de baltalandı. Cohen ailesi dahil Yahudiler ve birçok Avrupalı, Kahire'ye ve Nil vadisine kaçmak zorunda kaldılar. Geride sadece İtalyanlar kalmıştı. Herkes Rommel'in şehre girişini beklerken bir İtalyan, Yahudi komşularının kulaklarına şunları fısıldıyordu: "Korkulacak bir şey yok, burada hiçbir şey değişmeyecek. İtalyan polisi, Mısırlıların görevini alacak. Bunun neresi kötü ki? İtalyanlar daha hoş ve kibarlardır." Ancak İtalyanların hayalleri suya düşecekti. Kararlı bir atakla Müttefikler, Rommel'in kuvvetlerini püskürttü. Nazi Almanyası artık Ortadoğu'yu tehdit edemez hale

gelmişti. İskenderiyeli Yahudiler evlerine dönmelerine rağmen kendilerine güvenleri azalmıştı. Holokost'ta ölen 6 milyon Yahudi'nin dumanları Avrupa semalarında tütüyordu. Bütün özgür dünyanın vicdanı sarsılırken, Arap ülkelerindeki durum böyle değildi. Mısır Yahudileri bir anda Mısır pasaportunun bir vatan hissi vermediğini hissettiler. Müttefiklerin zaferi ilan ettikleri İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru, Filistin'deki yişuv bağımsızlık mücadelesi için hazırlıklara başlamıştı. Hagana örgütü için Mısır önemli bir Yahudi merkezlerindendi. Yahudi Ajansı Başkanı David ben Gurion Avrupa'da Holokost'tan sonra Arap ülkelerindeki Yahudileri insan kaynağı olarak görmeye başladı. Mısır, Ben Gurion açısından Bağımsızlık Savaşı için önemli bir Yahudi nüfusu barındırıyordu. Ancak bunun için teşkilatlanmak gerekiyordu. İngiliz ordusunun Ortadoğu'daki merkezi Kahire'deydi ve bu durum İngilizlerin Filistin'deki politikasını etkiliyordu. İngiltere'nin teşvikiyle 1945 yılında Arap Birliği'nin kurulmasıyla Kahire, bölgedeki önemli enformasyon merkezlerinden biri oldu. Hagana ve Aliya Bet'in gençlik hareketinin eleman devşirme görevlileri Mısır'a vardıklarında Yahudi gençlerinin Siyonizm'e kendilerini adadıklarını gördüler. Çoğu, Siyonist örgütlere itibak sağlamıştı. Eli'nin kendisi Makabi kulübü üyesiydi. Rabbi Moşe Ventura'nın teşvikiyle Hahalutz Hatzair'e (Gençlik Hareketi) de katılmıştı. Hagana'nın eleman kazanmak için gönderdiği görevlisi Şlomo Havilio¹¹, Kahire ve İskenderiye'de bir grup kadın ve erkek Yahudi'yi kendi hareketine kazandırmış ve onları Yukarı Taberiye'de bulunan Kibbutz Manara'ya götürmüş ve Hagana komutanlarınca onları askeri eğitim verilmiştir. İsrail Discount Bankasını¹² kuran Leon Recanati'nin dört oğlundan biri olan Raphael Recanati de Mısır'da bu tarz iki ayrı görevi ifa etmişti. İlk görevinde Gençlik Hareketinin personel temini görevlisiyken,

11 Bağımsızlık Savaşı'nda savaşıyan ve daha sonra Faslı Yahudilerin İsrail'e getirmekle görevlendirilen Havilio, Koram'ın komutanıydı. Amirleri arasında daha sonra İsrail Genelkurmay İstihbarat Başkanı olan Şlomo Gazit de vardı.

12 İsrail'in en büyük bankalarından biridir. 1935 yılından bu yana faaliyet göstermektedir. (ÇN)

1945 yılında “Kara Şabat”¹³ sonrasına denk gelen ikinci görevinde “Mossad Le Aliya Bet”in¹⁴ görevlisiydi. Greenberg Seyahat Acen-tası aracılığıyla Recanati, Mısır’daki Yahudileri İsrail’e gizli yollar-dan getirecek “Operasyon Goşen”i¹⁵ organize etmeye başlamıştı. “Operasyon Goşen”deki aktivistler arasında o dönem İskenderi-ye’de yaşayan Sami Azar da vardı. Sami, Eli’den üç yaş büyüktü ve Kral Faruk Üniversitesinde beraber okuyorlardı. Azar, İsrail istihbaratının Birim 131 tarafından tertip edilen Lavon Olayının kahramanlarından biriydi. Daha sonra yakalanarak Kahire’de idam edilecekti.

Arap Birliği’nin kuruluşu Mısır’a, Yahudi ve Siyonist kar-şıtı bir ruh verdi. Balfour Deklarasyonunun 28. Yıl dönümünde 2 Kasım 1945 tarihinde İskenderiye’de Eşkenaz Sinagogu ateşe verildi ve birçok Yahudi’ye ait işyeri yağmalandı. 1946 yılında Filistin’de göç ve yerleşim yeri kurma mücadelesi devam eder-ken Mısır’da Siyonist karşıtlığı daha kötüye gitmeye baş-ladı. Aynı yıl Eli Cohen, Kral Faruk Üniversitesi Mühendislik Fakültesine kaydolmuştu. Kampüsteki durum sıkıntılıydı: Akademisyenler ve öğrenciler açıkça Yahudi ve Siyonist karşıtı sloganlar atıyorlar-dı. Eli Cohen dahil, Yahudi öğrenciler yıl sonu sınavlarına polis korumasında girebilmişti. Bu ırkçı atmosferde Yahudi öğrencile-rin okullarına devam etmelerinin mümkün olmadığı ve okuldan uzaklaştırılacakları gayet açıktı.

Bununla beraber yişuvun Filistin’deki İngiliz Mandasına karşı mücadeleye girişmesi, Mısır’da halk nezdinde biraz sem-pati uyandırdı. İngiliz ordusunun Nil vadisindeki çekilmesini

13 İngiliz Manda Yönetimine karşı faaliyet gösteren Yahudi direniş grup üyelerinin büyük bir bölümünün İngiliz askerlerince tutuklanması hadisesine verilen isim. (ÇN)

14 Yahudi Ajansına bağlı olup Yahudilerin, Filistin’e göç etmelerini organize eden bir örgüt. (ÇN)

15 Mısır’da Yahudi karşıtlığının artması ve İsrail’de insan kaynağı ihtiyacının gider-ilmesi amacıyla 1948-1953 yılları arasında Mısır’daki Yahudilerin İsrail’e getiril-mesi için gerçekleştirilen operasyonun adı. (ÇN)

sağlayan Mısır Ulusal Hareketi, Yahudi yeraltı örgütlerini kardeş mücadeleci örgütler olarak görmüş ve Hagana, Lehi ve Etzel'in faaliyetleri Mısır basınında yer almıştı. Kahire'de Lord Moyne suikasti ve cinayeti sempati uyandırmıştı. Mısırlı yetkililer cinayetle suçlanan iki Lehi üyesi olan Eliyahu Hakim ve Eliyahu Bet Zuri'yi savunmak için avukat ayarladılar. Ancak bu sempati çok uzun sürmedi. 29 Kasım 1947 tarihinde Filistin'in Arap ve Yahudiler arasında taksim edilmesine dair uluslararası teklife Yahudilerin onay vermesi ve Arapların Yahudilere karşı savaş hazırlıklarından dolayı Mısır, Siyonist hareketi yasakladı. Yahudi kurumlar ve gazeteler kapandı, Goşen Nefaska'da resmi Siyonist faaliyet sonlandı. Bağımsızlık Savaşının patlak vermesinden 1,5 yıl sonra Ekim 1949'da Eli Cohen'in iki erkek kardeşi (Morris ve Ezra) ve kız kardeşi Odet, İsrail'e göç etti. 1950 yılında üç kardeşi (Efraim(Alfred), Avraam (Albert) ve kız kardeşi Sara) de İsrail'e göç etti. Ancak Eli Cohen İskenderiye'de kalarak Mısır Yahudilerinin İsrail'e göç etmelerine yardımcı oldu.

Üniversiteden ayrıldıktan sonra Mihael Mizrahi adlı bir Yahudinin çay ithalat şirketinde büro memuru olarak çalışmaya başladı. İki ay sonra Morris Mizrahi adlı kişinin kereste ve kağıt ticareti yapan İskandinavya İhracat Şirketine geçti. Maaşı aylık yaklaşık 15 Mısır lirasıydı. Morris Mizrahi, Kahire'de kendini Siyonizm'e adanmış biriydi. Evlendikten sonra İskenderiye'ye taşınmıştı ve Siyonist eylemlere fazla vakit ayıramıyordu. Yılda birkaç kez kereste satın almak üzere Finlandiya, İsveç ve Yugoslavya'ya seyahat ediyordu. Morris, Eli Cohen ile çalışmaktan memnun olmasına rağmen Eli, orada çok uzun kalmadı. 1950 yılı itibariyle Eli, akıcı bir şekilde Arapça, Fransızca ve İngilizce konuşuyordu. Hristiyan kadınlarla evli üç Yahudi kardeşin "Clark kardeşler" adlı manifatura şirketine girdi. Kısa zamanda Eli, gösterişli Saad Zaglul Caddesindeki mağazanın müdürü olmuş ve ayda 30 lira kazanıyordu. "Clark kardeşler" İkinci Dünya Savaşı sırasında İskenderiye'de birçok İngiliz subayın kıyafet aldığı bir dükkandı. Çoğu zengin de kıyafetleri bu dükkandan alırdı.

Şaul Cohen de bu şirkete ipek sağlıyordu, hatta Odet bir süre bu dükkanda çalışmıştı. Eli, bu şirkette abisinin bir arkadaşı Johnny ve onun Ermeni arkadaşının eşiyle tanıştıktan sonra çalışmaya başlamıştı. Bir süre onların evinde de kalmıştı. Bu sırada hayatının ilk aşkıyla tanıştı. Rita, güzel, güler yüzlü bir genç kadındı. Eli Rita'nın gönlünü çelmişti. Rita'nın ailesi de genç adamın şahsiyetinden etkilenmişti. "Clark Kardeşler" de Eli'nin yabancı dil bilmesi ve eğitim geçmişinden etkilenmiş hatta kız kardeşiyle dolaşması için Eli'ye adeta yalvarmışlardı. Eli'nin bir Yahudi, Rita'nın bir Hristiyan olması çifti hiç rahatsız etmiyordu. Şam'daki davasında İskenderiye'deki tek tanıdığı olan kişinin Rita olduğunu söyleyecekti. Mahkeme başkanı Albay Salah el Dali, İskenderiye'deki en yakın arkadaşının kim olduğunu sorunca Eli, hiç duraksamadan "Rita" dedi. Esmer Hristiyan ile çok güzel anıları vardı: İskenderiye'nin güzel bahçelerinde gül demetleri eşliğinde akşam yemekleri, Nuzha semtinde el ele romantik yürüyüşler, İskenderiye'nin enfes plajlarında deniz sefası, Mariot gölünde tekne keyfi.

Rita hikayesi, 50'lilerin başında başlamış ve uzun sürmüştü. Ailesinin İsrail'e göç etmesinden önce Eli'nin babası, oğluna kendileriyle İsrail'e gelmesini veya en azından annesinin dayısı David'in yaşadığı Arjantin'e gitmesini söyledi. Eli "zamanı gelince geleceğim" diye cevap verdi. Babası dayanamayarak "O Hristiyan kızla evlenecek misin? Sizi tekne gezisi yaparken gördüm" dedi. Eli hiç mahcup olmadan şu cevabı verdi: "Evlenip evlenmeyeceğimizi bilmiyorum. Ayrıca Mısır'da kalmak için birçok neden var. Benim hayatım sadece beni ilgilendirir."

Eli ve Rita evlenmedi ancak dostlukları devam etti. Bağımsızlık Savaşında Arapların yenilgisi, 23 Temmuz 1952 tarihinde Kral Faruk'un devrilmesi, Cemal Abdunasır'ın iktidara gelmesi ve İngiliz ordusunun Süveyş Kanalı'ndan çekmesine yönelik Anglo-Mısır Anlaşması Mısır Yahudilerini korkutmaya başlamıştı. David Ben Gurion Mısır Yahudilerinin göçünü hızlandırılmasını

ve oradaki Yahudilerin kendilerini savunmalarını tahkim etmeleri için eğitilmesini talimatını verdi. 1952 yılında Avraham Dar (takma adı John Darling) yardımıyla İsrail istihbaratı, Mısır'da iki gizli hücre kurdu: Bunlardan bir tanesi Kahire'de Dr. Moşe Marzuk liderliğinde, diğeri ise İskenderiye'de Sami Azar önderliğinde idare ediliyordu. Güzel ve hırslı bir bayan Marcel Nino, bu iki hücre arasında irtibatı ağılıyordu. Eli Cohen, Azar'ı tanıyordu ancak ona bağlı değildi. Cohen'in ev kiralamak ve Azar'ın arkadaşlarıyla buluşacağı mekanları ayarlamak gibi kısıtlı görevleri vardı. Şebekenin üyeleri İsrail'e eğitime gidiyordu ve İskenderiye'ye döndüklerinde aynı dairelere değil, Cohen'in bulunduğu yeni evlere yerleşiyorlardı. Cohen'in bu sınırlı dahli, 1954 yılında Yahudilerin yürüttüğü Susanna Operasyonuna yönelik polisin müdahalesinden kısa sürede kurtulmasını sağladı. Cohen, gözaltına alındıktan 4 saat sonra serbest bırakıldı. Susanna Operasyonu'nda yer alanların durumu acıklıydı. Dr. Moşe Marzuk ve Sami Azar, 31 Aralık 1955 tarihinde Kahire'de idam edildi. Victor Levy, Robert Dasa ve Phyliss Nathanson ömür boyu hapse mahkum edildi. Marcel Nino 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Meir Zafran ve Meir Mayuhas 7 yıl ceza aldı. Eli Naim ve Cesar Cohen beraat etti. İsrail istihbarat görevlisi Yarbey Max Bennett hapishane de intihar etti. Tüm genç Yahudiler gibi Eli Cohen de şok olmuştu. Azar'ın intikamı almak ve Greenberg Seyahat Acentası ile başka paravan şirket aracılığıyla İsrail istihbaratı bağlantılarının sürdürülmesine yardımcı olmak için Mısır'da kalmaya karar verdi. Ancak korku tüm Yahudi kuruluşlarına sardı, İsrail de sessizliğe büründü. Susanna Operasyonunun başarısızlığı ve üyelerinin yakalanmasının ardından İsrail istihbaratı ülkede yerleşik Yahudileri o ülkeye yönelik operasyonlara dahil etmeme kararı aldı. Eli Cohen bu kararı uygulayan ilk kişi oldu.

İskenderiye'de yaşadığı yıllar boyunca evini birkaç kez değiştirdi. İlk başta ebeveynlerinin evinde kaldı, ancak yüksek giderlerinden dolayı Saad Zaglul caddesindeki küçük bir daire kiraladı ve bir arkadaşıyla daireyi paylaştı. Daha sonra iki çocuk-

lu yaşlı bir Yahudi Eliyahu Pardo'nun dairesine taşındı. Ailesinden sadece Victor Saban'ın ailesi İskenderiye'de kalmıştı. Teyzesi Rahel Saban ve eşi Nissim Saban vefat etmişlerdi. Hayatta olan oğulları Victor Saban, Ekim 1956 Sina Operasyonundan sonra eşi ve dört çocuğuyla Fransa'ya göç etmişti.

Kadeş Operasyonu¹⁶ Eli'nin hayatındaki kırılma noktalarından biriydi. 30 Ekim 1956 tarihinde sabahın dördünde üç Mısırlı güvenlik görevlisi evinin kapısını çaldı. Giyinmesi, kimliğini yanına almasını söylediler. En yakın karakola gittiler. Eli bu kez de şanslıydı. Kısa bir ifadeden sonra serbest bırakılarak evine gitmesine müsaade edildi. Hemen İskenderiye'yi terk edebilirdi ancak bir süreliğine daha bu şehirde kalmaya karar verdi. Yıllar sonra Eli'nin Şam'da idam edilişinin 10. Yılında Başbakan Yitzhak Rabin şöyle dedi: "1956 Sina Operasyonundan sonra Eli Cohen Mısır'daki son Yahudi'yi de İsrail'e ulaştırmak maksadıyla gönüllü olarak İskenderiye'de kaldı ve görevini muazzam ulus bilinciyle yerine getirdi. İsrail'e 1957 yılının başlarında görevini tamamlayınca göç etti."

26 Ocak 1957 tarihinde Eli Cohen Mısır'dan ayrıldı. 700 Yahudiyle beraber St. Mary's adlı gemiyle İtalya'ya hareket etti. Mısırlı yetkililer ona bir uluslararası seyahat belgesi ve 20 Mısır lirası para verdiler. Yanında sadece bir takım elbise ve küçük bir valiz götürmesine izin verdiler. Bütün birikimleri ve malvarlığı Mısır'da kalmıştı. 29 Ocak günü gemi Napoli'ye vardı. Yahudi Ajansı ve yerel Yahudi grupların yardımıyla gemideki Yahudiler "Albergo de Vittorio" adlı bir binaya yerleştirildiler. Yahudi Ajansıdaki bir görevli Eli ile kardeşi Morris'in görüşmesini sağladı. Morris çoktan evlenmiş ve Ramat Gan'da¹⁷ posta memuru olarak çalışıyordu. Eli, Morris'ten İtalya'ya para göndermesini istedi. Ancak İsrail Ajansı yetkilileri Eli ve Morris'e merak etmemesini,

16 1956 Sina Operasyonu'nun kod adı. (ÇN)

17 Tel Aviv'de bir muhit (ÇN)

Eli'nin yakında İsrail'e ulaşacağını söylediler. Gerçekten de birkaç gün sonra Eli ve diğer Yahudiler Genoa'ya götürüldü ve Filippa Germani adlı İtalyan gemisine bindirildiler. 8 Şubat 1957 tarihinde gemi Hayfa limanına yanaştı. Eli Cohen yeni göçmen olarak kayıtlara alındı. Yahudi Ajansı göçmenlik bürosu onu bir kibutza yerleştirmek istedi. Ancak Eli Tel Aviv'deki ailesiyle yaşamak istediğini beyan etti. Kısa bir süre sonra otobüse atlayarak Tel Aviv'e gitti. Ramat Gan'da kardeşi Morris'in evini bulduğunda kardeşi halen mesaideydi. Eli'yi yengesi Hanina karşıladı. Eli Cohen'in kapıda kendini tanıtmamasından sonra yengesi şaşırılmıştı. Ne Morris ne de eşi Eli Cohen'in İsrail'e bugünlerde varabileceğini tahmin etmemişlerdi. Hanina hemen Morris'e haber verdi. Morris Tel Aviv'de yaşayan kız kardeşi Sara'ya söyledi. Sara ise tüm aileye Eli'nin İsrail'e vardığı haberini uçurdu. "Eli'yi gördüğümde gerçekten şoke oldum. Çünkü 7 yıl önce ayrılmıştık ve ayrıldığımızdan bu yana Eli çok az değişmişti. Eli yaşına göre genç duran biriydi. İsrail'e geldiğinde 32 yaşındaydı ama fit bir vücuda sahipti. Hareketleri sanki yıllarca İsrail'de yaşıyormuş gibi uyumluydu."

Eli ve erkek kardeşi taksiyle anne babasının Bat Yam'daki evlerine gittiler. 7 yıllık ayrılıktan sonra ailenin tamamı Şaul ve Sofi'nin masasının etrafında toplanmıştı. İskenderiye'deki günlerin hatrına Şaul bir şarap açtı ve gece boyu şarkılar söyledi. Gece geç saatlere kadar geçen yıllara dair muhabbetler ettiler. Ailenin İsrail'e uyumu kolay olmamıştı. Sofi ve Şaul ilk geldiklerinde bir kibbutzta çadırın içinde yaşamışlardı. İskenderiye'de manifaturayla uğraşmasından dolayı Şaul'u ağır işlerde çalışmaya yönlendirmişlerdi. Bu durum, babanın onurunu incitmiş ve başka bir iş aramaya başlamıştı. Daha sonra Bat Yam'da küçük bir daire bularak ailesini buraya getirdi. Odet, Sara ve Morris bu arada evlenmişlerdi. Efraim paraşüt birliğindeydi ve Kibbutz Revivim'in bir üyesiydi. Diğer çocukları Ezra ve Zion bir şekilde idare ediyorlardı. En küçük çocuk Albert ise ilkokuldaydı. Annesi Eli'nin bu evde kalmasını ve Efraim'in odasını paylaşmasını söyledi. "Efraim vaktini kışlada geçiriyor ve orada kalıyor. Boş vakitlerinde

de kibbutza gidiyor” dedi annesi. En küçük kardeş Albert, Eli’nin gelişini şöyle anlatıyor: “Eli, İsrail’e geldiğinde benim için gizemli bir adamdı. 1950 yılında Mısır’dan ayrılırken henüz dört yaşındaydım ve büyük kardeşimi hayal-meyal hatırlıyorum Geldiğinde 11 yaşındaydım. Onu ikinci babam gibi gördüm. Eli sesini hiç yükseltmezdi ama insanın içine işleyen bakışlarıyla insanı etkilerdi. Onu uzaktan gördüğümde oyunu bırakıp hemen eve gider ders çalışmaya başlardım. Eli hep bana geleceğim için öğrenmek zorunda olduğumu hatırlatırdı. Bir yandan bana gizemli geliyordu, bir yandan baba rolü vardı bu adamda. Bu duruma itiraz etmek istiyordum ancak yapamıyordum.”

Eli’nin İsrail’deki günlerinin sakın geçeceğe benzemiyordu. Yaşından dolayı askere alınmamıştı. Temel askeri eğitimi verilmiş daha sonra hava kuvvetlerinde pasif bir göreve atanmıştı. Birimdeki rolü idariydi. Maaş alıyordu. Başka iş bulmak da oldukça zordu. Eli akıcı bir şekilde Arapça, Fransızca ve İngilizce konuşuyordu. Ancak İbranicesi kutsal metin İbranicesiydi ve kendini ifade etmekte zorlanıyordu. 13 Şubat 1957 tarihinde İsrail’e gelişinden 5 gün sonra Tel Aviv’deki Allenby Caddesinde bulunan ve Mısırlı Yahudilerle ilgilenen bir “ticaret acentesine” başvurdu. Esasında bu acente, istihbarat servisiyle ilintiliydi. Eli bunu bilmiyordu. Ofise gittiğinde bir yetkiliyle görüştüktan sonra ofisin şefine yönlendirildi. Kendini “Moşe” olarak tanıtan ofis şefi, uzun boylu, hafif kır saçlı, yakışıklı biriydi. Daha sonra Moşe’nin, Tuğgeneral Menahem Aviram’ın oğlu Moşe Abramovitz Aviram olduğunu öğrenecekti. “Moşe” istihbarat görevlisiydi. Görevi, Arap ülkelerinden gelen yeni göçmenler arasından düşman ülkelerde istihbarat görevlisi olarak çalışabilecek adaylar bulmaktı. “Moşe”, Mısır’dan gelen bu gençten etkilenmişti. Hayat hikayesini dinledikten sonra bu “ticari acente”nin gayesinden kısaca bahsetti ve Eli’ye bir Arap ülkesinde “çalışmak” isteyip istemediğini sordu. Eli tereddüt etmeden yanıt verdi: “Evet, fakat Mısır değil.” “Moşe”nin isteği üzerine Eli, özgeçmişini ayrıntılı olarak sekiz sayfada Fransızca el yazısıyla yazdı. Çevirisi, 25 Şubat’ta Birim 188’e gönderil-

di.ve büyük ilgi uyandırdı. Eli, Yüzbaşı Şlomo Milt ile görüşmeye davet edildi ve “Savaşçı” görevine uygun bir aday olarak görüldü. Daha sonra sınav süreci başladı. 12 Mart'ta Eli'nin özgeçmişi bir grafoloğa gönderildi. Sonrasında psikolojik ve diğer testler uygulandı. Bu arada İsrail'e alılabilmesi için Arap basınına, İbranice'ye tercüme eden istihbarat birimlerinden biri tarafından işe alındı.

Yıllar sonra Şam'daki askeri mahkemede Eli hakimlere şunları söyleyecekti:

“Beni kontrol eden memur bana bir Arapça metin ve Arapça-İbranice sözlük verdi. Metni İbranice'ye çevirmemi söyledi. Çevirirken zorlandım ve memur çalışmamdan dolayı memnun olmadı. Çevirinin akıcı olmadığını ve İbranicemin “zayıf” kaldığını söyledi. Bundan dolayı iş tanımım düşürülerek ülkelere ve türlerine göre gazeteleri tasnif ederek onları mütercimlere dağıtma görevini verdiler. Maaşım 170 şekel idi. O döneme göre düşüktü. Mütercimlerin çoğu Iraklıydı.”

Eli işinden sıkılmıştı ve kendi kapasitesini kullandığını düşünmüyordu. Aslında Eli, bunun son süreç olduğunu bilmiyordu. Görevlilerin gözleri onun üstündeydi ve davranışlarını takip ediyorlardı. Bu kişiler işe yönelik Eli'nin tavrını, topluma nasıl kaynaştığını, arkadaşlarıyla kolay anlaşabilen mi yoksa dışarıya meyleden biri mi olup olmadığını anlamaya çalışıyordu. Eli hiçbir şeyden kuşkulanmamıştı. Hatta bir keresinde, Fransızca ve Rusça'yı akıcı konuşan bir psikolog tarafından çağrıldığından bunu işteki sıradan bir prosedür olduğunu düşündü. Psikologla görüşmesi 3 saat sürmüş ve sonunda psikolog hiçbir şey dememişti.

Temmuz 1957'de Eli, gazete tasnif işinden kovuldu. Bütçedeki verimi artırmak için işten çıkarmak zorunda oldukları söylendi. Olayın gerçek yüzü başkaydı. İstihbarat subayı Binbaşı Baruch Bendt tehlike karşısında kırılğan olması ve onun Lavon Olayının organizatörleriyle olan bağından dolayı Eli'yi istemişti.

Eli bir anda işsiz kalmıştı. Sıkıntılı bir durumda olsa da kendini bırakmadı. Mısır'dan gelen kişilerle tanıştı. Nerede ve nasıl iş bulacağını araştırıyor aynı zamanda İbranicesini geliştiriyordu. Etrafındaki herkes, İbranice seviyesinin düşük olmasına rağmen yabancı dillere hakimiyetinin büyük bir avantaj olduğunu ve kendine uygun bir işin muhakkak karşısına çıkacağını söylüyordu. 1958 yılının başında Mısır'dan tanıdığı bir arkadaşı vasıtasıyla meşhur bir kitapçının Tel Aviv'deki merkez şubesinde müdür yardımcısı olarak işe girdi. Eli bu işten de memnun değildi. Çünkü kendi eğitimini ve yeteneklerini yansıtmıyordu ancak elinde de başka seçenek yoktu. İşte gösterdiği ciddiyet sayesinde kısa zamanda kitapçının Kiryat Gat'taki şubesine müdür tayin edildi. Eli huzursuzdu. İş ona maddi güven sağlamakla beraber Eli'yi tatmin etmiyordu.

Allenby Caddesindeki "ticaret acente"sine tekrar gitti ve orada çalışmak istediğini iletti. Bir kez daha kendi hayatını yazması istendi ve tekrar psikologlara gönderildi. Ancak sonuç yine aynıydı. Testler zekasının ve olayları analiz etme seviyesinin yüksek olduğuna işaret ediyordu. Ancak "gelen tehlikeyi sezme" konusunda başarısızdı. Hatta psikologlar Eli'nin, "istenilenin ötesinde" risk almaya meyilli biri olduğunu söylemişlerdi. Hiçbir istihbarat servisi böylesi kişiler için sorumluluk almak istemezdi. Eli Cohen, Kiryat Gat'taki işine dönmek zorunda kaldı. Nitelikli bir işe alınamayacağını anlamış, durumu kabul etmişti ve aile kurmayı düşünmeye başladı. Aralık 1958'de 34 yaşındayken kitapçıdaki işini kalıcı hale getirmiş pozisyonunu ilerleterek maaşını artırmanın yollarını arıyordu. Çalışma Bakanlığında mesleki kurslara katılıyordu. Aynı zamanda hayatı boyunca eşi olabilecek birini arıyordu. Bir gün kardeşi Morris, onu Nadia Meceld'a götürdü. Morris'in baldızı terziydi ve Meceld ailesinin komşusuydu. Nadia'nın kız kardeşinin kıyafetlerini dikiyordu. O günlerde Morris, Eilat'taki posta servisinde görev yapıyordu. Tel Aviv'e geldiği günlerden birinde, Ocak 1959'da baldızı ve Nadia'nın kız kardeşleriyle bir buluşma ayarlanmıştı. Morris, bekar bir kardeşi

olduğunu ve Nadia'nın kız kardeşlerine şaka yoluyla "Eğer Nadia senin kadar güzelse abim için görüşme ayarlayabiliriz" demişti. Ve böylece Eli ve Nadia Şubat 1959'da Morris'in baldızının evinde bir araya geldiler. Nadia o günün Salı olduğunu hatırlıyordu. Çünkü ona göre hayatındaki her önemli olay Salı günleri olmuştu; 31 Ağustos 1959 Salı günü evlenmişti, Eli ilk istihbarat görevine gitmek için 1 Eylül 1961 Salı günü evden ayrılmış, Şam'da 18 Ocak 1965 Salı günü yakalanmıştı ve 18 Mayıs 1965 Salı günü idam edilmişti.

Eli, Nadia'yı sinemaya götürmeye davet etti. Ancak film güzel değil hatta berbattı. Nadia, Eli'ye ilk görüşte aşık olmuştu. Eli'nin yüzü dışavurumcuydu, gözleri kahverengi ve büyüktü. Eli, Nadia'ya oldukça çekici biri olarak gelmişti. Geçmişte birçok genç Nadia ile yakınlaşmak istemişti. Ancak ilk kez o akşam Nadia'nın kalbi hızlı atıyordu ve hayatının geri kalanında yanındaki adamla geçirmek istediğini biliyordu. Eli'de ciddiyet ve sevinç karışımı bir ruh vardı ve insanları taklit etme yeteneğini Nadia'ya gösterdiğinde Nadia gözünden yaş gelene kadar gülüyordu. Nadia hemen Eli'deki sempatikliği görmüştü.

Nadia 14 Eylül 1935 tarihinde Bağdat'ta Yurya ve Menaşe Meceld çiftinin bebekleri olarak dünyaya geldi. 8 çocuklu ailenin (5 oğlan, 3 kız) en küçük kızıydı. Meceld ailesi, Hristiyan ve Müslümanların da bulunduğu Bağdat'ın zengin bir mahallesinde oturan tüccar bir aileydi. Filistin toprağı ile ilişkilerini sürdüren Cohen ve ailesinin aksine, Meceldler koşere uymayan ve Siyonist ideolojiye uzak bir aileydi. Nadia'nın kardeşi Sami Mihael Irak Kominist Partisine üyeydi. Nadia'nın ailesi çocuklarının eğitimi-ne çok önem veriyordu.

İkinci Dünya Savaşı Meceld ailesinin yaşantısı için dönüm noktasıydı. Mayıs 1941'de Nazi yanlısı Raşid Ali al-Kitani, Bağdat'ta isyan patlatmıştı. Diğer tüm Yahudilerin evleri gibi Meceld'in evleri de siyah gamalı haç ile işaretlenmişti. Hitler'in Bağdat'taki destekçileri Yahudilerin kovulması için Nazilerin ka-

zanması gerektiğini biliyorlardı. İngiliz ordusu, Bağdat'taki isyanı bastırması olmasına rağmen, Yahudilerin güvenliğinde şüpheler meydana gelmişti ve çoğu Filistin'e göç etmeyi planlıyordu. Irak'ın da müdahil olduğu İsrail'in Bağımsızlık Savaşı'nda Irak'ın yenilmesi bu ülkede ırkçılığın artmasına ve Yahudilere karşı taciz dalgalarının artmasına sebebiyet verdi. Meceld ailesinin evinde İsrail'e göç etme fikri daha çok konuşulur olmuştur. Teyzelerinden biri İsrail'e göç etmişti ve maddi durumu oldukça kötüydü. Hatta ona yiyecek ve kıyafet gönderiyorlardı. Bu arada Bağdat'taki bir olay ailenin Irak'tan ayrılmasını hızlandırdı. Irak Komünist Partisi üyesi ve iş adamı olan ailenin en büyük oğlu olan Sami, yeraltı faaliyetlerinden dolayı Irak istihbaratı tarafından tutuklandı. Hakkında şüphe vardı ve hayatı tehlikedeydi. Rüşvet ve bağlantıları sayesinde Sami, İran'a kaçırıldı. Oradan İsrail'e göç etti. Baba Menaşe de, oğlunu takip etme kararı aldı ve bu yüzden tüm Meceld ailesi Ezra ve Nehemya Operasyonlarıyla 1951 yılında İsrail'e göç etti.

Bağdat'ta müreffeh bir yaşama alışkın olan aile kendilerini Tel Aviv'in güneydoğusunda bir kibbutzda küçük bir çadırda buldular. Aile altı yıl boyunca babasının sağlığı bozulana kadar bu kampta yaşadılar ve sonra Tel Aviv'in Salame mahallesine taşınarak 45 metrekarelik bir daire satın aldılar.

Ailenin son kızı olan Nadia, İsrail'e göç ettiklerinde 16 yaşındaydı. İsrail Savunma Kuvvetlerine kaydolduğunda çoğunluğunun Romen ve Macar Yahudi göçmenlerinden oluşan Haşomer Hatzair üyelerinin de bulunduğu Nahal birliğine katıldı. Nadia yeni hayatına zor adapte oluyordu. Arkadaşları arasında oluşan yabancılaşıma hissinden rahatsızdı. Ordu görevinden sonra Nadia, Tel Aviv'e döndü. Başta Dünya Siyonist Örgütü'nün Holokost'ta aileleri öldürülmüş yetimlerle ilgilenen birimde çalıştı. 1956 sonbaharında Geha Hastanesinde Psikiyatr bölümünde hemşirelik kursuna kaydoldu.

Eli ve Nadia'nın ilişkisi aralarındaki tezatlığa rağmen başarılıydı. Eli, Nadia'dan daha eğitimliydi ancak Nadia zeki, duyarlı ve yaratıcıydı. Eli kitap okumayı ve kendini fikri anlamda geliştirmeyi isterken, Nahal ve kibbutz deneyimi olan Nadia daha çok el emeğine önem veriyordu. Nadia basit, spor tarzda giyinmeyi severken, Eli burjuvazi zevkinde ve renklerinde giyinmeyi seviyor, müstakbel eşini de kendi tarzında giydirmek istiyordu. Ancak tüm bu tezatlıklar onların birlikteliğinin devam etmesini engellemedi. Üç ay sonra Eli, ona evlenme teklifi etti. Nadia'nın ailesi nişan töreni düzenledi ve evlilik için hazırlıklar başladı. Fakat birkaç hafta sonra Nadia Eli'yle evlenme mevzusunu düşünmeye başladı. Evlilik başvurusu için Tel Aviv'deki hahamlık ofisine gittiklerinde Nadia, Eli'nin söylediği gibi kendisinden 7 yaş değil, 11 yaş büyük olduğunu öğrendi. Nadia, ilişkiyi bitirmek istedi ancak Nadia'nın yaş konusundan dolayı endişesi Eli'yi evlenme konusunda daha çok perçinlemişti: "Eli bir şeye karar verdiğinde bir dağ bile onu aşamaz. Bu beni çok etkiledi ve ilişkiye devam kararı verdim." Ve sonuçta Eli'nin "aşkıdan" dolayı yalan söylediğini düşündü. Ancak Nadia, Eli'nin yalan söylemeyi başarabildiğini ve sadece aşktan dolayı değil diğer durumlarda da yalan söylemede iyi olduğunu anladı. Evlilik hazırlıklarına devam edildi. 31 Ağustos 1959 tarihinde Tel Aviv Ohel Meod Sinagogundaki düğünde Nadia gerçek ve yalanın bir arada bulunduğu bir yaşamı bilinçli olarak seçti. Evliliğin ilk aylarında mutluydu. Genç çift, Eli'nin ailesine yakın hatta kardeşine birkaç apartman ötede Bat Yam'da modern bir apartmanda ev tutmuşlardı. Eli, kitapçıdaki işine devam ederken 1960'ların başlarında Nadia hamile kaldı. Ufukta planlarını bozacak hiçbir şey yoktu. Ancak 1960 ilkbaharında bir gün "Melek" geldi, kaderini ve hayat düzenini tamamen değiştirdi. O günden sonra Nadia iki farklı karakterle evliydi: Bedenen ve ruhen farklı Eli'lerle. Resmen evlendiğinde ve parmağında yüzük varken Nadia mutluydu ve kitapçıda çalışan Eli'yle evliydi. Şimdi "Melek" in ortaya çıkışıyla birlikte Şam'da İsrail ajanı Kamil Emin Sabit'in belirsiz hayatındaki eşi olmuştu.

BÖLÜM 4

İSTİHBARAT'TA İŞE ALINMASI

Ocak 1960'ın başında Genelkurmay İstihbarat Birimi Başkanı Tümgeneral Haim Herzog, o dönem askeri istihbarata bağlı Birim 188'in başkanı aynı zamanda Arap ülkelerine gönderilen "savaşçıları" teşkilata kazandıran Albay Yosef (Yoske) Yariv ile görüştü. Toplantının konusu, Şubat 1958'de Mısır ile birleşerek Birleşik Arap Cumhuriyeti kurulması nedeniyle Suriye ile artan gerilimdi. Tümgeneral Herzog, askeri istihbaratın Suriye'deki iç gelişmelerle ilgili elinde çok az bilgi olduğunu, Mısır'ın Suriye'deki güç merkezlerini ele geçirdiğini ve Ürdün'de de benzer şeyleri hedeflediğini söyledi. Başbakan ve Savunma Bakanı David Ben Gurion ve Savunma Bakan Yardımcısı Şimon Peres Suriye'nin Ürdün nehrinin akışını değiştirme planı başta olmak üzere Suriye'de sahada neler olduğuna dair daha çok bilgi istiyorlardı. Türkiye ve ABD'den gelen diplomatik raporlar, Suriye'deki iç tansiyonun yüksek ve büyük gelişmelere gebe olduğunu doğruluyordu. Yariv "Atzoni" adlı ajanın sağladığı bilgi tatmin edici değildi. Gerçek adı Mesud Botun olan "Atzoni", Kudüs'ün yerlisi olup birkaç yıl önce Suriye ve Lübnan'a göreve gönderilmişti. Mizansene göre takma ismiyle Mustafa Talib, Beyrut'ta iş yapmak isteyen Cezayirli dindar bir Müslümandı. Talib, camiye gidiyor, Ramazan'da oruç tutuyor, geleneklere uyuyor ve Kuran okumalarına önem veriyordu. Müslüman gibi davranmasına rağmen talimatlara uymayarak Roma'da tanıştığı Katolik Maria adında bir kadını Beyrut'a yanına getirdi. İkili daha sonra İslam kurallarına göre Beyrut'ta evlendi. İlerleyen dönemde Botun, eşi ve çocukla-

rını Kudüs'e gönderdi. "Savaşçı" olarak görev yaptığı sırada Talib, istihbarat toplamak için zaman zaman Şam'a giderdi. Ancak toplayabildiği bilgiler yetersizdi ve neler olup bittiğine dair net bir resim vermiyordu. Yariv, Herzog'a "Atzoni"nin Beyrut'taki görevinin yakında biteceğini ve İsrail'e döneceğini söyledi. Ancak Herzog, "dönüşünü beklemeden yeni bir 'savaşçı'yı Şam'a göndermek zorundayız" diyecekti.

Nitekim 1960'ların ilk aylarında tansiyon sadece Suriye'nin içinde değil aynı zamanda İsrail-Suriye arasında da arttı. Ayrıca Mısır, Ürdün'de Kral Hüseyin'in egemenliğine karşı da mücadeleye girişti. Mısır ve Suriye, İsrail'i "Arap milletleri arasında bir virüs" olarak görüyorlardı ve Arap liderleri kendi aralarında açıkça bu Yahudi devletini yıkmaktan bahsediyorlardı. Cumhurbaşkanı Cemal Abdunasır, İsrail'i Arapları yurtlarından etmekle ve Filistin sorununda güç kullanmakla suçluyordu.

Nasır, İsrail ile mücadeleye girişmek için bazı nedenler ve gündemler oluşturunuyordu: Arap Birliği'nin kurulması, etkili bir ordu yaratma ve Arap dünyasındaki emperyalist üslerin kapatılması için girişimde bulunma. Mısır ve Suriye'nin birleşmesi ve Ekim 1956'da Sina Operasyonundaki yenilginin ardından Sovyetlerin yardımıyla ordunun güçlendirilmesinden sonra Nasır, İsrail ile girişeceği müstakbel savaş için gerekli nedenler inşa etmeye başladı. Nasır, Gazze Şeridinde kurulan Filistin ordusuna personel devşirme işlemlerini yoğunlaştırmak ve bağımsız bir Filistin'in kurulum aşaması bağlamında Gazze Şeridinde "kurucu meclis" oluşturmuştu. Irak bir adım öteye geçmişti: Bir Filistin devletinin kurulması için çağrı yaptı, kendisi "Filistin ordusunu" kurdu ve hatta "Dönüşümüz Filistin'e" sloganlı madalyalar dahi bastırdı. Nasır, girişimlerin sadece söylemde kalmasından hoşlanmıyor, eyleme geçmek istiyordu. Ancak Sina Operasyonundan beri BM Acil Kuvvetler Sina'da konuşlanmıştı ve Mısır'ın bölgedeki eylemlerini sınırliyordu. Bu yüzden Nasır, İsrail'i Suriye cihetinden rahatsız etme arzusundaydı. İsrail ile Arap ülkeleri ara-

sında yapılan ateşkes anlaşması uyarınca İsrail-Suriye sınırında üç ayrı silahsızlandırılmış bölge vardı. Suriye'nin bu bölgelerden birine ateş açması üzerine 1 Şubat 1960 tarihinde İsrail kuvvetleri Tefvik köyüne saldırdılar. Bu Sina Operasyonundan sonra gerilimin yükseldiği ilk olaydı. Golan Tugayındaki askerler Suriye mevzilerini ve top bataryalarını imha etmişti. Onlarca Suriyeli asker ölmüş, yaklaşık 50 yapı yıkılmış, sızma yapılarak büyük oranda Sovyet yapımı silah ele geçirilmişti. Ancak Suriye Genelkurmay Başkanı Cemal Faysal, Nasır'a "İsrail kuvvetlerinin saldırısını önlediklerini ve her an İsrail'in misillemesiyle karşılaşabileceklerini" söylemişti. Suriyeli yetkilinin bu yanlış yönlendirmesi temelinde, Nasır askeri yığınaklarının bir kısmını harekete geçirme kararı aldı ve 18 Şubat'ta zırhlı birliklerini Sina'ya soktu. Tüm bölge geceyi büyük bir felaketin eşiğinde geçirdi. Bu arada Nasır, Suriyelileri kontrol etmek için askerlerini Sina'ya göndermeden önce, 14 Şubat'ta Şam'a gitmişti. 9 Mart'a kadar orada kaldı. Sina'ya soktuğu Mısırlı askerler sayesinde Kahire'ye, Sina yarımadasını boydan boya geçerek Süveyş kanalı üzerinden dönmüştü.

Ürdün Kralı Hüseyin, Nasır'ın faaliyetlerinden rahatsızdı. Şubat 1960'daki Arap Dışişleri Bakanları toplantısında Kral Hüseyin, Nasır'ın "Filistin devleti" kurma fikriyle Arapların liderliğine soyunma girişimini kısmen engellemeyi başardı. Nasır; Ürdün ve Suudi Arabistan'ın kendi fikrini engellemekle suçladı ve Kral Hüseyin rejimini zayıflatmaya karar verdi. Mart ve Temmuz 1960'da Ürdün Başbakanı Hazza Bereket Mecali'ye yönelik iki suikast girişimi başarısızlıkla sonuçlandı. Ancak 29 Ağustos 1960 tarihinde Suriyeli ajanlar onun çalışma ofisine bomba yerleştirmeyi başarmışlardı. Bombanın kabine toplantısı sırasında infilak ettirilmesiyle Mecali ve 10 bakan ölmüş, diğer bakanlar ise yaralanmıştı.

Kral Hüseyin, Suriye'den intikam almaya kararlıydı. İsrail-Ürdün Çatışmasızlık Komisyonu'nun irtibat görevlisi vasıtasıyla Kral Hüseyin, İsrail Başbakanı Ben Gurion ile acilen gö-

rüşme talebinde bulundu. Görüşmenin hem İsrail hem Ürdün liderleriyle yakın ilişkilere sahip İran Şah'ının sarayında yapılmasına karar verildi ve hemen hazırlıklar tamamlandı. Tahran'a gitmeden önce Ben Gurion, görüşmenin sebeplerini netleştirmek istiyordu. Bu yüzden General Herzog'u Kudüs'te Mandelbaum caddesinde bulunan Ürdün Krallığının Özel Ofisi Başkanıyla görüşmeye gönderdi. Görüşme sonrası General Herzog şaşırmıştı. Kral Hüseyin, Suriye'ye girmek istiyordu ve Batı'nın tepkisine karşı korumak için Yahudi diasporasının desteği ile Suriye ile çatışma halindeyken Batı Şeria'ya girmemesi sözü almayı hedefliyordu. İsrail istihbaratı, Ürdün ordusunun Suriye kuvvetlerini yenebilecek kapasiteye sahip olmadığını biliyordu. Bundan dolayı İsrail, derhal ABD ve İngiltere'ye bilgi vererek Ürdün'ün maceracı adımlar atmasının engellenmesi yönünde girişim başlattı.

O günlerde Nasır, İsrail ve Ürdün ile uğraşırken Mısır-Suriye birlikteliği de zorluklarla karşılaşıyordu. Şam'ın siyasi atmosferi, Kahire'ye göre her zaman daha hareketliydi. Şam ve Halep'in iktisadi hayatı Nasır rejiminin "sosyalizmine" muhalifti. Suriye ordusunda da Nasır'ın Suriyeli birlikleri yönetmesi için Mısır subaylarını atama eğilimi ve Suriyeli subayları Kahire'ye getirme isteği üzerinde artan bir hoşnutsuzluk vardı. Nasır kendi hükümeti açısından Suriye'yi zayıf halka olarak görüyordu. Arap dünyasındaki muhalifleri, rejimini yıkmak için Şam'da Nasır karşıtı eylemlere girişebilirdi.

Siyasi ve askeri gelişmelerin yoğunlaşması, gelişmeleri takip etmek üzere İsrail makamlarını istihbarat araçlarını geliştirmeyi zorluyordu. Gizli ajanlar yetiştirerek ülke içine sızdıran, gerektiğinde yıllarca "uykuya" yatıran ve kendi misyon yerlerini tesis edebilen büyük devletlerden farklı olarak İsrail'in en erken şekilde Şam'da gözlere ve kulaklara ihtiyacı vardı.

Eli Cohen'in istihbarat örgütüne alındığı ve Suriye kökenli Beyrut doğumlu, Arjantin pasaportu hamili "Kamil Emin Sabit" olarak Şam'a gönderildiğinde bölgede yaşanan gelişmeler

bu şekildeydi. Birim 188'in (önceki ismi Kayserya) komutanı ve Eli Cohen'i istihbarata alan Yoske Yariv; Hayfa'da doğmuş ve Şaron'daki Moşav Ganei Am'da gençliğini geçirmişti. Palmah'ın ilk gönüllüleri arasındaydı. İngiliz Manda döneminde İngiliz ordusunun Karmel Dağındaki radar istasyonunun patlatıldığı operasyonu yönetmişti. Orduda Yitzhak Rabin'in yardımcılığını da yapmıştı. Palmah'ın Avrupa temsilciliğini yönettiği dönemde yurtdışından yasadışı silah ve ekipman temin işlemlerini de yürüten isimdi. 1948 Savaşı sırasında 8. Tugayın komutanlığını yapmış ve diğer Palmah üyelerinden farklı olarak ülkenin güneyinde savaşmıştı. Savaştan sonra İsrail Savunma Kuvvetlerinde çalışmaya devam etmiş, daha sonra istihbarata dahil edilmişti. 1957 yılının sonunda Birim 188'in başına getirilir getirilmez, birimde devrim niteliğinde değişiklikler yaparak birimi operasyonel hale dönuştürdü. Birim 188, istihbarat teşkilatları arasında en gizli birimdi. Birçok İsrailli istihbarat görevlisinden bazıları böylesi bir birimin varlığından, bazıları eylemlerinden ve üyelerinden bile haberdar değildi. Hatta birim içinde memurlar da takma isimlerini kullanırdı. Yoske Yariv'in takma ismi "Dan" idi. Dan ile çalışanlar onu kel ve yerinde duramayan bir komutan olarak tasvir etmektedirler. Operasyonlarında çok yaratıcıydı. Saçları dökülmüş olmasına ve yaşına rağmen birçok tehlikeli operasyonda en ön safta yer almıştı. Onun, altında çalışanlarına yaklaşımı örnek gösterilecek nitelikteydi ve birimdekiler onu "baba" gibi görüyorlardı. 1948 Savaşından önce ve sonra birçok asker ve ajan yetiştiren Yariv, Birimde kıdemli istihbarat memuru olarak görev yapan yardımcıları Gedalia Halef ve Şimon Someh'e (takma ismi "Samaan") "uç adayımız arasından Eli Cohen, Şam görevi için en uygun aday olarak geldi bana" demişti. Eli'nin bu göreve seçilmesi tesadüfi değildi. Herzog'un Yariv'le görüşmesinden birkaç ay önce Cohen, istihbarat teşkilatında çalışma isteğini beyan etmişti ve istihbaratın takibindeydi. 28 Kasım 1959 tarihinde Eli, istihbaratta çalışma isteğini yinelemişti.

Şam radyosunda da yayınlanan duruşma, Cohen'in, istihbarata Samaan (davada da takma ismini söylemiştir) tarafından nasıl dahil edildiğiyle ilgiliydi:

Mahkeme başkanı El-Dali: Samaan kim?

Cohen: İstihbarattaki eğitmenlerimden biri.

El Dali: O mu ilk senin yanına geldi?

Cohen: Hamaşbir'in (kitapçı) merkezine geldi. "Beni önceden gördün mü?" diye sordu. "Arapça yazılı basını çevirdiğim Tel Aviv'deki askeri tesisteki ofiste" diye yanıtladım. Eğer teşkilatta çalışırsam Avrupa ve Arap ülkelerine gideceğimi, hatta orada yaşayacağımı söyledi ve bunu yapabilir misin diye sordu. Yeni evlendiğimi ve yurtdışına seyahat etmekle ilgilenmediğimi söyledim. Yurtdışına gitme zorunluluğu olmadığını, teşkilatın İsrail'deki merkezlerinden birinde de çalışabileceğimi söyledi. Ona şuan bir işim olduğunu ve onu değiştirmek istemediğimi söyledim. Dükkandan çıktı ve gitti. Bir süre sonra işten kovuldum. Eşim o sıra hamileydi ve yeni bir iş bulmak zorundaydım. O günlerde Samaan tekrar görüldü. Ona işten atıldığımı söyledim. "O zaman gel, bizimle çalış" dedi. "Önce aylık maaşı 350 lira olan geçici memur olarak çalışacaksın. İş sevmezsen ayrılırsın. Sonuçta Katolik evliliği değil bu" dedi. Yaklaşımını beğenmiştim. Sonra kendi kendime düşündüm. Burada evde sabahdan akşama kadar oturuyordum, işsizdim. Eşim hamile haliyle çalışıyor, sabah erkenden evden ayrılıyor akşam yorgun olarak dönüyordu. Hamile olmasına rağmen eve geldiğinde yemek yapıyor ve evi topluyordu. Bunları düşününce Samaan'a "Tamam sizinle çalışacağım" dedim.

Esasında Eli Cohen işten kovulmamıştı. Kitapçının sahibi ondan çok memnundu ve Cohen de böyle bir pozisyonda çalıştığından dolayı şanslıydı. Sadece kendi kapasitesini yansıtamadığından dolayı tatmin olamıyordu. Hatta Samaan, eve geldiğinde

ve onunla konuşmak istediğinde mutlu olmuştu. Bat Yam'daki evlerine yakın bir sokakta yürümeye başladıklarında Samaan iki soru sordu: “İstihbarat teşkilatına katılmayı ve düşman bir ülkede çalışmayı istiyor musun? Evlisin ve yakında baba olacaksın, bu senin için engel olur mu?” Eli her iki soruya da istihbarat teşkilatında çalışma isteğini beyan edecek şekilde yanıt verdi.

Birkaç gün sonra Yariv, yani Dan ile görüşmeye çağrıldı. Cohen'e birim içinde gizlilikten dolayı onu bundan sonra “Menaşe” olarak çağırılacağını söylediler. Dan ve Samaan, Cohen'in Mısır'daki geçmişi üzerine kontrollerini yapıyorlardı. Cohen'e Dr. Moşe Marzuk ve Sami Azar'ın dahil olduğu İsrail istihbarat şebekesine yönelik Temmuz 1954'te yapılan soruşturma ve Eli'nin o gün kısa gözaltısı hakkında sorular yönelttiler. Mısır polisinin parmak izi ve fotoğrafını alıp almadığını sordular. Eli “böyle bir şey olmadı” dedi. Karakolda gazeteciler tarafından bir fotoğraflama olup olmadığını sorduklarında da Eli yine hayır yanıtını verdi. Görüşmenin sonunda Dan, onun görevlendirileceği işe uygun olup olmadığına dair bir dizi testlere tutulacağını söyledi. Testler sırasında Cohen veya teşkilat işten cayabilirdi. Daha da önemlisi görüşmeyi ve teşkilatta göreve başlama ihtimalini kimseye söylememeliydi, eşine bile. Cohen net bir şekilde “anladım” diye yanıt verdi.

İlk test poligraf makinesiyle idi. Testin idaresinde düşman ülkelere gönderilen “savaşçı”ların testlerinde görev alan aynı zamanda Şin Bet'in soruşturma bölümü başkanı Victor Cohen vardı. Victor Cohen, Şam'da dünyaya gelmiş, Şam Üniversitesi ve Beyrut'ta (sadece gayrimüslimleri kabul eden) St. Joseph Üniversitesinde hukuk eğitimi almış ve bölgeyi gayet iyi bilen biriydi. Yariv onun keskin ve berrak zekasına ve hislerine güveniyordu. Menaşe'ye (Eli Cohen'in takma ismi) sadece poligraf uygulamaktan ziyade şahsi sohbetler yaparak onun mizacını anlamaya çalışmasını da rica etmişti. Poligraf testinde Menaşe, sorulara gayet akıcı cevaplamıştı. Victor, Menaşe ile daha fazla sohbet etmek

için onu Şin Bet'in Tel Aviv'deki binalarından birine davet etti. Victor, Menaşe'den çok etkilenmişti ve muhataplarına onda hiçbir olağandışılık görmediğini söyledi. Şüphe uyandırmadan sosyalleşebilen "normal bir tip", nazik ve keyifli, mantıklı ve kolay anlaşılır bir kişiliği vardı. Kendine güveni ile nezaket arasında ilginç bir karışımı vardı. Ciddi, biraz içe dönük ama başarıyı arzulayan biriydi. Görünüşe göre "savaşçı" olmak istemesinin ardında macera duygusu, maddi endişeler veya ailesiyle yaşadığı sorunlar yoktu. Yalnız psikolojik testlerin neticesinde birkaç soru ortaya çıkıyordu. Önceki psikolojik testte Eli Cohen'in "yaklaşan tehdidi fark etme yeteneği olmadığı" anlaşılmıştı. Hatta ilk test peşisıra tekrarlanmıştı. Yani Eli iki farklı psikolog tarafından incelenmişti: Psikologlardan biri Strazburg doğumlu, Fransa'da yetişmiş bir psikologdu ve Eli'yle mülakatı Fransızca yapmıştı. Diğer psikolog Filistin'de doğmuş ve mülakatı Arapça yapmıştı. Her ikisi de adayın yüksek analiz yeteneği ve mükemmel hafızaya sahip olduğunda hemfikirdi. Gerekli olanla önemli olanı ayırt edebiliyordu. Sosyal uyum ve pozitif ahlak anlayışı, ketumiyet ve cesaret Eli'de olan özelliklerdi. Bununla birlikte bir psikolog, tevazu sahibi olmasına rağmen adayın "kendi değerini abarttığını", diğer psikolog "dış sessizliğine rağmen Eli Cohen'in iç gerginliğe" sahip olduğunu belirtti. Kendisi, ortadaki tehlikeyi yeterince tartamıyor ve bazen gerekenden fazla risk alma eğilimine sahipti. Ancak test sonuçlarına göre toplama bakıldığında Eli Cohen düşünülen görev için uygundu.

Savaşçı yalnız kurttur. Tutuklanan bir ajan aşırı derecede acımasız işkenceye maruz kalacağı düşünülürse, merkezde önünden geçecek bilgi mümkün olduğunca az olmalıdır ki konuştuğunda pek önemli bilgiler vermesin. Bu nedenle göreve başladığı andan itibaren onunla arkadaşları arasında bir duvar inşa edilmişti. Hedef ülkede topluma entegre olmalı, bağlantılar geliştirmeli ve yeni arkadaşlıklar kurmalıydı. Özel eğitimcilerinin gözetiminde ayrı olarak eğitiliyor, diğer "savaşçıları" tanımıyor ve elbette hangi ülkelerde faaliyet gösterdiklerini bilmiyordu. İhti-

yaç duyduğu zaman bile birimdeki görüşmeler sırasında uzmanlarla konuşurken Eli genelde kalın bir camın arkasında tutulurdu. “Savaşçı” meslektaşlarını tanımıyor, meslektaşları “savaşçıyı” bilmiyorlardı. İsrail ajanlarının Ian Fleming’in karakteri (James Bond) gibi zannedilmesi büyük bir hata olacaktı. Ian Fleming’in yarattığı karakterler “gösterişli kişilerdi”. İsrail ajanları, bu tiplerin aksine gösterişli kişiler değildi.

Birimde eğitimler Samaan tarafından geliştirilmişti. İsrail devletine verdiği hizmet ve fedakarlıklarla borcunu ödeyen bu kişi “savaşçı”yı da eğitiyordu ve ona tecrübelerini aktarıyordu. Onun temel ilkelerinden biri “mütevazı olmak ve öne çıkmamak” idi. Samaan bunun önemini İkinci Dünya Savaşı sırasında Palmah üyelerinin Mısır’da bir grubu eğitmek için komanda göndermesi sırasında öğrenmişti. Kurs katılımcıları, Ortadoğu’daki Nazi güçlerine yönelik sabotaj eylemi gerçekleştirmek isteyen farklı ülkelerin vatandaşlarıydı. Mısır’daki zorlu eğitime rağmen Samaan günün sonunda kışlasındaki odasına döner ve kitap okurdu. Bir akşam birimdeki komutanlardan biri yanına gelerek “Yahudisin değil mi?” diye sordu. İngiliz olan bu komutan, şakayla karışık cevabı da kendisi vermişti: “Arkadaşları eğlenirken sadece Yahudi biri gider kitap okur. Kendinizi belli etmek istemiyorsanız kitabı kapatın ve arkadaşlarınıza katılın. Bu arada bu bir talimat değil, bir ipucu. Ve sarhoş olmayın”. İngiliz albayın bu tavsiyesi Samaan’ın o sırada Palmah’ın komutanı olan Yigal Allon’un daha önce duyduğu şeyle tutarlıydı. Kurs için belirlenen Palmah subayıyla bir görüşme yapan Allon konuşmasında, “Şimdi nazik bir konuya dokunmak istiyorum: kadınlar. Hepiniz yetişkinsiniz ve size güveniyorum. Ben sizi yasaklayamam ancak dürtülerimizden vazgeçmemiz gerektiğini söylüyorum. Şüpheli kadınların tuzaklarına düşmenizden ve böylece tehlikeyi maruz kalmanızdan endişe duyuyorum.” Bu kuralları Samaan, Eli Cohen dahil öğrencilerine hep aktarırdı. Kendisi de tecrübe ettiği için rahatlıkla bunları öğrencilerinden beklediğini belirtirdi. Herkes onun tavsiyelerine uyma konusunda azami dikkat gösterirdi.

Eli Cohen, Birim 188'e 24 Mayıs 1960 tarihinde katıldı. 10 Haziran 1960 tarihinde tüm testlerden başarıyla geçtiği ve sıranın uygulamalı eğitime geldiği söylendi. Bu haberi Cohen'e, Samaan gelip söyledi. Eli bir gün balkonda akşam gazetelerine göz atıyordu. Manşetlerde Eichmann'ın ele geçirilmesine müteakip Arjantin ile yaşanan kriz ele alınıyordu. Diğer başlıklar Başbakan Ben Gurion'un Paris ziyaretine ilişkindi. Kapı zili çaldı ve Nadia kapıya baktı. Kapıda uzun boylu bir adam duruyordu. "Merhaba benim adım Samaan. Eli evde mi?" Nadia, Eli'yi çağırdı ve fısıldayarak "Kim bu güzel adam? Adeta "meleğe" benziyor?" Eli ve Samaan salona geçip kapıyı kilitledikten sonra yaklaşık 10 dakika konuştular. Görüşmenin sonunda "Melek" evden dışarı çıktığında ve merdiven basamaklarını bitirdiğinde Cohen "harika" diye haykırmıştı. Cohen, Nadia'ya şunu anlatmıştı: "Gelen adam Savunma Bakanlığında bir iş ayarlamıştı. Yurtdışına seyahat etmeyi içeriyordu." Samaan "Gerçek işi hakkında Nadia'ya hiçbir şey söylememesi konusunda tembih etmişti."

Eli sevinçli ve heyecanlıydı. Nadia'ya sıkıca sarıldı. Nadia "Ne yapıyorsun? Altı aylık hamileyim ben" dedi. Eli ellerini nazikçe Nadia'nın omuzlarına koydu. Tam o sırada Nadia net bir şekilde "Melek'in" uğursuz olduğunu hissetmişti.

Yabancı bir ülkede çalışacak ajanı eğitmek ağır bir görevdi. Eli, dış görünüşü ve Arapça diline hakimiyeti gibi iki temel özelliğe sahip olmasına rağmen, Yahudi kimliğinin yanısıra Mısır'daki geçmişini de unutmak zorundaydı. Yeni imajı dikkatli ve titizlikle yapıldı ve şansa yer yoktu. "Savaşçı" olarak da eğitim almak zordu. Casusluk ve casuslukla ilgili büyüleyici teorilerden ziyade gizli ajanların günlük yaşantısına değiniliyordu. Eli'nin mesleki eğitiminden sorumlu kişi "Yedidya" lakaplı deneyimli bir istihbaratçıydı. Eli Cohen'in eğitiminde farklı aşamalar belirlendi ve her bir alanın en iyilerini eğitimci olarak çağırdı. Nadia, o günleri ve Eli'nin büyük heyecanını iyi hatırlıyor: "Konuyu hızlı kavrama yeteneği vardı. Yeni işinin gerekliliklerinden birinin

bu olduğunun farkındaydım. İşi, onun tatmin ve mutlu olmasını sağlıyordu.”

Eğitimin ilk aşaması hafızasının keskinleştirilmesi idi. Çalışmalar, Tel Aviv’de Allenby caddesi üzerinde Merkez Postaneye yakın bir apartmanın 3. katında bir dairede başladı. Daha önce bir Arap ülkesinde “savaşçı” olarak görev alan “Yitzhak” adındaki bir genç masaya kalem, silgi, kalemtıraş, anahtar gibi çok sayıda ve farklı renklerdeki nesneleri, Eli’nin önündeki masaya bırakıyor ve ondan birkaç saniye sonra gözlerini kapatarak nesneleri ve renklerini söylemesini istiyordu. Sonraki aşamada Yitzhak, resimler göstererek Eli’den bunları akılda tutmasını, sonrasında resimde gördüklerini tasvir etmesini söylemişti. Bu eğitim birkaç gün sürdü. Eğitimin sonucunda Yitzhak, Eli Cohen’in hızlı kavrama yeteneğini ve güçlü hafızaya sahip olduğunu rapor etmişti. Sıradaki eğitim takipten kurtulmaydı. Yitzhak sokakta Eli ile beraber yürüyüşe çıkıyor, ondan etrafı kolaçan etmesini, takip edilip edilmediğini anlamasını istiyordu. “Bir köşede bekle, bir gazete okuyormuş gibi yap ve geçen insanları fark ettirmeden süz. Ve yahut peşinde biri olduğundan şüpheleniyorsan önüne çıkacak camlardan yansımalarını ayarla.” Bütün bu eğitimler tecrübeli eğitimciler tarafından Cohen’e aktarıyor, gün sonunda Cohen ile Yitzhak sokağa çıkarak takipçileri atlatmaya ya da onları ortaya çıkarmaya çalışıyorlar, çıkarılan derslerle eksikliklerini gidermeye uğraşıyorlardı. Diğer eğitim önemli tesislere sızma idmanıydı. Sızma eğitiminde Eli, önemli yapılarda çalışan kişiler gibi davranmaya, zayıf güvenliğe haiz giriş noktalarını tespit ederek binalara oralardan girmeyi öğrendi. Eğitim sonunda İsrail’in önemli bir sanayi tesisine girmeyi başarmıştı.

Bütün eğitimlerde Eli, eğitimcileriyle iyi ilişkiler kurmuştu. Yüksek zeka, alçakgönüllülük, içtenlik ve görev aşkına sahip olduğunu onlara göstermiş ve gereksiz yere cüretkar davranmayacağını onlara hissettirmişti. Eğitimin en uzun ve önem verilen kısmı fotoğraf çekme dersleriydi. Eli, fotoğraf çekmeyi seviyordu

ve eğitimcilerine İskenderiye'deyken ailesinin bir fotoğraf makinası olduğunu ve sık sık bu makineyi kullandığını söylemişti. Ancak fotoğraf çekmeye başladığında amatör olduğu ortaya çıktı. Değişik lensler kullanmayı, farklı hava şartlarında ve hızlı fotoğraflama öğretildi. Eli'ye fotoğraf çekmesinin sadece gökyüzündeki bir uçağı veya hızla giden arabayı fotoğraflamak olmadığı öğretilmişti. Eşi Nadia şöyle anlatıyor: "Fotoğrafçılık Eli'nin hobisiydi. Ancak bir keresinde sokakta yürürken Eli'nin, fotoğraf makinasını gözüne yaklaştırmadan fotoğraf çektiğini fark ettim. Fotoğraf makinasını bir evrak çantası gibi tutarak kimse farkında olmadan fotoğraf çekiyordu. Ona ne yaptığını sorduğumda bu fotoğraflardan neyin çıkacağını merak ettiğini söylemişti."

Yoğun bir eğitimden geçmesine rağmen Eli, eve giderken yorgunluğunu bir kenara bırakırdı. Bir gün eve geldiğinde elinde balık vardı. Doğrudan mutfığa girdi, önlüğünü giydi, yemek kitabını açtı ve balığı muhteşem bir sosla pişirdi. Tabakları masayı koydu, çiçekleri vazoya yerleştirdi ve bir mum yaktı. Ceketini, kravatını sandalyeye astı. Pişirdiği balığı sofraya yerleştirdi. "Bu gece seni şımartmak istedim ve yokluğumda beni hatırlaman için bu geceyi hazırladım." dedi. Nadia'yı öperek "seni Tel Aviv'deki en lüks restoranındaymış gibi hissettirmek istedim" dedi. Eli birkaç gün içinde ayrılacaktı. Nadia, Eli'nin yeni işinin silah ve askeri ekipmanların satın alma ekibinde olduğunu ve bunun için Avrupa'daki silah üreticilerini gezecek diye biliyordu.

Eli Cohen'in İsrail'den ayrılmasına yakın zaman kala Marcel Conin, isminde biri Cohen'le buluşarak Mısırlı bir Yahudi olan Fransız vatandaşı, 1948 yılında Afrika'ya yerleşmiş Felix Roer adlı birine ait Fransız pasaportunu verdi. "Menaşe"ye pasaportu alıp Kudüs'teki King David Hotel'ine gitmesi söylendi. Kendisini, İsrail'de iş kurmak isteyen sonrasında göç ederek ülkeye yerleşmek isteyen Mösyö Roer olarak tanıtmamasını istedi. İbranice değil, sadece Arapça ve Fransızca konuşmasını ve olabildiğince çok insanı tanımaya çalışmasını tembihlediler. Bu çalışmanın amacı "Me-

naşe'nin yeni, yorucu bir figüre ne ölçüde adapte olabileceğini incelemektir. Sonuçlar şaşırtıcıydı. Eli'nin, insanları etkileyen bir karaktere sahip, akıcı bir Fransızcası ve güçlü bir hayal gücü olduğu pratikte anlaşıldı. Otel barında ya da Kudüs'teki kafelerden birinde oturarak etrafındaki insanları Afrika hikayeleriyle büyülüyor ve onları cezbediyordu. Etrafındakilerden hiçbiri Afrika'ya gitmediğinden dolayı Eli'nin hikayelerini çürütemiyorlardı. Eli'yi evlerine davet etmeye başladılar ve bir çift bu Fransız için arabasını dahi vermeyi teklif etmiş ve onun İsrail'de iş kurması için de yardımcı olacaklarını söylemişlerdi. Afrika'ya ilişkin hikayesinden etkilenen bazıları Cohen'i, zengin Yahudilerin toplandığı bir partiye davet ettiler. İsrail'e yerleşmeye karar verirse, "Afrika'dan gelen Fransız turistin" İsrail'e uyum sağlamasında yardımcı olacaklarını söylediler. Bir gece geç saatlerde otel odasına döndüğünde morali yüksekti ve beklentileri karşıladığını düşünüyordu.

Ertesi gün kahvaltıdan sonra lobide biri Eli Cohen'in yanına yaklaşarak dışarıda bir arabanın Tel Aviv'e gitmek üzere hazır olduğunu ve ona binmesini söyledi. Eli Cohen eğitimin bir parçası olduğunu düşünerek itiraz etmeden adamın dediğini yaparak şoförle selamlaştıktan sonra arabaya bindi. Kısa bir zaman sonra şehrin dışına çıkmışlardı. Ancak ters giden bir şey vardı, araba Tel Aviv yolunda değildi. Menaşe birden irkildi ve kaçırıldığını düşündü. Şoföre kendinin doğru kişiyi alıp almadığını sordu. Şoför, yolcusunun doğru kişi olduğunu teyit etti. Uzun bir yolculuğun ardından Hayfa'ya vardılar ve Menaşe kendilerini kontra-espiyonaj görevlileri olarak tanıtan iki kişinin yanına yaklaştırıldı. Daha sonra bilmediği bir adrese götürüldü. Menaşe kendisine yapılan muameleden dolayı kaçırıldığının artık emin olmuştu. Bilinmeyen denklemler içindeydi ve uykusuzluktan adeta ölüyordu. Görevlilerin sigara sunmasının ve bir iki tüttürmesinden sonra sandalyenin üzerinde uyuyakaldı. Menaşe ertesi sabaha kadar uyudu. Uyandığında şiddetli bir baş ağrısı vardı ve üzerine yorgunluk çökmüştü. Kendisini "kaçıranlardan" bir bardak su istediğinde Cohen'e kösedeki sürahiyi işaret ettiler. Ancak sürahiyi

almaya niyetlendiğinde görevlilerden biri sürahiye alarak yere döktü. Menaşe'nin yüzüne gözaltında olduğunu ve sorgulanacağını söylediler. Menaşe'ye kim olduğunu, sahte Fransız pasaportunu nereden ve nasıl temin ettiğini ve İsrail'e geliş amacını sordular. Cohen cevap vermeyi reddetti. Bunun üzerine Fransız turistin üstündeki tüm kıyafetleri çıkartıldı ve buz gibi suyla dolu küvete oturtuldu. Cohen'ın soğuktan dişleri zıngıldıyordu, ancak yine de konuşmayı reddediyordu. Görevliler, "bizim vaktimiz çok, sen konuşmaya karar verene kadar bekleriz" diye çıktılar. Saatler geçerken Cohen sorulara yanıt vermemiş, ağzından bir kelime dahi alamamışlardı. Bunun üzerine onu küvetten çıkardılar. Vücuduna şırıngayla bir madde zerk etmelerinden saniyeler sonra Cohen uyayakaldı. "Menaşe" gözlerini açtığında kendini Kudüs King David Otelindeki odasında bulmuştu. "Menaşe" kendisine önceden haber verilmeyen bir imtihandan başarıyla geçmişti.

Takip eden günlerde Menaşe, resmini çeken ve davranışını izleyen eğitimcilerin sıkı denetimi altındaydı. Kudüs'te "Cafe Atara"da bir masaya oturunca kek ve Türk kahvesi istedi. Hizmet eden garson ne Fransızca ne de Arapça biliyordu. Yan masada oturan ve kendini Jackie olarak tanıtan bir adam yabancı dil hususunda yardımcı oldu. Günün sonunda "Samaan"a günün deneyimlerini özetlediğinde Menaşe, "Jackie"nin onu takip eden bir görevli olduğunu öğrenince şaşırmıştı. Bu deneyim ona cafede dahi oldukça yakında bir kişi tarafından izlenebileceğini unutmaması ve sürekli uyanık olması gerektiğini öğretti.

Menaşe, Kudüs'teki günlerinde çok fazla tecrübe kazanmıştı. Önceden Kudüs'e bir kez Nadia ile beraber gelmişti. Nadia ile birkaç saat boyunca yürümüşler ve akşam Bat-Yam'a dönmüşlerdi. Ama şimdi, eski şehrin duvarlarına bakan odasından Yafa Kapısı ve Siyon Dağını seyrediyor, eski şehrin surlarını koruyan Arap lejyonunu görebiliyordu. Bir sabah kalktığında Yemin Moşe mahallesine gitti. Montefiore'nin yel değirmenlerini fotoğrafladı ve bir grup yeşiva öğrencisiyle sohbet ettikten sonra kahvaltı

yapmak üzere King David oteline döndü. Restoran katında biri yanına gelerek, kendini görevli olduğunu belirtti. O kişinin yeşiva öğrenci topluluğunun arasında da olduğunu hatırlayınca Menaşe yine şaşırdı.

“Menaşe”nin Tel Aviv’e dönme vakti yaklaşırken Samaan, ona Kudüs’te başka bir görev daha verdi: Mandelbaum kapısına gidecek, tampon bölgedeki kontrollerden sonra El Halil ile Ürdün kontrolündeki doğu bölgesine geçecekti. Fransız pasaportu ve dil bilgisiyle Menaşe önce İsrail, akabinde Ürdün askerlerinin kontrollerinden geçerek Ürdün tarafına geçmeyi başardı. Aynı günün akşamında ise Ürdün tarafındaki kontrolden geçmesinin ardından, İsrail kontrol noktasına geldiğinde İsrail askerlerinin dikkatini çekmişti. Sorgulanmak üzere en yakın karakola sevkedilen turist, normal bir gezgin olduğunu ispatlamış ve oteline gitmesine izin verilmişti.

Kudüs’teki eğitim büyük bir başarıyla tamamlanmıştı. Farklı eğitimler içeren bu kursta Eli hemen pes etmemiş, hatta talimatları hızlıca ve hevesli bir şekilde yerine getirmişti. Samaan, eğitimin bir sonraki adımının Eli’nin bir Arap imajına uyum kabiliyetinin test edilmesi olduğunu söylemişti.

Eylül 1960’ın başında Nadia hamileliğinin dokuzuncu ayına girmişti. Samaan, Menaşe’nin eğitimini bir süre durdurup, eğitime Yom Kippur’dan sonraki güne kadar ara verdi. 9 Eylül 1960 tarihinde gururlu ebeveynler, dünyaya gelen bebeklerine Eli’nin annesinin ismini Sofi koydular. Eli dünyanın en mutlu adamıydı. Ancak yeni mesleğini aklından çıkarmıyordu. Evet, şimdi bir baba olmuştu, evden ayrılığı zaman işiyle ilgili iyi bir sonuç alıp alamayacağını merak ediyordu. Bocalıyordu. Bu endişesini kendinden 15 yaş küçük kardeşi Efraim ile paylaşmaya karar verdi. 1957 yılının başlarında Eli ve Efraim’in arasında yaş farkı olmasına rağmen frekansları uyuşuyordu. Eli’nin baskısıyla Efraim, Kibbutz Revivim’den ayrılmış ve ailesinin yanına, Bat-Yam’a dönmüştü. Eli ve Efraim evlenip aile kurmalarına rağmen iki kardeş

arasındaki birliktelik sürdü. Paraşütçü birliğindeki hizmetinden ve Sina Savaşına katılmasından dolayı Efraim ailesi için bir gurur kaynağıydı. Eli, onu askeri meselelerde ailedeki bir otorite olarak görüyordu. Artık hayatında yeni bir bölüm vardı ve Efraim'e "üstü kapalı bir şekilde" danışmaya karar verdi.

Eli'nin endişeleri ve ihtiyaçları anlaşılabilir. 36 yaşındaydı, evli ve bir bebeği dünyaya gelmişti. Ailesiyle küçük bir dairede yaşıyordu. Ancak yeni işinde para kazanarak ailesini geniş bir daireye yerleştirmek istiyordu. Bununla birlikte, kitapçı işi onu tatmin etmiyordu ve hayatının geri kalanını edebiyat ve kitap tanzimiyle geçirmek istemiyordu. Elbette istihbarat teşkilatı tarafından kendisine sunulan rol sürekli tehlike arz ediyordu. Fakat ondan önce başkaları da bu rolü oynamış ve evlerine güvenle dönmüşlerdi. Tabi ki maddi bir yanı vardı: Yeni görevinde önemli miktarda para kazanabilir ve görevine son verildikten sonra İsrail'e döndüğünde eşi ve çocukları için rahat bir yaşam sağlayabilirdi. Bu iş, onun için yeni olanaklar da açabilirdi: Örneğin Dışişleri Bakanlığına geçebilir ve bir gün ülkelerden birinde büyükelçi olarak görevlendirilebilirdi. Eli, Efraim'e konuyu çok önceleri okuduğu bir haber üzerinden açtı. Bir İsrail ajanının yurtdışında görev almasından bahisle bir asker olarak bu işin güvenli olup olmadığını ne gibi getirileri olabileceğini sordu. Efraim kardeşinin sözlerine kısa ve pek yoruma dayanmayan yanıtlar verdi.

Beklenildiği gibi Eli, kararında sebat etti. Nadia Eli'nin o döneme ait tedirginliğini hiçbir zaman araştırmacılarla paylaşmadı. Şüpheleri olsa dahi, Eli'nin hislerini saklama yeteneği vardı. 22 Aralık 1960 tarihinde Dan, Menaşe'nin Güney Amerika seyahati için dokümantasyon dahil gerekli hazırlıkların yapılması talimatını verdi. Jacques Felix Roer adına kayıtlı Fransız pasaportuna ilave olarak Beyrut'un yerlisi olarak lanse edilecek olan Kamil Emin Sabit isminin yazılı olduğu bir kimlik kartı verildi. Şam'da yargılama sırasında Eli, bu ismin "Samaan" ile yaptıkları görüşmeler neticesinde belirlendiğini söyleyecekti:

“Samaan ilk olarak kimlik kartımda Irak'ta veya Suriye'de doğduğumu belirtmek istedi. Ona 'Neden Mısır değil?' diye sordum. Mısır'daki kayıtların düzenli tutulduğunu ve bu düzenin Irak'ta olmadığını söyledi. Samaan'a Irak hakkında hiç birşey bilmediğimi söyledim. Sonunda doğum yerimin Beyrut olmasına karar verdik.”

Kimlik kartı, Polonya doğumlu Holokost'tan kurtulan bir resim sanatçısı ve illüstratör ressam Josef Bau tarafından hazırlandı. Bau, gettolarda ve kamplarda sahte belgeler düzenlemiş, savaş öncesi ve sonrasında aliyalarda¹⁸ görev alan gönüllüler için kimlikler hazırlamış biriydi. Arap ülkelerine gönderilen “savaşçıların” belgelerini hazırlaması için İsrail askeri istihbaratı tarafından işe alınmıştı. İleride Eli Cohen'in yakalanmasında kendini suçlayacaktı. Bau'nun kızları “Eli Cohen, Şam'da yakalandıktan sonra babamız çok üzüldü. Cohen'in yakalanma nedeninin evraklardan kaynaklandı diye endişelenmiş ve üzülmüştü” diyeceklerdi. Halbuki Eli'nin yakalanışı tamamen farklı nedenlerden kaynaklanmıştı. Bunun kendisine söylenilmesi üzerine Bau'nün üzüntüsü devam etmekle birlikte, en azından kendi hatası olmadığından dolayı rahatlamıştı.

Şimdi sıra İslam tarihi ve Arap gelenekleri üzerine yoğun bir çalışma periyoduna gelmişti. Suriye'de yaygın bir mezhep olan Şafiiliğe göre İslam'ın ilkelerini öğrendi: Namazdan önce abdest almayı, namazın nasıl kılındığını defalarca tatbik etti. Namazda okunan sureleri ezberledi. Nasırıye, Akka ve diğer Arap şehirlerine gittiğinde camilere gitti ve orada kimsenin şüphesini çekmeyecek şekilde namazlarını kıldı. Samaan eğitiminin bu kısmında çok dikkatliydi. Menaşe'nin dindar olmasa ve İslam'ın tüm emirlerine uymasa bile onun Müslüman imajına sahip olması hedef ülkedeki başarısına önemli bir katkı sağlayacak bir etmendi. Bu

18 Diasporada yaşayan Yahudilerin İsrail'e göç etmelerine Aliya denilmektedir. Yükselik manasına gelen Aliya ayrıca, kutsal topraklara ulaşmadaki manevi yükselişi kastetmektedir. (Ç.N.)

aşamada Eli'nin fiziki durumunda da değişiklik yaşanmıştı. Di-yete başlamış, Nadia'ya "daha genç gözükmek için" kilo verdiğini söylemişti. Bıyık uzatmaya başlamıştı. Nadia ise çocukları dünya-ya geldiği için bıyığı kesmesini istiyordu. Daha da kötüsü Eli, her geçen gün içine dönük yaşıyordu. "Eli benim artık giremediğim dünyasına daha çok kapanır olmuştu." Nadia bir akşam onu Ku-ran okurken gördü. Nereden bildiğini sorduğunda, Mısır'da yap-tığı işler sırasında birçok kez Kuran okuduğunu söyledi. Eli'nin sıklıkla Arap radyo istasyonlarını da dinlediğini fark etmişti.

Nadia bebeğin bakımı ve ev işleriyle uğraşırken, Eli yeni dünyasına alışıyordu. Fakat Müslüman ve Arap kimliğiyle bü-tünleştikçe, eşinden daha da çok uzaklaşıyordu. Samaan zaman zaman evlerine ziyarete geliyor, Nadia onu yine bir "melek" gibi eve kabul ediyordu. Ancak bu melek çok yakında kocasını ondan ayıracaktı.

Eli'nin eğitiminin sonraki adımında paralel iki eğitimi daha vardı. Bir taraftan yeni karakterine oturacak bilgiler öğreni-yor ve her gün daha çok Kamil Emin Sabit oluyordu. Diğer taraf-tan araba kullanmayı ve topoloji öğreniyor, haritalar okuyor, kul-lanmayacağı tahmin edilmesine rağmen farklı tipteki silahların talimini yapıyordu. Yeni kimliği titizlikle planlanmış ve Mısır'da-ki eğitim yılları da dahil edilmişti. Hikayesine göre Kamil Emin Sabit, 6 Ocak 1930 tarihinde Suriyeli bir ailenin oğlu olarak Bey-rut'ta doğdu. Babası Emin Sabit ve annesi Saadya İbrahim Bey-rut'ta yaşıyordu. Aslan Suriyelilerdi. Bir tane ablası vardı. 1933 yılında ablası vefat etti. 1946 yılında Kamil'in amcası Arjantin'in başkenti Buenos Aires'e göç etti ve kardeşine haber göndererek Arjantin'e gelmesini tavsiye etti. Baba Sabit ilk başta göç fikrine yanaşmadı. Fakat 1947 yılında kardeşinin isteğine teslim olarak eşi ve oğluyla beraber önce İtalya'ya oradan Arjantin'e gittiler. İki kardeş, bir Arjantinli tüccarla işbirliğine girdiler ve tekstil işi yü-rüttüler. Ancak ortaklık bozuldu ve şirket iflas etti. 1956 yılında baba Sabit vefat etti. 6 ay sonra annesini kaybeden Eli yalnız kaldı

ve amcasının yanına yerleşti. İlk başta amcasına ticarete yardım etti. Daha sonra Fransızca bilmesinden dolayı “Maridi” adlı iş yerinde işe başladı. Birkaç ay sonra amcası Brezilya’ya taşındı ve Kamil’i de yanında götürdü. İlerleyen yıllarda Beyrut’a dönmüş, malvarlığının yeğenine bırakılmasını vasiyet etmişti. Amca Sabit, Kamil’e de Lübnan’a dönmesini istemiş, Kamil Lübnan’ı tercih etmeyerek Buenos Aires’te kalmıştı. Şimdi aynı zamanda büyük bir miras bekleyen başarılı bir adam olarak merak ettiği anavatanı Suriye’yi ziyaret edebilirdi.

Yeni kimliğine uyması için Menaşe, İspanyolca öğrendi. Amirleri, günlük işler için temel dil seviyenin yeterli olmasına rağmen karakter uyumu için eğitim süresini uzatılma kararı aldılar. Tüm bu uzun soluklu eğitimin ardında, Ocak 1961 sonu itibariyle “Kamil Emin Sabit” görevine hazırды. Dan, Eli’yle özlü bir konuşma yaparak görevin ve görevi sağlamlaştırmanın önemini vurguladı: “Amirlerin olarak bize düşen görevin bu aşamaya kadarki kısmını yaptık. Şimdi herşey sana ve kabiliyetine bağlı. Sana gözkulak olacağız ve gerekirse derhal sana yardım edeceğiz. Oluşturulan kimlik ve davranışların sayesinde hayatta kalacak, görevini layığıyla yerine getireceğinden eminim.” Samaan da benzer şeyler söyledi. İnsanları değerlendirmede büyük bir yeteneği olan Samaan, yeni “savaşçı”nın görevinde başarılı olacağından emindi. Buna rağmen karşılaşabileceği tehlikelere vurgu yaptı. Tüm söylenenler karşısında Eli, “Ben diğerlerinden daha iyi değilim” diye kısa bir yanıt vermişti.

Arjantin’e gitmeden önce yokluğunda kullanacağı bir hikaye hazırlamalıydı. Nadia ve ailesine, Avrupa’ya iş için 3 aylık bir seyahate çıkacağını ve bunun tek sefere mahsus olduğunu söyledi. Nadia bunu büyük bir endişeyle karşıladı. Sofi henüz 4 aylıktı. Bat Yam’daki evleri küçüktü. Üçüncü katta ve asansörsüzdü. Kocasının yardımı olmadan bunlarla nasıl başa çıkacaktı? Eli onu teselli etmeye çalıştı: “Gerçekten kısa süreliğine bir iş. Savunma Bakanlığındaki görevim için” dedi. Nadia Eli’nin işiyle ilgili kuş-

kuları vardı. Kadınsal sezgileri uyarı veriyor, fakat bu noktada onları çözümleyemiyordu. Korkularına rağmen Nadia eşi için veda partisi hazırladı.

3 Şubat 1961 tarihinde, bir kış günü Eli Cohen için El Al Havayolları'nın Zürih uçuşunda yer ayrılmıştı. Nadia havalimanına kadar eşlik etmemiş, kocasını evden uğurlamıştı. Onu kucaklayıp öptüğünde çok heyecanlanmıştı. Kendini Savunma Bakanlığı çalışanı olarak tanıtan "Gideon" adında bir genç, onu Lod Havalimanına götürmeye geldi. Nadia arabanın sokağın köşesinden dönmesine kadar verandadan kocasına baktı. Eli'nin yanında bir gün önce avans olarak verilen 500 ABD doları vardı. Dan'ın talimatları uyarınca Zürih havalimanından şehir merkezine otobüsle gidecek, otobüs terminalinde onu yakışıklı mavi gözlü, gri saçlı "Zelinger" adında bir genç karşılacaktı. Zelinger'in yüz hatları Cohen'e anlatılmıştı, onu tanıması zor olmayacaktı. Zelinger, Avrupa'daki Kayserya'nın görevlilerinden biriydi. Bu kişilerin işleri, görev bölgelerine giden veya o bölgelerden dönen "savaşçılar"ın aktarımlarıyla ilgilenmekti. Eli Cohen ,görevi boyunca Zelinger (G.A.¹⁹ gerçek adı Emmanuel), Spector (G.A: Talmor), Yankee (G.A.: Yaakov), Nahmies (artık hayatta değil), Aryeh Sivan ve Soni Kaspi ile bu şekilde Avrupa'da münasebeti olmuştu.

Eli, Zürih'te iki gün kaldı. Zelinger onun İsrail pasaportunu aldı ve Jacques Feliz Roer ismine ait Fransız pasaportunu verdi. Ayrıca Buenos Aires aktarmalı, Santiago'ya (Şili) uçak biletini de verdi. Aktarma bilet sayesinde Buenos Aires Havalimanındaki gümrük polisleri yolculara giriş mührü basmıyordu. Yani Fransız pasaportuyla Arjantin'e girmişti ancak bu pasaportuna işlenmeyecekti. Havalimanında işlemlerin tamamladıktan sonra şehir merkezine gitmek için bir taksi tutacak, San Martin caddesi üzerinde küçük bir otele yerleşecekti. Ertesi gün Korintliler Bulvarında "Cafe La Paz"a gidecek saat 11'de Arjantin'deyken Cohen'e

19 G.A.: Gerçek adı

yardım edecek olan “Avraam” kod adlı (G.A.: Yehuda Cohen) görevliyle buluşacaktı. Eli Cohen, 6 Şubat 1961 tarihinde Swiss Air'in uçağıyla Zürih'ten ayrıldı. Gece yarısından az biraz önce Buenos Aires Havalimanına ulaştı. Hızlıca polis kontrolünden geçti. Santiago'ya devam bileti olduğundan dolayı ülkeye giriş kaydı değil, transit yolcu kaydı tutulmuştu. Buenos Aires'te yaz mevsimiydi ve hava sıcak-nemliydi. Amirlerinin talimatı üzerine otele yerleştikten sonra yorgun olmasına rağmen uyuyamadı. Eş-yalarını otele bıraktıktan sonra gece yürüyüşü yaptı ve Korintliler Bulvarındaki Cafe La Paz'ın yerini buldu. Mekanı kolaylıkla bulmuştu. Şehir İspanyol tarzda inşa edilmişti. Sokakları dik açılarla çaprazlanmış ve her birinin genişliği yaklaşık 120 metreydi. Korintliler Bulvarı dünyanın en geniş bulvarı ve bu yüzden şehrin gurur kaynağı olan 9 Temmuz Bulvarı ile kesişiyordu. Buenos Aireslilere göre bu iki bulvar Juan ve Evita Peron çiftinin Paris ziyaretinde Champs Elysess'den etkilenmeleri üzerine açılmıştı. Bu iki bulvarın kesiştiği yerden farklı olarak şehirde beş meydan daha vardı. Cafe La Paz, Korintliler Bulvarı ile Montevideo caddesinin keşistiği yere yakındı. Gazeteciler, entellektüeller ve öğrencilerin takıldığı bir mekan olarak biliniyordu. Hatta gecenin ilerleyen saatlerinde bile mekan sohbet eden insanlarla doluyordu. Eli'nin burnuna “empanadas” hamuru ve kızarmış patates kokusu geldi. Kafeye girmek istedi, ancak mekanın kalabalık olması buna mani oldu ve otele döndü.

Ertesi gün saat tam 11'de Cohen, Cafe La Paz'a gitti, ince uzanan koridorun sonundaki masaya oturdu. Gecenin aksine bu kez kafe sessiz ve neredeyse boştu. Oturur oturmaz, uzun bir adam masanın yanında belirdi ve bira alıp almayacağını sordu. Eli “evet lütfen” diye cevap verdi. Birkaç şifre içeren konuşmadan sonra “Avraam”, “elimdeki tasvire göre ağzının biraz daha büyük olması gerekiyor” dedi. “Avraam” masaya oturarak iki yerel bira söyledi ve ikili konuşmaya İbranice olarak devam ettiler. Eli, geçen geceki yürüyüşünden bahsetti. “Avraam” bu c-kafenin gece 2'ye kadar açık olduğunu, misafirlerin daha sonra caddenin kar-

şısındaki Remus Cafe'ye geçtiklerinden bahsetti. Sabah saatlerinde mekan sessizken, akşam saatlerine doğru dolmaya başlıyordu. Avraam, Eli'ye bir gazete uzatarak daha evvel işaretlediği eşyalı bir kiralık oda ilanını gösterdi ve Eli'ye "önce otelden ayrıl ve odadaki parmak izlerini temizle. Bu adrese git ve odayı tut. Sana düzenli olarak para temin edeceğim. Daha sonra benden İspanyolca öğretmeninin adresini alacaksın. Kastilya aksanında İspanyolca öğrenmek zorundasın. "Portanus" (Buenos Aires'te tüccar insanlar için kullanılan bir takma isim, "liman insanı" manasına gelmektedir) olmak istiyorsan, onlar gibi giyinmelisin. Zengin bir Arap ve mirasçı biri olarak liman tarafındaki Santa Fe caddesindeki veya Florida caddesindeki gösterişli mağazalardan alışveriş yapmalısın."

Eli ve Avraam, ertesi gün aynı yerde ve aynı saatte buluşmak üzere anlaştılar ve kafeden ayrıldılar. Eli hemen gazetede işaretli adrese gitti. La Boca caddesindeki evin İtalya doğumlulu sahibesi Trinidad Rodriguez ile anlaşarak odayı 2 haftalığına kiraladı. Eli ve Rodriguez, Fransızca konuşarak anlaşmışlardı. Yeni ev adresini ve telefon numarasını Rodriguez'den öğrenerek not aldı. Otele giderek eşyalarını aldı, parmak izlerini temizledi ve "Avraam"ın talimatı uyarınca otelden ayrılırken yeni evinin adresini lobiye bırakmadı. Ertesi gün Eli, Avraam'a adresini ve telefonu numarasını verdi. Avraam'dan orta yaşlarda Marie Cruz adlı bir İspanyol kadının isminin ve telefon numarasının yazılı olduğu bir kağıt aldı. Avraam bu kadından haftada dört saat İspanyolca dersi almasını söyledi. Ardından şehirdeki Araplarla iletişim kurması talimatını verdi. Ertesi gün ikili Mayo Meydanı'ndaki Tortoni Cafe'de buluştular. Yıllar sonra Eli, Şam'daki hakime Avraam ile hiçbir zaman bir evde buluşmadıklarını söyleyecekti. Bir buluşma ihtiyacı hasıl olduğunda, Avraam sabah saatlerinde arar ve buluşma yeri ve zamanını söylerdi. Bu buluşmalarda Avraam, Eli'ye para, ailesinden gelen mektupları ve İsrail'den iletilen talimatları verirdi. Ailesinden gelen mektuplar onu heyecanlandırıyordu ancak mektuplara yanıt verirken cimri davranıyordu.

Amirlerin talimatları kesindi, nerede bulunduğunu ve ne yaptığını söylememeliydi. Eli'nin Zürih'teyken gönderdiği ilk mektup gayet samimi ve sevgi doluydu. Ancak daha sonra Nadia'ya ulaşanlar kısa ve sade mektuplardı. Nadia o dönemi şöyle açıklıyor:

“Eli ayrıldıktan sonra Savunma Bakanlığı, bana Eli'ye mektup göndereceğim bir adres bilgisi verdi. Çok mektup gönderdim. İlk mektuplarda çiçek bile koyup gönderdim. Çiçek koyarak sevinmesini ve benimle dalga geçmesini istedim. Böylelikle içinden geldiği gibi yani gerçek hislerini ifade etmesini istiyordu. Eli'ye kendimden, ailemizden ve arkadaşlarımızdan söz ediyordum. Savunma Bakanlığının mektubu gönderip Eli'den gelen mektupları bana getirmesi arasında bir süre geçiyordu. Yanıt mektuplarını beklerken adeta ölüyordum. Çoğu zaman “Merhaba, nasılsın? Kız nasıl?” yazılı kartpostallar ve kısa mektuplar almaya başladım. Mektuplar düzenli değildi. Zarfların üzerinde pul yoktu ve nereden gönderildiği belli değildi. Her şey bana tuhaf geliyordu. Savunma Bakanlığına mektupların nereden geldiğini sorduğumda, bir adamlarının İsviçre'de Eli ile buluşarak mektupları elden getirdiğini söylemişlerdi.”

Bu tuhaf olan tek şey değildi. “Eli yurtdışına ilk çıktığından kısa bir süre sonra eve gelip Eli'nin tüm kıyafetlerine ihtiyacı olduğunu söyleyerek Savunma Bakanlığından bir yetkili onun İsrail'deki tüm kıyafetlerini almıştı. Eli, İsrail'den kışlık kıyafetlerle ayrılmıştı. Ancak Arjantin'de mevsim yaz idi. Bu yüzden yazlık kıyafetlere ihtiyaç duyuyordu. Ayrıca İsrail'e yaz mevsiminde dönmeyi umuyordu. Dönüşte yazlık kıyafetleriyle dönebilirdi. Nadia, yalnız kalması ve Eli'nin belirsiz iş tanımından dolayı ailesinin Ramat Gan'daki evine taşınma kararı aldı. Ancak sıkıntısı ve yalnızlığı azalmadı. Arkadaşları ve ailesinin sorularına muhatap oluyordu: “Eli mektuplarında ne yazıyor? Ne zaman geri gelecek?”

Eli, Buenos Aires'te iyi iş çıkarıyordu ve Arjantin'in başkentinde güzel vakit geçiriyordu. Günden güne İspanyolcasını

geliştiriyordu. Florida caddesindeki gösterişli mağazadan kıyafet aldıktan sonra zengin bir Arjantinli olarak görünmeye başlamıştı. Yüksek sığağa rağmen klasik bir Arjantinli gibi hafif bir ceket ve kravat takmayı ihmal etmiyordu. Eli'yi zorlayan tek şey "portnos" olmak için bıraktığı bıyık idi. Esasında dudaklarının üstünü kapamasıyla Arap ülkelerindeki alışılmış bıyık modasına uymakla birlikte "portnos"lar gibi bıyıklarını aşağıya sarkıtmayı seviyordu. Arjantinliler 19. Yüzyılda güçlü liderleri Juan Manuel de Rosas'ın bıyık bırakılmasını zorunlu kılmasından bu yana bıyık bırakmanın bir güç ve şeref tezahürü olarak görmektedir. Eli şehri sevmişti ve kısa sürede ona ve sokaklarına aşına olmuştu. İlk başta şehir gri ve ruhsuz görünmüştü. Daha sonra onun canlı ve ilginç yaşamını keşfetmeye başlamıştı. Özellikle Cenovalı birçok İtalyan'ın yaşadığı mahallelerde dolaşmayı seviyordu. Dünyada tüm limanlar gibi eski bir limanı olan, hareketli ve kalabalık bir bölgeydi. Dar sokakları, kaçak mal yüklü dükkanlar ve müşterilerinin ayakkabılarını birkaç kuruş için boyamaya çalışan çocuklar... Gürültüsü sağır ediciydi ve ona İskenderiye'yi hatırlatıyordu. Otomobiller dikkatsizce yol boyunca gidip geliyordu. Küçük kafelerden, ünlü İspanyol ve Fransız şarkılar çalıyordu.

Eli, politik güç sahiplerinin evlerinin, büyükelçiliklerin, banka, sinema ve gece kulüplerinin bulunduğu lüks mahallelerinde gezinmezdi. Arjantin halkına karışmayı, onların sevinçlerine ve üzüntülerine duygudaşlık göstermeyi tercih ederdi. Umutla beklemeyi ifade eden "esper" hissiyatını seviyordu. Arjantinlilerin umut besledikleri için "esper" ifadesini kullandıklarını görmüştü. Aynı niyetle kullanılan "bukra" (Arapça'da yarın veya sonra manasına gelen) kelimesine Mısır'dan aşına olduğundan dolayı, konuyu "yarın" gündeme getireceklerine söz verdiklerinden ve umut ettiklerinden dolayı kendini evinde hissetmişti.

"Avraam", bir Arjantin nüfus cüzdanı ve doğum yeri Beyrut olarak işlenecek Arjantin pasaportu için Kamil'den vesikalık fotoğraf çektirmesini ve kendisine 6 adet vermesini istedi. Pasa-

portunun kısa sürede hazır olacağını söylediğinde, Eli hiç kuşku duymadı. Onun parası ve önemli bağlantıları olduğunu biliyordu. Adolf Eichmann'ın yakalanışı ve İsrail'e götürülerek orada yargılanması sonrası Arjantin-İsrail arasında yükselen tansiyona rağmen fırtına biraz durulmuştu ve Arjantin güvenlik güçleri İsraillilere artık kuşkuyla bakmıyordu. Pasaport almak için Arjantin polisinde etkin bir adamını ayarladı, daha sonra Kamil Emin Sabit, Buenos Aires emniyet müdürlüğüne giderek başvuru formunu doldurdu. 24 Nisan 1961 tarihinde 6150148 numaralı Arjantin pasaportu, Kamil Emin Sabit ismiyle sahibine tevdi edildi.

Şimdi Kamil Emin Sabit imajının oluşturulmasındaki en önemli adıma geçebilirdi. Avraam, Kamil'e evini değiştirmesi gerektiğini söyleyerek Suriyelilerin mahallesinde mobilyalı lüks bir daire araması talimatını verdi. Avraam'ın da yardımıyla Tkuari Sokağı, 1485 numarada böyle bir daire buldu. Telefon numarası 154929 idi. Evin sahibi geçimini sahip olduğu bu evden gelen kira getirisiyle sürdüren Carmen Ehrenbady isimli bir duldu. Carmen'in kızı İtalya'da yaşıyor ve zaman zaman annesini ziyarette geliyordu. Kamil ev sahibesine "Transporto Donaldo Alvarez" isimli bir nakliye şirketinde çalıştığını söyledi. Avraam'ın talimatıyla Eli şirketin ortaklarından biri olan Garcia'ya gitmiş ve işi öğrenmek için şirketlerinde ücretsiz çalışmak istediğini söylemişti. Çünkü Kamil büyük bir miras bekleyen biriydi ve çalışmasına gerek yoktu. Kamil patronunda kendi adının yazılı olduğu şirket kartviziti bastırılmasını istedi. Garcia bu talebe olumsuz yaklaşmadı. Avraam'ın emirleri uyarınca Kamil, Türklerle de ilişkiler kurmaya başladı. Yerel bir Arap bankasında hesap açtı, önemli bir tutarda para yatırdı. Banka müdürü Musa Aziza ile arkadaş olmuştu. Kendini zengin bir Arap tüccar olarak yansıtmak için geniş bir Amerikan Ford araç satın almış ve düzenli olarak lüks restoranlara ve kulüplere gitmeye başladı. Filistinli mülteciler için düzenlenen bağış gecelerinde yüklü bağışlar yapıyordu. Kısa bir süre sonra "büyük Arap vatanseveri" ve "Filistinlilere eli sonuna kadar açık bir hayırsever" olarak anılmaya başlanmıştı bile.

Samaan, Kamil'in Şam'daki kimliğini oluşturmak için Suriye'ye farklı bir pasaportla gitmişti. Giderken önce Avrupa'ya, daha sonra Buenos Aires'e gitmiş, tekrar Avrupa'ya dönerek Suriye'ye gitmişti. Buenos Aires'e Kamil ile görüşmek için uğraşmış, gelişimi onun ağzından duymak istemişti. Kamil'in anlattıkları ve Avraam'ın tasdikleriyle, Kamil'in ilerleme kaydettiğini görünce sevinmişti.

Arjantin'de yaklaşık 500 bin kişilik bir Arap nüfusu vardı. Çoğu Suriye ve Lübnanlı olup, bir miktar Filistinli mülteci vardı. Lübnanlıların arasında ülkenin güneyinden gelen Dürziler ve Şiiler de vardı. Arjantin'e gelen Arapların arasında önemli sayıda Birinci Dünya Savaşı öncesinde Türk ordusundan firar eden kişiler yer alıyordu. Arapların çoğu Buenos Aires'te yaşıyordu. Kasa-ba ve köylerde ikamet eden çok az bir kesim vardı. Hayat pahalılığının çok yüksek olmamasından dolayı Arap toplumu arasında zengin ve rahat bir hayat sürdüren bir tabaka vardı. Bu tabakanın insanları genelde tekstil ile uğraşan bir kesimdi. Şehrin her yerine yayılmış olmakla beraber, çoğu şu iki bölgede yoğunlaşmışlardı: Kamil'in taşındığı "Constitucion" semti ile Yahudi mahallesine çok uzak olmayan Korintliler Meydanı.

Kısa zamanda Kamil, Arap toplumunun yaşamı ve güç odaklarını öğrendi. Dürzi, Şii ve Alevilerin kendilerine ait lokal-leri vardı. Dürziler, "El İstiklal" isminde haftalık Arapça gazete çıkarıyorlardı. San Martin caddesi üzerinde birkaç Ortadoğu restorani ve gecelik yarım ABD dolarına konaklanabilecek bir Arap oteli vardı. Suriye ve Lübnanlıların ayrı dernekleri olmakla beraber her ikisinin zenginleri birbirlerinin kulüplerine gidip geliyorlardı. Cumartesi geceleri dansöz gösterisi ve Arap şarkıcılar sahne alıyor, yeni Arap filmler gösteriliyordu. Cezayir ayaklanmasının liderlerinden Ferhat Abbas ve Filistinli aktivistler bu tarz mekanlara gelerek kulüpteki Araplara laf atarak onları eleştiriyorlardı.

Kamil Emin Sabit, her kulübü ziyaret etmekle birlikte en çok şu dördünde vakit geçiriyordu: Mello Caddesindeki Suriyeliler Kulübü, Lübnan Kulübü, Arap Gençlik Kulübü ve Müslümanlar Kulübü. Suriyeliler Kulübü, zengin Suriyelilerin ve ülkedeki Arap diplomatların uğrak yeri idi. Sadece erkekleri üyeliğe kabul ediliyordu. Fakat Cumartesi geceleri veya özel organizasyonlarda kadınlar da kulübe girebiliyordu. Kulübe üyelik, tavsiyeye ve komitenin onayına bağlıydı. Böylesi elit bir kulüpte disiplin ve dakiklik önemliydi. Bu kulüp, Mısır'ın devlet başkanı Cemal Abdulnasır'dan etkilenerek 1960'larda "Büyük Suriye" söyleminin sahibi, Lübnan'da Suriye Ulusal Partisinin kurucusu Antun Sadi'nin takipçileri tarafından kurulmuştu. Lübnanlılar Kulübü, Lübnan toplumunun zenginlerini bir araya getiriyordu. Arap Gençlik Kulübü ise genellikle genç, eğitilmiş ve Arap toplumunun orta sınıfa mensuplarını ağırlıyordu. Son olarak Müslüman Kulübü ise üst-orta sınıf Arapları buluşturmakla beraber genellikle dindarların hakim olduğu bir cemiyetti. Kulüp, Müslümanların dini günlerinde ve Ramazan ayında Müslümanlar için cami olarak kullanılıyordu. 1960'ların başlarında Buenos Aires'teki Türkler bir cami inşa etmek için para toplamaya başlamışlardı. İnşaat bitene kadar zengin Araplar, Fas Büyükelçiliğinin sağladığı bir binada namazlarını kılıyorlardı.

Arap toplumunun kendilerine ait matbaaları da vardı. Aylık Arapça gazete ve Ortadoğu'daki konularla ilgili Arapça kitaplar basılıyordu. Buenos Aires'te "El Alem El-Arabi" (Arap Dünyası) isminde Arapça, "La Bandera Arabe" (Arap Bayrağı) İspanyolca haftalık gazeteler çıkıyordu. Gazetelerin sahibi ve editörü 60'lı yaşlardaki Suriyeli bir göçmen olan Abdullatif El Hişan idi. El-Hişan, gazeteleri 1934 yılında kurmuştu ve 1960'larda 40 bin tiraja sahipti. Kamil, onun Arap Gençlik Kulübünün önemli destekçilerinden biri olduğunu öğrenmişti. Arap Gençlik Kulübüne gittiği bir gün Kamil onunla tanışmış, ertesi gün onu iş yerinde ziyaret ederek gazetesinin aboneliği olmuştu. Kamil, gazetenin bir yıllık ücreti olan 400 Arjantin Pesosunu peşin ödemişti. Sohbet

sırasında El Hişan, Kamil'e Beyrut'taki meşhur Sabit ailesinden olup olmadığını sordu. Kamil hayır yanıtını verdi. Ancak soy ismi hususunda karşı tarafta şüpheye mahal bırakmamak için, El Hişan'a Arjantin pasaportunu ve çalıştığı şirketin adresinin kayıtlı olduğu kartvizitini verdi. Kamil sakinliğiyle El Hişan'ı etkilemişti. Az konuşan çok düşünen biri izlenimini vermişti. Bununla birlikte El Hişan, Kamil'e okuyuşundaki noksanlık olduğunu fark etmişti. Kamil, Arapça gazeteleri çok hızlı okuyor ve haberlerdeki bazı hususları atlıyordu. Kamil'e haberleri yavaşça okumasını ve nerelerde dikkat kesilmesi gerektiğini anlatacak, Kamil ise El Hişan'a okuduğu diğer gazetelerdeki haberlerde önemli olanlarını işaretleyip verecekti. Böylelikle her ikisi birbirinden yararlana-caktı. Bu sayede Kamil, yayın evine ve gazetelere sık sık gitmeye başlamış ve kısa sürede El Hişan'ın meziyetini ve arzularını öğrenmişti. El Hişan koyu bir milliyetçi, Yahudilerden nefret eden, İsrail hakkında zehir zemberek ifadeler kullanan biriydi. 1959 yılında ailesiyle beraber Kahire'ye gittiğini, Cemal Abdunasır tarafından kabul edildiğinden de bahsetmişti. Daha sonra Şam'a geçerek eski bir Yahudi mahallesinden market işleten oğlunu ziyaret etmişti. İkinci oğlu kendisiyle beraber Arjantin'de matbaada çalışıyordu. El Hişan gelişigüzel giyinirdi. Zenginler tarafından ağırlanır ve onları över, böylece onların dostluğunu kazanırdı. Kendisinin dostluğunu kazanmak da bu yoldan geçiyordu. Kamil Emin Sabit bu özellikte insanları nasıl avantaja dönüştüreceğini biliyordu. Kamil, El Hişan'ı ve eşini zaman zaman yemeğe çıkarır ve onları gösterişli kulüplerde ağırlardı. Onun için Arap ve diğer basını okurken, Kamil bir nevi onun yoldaşı oldu ve İsrail ve Yahudiler hakkında kötü söz söylemede onunla yarıştırdı.

İkili arasında arkadaşlık yoğunlaşırken El Hişan, Suriye ve Arap dünyasının iç durumu ve gelişmeleri hakkında daha açık konuşmalar yapmaya başladı. Eli Cohen, 1 Şubat 1961 tarihinde Arjantin'e geldiğinde Araplar arasındaki tansiyon biraz normale inmişti. Ayrıca İsrail ile çeşitli Arap devletleri arasındaki ateşkes hattı boyunca durum oldukça sessizdi. Fakat Arjantin'deki gün-

leri geçerken Arap ülkeleri birbirlerinin adeta boğazlarına yapışmışlardı. Gerilim daha çok Birleşik Arap Cumhuriyeti ile Ürdün ve Irak arasındaydı. Ayrıca Arjantin günlerinden İsrail'e gittiği Eylül ayına kadar Mısır ve Suriye arasındaki gerginlik ile özellikle aralarındaki birliğin sona ermesi, Ortadoğu siyasetine damga vurmuştu. İsrail, ABD ve İngiltere'nin yardımıyla Kral Hüseyin'i birlikteliğin dağılması sonrasında Suriye'ye girmekten alıkoyduktan sonra Ürdün, Şam'da yıkıcı faaliyetlere yöneldi. 22 Şubat 1961 tarihinde iki Suriyeli, Şam'da bir basın toplantısı düzenleyerek Şam'da sabotaj eylemleri yapmak üzere Ürdünlüler tarafından gönderildiklerini itiraf etti. Eylemlerin Kral'ın amcası Şerif Nasır bin Cemil tarafından koordine edildiğini de söylediler. Daha öncesinde ise Ürdün, 29 Ağustos 1960 tarihinde öldürülen Ürdün Başbakanı Zaal El-Mecali'nin katilleri olan dört Suriyeliyi tutuklamıştı. Bu gelişmeler üzerine Kral Hüseyin, Cemal Abdül-nasır'a 23 Şubat ve 2 Nisan tarihli iki mektup göndererek yıkıcı eylemleri sonlandırma niyetini ilettili. Nasır teklife olumlu yaklaştı. Kral Hüseyin'e 13 Mart ve 7 Mayıs tarihli cevabi mektuplarda ise Nasır, Arap dünyasındaki iç çekişmeleri durdurmanın ve İsrail karşı mücadeleye hazırlanmasında herkesin yükümlü olduğunu işaret etti. Dimona'daki nükleer reaktörün inşaatı, İsrail'deki füze endüstrisinin gelişimi ve İsrail'in Ürdün nehrini yatağını kendi lehine çevirmesi projesinden bahisle tüm Arap ülkelerinin kendi aralarındaki anlaşmazlıkları bir tarafa bırakmalarını ve "Şeytan İsrail'i kökünden kazımaya" davet etti. Nasır'ın Ürdün'e yönelik tutumundaki bu yumuşama, Mayıs 1961'de ABD ilişkilerinin rahatlamasından da kaynaklanıyordu. Başkan John F. Kennedy, Sovyetler Birliği'nin Mısır ve Suriye üzerindeki etkisini ekonomik ve finansal yardım yoluyla sınırlamayı istiyordu. Elbette bu niyet boş bir hayaldi. Haziran'ın ikinci yarısı Arap dünyasında yeni bir pencere açılmıştı. İngiliz Başbakanı ile Kuveyt Emiri arasında gerçekleşen mektuplaşma neticesinde Kuveyt bölgesinde İngiliz mandası sona erdi, 19 Haziran 1961 tarihinde Kuveyt bağımsız bir devlet oldu. Ancak 25 Haziran'da Irak Devlet Başkanı Abdul-

kerim Kasım bu yeni ülkeyi kendi ülkesine katacağını söyleyerek ordusuna hazırlanma talimatı verdi. İngiltere ve Suudi Arabistan hemen Irak’a karşı tutum takındılar ve 1 Temmuz günü Irak’ın işgalini önlemek için Kuveyt’e asker gönderdiler.

Kuveyt gerilimi devam ederken Arapların dikkati Şam’a yöneldi. Mısır devriminin yıl dönümü 23 Temmuz 1961 günü Cemal Abdunasır Suriye ekonomisinde sosyalist devrimi tamamlamak için bir dizi kararnameler yayınladı. Yaklaşık 400 sanayi kuruluşu, ticari şirket, banka ve ulaştırma şirketi millileştirildi ve tarım reformu çerçevesinde izin verilen arazi mülkiyeti birey başına 800 dönümden 400 dönüme düşürüldü. Yeni düzenlemeler Suriye’de öfkeye ve Mısır ile olan siyasi birlikteliğin hayal kırıklığı olduğu algısına dönüştü. Sonuç öngörülebilirdi: Sermaye kaçışı ve Suriye ekonomisinin daha da zayıflaması. Suriye ordusunda da huzursuzluk vardı ve Suriyeli generaller ülkelerinin “Mısır’ın evi” olarak görülmesinden rahatsızdı. Suriye ordusu üzerindeki kontrolünden emin olmak için Nasır, Şam’a Mısırlı subayları gönderdi. Fakat bu girişim, zihniyet farklılığından ve Mısırlı subayların böbürlenmelerinden dolayı akamete uğradı. Daha da kötüsü Mısır subayları Suriye’yi Arap birlikteliği vizyonunu gerçekleştirmek için bir atlama tahtası olarak görüyorlardı.

Bir gün Kamil, El Hişan’ı şehrin en güzel “asado”²⁰sunun pişirildiği “Kubna Restaurant”ına götürdü. İkili kırmızı şarap istedi. Garson yemekleri getirdiğinde Kamil, Arjantinlilere özel bir söz olan “sebzeler sadece hayvanlar içindir” dedi garsona. El Hişan kahkahayı patlattı ancak hemen kendi gözde konusuna döndü: Mısır-Suriye birlikteliğinin zorlukları ve Cemal Abdunasır’ın Suriye üzerindeki baskısı. El-Hişan, gelişmelerle ilgili her şeyi bilmeden gazetesinde yayınlamak istemiyordu ve Mısır-Suriye birlikteliğinin sonlanacağını, nihayetinde dağılacağını düşünüyordu. “Mısır-Suriye birlikteliğinin bir siyasi, ekonomik

ve sosyal başarısızlık olduğunu kabul etmeliyiz” dedi El-Hişan. Kamil Emin Sabit, bu şeylere şaşırılmış gibi davrandı. El-Hişan’a yakın zamanda amcası tarafından büyük bir miras bırakılacağını ve sonunda Suriye’yi ziyaret edeceğini söyledi. Ancak El Hişan’ın anlattıklarından sonra “hevesi kaçmıştı”. Kamil, bu konuda El-Hişan’a görüşünü sordu. “La Bandera Arabe”nin editörü sanki bir sır açıklıyormuş gibi sesini alçaltarak “Suriye’yi ziyaret etmek mi? Kesinlikle. Fakat Şam’da gizli polis şefi Abdulhamid Sirac olduğu müddetçe, bunu yapmanızı tavsiye etmiyorum. Suriye ordusu aşağılanmış, subaylar Mısırlıların kontrolünde ve ülkenin ekonomisi mahvolmuş. Buenos Aires’teki insanlar bile Sirac’tan bahsedince korkuyorlar. Bu yüzden beklemelisin.”

Kamil, tavsiyeyi dinleyeceğini söyleyerek Buenos Aires’te kaldı. Sonraki günlerde çevresini genişletti. Mezeleriyle meşhur bir dükkanın sahibi ve aynı zamanda Buenos Aires’teki birçok Suriyeliyi tanıyan Ali Tamil ile arkadaşlık kurdu. Kamil onunla sıcak ve dürüst bir dostluğa sahip oldu. Hiç evine davet etmediği El Hişan’dan farklı olarak, Ali Tamil’i defalarca evinde ağırladı. Hatta hastalandığında Tamil ile ilgilendi. El Hişan, Tamil’in eğitimsiz biri olduğunu söyleyerek ondan hoşlanmadığını belli etmişti. Bir seferinde Kamil, Ali Tamil ve eşiyle Arap Gençlik Kulübünde otururken El Hişan’ın eşi Ummü Tarık, Kamil’in yanına gelerek “eşim senin eğitilmiş ve kültürlü biri olduğunu söylemişti, böylesi düşük profilli insanlarla dostluk yapmanın neresi size cazip geliyor?” diye alaycı bir soru sormuştu. Aslında El Hişan ve eşi, Kamil’in Arjantin’deki Suriye ve Lübnan toplumunun her düzeyinden insanlarla temas etme isteğini bilmiyorlardı.

Kamil, bu amacının yanında Buenos Aires’teki Arap toplumunda yüksek statüde bulunan ve ilerleyen süreçte Şam’da Kamil’e yardım edecek bir oğlu olan El-Hişan ile dostluğunu geliştirmeye devam etti. Bir hafta sonu günü, Kamil, El-Hişan ve eşine Arjantin rivierası Mar del Plata’da lüks bir restoranda öğle yemeği verirken El Hişan, ilerleyen günlerde Buenos Aires’teki

Suriye Büyükelçiliğine Emin El Hafız (gelecekte Suriye'nin Cumhurbaşkanı ve aynı zamanda Kamil Emin Sabit'in dostu olacaktı) isminde yeni bir askeri ataşenin göreve başlayacağını söyledi. El Hafız, Baas yanlısı düşüncelerinden dolayı Şam'dan uzaklaştırılmak istenmişti. Kamil, Suriye'de üst düzey bir subayın Şam'dan atıldığı gerçeğinden dolayı gururunun zarar görmüş olabileceğinden bahsetti ve sohbet başka konudan devam etti.

Emin El Hafız, 1921 yılında Suriye'nin ekonomi başkenti Halep'te dünyaya gelmişti. Fransız mandasının bitiminden sonra 1946 yılında polis eğitim merkezine gönderilmiş, 1948 yılında İsrail'e karşı Golan tepelerinde savaşmıştı. 1958 yılında Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin kurulmasını desteklemişti. Ancak Nasır, Baas partisini feshetti, Suriye'nin kritik kurumlarını ve orduyu ele geçirdi. Kurulan Birleşik Arap Cumhuriyeti, El Hafız'ı hayal kırıklığına uğratmıştı. Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin Başkan yardımcısı olan ve Mısır'ın "yüksek komiseri" sıfatıyla Şam'da bulunan Abdulhakim Emir ile biraraya gelerek Şam'daki üst düzey görevlilerinden bazılarını kızgın olduğunu söyledi ve Baas'ın liderleri Mişel Eflak, Salah Bitar ve Ekrem Havrani ile temas halinde olmalarını tavsiye etti. Emir, El Hafız ile aralarında geçen konuşmayı Nasır'a anlattı ve onun Şam'dan uzaklaştırılarak belki Pakistan'a askeri ataşe olarak gönderilmesini tavsiye etti. Fakat Nasır bu teklifi reddetti ve Ebu Abdu'yu (Emin El Hafız) danışmanlık göreviyle Kahire'deki Harp okuluna transfer etmeye karar verdi. Ancak bu kararını uygulayamadı. Onu Şam'dan uzak tutmak için eğitim bahanesiyle Haziran 1961'de Sovyetler Birliğine gönderdi. Eylül 1961'de Birleşik Arap Cumhuriyeti dağılmasına rağmen başkentteki etkisinden dolayı Emin El Hafız ülkede istenmiyordu. Bu yüzden Mısır-Suriye birlikteliği sonlandıktan sonra Suriye'nin yeni Genelkurmay Başkan Yardımcısı General Namık Kemal, Emin El Hafız'ı Arjantin nezdinde atanan ilk askeri ataşe olarak Buenos Aires'e gönderdi.

Kamil, Buenos Aires'te kimliğiyle alakalı girişimler ve zeminler oluştururken Avraam'a da düzenli raporlar sunmayı ihmal etmiyordu. Şubat 1961'de İsrail'den ayrılırken Arjantin'de kalış süresinin üç ayda sonuçlanacağı söylenmişti ve eşi Nadia'ya da öyle söz vermişti. Ancak Şam'daki beklenmeyen gelişmelerin olması ve Eli'nin Buenos Aires'te başarılı entegrasyonundan dolayı Dan ve Samaan, Kamil'in Arjantin'de kalışını birkaç ay daha uzatılmasına karar verdiler. Temmuz 1961'in başında Buenos Aires'teki Birleşik Arap Cumhuriyeti Büyükelçisi tecrübeli diplomat İbrahim El-İstvani, Buenos Aires'teki Arap topluluklarının başkanlarına şenlikli bir resepsiyon düzenledi. El Hişan'ın tavsiyesiyle Kamil Emin Sabit de resepsiyona davet edildi. Bu Arjantin'deki Arap toplumu açısından önemli ve herkesin bir arada olduğu bir toplantıydı. Sadece Arap toplumunun liderleri değil, aynı zamanda diplomatlar, Arap ülkelerinin askeri ataşeleri ve Arjantin ordusunun kıymetli subayları da iştirak etmişti. Kamil kendini denizdeki balık gibi hissetti, kartvizitler aldı, kendi kartvizitini takdim etti ve birçok kişiyle tanıştı. El Hişan, Suriyeli büyükelçiye arkadaşını tanıttı ve şöyle dedi: "işte gerçek bir vatansever. Şam'a dönmek istiyor. Ancak ona dikkatli olmasını ve biraz beklemesini tavsiye ettim". Büyükelçi hislerini yansıtmada oldukça zekiydi. Kamil'in elini sıktı ve "onun tavsiyelerini boşver. Kalbinin doğrultusunda ilerle ve Şam'a dön. Ülkenin senin gibi vatansever ve inançlı kişilere ihtiyacı var" dedi. O günden itibaren Kamil, Arap ülke temsilciliklerince organize edilen etkinliklere davet edilmeye başlandı. Bir keresinde Kamil, Fas Kralı Hasan'ın doğum günü şerefine Fas Büyükelçiliğine davet edilip, aynı davete El Hişan davet edilmediğinden dolayı El Hişan, Kamil'i kıskanmıştı. Editör, eşine "anlamıyorum, yeni bir yüz olan Sabit, bir Arap büyükelçiliğinin resepsiyonuna davet edilirken, ben nasıl davet edilmem."

Kamil'in Buenos Aires'teki yedinci ayında, Ağustos 1961'de, Dan ve Samaan Eli Cohen'in İsrail'e dönüşünü uzatma kararı aldılar. Buna uygun olarak Avraam, Kamil'e Arap top-

lumuna amcasının çok hasta olduğunu, onunla ilgilenmek için Beyrut'a gitmesi gerektiği bilgisini yaymasını tavsiye etti. Lübnan'a girmek için 6 aylık turistik vize almıştı. İsrail'deki amirleri Cohen'e Suriye vizesi için Buenos Aires'teki elçiliğe başvurmasını tembihlemişlerdi. Bunun yerine kendisine Suriye vizesini, Lübnan-Suriye sınırında sınır kapısında temin etmesi söylenmişti. Ayrıca Avraam'ın tavsiyesi üzerine Kamil, Buenos Aires'teki arkadaşlarından Suriye, Lübnan ve Mısır'daki kendisi için akrabalarına yazacak tavsiye mektupları almaya başladı. Aldığı tavsiye mektupları arasında, El-Hişan'ın verdiklerinin çok önemli olduğunu ileride anlayacaktı. Mektuplardan biri Şam'da yaşayan oğlu Kemal El-Hişan'ı muhatap idi. Kamil Emin Sabit'e elinden geldince yardımcı olmasını ve bir zamanlar Buenos Aires'te yaşamış, daha sonra Şam'a dönüş yapmış Hristiyan bir şair ve gazeteci olan George Seyf ile tanıştırmasını istemişti. Buenos Aires'teyken Seyf, El Hişan'ın gazetesinde çalışmış, Suriye'ye döndükten sonra Suriye devlet radyosunun İspanyolca bölümüne kabul edilmişti. İkinci mektup, Beyrut'ta bir bankanın şube müdürüne idi. El-Hişan, Lübnanlı arkadaşından Kamil'e yardımcı olmasını ve Şam yönetiminin Kamil'in paralarına yanlışlıkla el koymasını önlemesini istiyordu.

24 Ağustos 1961 tarihinde Kamil Emin Sabit, "Cabana" restoranında verilen veda yemeğiyle Buenos Aires'teki arkadaşlarından ayrıldı. Masanın başına oturan El Hişan, Kamil'in Şam'a dönüşünü "şerefli bir karar" diye öven, gururu okşayan bir konuşma yaptı. Kamil, gitmeden önce Ford'unu sattı, banka hesabını kapattı ve 27 Ağustos 1961 tarihinde saat 11'de Korintliler Bulvarındaki Cafe La Paz'da Avraam ile son kez buluştu. Avraam hayranlığını gizleyemiyordu. Kamil'in Buenos Aires'te faaliyetleri ve Arap topluluğunun içine nüfuz etme yeteneğinden etkilenmişti. Dan'a gönderdiği son raporda bu değerlendirmeyi dile getirdi. 31 Ağustos'ta "Beethoven" (diğer takma ismi adı Avraam, gerçek ismi. Yehuda Cohen), "Gehlat" (diğer takma ismi adı Dan, gerçek ismi. Yoske Yariv) "Menaşe"nin (Eli Cohen) görevini burada

büyük bir başarıyla yerine getirdiğini ve geçen ay boyunca son-
raki hedefi için hazırlandığını yazdı. Kamil'in elinde Şam'da ya-
şayan Araplara muhatap tavsiye mektupları vardı ve Buenos Ai-
res'teki arkadaşlarından makul bir sebep göstererek ayrılıyordu.
Avraam, Kamil'e 500 ABD doları vererek masraflarını bu parayla
gidermesini ve Zürih'e uçak bileti almasını söyledi. "Havalima-
nında bir problem çıkarsa endişelenme, seni kurtarmak için ora-
da olurum" dedi. Eli, Nadia'ya ulaştırılması için Avraam'a mektup
verdi. Eli "mektup ben eve varmadan önce ulaşması lazım" dedi.
Kısa mektupta şunlar yazıyordu: "Birkaç güne yine beraber ola-
cağız ve seni sıkıca kollarımın arasına alacağım ve Sofi'nin ilk yaş
günü kutlayacağız".

Arjantin'deki son gününde bir "aile görevi"ni yerine getir-
mek için evinden dışarı çıktı. Annesinin kardeşi Aharon Taviel,
Buenos Aires'te yaşıyordu. Buenos Aires'e gitmeden evvel, mek-
tup göndermek istediğini belirterek annesinden dayısı Taviel'in
adresini aldı ve birçok Yahudi'nin yaşadığı mahalledeki dükkā-
nında onu görmeye gitti. Cohen, ona uzaktan baktı ve ilk başta
tanımakta zorlansa da doğru yere geldiğini anladı. Ancak Aha-
ron'un ekonomik durumu pek parlak değildi. Eve vardığında Eli,
annesine kardeşini gördüğünü ve güvende, huzur içinde oldu-
ğunu söyleyecekti. 28 Ağustos 1961 tarihinde Eli, Lufthansa ile
Buenos Aires'ten önce Münih'e, oradan Zürih'e uçtu. Erken saatte
gerçekleştirdiği telefon görüşmesinin ardından şehir merkezin-
de mütevazı bir otele yerleşti. Ardından Zelinger ile buluştu. Ar-
jantin pasaportunu ile tavsiye mektuplarını bırakıp, İsrail pasa-
portunu aldı. Bıraktıklarını başka bir transferde teslim alacaktı.
Eli Cohen, Zürih'te iki gün kaldı ve 30 Ağustos günü El Al ile
Zürih'ten İsrail'e uçtu. Lod Havalimanında uçaktan iniş merdi-
venlerinin hemen bitiminde "Gideon" onu bekliyordu. Cohen'i
polis kontrolünden geçirmeden havalimanından çıkardı. Eli'nin
elinde Zürih'ten aldığı kızı Sofi için büyük bir bebek, Nadia için
bazı hediyeler vardı. Eli doğrudan Nadia'nın ailesinin evine gitti.
Nadia ve Sofi, Eli'yi orada bekliyorlardı. Karşılaşma çok duygu-

saldı ve uzun süre Nadia mutluluktan ağladı. Nadia ileride bu an için şunu söyleyecekti: “Eli mutluluktan adeta parlıyordu. Onun bu kadar mutlu olduğunu bir daha görmeyecektim.” O an Nadia, eşinin yurtdışında devam eden görevinden nefret ettiğini hissetti. Ona işleri ve yaşadıkları hakkında soru sormaya başladığında Eli’nin yüzü kararıyor ve gizli yaşantısına geri dönüyordu. Nadia kocasının işleri hakkında şüpheli davranmaya devam etti. Son aylarda kalbinden atmaya çalıştığı kaygı tekrar kalbine sızmıştı.

BÖLÜM 5

“SAVAŞÇI” ASLANIN AĞZINA GİRER

Eli Cohen, Arjantin'e yaptığı uzun seyahatten sonra İsrail'e döndüğünde Dan ve Samaan tarafından heyecanla karşılanmıştı. Suriyeli biri olarak vatanına dönen bir göçmen imajı kurarken gösterdiği başarısı tüm beklentileri aşmıştı. Ona yazılan tavsiye mektupları, Suriye başkentinde önemli destek sağlayacağı aşikardı. Fakat Şam'a giden yol halen uzundu. Suriye'ye gitmeden evvel, eğitimine devam etmek ve bazı eğitim aşamalarını gözden geçirmek zorundaydı. Bu sırada Eli, bir ay hiçbir şey yapmadan tatilini geçirdi ve kendisine bir araba tahsis edildi.

113

Yaklaşık 7 ay ülkesinden ayrı kalmasından dolayı Eli, bu bir aylık tatili hak etmişti. İsrail'e döndüğünde eşini şenlikli bir akşam yemeğine çıkardı. Mekanın seçimi mali durumlarındaki olumlu değişikliği de yansıtıyordu. Eli ve Nadia, Tel Aviv'in en prestijli restoranlarından birinde akşam yemeği yediler. Nadia bu restoranın pahalı olduğunu ve daha mütevazı bir yerde akşam yemeği yemeyi teklif ettiğinde Eli, sevecen bir bakışla Nadia'ya “bu gece için hiçbir şey pahalı değil” dedi. Eli mutluydu, mesleğinin onu tatmin ettiği anlaşılıyordu. Ancak bu durum Nadia için geçerli değildi. Yemekten önce Nadia şu soruyu sormak zorunda hissetti: “Neden 7 ay boyunca bir kez bile telefonla aramadın?” Restoran masasında Eli'nin elini tutarak devam etti: “Senden Avrupa'dan beni aramanı bekledim. Ve bu arama, inan bu akşam yemeğinden daha kolay ve ucuz. Neden hiç aramadın? Bir dakikalığına bile olsa neden sesini duymama müsaade etmedin.” Eli'nin yüzüne kalın bir perde indi ve gözleri donuklaştı: “Ara-

mama müsaade edilmedi. O kadar çok yere seyahat ettim ki, bazen nerede olduğumu unutuyordum. Ayrıca bana çalışmalarımı ilgili sorular sormamanı istemiştim. Bu gizli bir iş ve bu konuda konuşamam.”

İsrail'deki günlerinde Eli örnek bir aile adamıydı. Evin içinde sıcaklık ve bağlılık daveti sunuyordu. Nadia'ya ev işlerinde yardımcı oluyor ve kızıyla uzun zamanlar geçiriyordu. Sofi'yi dışarı çıkarıyor, parkta onunla oynuyordu. Beraber geçirdikleri vaktin çoğunda ona “baba” demeyi öğretiyordu. Sofi mırıldanıyordu ancak “baba” sözcüğünü, Eli tekrar ülkeden ayrılana kadar söyleyemeyecekti. Arjantin'e gittiğinde Sofi 5 aylık idi. Şimdi bir yılını doldurmuştu. Roş Haşana arifesinde Eli ve Nadia, kızlarının ilk yaşlarını kutladılar, aile çok mutluydu. Nadia o eski ve güzel günleri şöyle özetliyor: “Eli ‘kurak’ bir koca değildi. Diğer kocalar işlerinden yorgun geliyorlar ve akşam yemeğinden sonra televizyon veya radyonun önünde bir koltukta bayılıyorlar. Eli öyle değildi, o hep ‘yaşıyordu’”.

114

Dindar olmamasına rağmen Nadia, Yom Kippur akşamında kendi doğrularından feragat etti ve Eli Cohen ile Kol Nidre'ye²¹ gitti. Ertesi gün sinagoga birkaç saat kalarak Tanrı'ya dua etti. Kalbi kocasının seyahatlerinin bitmeyeceğini ve devam edeceğini söylüyordu. Her anını kocasıyla geçirmek istiyordu. Sukot bayramını²² şenlik içinde geçirdiler. Takip eden günlerde beraber sinemaya gittiler, akşam yemeklerine çıktılar, sıkça dansa bile gittiler. Fakat 28 Eylül 1961 tarihinde Simha Tora'dan²³ üç gün önce

21 Kol Nidre: Yom Kippur'un başladığını duyuran Aramice taktir. Yom Kippur'un akşamında okunur. (Ç.N.)

22 Sukot bayramı: Yahudilikteki üç kutsal bayramdan biridir ve İbrani takviminin Tışri ayının 15'inde kutlanır. Bu bayramda, Mısır'dan çıkıştan sonra 40 yıl çölde dolaşan İsrailoğulları anılır. (Ç.N.)

23 Simha Tora: Tevrat'ın hatim edilişinin kutlandığı gündür. Sukot Bayramı başlangıcından sonra dokuzuncu güne denk gelen ve İsrail'de Şemini Hag Atseret'le aynı gün, diasporada ise ayrı günde kutlanan Simha Tora, hem Yahudi halkının Tora sevincini, hem de Tora'nın Yahudi halkı ile duyduğu sevinci ifade eder. (Ç.N.)

“Melek”, Eli Cohen’in evinde tekrar görüldü. Samaan, Eli’den ertesi gün işe dönmesini istedi. Aynı gün şafak vakti Suriye ordusu tarihindeki altıncı askeri darbeyi yapmış ve Mısır ile birlikteliğe son vermişti.

Darbeye yol açan süreç bir buçuk ay önce başlamıştı. 15 Ağustos’ta Nasır, Suriye’nin denetimini siyasi seviyede yoğunlaştırdı. Mısır ve Suriye’deki bölgesel hükümetleri kaldırdı ve Kahire’de bir merkezi hükümet kurdu. Bu, Nasır’ın Suriye bölgesel yönetimine başkanlık eden ve güvenlik-iç işlerini yürüten Abdulhamid Sirac ile doğrudan bir çatışma ile karşı karşıya kalmasına yol açtı. Sirac, bir önceki sene önemli bir güç haline gelmiş ve Suriye’yi bir polis devletine dönüştürmüştü. Bu yüzden Şam’da en çok nefret edilen adam haline geldi. Kahire’de merkezi yönetimin kurulmasıyla Sirac, Kahire’ye çekilmiş ve tepkisinin yatıştırılması için başkan yardımcısı payesi verilmişti. Sirac’ın geri çekilmesinden kısa bir süre sonra 13 Ağustos’ta Nasır, diğer yardımcısı Mareşal Abdulkakim Emir’i Şam’a “yüksek komiser” olarak atadı. Bu atama, Sirac’ın kendini izole edilmiş hissetmesine yol açacaktı. Sirac, Mısır ve Suriye iç işlerinden sorumlu başkan yardımcısı olmasına rağmen, Federal İçişleri Bakanı Abbas Rıdvan, Sirac’ın emirlerine uymuyordu. Bunun üzerine Sirac, Nasır’dan acil randevu istedi. Birleşik Arap Cumhuriyeti başkanı Nasır, acil randevu talebine 5 gün sonra yanıt verdi. Sirac bir oyunun döndüğünü fark etti ve yakında tüm görevlerinden mahrum kalacağını anladı.

15 Eylül’de Sirac, Şam’a döndü ve Emir ile güç mücadelesine girdi. Tekrar iç güvenlik birimlerinin kontrolünü ele geçirmeye çalıştı, muhalif memurları görevlerinden uzaklaştırımlarını ve yerlerine kendi taraftarlarının yerleştirilmesini sağladı. Ancak Emir de Sirac’a bağlı memur ve istihbaratçıları kovuyordu. Şam’daki iç güvenliğin bozulması nedeniyle Nasır, Emir ve Sirac arasında bir uzlaşma sağlamak için umutsuz bir girişimle onları Kahire’ye çağırdı. Görüşmede Sirac başkan yardımcılığı

görevinden istifa etti. Bunun üzerine Nasır, Emir'e acilen Şam'a dönme talimatını verdi. Ancak Sirac da onun peşinden Şam'a gitti. Suriye'deki güvenlik güçleri Emir ve Sirac'ın taraftarları arasında bölünmüştü ve sonuç olarak güvenlik sistemi felç oldu. İki gün sonra 28 Eylül 1961 tarihinde şafak vaktinde Şam'da bir askeri darbe oldu ve 44 aylık Mısır-Suriye birlikteliği sonlandı. Şu bir gerçek ki, askeri darbe birliği parçalamayı hedeflemiyordu. Amacı Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin iki tarafı arasındaki hükümet yetkilerini tekrar düzenlemektir. Darbenin arkasındaki güç ve darbenin başı Emir'in büro şefi Albay Abdülkerim Nahlavi idi. Nahlavi ve adamları, Emir ve Sirac'ı ev hapsine aldılar. Ve Suriye Genelkurmay Başkanı General Cemal Faysal'ı tutukladılar. Aynı anda Albay Kasım Alvan komutasındaki zırhlı birlikler Katana'daki²⁴ kışlalarından çıkararak, Genelkurmay karargahını ve hükümet binalarını ele geçirdiler. Albay Haydar Kusabri komutasındaki kuvvetler, Şam'a 39 kilometre uzaklıktaki Dumar'daki kışlalarından ayrılarak radyo-televizyon binaları ile posta ve telgraf yerleşkelerini ele geçirdiler. Şam merkez garnizon komutanlarından Albay Abdulgani ve Albay Faysal al-Hüseyni, havalimanı ve şehirdeki diğer önemli binaları kontrol altına aldılar.

Şam'ın ele geçirilmesinin ardından Nahlavi ve iki adamı, Emir'in evine giderek yeni gelişmeler hakkında yaklaşık altı saat görüştüler. Nahlavi ve adamları, darbenin kesinlikle Mısır ve Suriye birlikteliğine yönelik olmadığını, bu Cumhuriyet yapısının Mısır ve Suriye'nin gerçek ihtiyaçlarına adapte edilmesi için gerçekleştirildiğini söyledi. Nahlavi ve Emir şu prensiplerde anlaşmaya vardılar:

- Suriye ordusunun idaresi Suriyeli subaylarda olacak.
- Suriye ordusundaki Mısırlılar ve Mısır ordusundaki Suriyeliler kendi ülkelerine dönecekler.

24 Ç.N. Katana: Şam'ın güneybatısında yer alan başkente yakın bir yerleşim alanı.

- Bir Mısırlı, Suriye Genelkurmay Başkan Yardımcısı; bir Suriyeli de Mısır Genel Genelkurmay Başkan Yardımcısı olacak.

- 23 Temmuz'da Nasır tarafından ilan edilen sosyalist yasalar, Suriye için uygun olmaması nedeniyle sadece Mısır'da uygulanacak.

- Eğer Nasır kabul ederse, Suriye-Mısır birlikteliği devam edecektir.

Emir'in gerçekleştirdiği telefon görüşmesinde Nasır şartları reddetti ve böylece Birleşik Arap Cumhuriyeti dağıldı.

Ürdün ve Türkiye, Suriye'nin yeni statüsünü hemen tanıdı. Onları Arap ülkeleri takip etti. Şam'daki askeri darbe, egemen Arap devletler arasındaki gönüllü birlikteliğin ilk girişimine son verdi ve bütün birleşme fikirlerine ağır bir darbe indirdi. İsrail, Ürdün, Irak ve Lübnan güçlü, birleşik bir Mısır-Suriye devleti yerine zayıf bir Suriye'ye komşu olmayı tercih ediyorlardı. Nasır, "Bereketli Hilal"deki kaynağını kaybetmişti ve Suriye, Bağdat ile Kahire arasında bir hakimiyet oluşturma alanı haline geldi.

Birliğin dağılması Mısır ve birkaç Arap devleti arasındaki mücadeleyi de yineledi. Nasır, Suudi Arabistan'ı Şam'daki "komployu" finanse etmekle suçladı. Irak ile olan ilişkileri kötüleştirdi ve Ürdün'e karşı iftira kampanyası başlattı. Onu Arap ülkelerindeki yasal rejimleri yok etmeye çalışmakla suçladı. Darbenin ana gücünü Suriye ordusu oluşturmaya rağmen, ordu sahnenin arkasında kalmayı ve 29 Eylül'de eski meclis başkanı ve Adalet Bakanı Dr. Memun el-Kuzbari liderliğinde kurulan geçici hükümeti gözetlemekle yetindi. Kuzbari, 47 yaşında Sünni, sağcı, ılımlı bir Müslüman olup, Paris'te hukuk eğitimi almış, Şam Üniversitesinde hukuk profesörüydü. Baas Partisinin liderlerinden Salah Bitar ve Ekrem Havrani, Mısır ile birlikteliğin sonlanmasından memnuniyet duymakla birlikte yeni kurulan hükümette yer almak istemediler. Nahlavi başkanlığındaki darbe konseyi, Suriye

Genelkurmayında Genel Sekreterlik görevini yapan Dürzi kökenli General Abdulkerim Zahreddin'i, General Cemal Faysal'ın yerine Genelkurmay Başkanı olarak atadı. Darbeden bir gün sonra Nahlavi, Çöl Kuvvetleri Komutanı Albay Haydar El-Kuzbari'yi Ürdün Kralı Hüseyin ile irtibatlı olmaktan ve akrabası Başbakan Memun El-Kuzbari'den kendisini kayırmasını istemekten dolayı tutukladı. 14 Aralık'ta eski bir siyasetçi olan Dr. Nazım El-Kudsi, Suriye'nin yeni Cumhurbaşkanı olarak seçilirken, Memun El-Kuzbari yeni Meclis Başkanı olarak atandı. 21 Aralık günü El-Kudsi, kuzeni ve eski başbakan Dr. Maruf El-Davalibi'ye yeni hükümeti kurma görevini verdi. Davalibi'nin ilk eylemi Birleşik Arap Cumhuriyeti döneminde alınan millileştirme kararını iptal etmesi oldu. Bu çiftçi ve tarım işçilerinin lehine bir gelişmeydi.

Aynı zaman zarfında, Suriye Genelkurmay'ı da yeniden teşkilatlanmaya girdi. General Zahreddin, Sovyetler Birliği'nde eğitimi biten subaylarıyla Lübnan'a gönderilen askerleri ülkeye çağırdı. 20 Kasım itibariyle Kahire'deki tüm Suriyeli askeri bürokratlar Şam'a dönmüştü. Nasır, üç adet Suriye'ye ait denizaltının Suriye'ye dönmesini engellemiş, buna karşılık Suriye de Mısır'a ait Mig-17 filosunu Mısır'a göndermeyi reddetmişti.

Suriye'nin bağımsızlığını yenilemesinin hemen ertesi gün Suriye, Mısır'ın yıkıcı faaliyetlerinin hedefi oldu. Mart 1959'da Mısır'ın Bağdat'taki askeri ataşesi iken Irak yönetimine karşı faaliyetler gerçekleştirmesinden dolayı istenmeyen adam ilan edilen Mısırlı Albay Abdulmecid Ferid, bu kez Suriye'ye karşı faaliyetler de bulunmak üzere Lübnan'a gönderilmişti. Ferid, Beyrut'ta silahlı iki merkez kurdu. Yüzbaşı Ahmed Şinvan liderliğindeki merkezlerden ilkinde Şam'da sabotaj eylemleri gerçekleştirmek için parayla tutulan Suriyeli ve Pakistanlılara eğitim verirken, diğer merkez Suriye ordusu içinde muhalif hücrelerin ve Nasırcı çevrelerin oluşmasıyla ilgileniyordu.

Bu koşullar altında, Suriye güvenlik güçleri öncelikle yeni rejimin korunmasına yoğunlaşmaya karar verdi ve neredeyse

diğer güvenlik konularıyla ilgilenmediler. Sadece rejimin korunmasına odaklanması, güvenlik güçlerinin profesyonel yeteneklerini azaltmış ve yabancı gizli ajanlara karşı aktif mücadeleyi zayıflatmıştı. Bu nedenle, dönem Eli Cohen'in Şam'a yerleştirilmesi için en uygun dönemdi. Ekim 1961'in başında Eli, Suriye görevi için hızlandırılmış bir eğitime alındı. Eğitim o kadar yoğundu ki Cumartesi günleri dahi çağrılıyordu. İlk önce mors alfabesini kullanarak maniple cihazıyla sinyal gönderme ve alma konusuna yoğunlaştı. Yayın sadece kısa dalga üzerinden yapılıyor ve sinyal gönderme/alma antenin yerleştirileceği transistörlü radyo ile sağlanıyordu. Eli, iletişim konusunda eğitmeni Yehuda ile uzun saatler çalışıyordu. Yehuda, Tel Aviv Allenby caddesinde askeri istihbarata ait bir dairede yayın, sinyal alma ve gönderme, şifreleme ve şifre çözme konularında talim yaptırıyordu. Eli, tüm bu işlemler için dakikada önce 12 kelimeye, daha sonra 18 kelimeye ulaştı. Hızlı öğreniyordu ve işlemleri gerçekleştirirken kendi karakteri gibi sakin ve becerikliydi.

Eli, başka tarz sinyal alma/gönderme cihazlarını da hızlı bir şekilde öğrenmesi tatmin ediciydi. Ancak sigara kutusu büyüklüğündeki ve bazı kelimelerin hazır bir şekilde kayıtlı olduğu (böylelikle yazım hızlanmaktadır), İsraili istihbaratçıların "Hasida" dedikleri cihazın kullanımını özellikle öğretiyorlardı. Eli aynı zamanda odasında bir arama yapıldığında aletleri saklamak için çeşitli yöntemler öğrendi. Bir depoda kilitleri küçük bir aletle yağlayarak açmayı ve anahtarları sakızla şeklini alarak kopyalamayı öğrendi. Ayrıca görünmez mürekkep kullanımı, mektup ve filmleri şifrelemeyi ve şifrelerinin çözülmesi yöntemleri üzerinde talim yaptı, gözlemlene ve gizlenme usullerini defalarca tekrarladı. "Uşer" isminde genç bir eğitmen, Eli'ye istihbarat tesislerinde basit sabotaj eylemlerini nasıl yapılacağını ve eczanelerde satılan kimyasalları kullanılarak küçük bir bomba yapımını gösterdi. Suriye sınırının İsrail tarafındaki bölgeyi tanıması için Eli, Taberiye, Ürdün vadisi ve Hula vadisi ile birkaç yerleşim yerini gezdi. Suriye ordusu ve kullandıkları silah çeşitlerine de aşina-

lık kazanıyordu. Fotoğraflardan silahların isimlerini tespit etmeyi öğreniyor, Suriye'nin ekonomik, yer altı kaynakları, hükümet sistemi ve azınlıklar hakkında okumalar yapıyordu. Sinagogları ziyaret etmesi ve Yahudilerle görüşmesi kesinlikle yasaktı. Suriye lehçesini geliştirmek için sıkça Şam radyosu dinliyordu, böylelikle hükümetteki ve ordudaki gelişmeleri de takip ediyordu. Eğitim tüm bu kısımları iki ayda bitti. 22 Kasım'da babası Şaul vefat etti. Yedi günlük taziyenin ardından eğitim tam hızla devam etti.

120) Eli, Suriye'ye dair İsrail istihbaratının elindeki bilgilerin çokluğunu görünce şaşırmişti. İstihbarat raporlarını okudukça neden kendisine ihtiyaç duyulduğunu merak ediyordu. Bilgiler çok geniş, çeşitli ve doğruduydu. Şam'da bu bilgileri ileten başka bir savaşçı mı vardı, yoksa istihbarat birlikleri onu başka kaynaklardan mı alıyordu? Haftalar hatta aylarca aklından geçen bu soruların yanıtını Dan, Aralık 1961'de Cohen'e verdi. Operasyona dair ilk brifingini Yafa'da Akdeniz manzaralı bir balık restoranındayken aldı. Eli'ye neden ihtiyaç duyulduğunu anlattı. Eli'yi bulduklarında Arap ülkelerinde ve özellikle Suriye'de neler olduğuna dair İsrail istihbaratının elinde pek bilgi yoktu. Bilgiler Arap basınından, alandaki ihtiyacı ve eleman zayıyatını azaltmak için geliştirilen teknolojiler ve ilişkiler sayesinde temin edilen bilgilerdi: "Bu nedenle" dedi Dan, "neden sana ihtiyaç duyduğumuzu sorabilirsin, neden Şam'a bir savaşçı gönderdiğimizi, onu ailesinden kopardığımızı ve hayatını neden tehlikeye attığımızı sorabilirsin. Senden ne bekliyoruz? Neredeyse hiçbir şey!" Eli şaşırmıştı. Brifing onu şaşkına çevirmişti. Dan, Eli'nin şaşkınlığını fark etti ve onu bundan kurtarmak için dedi ki: "Sana esas olarak alan duyusu için ihtiyacımız var. Sahip olduğumuz bilgi birikiminin bolluğuna ve gelişmiş araçlarımıza rağmen orada birinin hislerinin yerine geçecek alet elimizde yok. Suriye'deki hayatın nabzını tutacak ve tehlike durumunda alarm zillerini çalacak olan kişi sensin. Uyarı o kadar önemlidir ki, büyük güçler dahil neredeyse tüm istihbarat servisleri alanda personeli olmasını ister. Biz de bu dünyada bulunuyoruz ve bu trende uymalıyız." Dan, masaya

sunulan beyaz şarabın tadına baktı ve bir gülümsemeyle şunları söyledi: “Yakında Beka Vadisinin üzümlerinden yapılmış şarapları da tadabilirsin.” Brifingine devam etti. Alarm durumlarına ek olarak Eli’yi “savaşçı”nın gerektiği takdirde sabotajla uğraşması gerektiğini söyledi. Esasında Mısır’daki Susanna Operasyonundaki²⁵ başarısızlıktan bu yana gizli bir ajanın bir sabotaj eylemleri yüzünden kaybedilmesinden sonra ajan ile sabotajcının aynı kişi olmaması eğilimi mevcuttu. Eli’nin de Şam’da sabotajcı olarak görevlendirilmesine istihbarat teşkilatının ihtiyacı yoktu. Fakat yine de ihtiyaç durumunda, Eli’ye iki adet “Yardley” sabunundan verildi. Bu bombalar aslında İsrail’de geliştirilmiş, yüksek bir binayı dahi “yere serebilecek” düzeyde etkili bir patlayıcıydı. Eli Cohen Şam’da yakalandığında Suriye istihbarat görevlileri bu iki sabunu kalıbını bulmuşlar ve bunların iletişim ve diğer gereçleri yok etmek için kullanacağını zannetmişlerdi.

Eli, eve döndüğünde Nadia’ya Aralık sonunda tekrar Avrupa’ya döneceğini ve bu yeni görevinin 3 aydan az sürmeyeceğini söyledi. Nadia, hoşnutsuzluk ve kaygılı bir şekilde dinledi. Eli,, daha önce de üç ay içinde döneceğini söylemiş ancak yedi ay sonra dönmüştü. Şimdi yine aynısı mı olacaktı? Eli evden gittiğinde vakit yüklü bir at arabası gibi yavaş geçiyordu. Fakat Eli’nin İsrail’deki üç ayında günler çabucak geçmişti.

121

Gideceği güne kadar Eli, birifingler ve eğitimler aldı. Ayrıca Samaan, Avrupadan Buenos Aires’teki arkadaşlarına renkli kartpostallar göndermesini tembihledi. Suriye’ye gitmek için zamanı acil olmayan bir turist gibi davranmalıydı. Bu yüzden doğrudan Şam’a uçak zorunda değildi. Bunun yerine İtalya’dan Beyrut’a gemiyle gidip, oradan Şam’a araba tutarak geçebilirdi. Lübnan ile Suriye arasındaki kontrolden Suriye turistik vizesi alacaktı. Şam’a ulaştığında Buenos Aires’teki editör El-Hişan’dan aldığı tavsiye mektubunu editörün oğluna verecekti. Aynı zamanda El-Hişan’ın

arkadaşı George Seyf'e ulaşmalıydı. Ancak Seyf onunla temasa geçene kadar beklemeliydi. İskenderiye ve Beyrut'ta oturan diğer muhataplarına tavsiye mektuplarını postalamalıydı. Görevin başında kendini tehlikeye atmamak için Samaan, İtalya'dan Beyrut'a giderken gemi İskenderiye'ye yanaştığında gemiden inmesini tavsiye etti. Halen limanda Eli'yi tanıyan kişiler çıkabilirdi. Şam'da birkaç otelde kaldıktan sonra kendine daire araştırmalıydı. Daire lüks bir mahallede tercihen Genelkurmay karargahına yakın olmalıydı. Böylelikle orada neler olduğunu gözlemleyebilir ve İsrail'e karşı sürpriz saldırıya ilişkin hazırlıkları önceden görüp uyarabilirdi. Samaan şöyle açıkladı: "Genelkurmay karargahının etrafındaki hareketliliğe göre olağandışı şeyleri değerlendirebilirsin. Örneğin gece boyunca koridor ve odalarda ışık yanıyorsa, karargâha araç giriş ve çıkışları fazlaysa, yollarda askeri araçlar geziniyorsa, bil ki bunlar olağandışı şeylerdir."

Eli ancak uygun bir ev bulup kendini güvende hissettikten sonra İsrail'e gizli mesajlarını radyo dalgası aracılığıyla göndermeye başlayabilirdi. O zamana kadar açıkça emredildiği gibi mutlak sessizliğini sürdürmeliydi. "Penas" ve diğer teknik uzmanlar Eli'ye iletişim güvenliği kurallarını, gizli kodları nasıl kullanacağını ve onu nasıl muhafaza edeceğini ve tehlike anında nasıl bir şifreli mesaj göndereceği konusunda anlaştılar. Özellikle Suriye güvenlik birimlerinin takibine takılmamak için mesajları kısa tutması gerektiğini vurguladılar. Okuma şifreleme kuralları, alternatif mesaj gönderim günleri ve saatleri, görünmez mürekkebin ne zaman ve nasıl kullanılacağı belirlenmişti. Eli'ye görünmez mürekkeple yazacağı metinleri Fransızca yazması tembihlendi. Kullanılacak kodlar ve kelimeler Üç Silahşörler kitabından belirlendi. Eli'ye "Savaşçı 88" kodu verildi. Şifreli mesajın radyo dalgasıyla gönderimi tamamlandıktan sonra metin yok edilmeli ve etrafta en küçük bir kağıt parçası bile bırakılmamalıydı. Eğer makinayla parçalanmış ise öğütücünün dişlerinin arasını birkaç kez kontrol etmeliydi. "Penas" sigara paketi boyutundaki "maniple" cihazının Avrupa'da Zelinger tarafından verileceğini söyledi.

Giden ve gelen mesajları almasını sağlayacak transistörlü radyo-yu Münih veya Zürih'te bir duty free mağazasından alması gerektiğini tembihledi.

Son olarak, ekonomik kaygıyı kalbinden atması için Samaan, Eli'ye diğer "savaşçı"lar için İsrail Savunma Kuvvetleri'nde bir binbaşının maaşına eşdeğer bir maaş tahsis edildiğini söyledi. Maaşı İsrail'de bir bankaya yattığında Eli, İsviçre Bankasında açacağı hesaptan maaşını istediği gibi çekebilecekti. Göndermek istediği mektup olursa mektupları dolaylı yoldan Zelinger'e gönderecekti. Zelinger de o mektupları İsrail'e iletecekti.

Eli, Şam'a ilk gidişinde Avrupa'daki meslektaşı Zelinger'den Şam'daki hayatını sürdürmek ve harcamaları için ABD Doları cinsinden beş ay kendisine yetecek para aldığını mahkemede söyleyecekti. Buna ek olarak, 200 veya 300 ABD Doları tutarında ekstra bir miktar daha aldı. Şam'da bir banka hesabı açmak zorunda kalmamak için para ona çek defteri karşılığında verildi. Şam'a gitmeden önce Eli Cohen'in İsrail'deki son toplantısı Askeri İstihbarat Başkanı Tümgeneral Meir Amit ile gerçekleşti. Yeni göçmen olmasına rağmen Eli, Amit'in Hagana'nın üyelerinden biri ve 1948 Savaşında Golani Tugayının mekanize taarruz taburu komutanı olduğunu biliyordu. Moşe Dayan'ın gözdesiydi ve yıllar sonra Genelkurmay Özel Operasyonlar Komutanı sıfatıyla 1956 Sina Operasyonunu planladı. Operasyonun sonunda Eli gibi son ana kadar Mısır'da kalan Yahudiler ülke dışına çıkarılmıştı. Amit, Dan'ın Eli'ye söylediği talimatları tekrarladı:

"Önce Suriye'de iş adamı kimliğini yerleştirmelisin. Ola-bildiğinçe çok kişi tanı ve Suriye'nin ruh halini hisset. Tabi olağandışı askeri hareketi keşfetmek önemli, ancak bu aşamada daha önemli olan dikkatle hareket etmek ve her şeyden önce şüphe uyandırmamak. Suriye ordusu ve Sovyet silah sevkiyatlarıyla ilgili bilgiler muhtemelen zamanla gelecektir. Ülke adına söylemek zorunda olduğum şey şu, sana güveniyorum ve başarılar dilerim."

Aralık 1961'in sonuna doğru Eli, Şam'a gitmeye hazırdı. Nadia'dan ve ailesinden ayrılması duygusal olarak zordu. İlk gidişi gibi Nadia'nın havalimanından kocasını uğurlaması istenmiyordu. Askeri İstihbarat Servisi'nden Gideon, Eli'yi Lod Havalimanına götürdü, polis ve gümrükten teftiş olmadan geçti. Zarfın içinde 500 ABD Doları para verildi. Sabah saat 8:30'da Eli Cohen, Swiss Air ile Zürih'e uçtu. Oradan Münih'e geçip Zelinger ile buluşacaktı. Zelinger onu şehrin merkezinde tren garında bekliyordu. Eli ile buluştuktan sonra onu arabasına alarak Münih'in merkezindeki bir pansiyona götürdü. Oda Zelinger tarafından Kamil Emin Sabit adına rezerve edilmişti. Eli, İsrail pasaportunu Zelinger'e verdi, Arjantin pasaportunu aldı. Münih'te Kamil ile son toplantıyı Dan'ın yardımcısı Gedalia Halef yaptı. Ülkeden ayrılmadan önce mizansen bağlamında Kamil karakteri, Brüksel merkezli, Münih ve Rotterdam'da da şubeleri bulunan Raffimax adlı şirketin ticari temsilcisi olduğu hatırlatıldı. Gedalia Halef, Kamil'e şirketin Brüksel'de adresi ve telefonun yer aldığı başlıklı kağıdını ve Kamil adına hazırlanan kartvizitini verdi. Halef, birilerinin şirketi araştırmak için çabalama ihtimaline karşın, her zaman müşterilerinin telefonlarını cevaplamak ve müdürü için gelen mesajları kaydetmek için telefonun ucunda birinin olacağını söyledi. Gedalia ayrıca şunları tembihledi:

"Radyo ile yayına başlamaya hazır olduğunda bize hava postasıyla bir mektup göndereceksin. Mektupun içeriği çok önemli değil, mektuba 'Sayın Bay...' diye değil, sadece 'çok hürmetli bayım ...' diye yazacaksın. Bu, 8 gün içinde sabahları ve/veya akşamları ilk mesajını göndereceğinin bir işareti olacak." Gedalia çantasından bir sigara paketi çıkardı. İçinde geliştirilen maniple cihazının gizlendiği sigara kutusu bozulmamalıydı ve bu yüzden iki kez paketlenmişti. Cihaz hakkında birkaç kelime söyledikten sonra Gedalia, iki Yardley sabununu verdi. "Şam'da büyük bir gürültü koparabilecek güçlü bomba bunlar. Sanırım ne zaman ve nasıl kullanılmasına dair sana talimat verildi" dedi. Gedalia odadan ayrıldıktan sonra Kamil, maniple cihazını kutu-

dan çıkarmak ve tekrar koymak için birkaç deneme yaptı. Ancak sigara kutusundan tuhaf sesler geliyordu. Kamil hemen Gedalia'yı uyardı ancak o da problemi tek başına çözemezdi. Gedalia bu durumdan hiç hoşnut değildi. Kamil'e sigara kutusunu odada bırakıp çıkmasını söyledi. Gece odasına döndüğünde cihaz tamir edilmiş ve operasyona hazırды.

Raffimax'ın temsilcisi olarak Kamil, Münih'i iyi bilmeliydi. Ertesi gün şehirde kaldı. Rehberli turlara katıldı, sokaklarında dolaştı, ünlü lokantalarında yemekler yedi, barlarında birasını yudumladı. Zelinger'in talimatıyla İtalyan bir turizm şirketine gitti ve Genoa'dan İskenderiye üzerinden Beyrut'a 3 Ocak 1962 tarihinde hareket edecek Astoria gemisine bilet aldı. Ayrıca Münih'te bilinen bir bankada ticari hesap açtı. Ertesi gün Kamil trenle Zürih'e döndü. Zürih tren istasyonunun yanındaki bir bankada Kamil Emin Sabit adına bir banka hesabı açtı. Daha sonra küçük bir alışveriş yapıp, otel odasında dinlenmeye çekildi.

O gece Bat Yam'da Nadia rüyasında Eli'yi görmüştü. Beyaz bir gömlek giymiş, yüzü parlıyordu ve kapıdan girince gülümseyerek "yakında döneceğim" demişti. Ancak bu ürkütücü rüyaya rağmen Nadia "Avrupa'da silah görüşmeleri yürüten bir kişi" olmayan kocasının, birkaç gün içinde İsrail'in gözü kulağı olmak için kendisine yaklaşık üç saatlik bir mesafede olan Suriye'nin başkenti Şam'da olacağını hayal edemiyordu.

2 Ocak 1962 tarihinde Kamil Emin Sabit ve Zelinger trenle Zürih'ten Genoa'ya gittiler. Kamil'in yanında Şam'daki insanlar için yazılmış tavsiye mektupları, sigara kutusuna saklanmış manipule cihazı, bir daktilo, kodların yazılı olduğu birkaç kitap, Zürih'te satın aldığı radyo anteni vardı. Yanında İsraili olduğuna dair bir belge bulunup bulunmadığını otelden çıkmadan önce kontrol etmişti.

3 Ocak 1962 Cumartesi günü Astoria adlı gemi, bazıları Mısırlı olan yolcularla beraber Genoa'dan Napoli'ye demir aldı. Bir

gün sonra Napoli'ye vardığında Kamil kısa bir şehir turu yaptı ve gemide kabininde geceledi. Ertesi gün Astoria denize geri döndü. Aynı gün geminin barında Kamil, 52 yaşında Şam yakınlarında bir çiftliğin sahibi olan Mecid Şeyhulard ile tanıştı. Bu kişi Kamil'in Suriye girişini ve oraya adaptasyonunu sağlamasında bilmeden yardımcı olacaktı. Mecid, Kamil ve etrafındakilerin Arapça konuştuğunu duyunca onlara yaklaştı ve kendini tanıtarak onlarla tanıştı. Kamil'in "Suriye kökenli Arjantinli" olduğunu duyunca sonunda konuşulacak biri diye gülümsedi.

Eli Cohen'i yargılayıp idamla cezalandıran hakim Albay Salah el-Dali, Eli Cohen ve Mecid Şeyhulard'ın tanışması farklı bir şekilde anlatıyor. Ona göre bu ikili gemiye binmeden önce Genoa'da tanıştılar. El-Dali, duruşmalarda Mecid'in, Kamil Emin Sabit'i Suriye'ye sokmakla ve Suriye'deki Nazi suçlularının tespit edilmesinde ona yardım etmekle görevlendirilmiş bir NATO ajanı olduğunu söylemişti. El-Dali'ye göre Mecid ile NATO arasında bağlantıyı sağlayan irtibat görevlisi ise Della Posina adlı bir İtalyan kadındı. Mecid'e telgrafla Genoa limanında Kamil ile tanışması talimatını vermişti. Mecid kendini "Genoa'da yaşayan zengin bir Suriyeli" olarak tanıtmıştı. Ancak ona Kamil'in Yahudi olduğu söylenmemişti. Kamil'in İsrail'den getirdiği diğer manipüle cihazı ve diğer ekipmanları Mecid'in yeni "Opel" marka arabasıyla Suriye'ye sokulacaktı. Salah El-Dali'ye göre Mecid, 1910 Şam doğumlu Türk kökenli Suriye vatandaşıdır. Babası Behçet ve annesi Afife, Fransız Manda Yönetimi döneminde iyi bilinen bir aileydi. Mecid, 1938 yılında Berlin'e gönderildi. Goethe Enstitüsünde Almanca öğrendi, Berlin Üniversitesinde ekonomi lisansını tamamladı. Hitler'in yenileceğinin ilk sinyalleri alındığında altın mücevherler karşılığında Yahudileri Fransa'ya kaçırdı. Kendisi de Fransa'ya kaçtı ve orada Amerikalılar tarafından CIA'ye dahil edildi. Kore Savaşında görev yaptıktan sonra Avrupa'ya döndü ve İtalya, Norveç, Almanya, İsveç ve Danimarka'daki CIA istasyonlarında görev aldı. 1950'lerin sonunda Şam'a döndü. Kısa bir süre Beyrut'taki kardeşi Faysal ile beraber yaşadı. 1960'ların başında

“NATO görevi” bağlamında Roma, Paris, Madrid ve Cenevre’de “dolaştı.” Bu gezilerinin tüm detayları Şam’da görülen Eli Cohen davasının tutanaklarında yer almaktadır.

Eli Cohen’in 16 Mart 1965 tarihindeki duruşmasında Mecid, NATO ajanı olduğunu ve Şam’daki Amerikan Büyükelçi’nde çalışan Spieler isimli diplomat ve Kennedy isimli kültür ataşesiyle irtibatla olduğunu kabul etmişti. Eli, Mecid’in Amerikan Büyükelçiliğiyle görüştüğü dönemlerde de onun çiftliğini birkaç kez ziyaret etmişti. 17 Mart’taki duruşmada Mecid, 1962 yılından beri maaşının NATO tarafından Avrupa’da bir bankaya yatırıldığını itiraf etti. El Dali kitabında bu kıssa hakkında şöyle bir bahisten söz ediyor: “Eli Cohen duruşmada ‘Mısırlı yolcularla beraber otururken, Mecid’in onun yanına gelerek -Arjantin’den mi geldiğimi sordu- diye bir ifade kullandığından bahsetti. Eli olumlu tepki verince Şam’a mı gidiyorsun diye ikinci bir soru sormuş Mecid. Eli yine olumlu yanıt verince ona -Benimle gel, limanda arabam var demiş.” El Dali kitabında, bu hikâyenin yalan olduğunu ve Eli ile Mecid’in gemiye binmeden önce tanıştıklarını iddia etmektedir.

El-Dali’nin iddiası ile Eli Cohen’in ifadesinin doğru olup olmadığını bilmek imkansızdır. Ancak her seferinde Eli kendisinin Mecid ile Mısırlı gruptan ayrılıp başka bir masaya geçtiklerinde tanıştıklarını ifade etmiştir. Kamil, Mecid’e İskenderiye’de yaşayan bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldiğini ve ailesiyle beraber Arjantin’e göç ettiğini söylemişti. Beyrut’taki akrabalarından miras alacağını ve hayallerini gerçekleştireceğini, sonunda ailesinin memleketini ziyaret edecek olmaktan büyük heyecan duyduğunu söylemişti. Şimdi Suriye’nin tekrar bağımsız olmasıyla ticari tecrübelerini ve becerilerini kullanarak Arjantin ve Avrupa’da tanıdığı şirketler marifetiyle Batı dünyasında tanınmayan bazı Suriye ürünlerini ihraç etmek istiyordu. Mecid, Kamil’e “Mısır ve özellikle Cemal Abdulnasır’ın komünist yasalarından sonra Şam’da iş yapmak imkansız” dedi. Mecid’in gözleri parlıyordu. Burada saf bir Arjantinli’yi avcuna düşürmek üzereydi ve ayrıca

Beyrut'ta servet kazanmak üzereydi. Bu adama sımsıkı sarılmalıydı, belki onu kendi amaçları için kullanabilirdi.

Mecid, kalbini yeni arkadaşına dökmeye başladı: "Cemal Abdulnasır, Suriye'yi yok etti, ekonomisini mahvetti, bankaları ve tekstil endüstrisiyle arazileri kamulaştırdı." Ailesinin geniş arazileri vardı. Bu "Mısır köpeği" ailesinin tüm varlığını aldı, geriye Şam yakınlarında küçük bir çiftlik kalmıştı. Kamil'e o çiftliği gösterecekti. Kamil de onun çiftliğini ziyaret etmek istiyordu. Çünkü Mecid'in Suriye'de ona yardımcı olabilecek birçok etkili arkadaşı vardı. Mecid, Kamil'e Beyrut'tan Şam'a nasıl geçeceğini sordu. Kamil, taksi tutup geçmeyi planladığını söyleyince Mecid, net bir şekilde şöyle yanıt verdi:

"İtiraz istemiyorum. Astoria'nın yanaşacağı limanda yeni bir Opel aracım var. Şam'a beraber gideceğiz. Pasaportunda Suriye vizesi var mı? Yoksa önemli değil. Sınırdaki bir tanıdığım var, sana giriş vizesi ayarlar. Sınırdaki yardımcı olması için Beyrut'tan onu ararım, senden bahsederim. Merak etme sıkıntısız giriş vizesi verirler. Sana küçük bir paraya mal olur. Çünkü arkadaşımın küçük çocukları var ve hükümet maaşları yeterli değil. İşte bizim işler..."

Çoktan gece olmuş, yolcular kabinlerine çekilmişti. Mecid ve Kamil birbirlerine iyi geceler temennilerinde bulunup ayrıldıktan sonra her biri kendi amaçları için birbirlerini nasıl kullanacağını artık biliyordu. Takip eden günlerde Kamil, Mecid Şeyhulard'ın hayat hikayesinin detaylarını ondan dinleyecekti. 1938 yılında 28 yaşındayken Avrupa'ya gitmişti. Kardeşi de Berlin Üniversitesinde Tıp Fakültesine kabul edilince, iki kardeş birbirlerine Almanya'da eşlik etmişlerdi. Fransız Manda yetkililerinden pasaportlarını alarak gemiyle Beyrut'tan Marsilya'ya yola çıkmışlardı. Önce Paris'e sonra Berlin'e ulaşmışlardı. Okulun başlamasına yakın Mecid, tek başına gemiyle İtalya'dan Suriye'ye göndü. İkinci Dünya Savaşı çıktığında kardeşi Berlin'e gelmesini tavsiye etmişti. Hitler'in askeri zaferi nedeniyle üniversite öğrencilerine destek

verildiği, Mecid'in de üniversiteye devam etmesi halinde hükümetten maddi destek alabileceğini yazdı. İlk başlarda seyahat yasağı vardı. Ancak Fransa'nın Almanya'ya savaşta teslim olması ve Philippe Petain'in başkanlığında Vichy hükümetinin kurulmasıyla Suriye ve Lübnan, Alman etkisine girdi. Fransız Yüksek Komiseri General Denis, Mecid'in kardeşinin yanına gitme talebini onayladı. Mecid, otobüsle Halep oradan trenle İstanbul'a gitti. Türkiye'de birkaç gün geçirdikten sonra ünlü Doğu Ekspresiyle İstanbul'dan Viyana'ya geçti. Oradan Berlin'e devam etti. Mecid'e tüm yabancılar gibi aylık 150 Mark bağlandı. Çok yüksek miktar olmamakla birlikte Almanya'da geçerli koşullar altında hayatını kazanması için yeterliydi. Dersler sembolikti. Erkekler cephedeyken bir Alman kadınının kendi masraflarını gidermek için canla başla çalıştığına inanıyordu. "Kamil, size ne diyeyim?" dedi Mecid, "Fransız kadınların kolaylıkla avlanabileceği söylenir. Ama tecrübelerime dayanarak Almanlar sadece rahat davranmakla kalmaz, aynı zamanda sana bağlanırlar."

Kamil, Mecid Şeyhulard'ın hikayelerini hayranlıkla dinliyordu. Mecid kendisinden bahsetmeye çok hevesliydi ve Kamil de erken aşamada onun hakkında bir şey öğrenmekten dolayı memnundu. Mecid hikayesine devam etti. Ağustos 1945'te savaşın sonunda Paris'ten Şam'a dönmek istediğinde Fransız makamlarının onu Nazilerle işbirliği iddiasıyla tutukladığını söyledi. Ancak Berlin'de bir öğrenci olduğunu kanıtlayınca bir Fransız gemisiyle Marakeş'ten Beyrut'a dönmesine izin verildi. 7 Ocak 1962 tarihinde Astoria'nın güvertesinde duran Kamil, yaklaşılmakta olan İskenderiye'nin kıyısını gördü ve memleket hasreti çektiğini hissetti. Gemi İskenderiye limanına demir attığında Samaan'ın talimatını görmezden geldi ve büyüdüğü şehrin sokaklarında dolaşmaya karar verdi. Yüzünü saklamak için İtalyan tarzı bir şapka giydi ve Mısırlı polis memuruna Arjantin pasaportunu uzattı. Görevli, yüzüne dahi bakmadan pasaporta giriş mührünü bastı. Birkaç dakika içinde Kamil Emin Sabit, limanın dış kapısında idi. Dakikalar sonra Cohen çocukluğunun manzarasıyla karşılaştı. Gözünün

önüne ailesinin evi, Yahudi okulu, Clark kardeşlerin giyim mağazası ve Rita... Çocukluğu ve gençliğinin mahallesi şimdi gözüne daha küçük görünmüştü. Fuad caddesinde dolaştı, bir meyve suyu içti ve çabucak gemiye döndü. Mecid güvertede bekliyordu. Ona “Döndün mü?” diye sordu. Kamil, haklı olduğunu hissettiren bir ses tonuyla “Suriye’ye yaptıklarından sonra bu ülkenin kirliliğine katlanamıyorum” diye yanıtladı. “Tanrı’nın Nasır ve çetesi üzerindeki laneti. Ülkesini mahvetti, sonra bize tecavüz etti.”

Birkaç saat sonra Astoria yine denizlerdeydi. Soğuk, yağışlı bir kış gecesiydi. Bütün yolcular güverteden kaçarak bar ya da salonlara geçtiler. Mecid ve Kamil, her zamanki gibi barda yerlerini almışlardı. Mecid, can sıkıcıydı ve Beyrut’a varmadan önce hayat hikayesini tamamlamada ısrarcıydı. Yağmur bar penceresine vururken, Mecid hikayesine devam etti. 1947 yılında Mecid, Almanya’ya geri dönmüştü. Berlin’de hayat daha ucuz ve hoştu. Bu sefer bir gazeteciye. Şam’da El-Nassır gazetesinin editörü Vecih Sidavi seyahat masraflarını ödeyerek kendisine bir basın kartı verdi. Ondan İsrail devletinin kurulması hakkında Avrupa’nın ruh haliyle ilgili makale göndermesini istedi. 1948 Savaşında Araplar yenilince Şam’a geri dönmedi ve 1951 Kore Savaşında BM Gücünde çalışmıştı. Maaşı yıllık bin 800 ABD dolarıydı ve harcamaları ayda 80 doları geçmiyordu. Böylelikle maaşının gerisini biriktirebiliyordu. Ancak Seul’daki nem Mecid’e iyi gelmemiş, romatizmadan sıkıntı çekmeye başlamıştı. Doktorun tavsiyesiyle Mecid, sıkça kaplıcalara gidiyordu ancak faydası yoktu. Sonunda 1956 yılında Kore’den ayrıldı ve Roma’ya geçti. Birkaç ay sonra Danimarka, İsveç ve Norveç’e gezmeye gitti. Şam’a dönmenden önce 1957 yılında 6 ay boyunca Baden’de yaşadı. Daha sonra Şam’a geçti ve orada Opel marka bir araba aldı. Ancak Mısır-Suriye birlikteliği kurulunca sattı. Suriye ekonomisindeki yoğun millileştirme ve toprak reformu Şeyhulard ailesinin birçok malvarlığından olmasına neden oldu. Mecid, 1960 yılında İtalya’ya döndü. Önce Venedik’te yaşadı, nemden sıkıntı çekince ayrılarak Roma’ya taşındı. Roma’da aldığı Fiat marka arabasıyla

Beyrut Amerikan Üniversitesi Tıp Fakültesi dekanı olan kardeşinin yanına gitti. Mecid birkaç ay Beyrut'ta kaldı. Ancak 1960'ların sonunda Suriye'ye döndü. Arabasını sattı ve Şam'dan çok uzakta olmayan ailesinin çiftliğine yerleşti. 1961 Baharında Avrupa'ya döndü. Beyrut üzerinden Roma'ya geçti. Opel marka bir araba satın aldı ve Cenevre, Fransız Rivierası ve İspanya'yı gezdi. Madrid'de arabası arızalandı. Almanya'daki fabrika müdürüne aracın durumundan bahseden bir mektup yazdı. Büyük bir mucizeyle müdür Almanya'ya gelmesini ve hiçbir ücret almadan eskisini yenisiyle değiştireceğini söyledi. Şimdi Şam'a getirdiği Opel işte bu değişen araçtı ve halen üzerinde Alman plakası mevcuttu.

Kamil'i etkilemek için Mecid, Şam'ın yakınındaki çiftliğe ilave olarak Lübnan'daki bir bankada 80 bin Suriye lirası ile Şam'daki bir bankada 25 bin Suriye lirası olduğunu söyledi. "Mısır birlikteliğinin olduğu sosyalist günlerde Beyrut veya Avrupa'da gizli hesabın olmadan yaşamın mümkün değildi. Ancak Arjantinli olarak senin için problem yok. Parayı istediğin yere götürebilirsin, istersen Beyrut'ta senin için hesap açalım."

Kamil olumsuz tepki verdi. Mecid'e paranın iş amaçlı olduğunu ve eğlence için olmadığını, paraların Cenevre-İsviçre'de kalmasının daha iyi olacağını söyledi. Beyrut'ta alacağı mirası da büyük ihtimal İsviçre'ye transfer edeceğinden bahsetti. "Göreceksin" dedi Kamil, "o kadar büyük bir meblağ ki riske atılamaz. Şam'da her gün yeni bir askeri darbe oluyor ve kanunların ne olacağını kimse kestiremiyor. Bugün Şam yarın Beyrut. Hayır, hayır dostum. Paralarımın Avrupa'da durması daha iyi." Mecid sevgiyle Kamil'in omzuna vurdu: "Sen kurnaz bir tüccarsın. Arjantin'de bir servet kazandın. Bana nasıl para kazanılacağını öğretmeni istiyorum." Kamil tam bir Ortadoğulu tarzda cevap verdi: "Benden öğrenmek mi istiyorsun? Sen öğretmenlerin kralısın. Senin unuttuğun şeyleri ben henüz öğrenemedim." Mecid ve Kamil büyük bir kahkaha patlattılar ve kabinlerine çekilmek için birbirlerinden izin istediler.

9 Ocak 1962 tarihinde Astoria, Beyrut limanına demir attı. Deniz sakindi, hava o günlerde Lübnan başkentinde yaşanan Narsırcı çevrelerin fırtınalı milliyetçi gösterilerinden farklıydı. Gümrük memurları ve pasaport polisleri Arap yolcuları bekleterek yabancılarla öncelik verdiler. Arjantin pasaportu hamili Kamil Emin Sabit, Astoria'dan ayrılan ilk kişilerdendi. Mecid Şeyhulard, ona El-Hazar Otelinin adresini vererek kendisi için de oda ayırmasını rica etti. Birkaç saat sonra ikili otelin lobisinde buluştular. Mecid, otel odasından Şam'ı arayarak Lübnan sınırının Suriye tarafına Cedide Yabus Sınır Kapısında pasaport kontrol yetkilisi olan Albay Nasreddin (Ebu Haldun) ile görüştü. Mecid, Ebu Haldun'a Almanya'dan elektrikli tıraş makinası getirdiğinden bahsetti. Ebu Haldun, "eğer gümrük vergisi ödemek istemiyorsan, yarın sınırda ol" dedi. Mecid "Ayrıca benimle beraber biri geliyor. Arjantin pasaportlu Suriyeli bir milyoner. Mısırlı köpekler ayrıldıktan sonra ailesinin memleketini ziyarete gelmiş. Onunla tanışmalısın" dedi. İkili sınırdan geçiş için tarih ve saat belirlediler. 10 Ocak Cumartesi öğleden sonra Ebu Haldun "Cumartesi günleri geçiş az oluyor. Gümrük memuru Hasan Zahbani benim arkadaşım. Onlar Arjantinli arkadaşına vize işlemlerini yaparken, biz de gümrük müdürü ve diğerleriyle kahve içeriz. Sonra Şam'a devam edersiniz" dedi.

Mecid, Kamil'i arabasına alıp Beyrut'un sahilinde bir tur yaptılar. "İnan bana" dedi Mecid "burası Arap dünyasının en güzel şehri. Ortadoğu'nun Paris'i, Paris'teki güzellikleri burada bulabilirsin. Dinlenmek istediğinde buraya gelir birkaç gün geçirirsin. Buraya tekrar gelmek istediğinde sadece bana haber vermek yeterli. Çünkü Beyrut'ta seninle vakit geçirme fırsatını kaçırmak istemiyorum." Kamil peki diyerek Mecid'in dediklerine kafa salladı. Gezinin sonunda Akdeniz manzaralı St. George Hotel'de akşam yemeği yediler. Hesap tabi ki Kamil Emin Sabit tarafından ödendi.

10 Ocak 1962 Cumartesi günü Kamil, Suriye Cumhuriyetine girişte ilk imtihan için hazırlandı. Öğleye doğru o ve Mecid, El Hazar Otelinden ayrıldılar ve Opel'i Suriye sınırına sürdüler.

Batıdan doğuya geçtiler. Baabda'daki devlet başkanlığı protokol yolunu tırmadılar. Oradan Suudi ve Kuveyt'in petrol prenslerinin gözde tatil duraklarından Aley'e geçtiler. Mecid bu manzaraları seyretmek için durmamasına rağmen, Kamil'in fotoğraf makinası hep çalıştı. Aley'in eteklerinde Beyrut'a yukarıdan bakan bir noktada mola verdiler. Manzara muhteşemdi. Beyrut körfezi ve paketlenmiş halde duran gemiler. Bu yükseklikten Beyrut'un büyük otelleri, alışveriş noktaları, genç prenseslerin ve "Avrupa sevdalılarının" değerli taşlarının saklandığı banka binaları görünüyordu. Mecid Suriye sınırına yolculuğa devam etti. Maruni ve Dürzi zenginler ile Körfez ülkelerinin petrol efendilerine ait villaları gördüler. Dahr al Baydar'ın tepesine ulaştıklarında Kamil manzaradan dolayı heyecanlandı ve Mecid'ten arabayı durdurmasını istedi. Doğuda karlı tepelere sahip Lübnan Dağı, güneyde Lübnan Vadisi uzanıyordu. Kamil birkaç fotoğraf çektikten sonra yola devam ettiler. Ebu Haldun ile belirledikleri buluşma saatine vakitleri vardı, bundan dolayı yol kenarında Cizvit manastırına bağlı olduğu bilinen küçük bir lokantada yemek yemeğe karar verdiler. Suriye sınırına yaklaştıkça Mecid'in öfkesi artıyordu: "Komünizm olmadığı için güzelliklerini koruyorlar. Ancak Suriye'de Nasırcılar, Baasçılar ve Komünistler, Sosyalizm virüsüne bulaştıklarından dolayı bize ne yaptıklarını görmüyorlar. Çok şükür ki, Cumhurbaşkanı Nazım el-Kudsi ekonomimizi düzene koymaya çalışıyor. Asıl soru, ordu onun ellerini bağlayıp bağlamayacağı. Bu ordunun mensuplarına güvenmem. Onların tek umursadıkları saygınlık ve kadınlar."

Opel, Beyrut-Şam otoyolunda önce dar bir geçit olan El Hariri vadisine indi sonra tekrar Lübnan Dağına tırmadı. İkili, dağın havzasındaki Lübnan Sınır Kapısına yaklaştıklarında yavaşladılar. Uyuşuk gümrük görevlisi bavullarını kontrol etmek için bile uğraşmadı ve sınır polisi pasaportlarını sorunsuz bir şekilde çıkış mührü bastı.

Yaklaşık bir kilometrelik tampon bölgenin ardından Suriye kontrol noktalarına yaklaştılar. İki bina vardı. Birinin önünde polisler ve askerlere ait olduğu, diğerinin ise gümrük görevlilerine ait olduğu anlaşıyordu. Mecid arabasını gümrük binasının önüne park etti. Daha sonra Ebu Haldun ile görüşmek üzere polislerin olduğu binaya girdi. Üst düzey olduğu kabarık üniformasından anlaşılan polis Mecid'in boynuna sarıldı ve birbirlerine Ortadoğu'daki alışlagelmiş selamlama ifadelerini kullandılar. Mecid, Ebu Haldun'u elinden tutup arabaya götürdü ve onu Kamil ile tanıştırdı: "Kamil Emin Sabit. Arjantin pasaportu hamili. Ancak halkımıza sadakat ruhuyla bağlı gençlerimizin en önemli üyelerinden biri. Allah'a şükür Mısırlılar ayrıldılar. Artık onun gibi zengin ve yetenekli insanlar Suriye'ye dönebilir ve deneyimleriyle ülkemize katkı yapabilirler." Konuşmaları işiten Kamil, arabadan indi ve Ebu Haldun'un yanına gelerek sıcak bir şekilde tokalaştı. Suriyeli görevli Mecid'in Kamil'in zenginliğiyle alakalı mesajını almıştı ve ona şöyle dedi: "Ahlan ve sahlan, Suriye'ye hoşgeldiniz. Dün havada gri bulutlar vardı ve yağışlıydı. Bugün ise temiz ve sıcak. Şüphesiz bize güneşi ve ışığı getirdiniz."

Ebu Haldun, Kamil'in pasaportunu istedi, giriş vizesi için bir Suriye lirası aldı ve ona şöyle dedi: "Lütfen içeri buyrun, Gümrük müdürümüz ile birer kahve için. Dostum Hasan Şabani sizi bekliyor. Aynı zamanda vize işlemlerini tamamladıktan sonra birkaç dakikaya size katılırım."

On dakika sonra Ebu Haldun, Kamil'in Arjantin pasaportuyla döndü. Ona "Size altı aylık vize verdim. Eğer daha fazla kalmak isterseniz sorun olmaz. Mecid sizi Şam'da polis merkezine götürür ve vize için uzatma alırsınız" dedi. Şabani ile beraber dörtlü kahvelerini içtikten sonra Mecid'in yeni arabasının yanına gittiler. Opel, 8981-248 numaralı Alman plakasına sahipti. Arabada Suriyeli bir gümrük görevlisi radyoyu kontrol ediyordu. Şabani onu azarlayarak durmasını söyledi. Daha sonra eline bir tebeşir alarak bir valiz hariç tüm valizlerini kontrol ettiğine dair

işaret koydu. Mecid işaretlenen valizleri arabaya yerleştirdi ve bagaj kapısını kapattı. Ebu Haldun'a "Rabva köyünde görüşürüz" dedikten sonra arabasına bindi ve hareket etti. Önlerindeki bariyer kaldırıldı ve Kamil ile Mecid Suriye topraklarına sorunsuz bir şekilde girdiler. İstikamet artık Şam idi.

Kamil, Suriye'ye girerken hiç beklemediği bu kolaylıktan dolayı şaşkına dönmüştü. Valizleri dahi açılmamıştı. "Ne kadar önemli arkadaşların var" dedi Kamil. Mecdi kahkahayı patlatarak "evet, 50 Dolar değerinde bir arkadaşlık. Ebu Haldun'un bir valizi aldığını fark etmişsindir. Valizde Almanya'dan getirdiğim elektrikli tıraş makinasını vardır. Valizimi Rabva köyünde geri getirecek, içinde makine olmadan. Problem, Ebu Haldun hiçbir zaman ona verdiğiyle yetinmez, hep daha fazlasını ister. Yemek, para fark etmez. Hudutta hepsi birbirine eşittir."

Kamil arkadaşının söylediklerini teyit edercesine başını salladı. İşlerini gördürmek için mümkün olduğunca Ebu Haldun'u memnun etmeye karar verdi. Sonuçta, Arjantinli bir turist olarak Suriye güvenlik güçlerine ihtiyaç duyacaktı. Rabva köyünün girişinde bir kahvehanenin önünde durdular ve Ebu Haldun'un gelmesini beklediler. 15-20 dakika sonra Suriyeli yetkili yüzünde geniş bir tebessümle yanlarına geldi. Türk kahvesi içtikten sonra Ebu Haldun, çantayı daha sonra Mecid'in çiftliğine göndereceğini söyledi. Ebu Haldun yanlarındayken "Sana söylemiştim" dedi Mecid, Kamil'e. Kamil sakince durdu ve Mecid'e "sen ayrıca Ebu Haldun'un eşi ve çocukları olduğunu ve maaşının yeterli gelmediğini de söyledin. Aslında Ebu Haldun, senin gibi insanları anlıyorum. Buenos Aires'te nereye gidersen bir şeyler ısmarlamak zorundasın ve ona rağmen işler yavaş gider. Burada en azından sen işleri hızlı ve etkili bir şekilde hallettin."

Mecid'in çiftliği, Rabva köyüne 10 kilometre, Şam'a ise yaklaşık bir saatlik uzaklıktaydı. Sebze ve meyve bahçeleriyle çevrili geniş ve düzenli bir çiftlikti. Mecid'in iki katlı evi, tek bir kişi için fazlasıyla büyüktü. Çiftliğe vardıklarında bir hizmetkar

bavulları Opel'in bagajından çıkardı. Mecid ve Kamil'e soğuk süt ve hurma servis etti. Mecid, Kamil ve Rabva köyünde onlara katılan Ebu Haldun'a akşam yemeğine kalmalarını teklif etti. Ancak Kamil önce Şam'a gidip otel odası tutmak istediğini, hatta kendisinin Mecid ve Ebu Haldun'u Şam'da bir akşam yemeğine davet etti. "Allah'a şükür ki, bugün karşıma sizi çıkararak Suriye'nin güzelliklerini gördüm" dedi Kamil. Yaklaşık bir saat sonra üçlü Şam'ın merkezinde bulunan Ambassador Hotel'in restoranında akşam yemeği yiyorlardı. Otel, beş yıldızlı değildi ancak konumu Kamil Emin Sabit'i tatmin etmişti. Masa yemeklerle doluyken Kamil, takip eden günler için planlarını arkadaşlarına anlatmaya başladı. Önce Şam'ın önemli ve turistik mekanlarında ve caddelerinde dolaşmak istiyordu. Sonra işlerine odaklanacaktı. İki misafir Suriye'deki ilk günlerinde ona yardım etmeye söz verdiler. Kamil ileri ki günlerde bu yardımların gerçekten hayat önemde olduğunu görecekti. Ve bu yardımlarından dolayı onları cömertçe ödüllendirecekti. Birkaç gün sonra Mecid ve Ebu Haldun, Şam'ın en pahalı ve lüks restoranından biri olan "Ömer el-Hişan"da akşam yemeği için Arjantinli turistin konuklarıydı. Suriyeli güvenlik görevlisi maaşının ihtiyaçları için yetersiz olduğunu ve kirayı nasıl ödeyeceğini bilmediğinden şikâyet etti. Kamil'den iki taksitte ödeme sözüyle 400 Suriye lirası borç istedi ve Kamil de verdi. Tabi ki Ebu Haldun borcunu hiç ödemedi. Mecid de benzer şekilde davrandı. İleriki aylarda Kamil'in toplam verdiği borç 5 bin Suriye lirasını bulmuştu. Ama hepsi Mecid'e hediye oldu. Kamil, İsrail güvenliğinin çok pahalıya mal olacağını anladı. Ancak onun kalbi ve cebi açıktı.

BÖLÜM 6

SURİYE GENELKURMAYI'NIN KAPISINDA

11 Ocak 1962 Pazar günü Kamil Emin Sabit, kahvaltısını tamamladıktan birkaç dakika sonra yeni arkadaşı Mecid Şeyhulard, Ambassador Hotel'in lobisinde göründü. Suriyeli çiftlik sahibi "Arjantinli turist" ile arkadaş kalmaya ve ona Şam'ı gezdirmeye kararlıydı. Yeni Opel aracıyla Mecid arkadaşını önce, Lübnan dağlarından doğarak Suriye'nin başkentine ulaşan Barada nehrinin kenarına götürdü. Nehirden ayrılan kollar Şam'ın içme suyunu ve ziraat ihtiyaçlarını karşılıyordu. Kamil ilk görüşte Şam'a aşık olmuştu. Dünyada en eski ve yoğun nüfusa sahip şehri harika görünüyordu. Şehir 4 bin yıl önce kurulmuş ve o zamandan beri her yeni medeniyet şehri bir öncekinin üstüne inşa etmişti. Şam, Ortadoğu'nun en hareketli başkentlerinden biri olmakla beraber Kahire'den sonra Arap kültürünün en önemli ikinci merkeziydi. Arap milliyetçiliğinin kalbi olan şehir Kasiyun Dağının eteklerinde yer almakta ve deniz seviyesinden 600 metre yüksekteydi.

Mecid misafirini, Şam'ı güneyden ve doğudan çevreleyen geniş bir vaha olan Guta'ya götürdü. Çiftçiler kış ekimini tamamlamış ancak buğday henüz yeşermemişti. Şeftali, kayısı ve diğer ağaçlar çıplak duruyordu. Çalışkan kadınlar sadece portakalları ve kışlık sebzeleri sepetlerine dolduruyordu. Vahanın büyüleyiciliğine rağmen Kamil, aklı ve kalbi şehirdeydi. Şam'da geniş bahçeler, geniş yolları gölgeleyen ağaçlar vardı. Kamil, dünyanın en meşhur camilerinden olan ve şehirdeki 250 caminin en büyüğü olan Emeviye camiini ziyaret etti. Cami, 705 yılında Vaf-tizci Yahya Kilisesinin üzerine inşa edilmişti. Daha önce de bir

Arami tanrısının tapınağıydı. Bina mozaiklerle süslenmiş, büyük avlu kemerlerle çevrelenmişti. En geniş kısmı namaz alanı için ayrılmıştı. Caminin ana giriş ve çıkışında Jüpiter tapınağından kalma bir ark vardı. Kamil, bu arkten geçerek Ortadoğu'ya has kokular ve çocuk, kadın-erkek, at arabası ve kornalardan oluşan bir ses curcunasının içine düştü. Hamidiye Çarşısı'nın ana kısmı İpek Çarşısı olarak adlandırılıyordu, nam-ı diğer Hanımlar Çarşısı. Kamil, Hamidiye Çarşısını boydan boy geçerek Türkler, Araplar ve Romalılar tarafından yapılan duvar ve kalıntıları inceledi. Duvar etrafında gezinirken küçük atölyelerde yapılan mobilya, dokuma bez, kıyafetler ve deri eşyalara göz attı. Ayrıca Ortadoğu'nun her tarafında olduğunu bildiği bakır, ahşap, gümüş ve kuyum işleriyle uğraşan kişilerin sabrına hayran kaldı.

Kamil'in genel izlenimi Şam, güzelliğine rağmen İskenderiye ve Kahire'den daha az kozmopolitti. Yabancılar hemen fark ediliyordu ve yerlilerin yabancılara tutumu bazen düşmancaydı. Bir hafta sonra Kamil, arkadaşları Ebu Haldun ve Mecid'e Suriye'de daha uzun kalmayı karar verdiğini, çünkü Avrupa'daki alıcıları çebedecek bakır ve ahşap ürünleri bulduğunu söyledi. Kamil ve arkadaşları şehir merkezinde küçük bir restoranda yemek yedikleri sırada Ebu Haldun, Kamil'e otelden çıkarak bir daire kiralamasını tavsiye etti. "Mobilyalı, telefon ve klimalı yeni bir ev biliyorum" dedi. "Ayrıca evi düzenleyip toparlayabilecek genç ve hoş bir bayan da biliyorum." Kamil doğrudan cevap vermekten kaçınarak şaka yollu "daire fikrini sevdim ancak otelden ayrılmaya karar vermek için birkaç gün düşünmeliyim. Önce şehri ve mahallelerini tanımalıyım. Kız konusu tamamen müzakere dışı. Eğer evde hoş ve güzel bayan olursa, sen işe gitmek yerine benim evimden çıkmazsın ve sonra kıza aşık olursun." Mecid kahkahayı patlatarak Kamil'e göz kırptı ve Ebu Haldun'a "Bak gördün mü? Kamil henüz bir haftadır burada ve senin zaafını hemen öğrendi" dedi.

Ertesi gün Kamil, Şam'daki görevine başlamış oldu. Buenos Aires'te aldığı tavsiye mektuplarından birini muhatabına

vermek üzere Arjantin'deki Arap gazetelerinin editörünün oğlu Kemal El-Hişan'ın dükkanına bakmaya gitti. Kemal'in dükkânı eski Yahudi mahallesinde, eski şehrin güney kısmındaydı. Suriye güvenlik görevlisinin söylediğine göre oraya 5 numaralı otobüs gidiyordu. Neden arabayla gitmediği sorulduğunda Kamil, "Arjantin'de de ihtiyaç duymazdım. Herkes gibi yürüyerek veya otobüsle gitmeyi isterim" diye yanıt vermişti. Kamil, Kemal'in dükkanına ulaştığında El Hişan orada değildi. Altı çocuğundan en büyüğü "Ratib" dükkandaydı. Eli ona Arjantin'den geldiğini ve Buenos Aires'teki dedesinden oğluna mektup getirdiğini söyledi. Ratib yarın sabah 10'da dükkâna tekrar gelmesini ve babasının o saatte dükkanda olacağını söyledi.

Bunun üzerine Kamil, Hamidiye Çarşısını dolaşmaya gitti. Daha sonra Yahudi mahallesinin sokaklarında gezdi. 1948 Savaşında Şam'daki Yahudi nüfusun zor durumunu biliyordu. Yahudiler, kamu görevlerinden uzaklaştırıldı, malvarlıklarına el konuldu, aileler birbirlerinden koparıldı. Dokumacılık, örgücülük, boyama ve boyacılık gibi işler giderek azaldı ve Yahudi tacir sayısı düştü. Kalan insanlar küçük ticaretle uğraşüyor, fakirlik içinde yaşıyorlardı. Kültürel düzey azalmış, ahlaki olarak yozlaşma başlamıştı.

İsrail'de aldığı talimat uyarınca Kamil sinagoglara gitmekten kaçındı ve Yahudiliğin uygulamalarından uzak kaldı. Ancak Filistinli mültecilerin Şam'daki Yahudilerin evlerini nasıl ele geçirdiğini ve her açıdan nasıl bir Filistin mahallesine dönüştürdüklerini görünce kalbi sıkıştı. Eli Cohen olarak İskenderiye'deki anılarını hatırladı ve o zamanlar Suriyeli Yahudilerin düşük statüleriyle Mısır'daki Yahudilerin güç statülerini karşılaştırdı. Samuel kitabının bölümlerini ve çocukluğunda öğrendiği Yahudi kralları hatırladı. Şam'ı fetheden Kral Davut'u anımsadı. Oğlu Süleyman döneminde Şam'ın Aram-Şam Krallığının başkenti oluşunu düşündü. M.Ö. 733'te Asur Kralı Tiglat-Pileser, şehri fethetmişti. Şam artık Yahuda'nın rakibi değildi ve Eretz Yisrael ile Şam arasındaki temas kesilmişti. M.Ö. 64'de Pompey, Şam'a gelmiş,

Haşmonaim meselesini bitirmiş, oradan Kudüs'e geçmişti. Herod döneminde Şam'da büyük bir tiyatro kurulmuştu. Josephus'a göre Romalılara karşı başlatılan isyanda şehirde binlerce Yahudi öldü. Şam'daki Yahudi cemaati yok edildi, malları yağmalandı.

Kamil, şehirde gezinirken Mısır ile birlikteliğin yeni bittiği bu günlerde Şam'ın sokaklarında polis gözetimi yapılmadığını fark etti. Mısır-Suriye birlikteliğinin dağılmasından sonra İsrail istihbaratının, Suriye'nin istihbarata karşı koyma faaliyetlerinin gevşek olduğuna inanmasına rağmen Kamil, şehirde gizli bir denetimden endişe duyuyordu. Hükümet binaları ve polis karakollarında Birleşik Arap Cumhuriyeti'nden kalma yabancı ajanlara karşı uyarı posterleri duruyordu. Amerikan ve Fransız basını Suriye'deki yabancı hassasiyetini raporlamıştı. Ancak Kamil bir haftadır Şam'da bulunuyordu ve polisin takibinde değildi. Arapçaya hakimiyeti ve görünümü halkın arasına karışmasını sağlıyordu. Bu sayede halkın şüpheli bir tutumuyla karşılaşmamıştı. Görünmez eller oteldeki valizlerine bir kez bile aramamışlardı ve hükümet binalarını koruyan görevli sayısı oldukça sınırlıydı. Dan ve Samaan'ın tahlillerinin doğru olması Kamil'i etkilemişti. Mısır ve Suriye'deki istihbarat görevlileri ülkelerine dönmüş ve bu nedenle yabancıların denetimleri zayıftı. Mısırlı istihbarat görevlilerinin Şam'dan ayrılmış olması, bu kişilerden herhangi birinin Kamil'i İskenderiye'den tanınması riskini oldukça azaltıyordu.

Ertesi gün Kamil yine eski Yahudi mahallesine gitti ve Kemal El Hişan'ı dükkanında buldu. Kamil kendini tanıttı, kucaklaştılar. Birkaç dakika selamlama faslıyla geçti. Kamil babasının oğluna yazdığı mektubu verdi ve babasının Buenos Aires'teki Arap toplumuna yaptığı katkıları büyüleyici bir şekilde uzun uzadıya anlattı. Dinledikten sonra Kemal, Kamil'e "gerçeği söylemek gerekirse, Mısır'la birliktelik sırasında buradan kaçıp ailemin yanına gitmeyi düşündüm. Fakat Suriye tekrar bağımsızlığa kavuşunca koşullar değişti ve babam bana -Allah ona uzun ömür versin- boşanılmış eş gibi geldi" dedi.

Vakit öğle olmuştu. Kamil otele dönmek istemiş ancak El Hişan onu kolundan tutarak yalvarırcasına “imkanı yok. Sen babamdan geldin, benim misafirimsin, o yüzden beraber yemek yiyeceğiz” dedi. Yahudi mahallesinde küçük bir yerel lokantaya girdiler ve beraber yemek yediler. Ayrılmadan önce El Hişan Arjantinli misafirini akşam yemeğine davet etti. “Eşim ve çocuklarımla tanışmalısın” dedi. “Buenos Aires'teki ailem hakkında harika hikayeler duyunca çok memnun olacaklar.”

El Hişan'ın dükkanına geri dönerken, dükkâna birkaç dakika kala Kamil Emin Sabit, büyük bir mucize ile karşılaştı. Genç bir adam dükkânın bulunduğu binaya kendinden emin adımlarla yürüyordu. El Hişan hemen seslendi ve genç adamı Arjantin'den misafiri olan Kamil Emin Sabit ile tanıştırdı. “Muaz Zahreddin, Suriye Kırsal ve Şehir İşleri Bakanlığında çalışıyor ve kendisi Suriye ordusunda da görev yapan bir yarbay.” El Hişan, gururla “Muaz'ın asıl etkisi hükümette bugünkü rolü değil, kendisi Genelkurmay Başkanı Abdulkerim Zahreddin'in yeğenidir. Bu adamın söylediğini dikkatlice dinlemelisin. Ne konuştuğunu biliyor.” Kamil sevincini gizlemekte zorlanıyordu. Şam'a geleli 10 gün geçmesine rağmen kendisini ülkenin güç merkezlerine götürecek araçları bulmayı başardı. İlerleyen günlerde Kamil, Muaz ve El Hişan ile derin bir dostluk geliştirecek ve bu dostluk verimli olacaktı. Kamil, Arjantin'deki geçmişi, biriktirdiği servet ve orada kurduğu turizm şirketi hakkında tanıştıklarına bilgi veriyordu. Büyük ticari başarılarının bir kanıtı olarak varlıklarının milyonlarca doları bulduğunu fısıldadı. Ayrıca onlara, Buenos Aires'te kurduğu turizm şirketinin amblemini taşıyan anahtarlığını gösteriyordu.

Tabi ki bu kadar zengin bir bekar hemen kadınların flört nesnesi olmuştu. Ayrıca iyi niyetli kişiler başka nedenlerle hemen bir gelin bulmaya gönüllü oldular. İlk açılan Ferah El Hişan oldu. Kocasını Kemal'den Kamil'in zenginliğiyle ilgili dediklerini dinledikten sonra Arjantinli turiste şunları söyledi: “Üç kız kardeşim

var. Bunlardan biri evli, anda diğer ikisi Cemile ve Leyla bekarlar. Leyla en küçük, gerçekten çok güzel.” Hemen Kamil’e evinde akşam yemeği teklif etti ve iki kız kardeşini de davet etti. Kamil şu an evlenmeyi düşünmediğini ancak fikrini değiştirirse Leyla ile Cemile ile tanışmaktan memnuniyet duyacağını söyledi.

Mecid Şeyhulard da çöpçatanlığı denedi. Arkadaşı Kamil Emin Sabit’in onuruna ikinci vakti bir çay partisi planladı ve arkadaşını davet etti. Kamil, daveti memnuniyetle kabul etti. Mecid, arkadaşını Şam’daki otelinden almaya gitti. Kamil otelden çıkıp, Mecid’in arabasına yaklaştığında şaşırды. Opel’de Mecid’in yeğeni Hayat da vardı. Hayat, büyük siyah gözleriyle harika bir kadındı ancak Kamil’in gözleri görevine, eşine ve çocuklarına bakıyordu ve Hayat’tan da uzak durma kararı aldı.

Mecid’in evinde Kamil, Haydar Mardani ve Badri Dagistani ile tanıştı. İkisi de Suriye’nin bağımsızlığından bu yana rejim destekçileriydi. Davette konuşulan konular, Birleşik Arap Cumhuriyeti’nin dağılmasından sonra Şam’ın durumu üzerineydi. Vakitlerini bolca harcadıktan sonra akşamın sonunda Kamil, Mecid ve Hayat’ı Şam’ın en iyi kulüplerinden El-Şark’a akşam yemeğe çıkardı.

Kamil, sonraki günlerde vaktini daire aramakla geçirdi. Samaan’ın gözlemlemek için “Suriye Genelkurmayına yakın bir ev tut” talimatını çok iyi hatırlıyordu. Ancak şüpheyi üstüne çekmemek için önce merkez mahallelerden El-Meydan’da ev bakmaya başladı. Mahalle daha çok Bedevi ve Kürtlerden oluşuyordu. Daha sonra şehir meydanlarından Merce’yi gezdi. Şehrin tramvayları buradan hareket ediyordu. Emlakçılar ona daireler göstermesine rağmen hiçbir ihtiyaçlarına uygun değildi. Bu sıkıntıyı açmak için arkadaşı El-Hişan’ın yardımına başvuracaktı. El-Hişan onu Şam’ın en ayrıcalıklı mahallesi olan Ebu Rummane ve Selahiyye mahallelerinde sadece emlakçılık yapan bir şirkete yönlendirdi. Ebu Rummane, Büyükelçilik rezidanslarının bulunduğu, şehrin zengin, üst düzey memurlarının ve askeri yetkilile-

rinin oturduğu bir muhitti. Gösterilen dairelerden biri dördüncü katta, beş odalı, Genelkurmay ve Cumhurbaşkanlık Sarayını gören bir daireydi. Daire bir banka yetkilisi olan Sami El-Kutub adlı yüksek maaşlı birine aitti. Kamil daireyi beğenmişti. Kemal El Hişan ise sevinmişti. Arjantinli arkadaşı şehrin en güzel mahallesinde kendi statüsüne uygun, geniş ve lüks bir daire bulmuştu. Kirasının yüksek olmasına -aylık 3900 Suriye lirası- ve merkezi ısıtma sistemi olmamasına rağmen diğer dairelerden avantajlı olduğu diğer şeyleri vardı: Telefonu, ferah bir misafir odası, geniş bir mutfak, İtalyan mermeriyle döşenmiş banyosu ve 4 odası vardı. Kamil evin bir odasını ofisine diğer odaları kendisine ve misafirlere ayırsın diye kafasında planını yapmıştı. Ancak elbette sırrını kendisi için sakladı. Dairenin Suriye Genelkurmay karşısında bulunduğu gerçeğinin yanı sıra kuracağı haberleşme tertibatının bazı parçalarını gizlemek için tavanda büyük avizenin asılı durduğu yuvayı düşündü.

Hiçbir şey söylemeden Kamil Emin Sabit, 15 Şubat 1962 tarihinde bir yıllık kiralama sözleşmesi imzaladı. Ev sahibine birkaç güne taşınacağını söyledi. Bir sonraki yaz mevsiminin sıcak günlerinde evde olmayacağını ve sonbahara tekrar Şam'a geleceğinden de bahsetti.

Kamil yanına gelip Ebu Rumman'e da bir daire kiraladığını söylediğinde Mecid, kendi kendine öfkelenildi. Kamil'e kendisi bir daire bulamamış, El Hişan bulmuştu. Rabva köyünün yakınlarında bir çiftlik sahibi olarak Kamil'in dostluğunu kaybetmekten korktu. Arjantinli turisti tanıdıktan sonra hayatının daha ilginç hale geldiğini kabul ediyordu. Şimdi Şam'a daha sık gelecek ve prestijli restoranlarda akşam yemeğine davet edilecek, arkadaşlarına Kamil gibi zengin ve genç bir arkadaşını tanıtacaktı. Mecid, Arjantinli arkadaşını ne pahasına olursa olsun elinde tutmaya karar verdi. Bu yüzden kirasının yüksek olduğunu duyunca derhal ev sahibiyle konuşarak kirayı düşürmesi için gönüllü oldu. Ancak Kamil bu teklifinden hoşnut olmadı ve sözleşmesinin

imzalanmasından sonra kira koşullarının değiştirmenin kabul edilebilir olmadığını söyledi. Arkadaşını kaybetme endişesinden dolayı Mecid, Kamil'in kendisinin çiftlik evine bir araba olmadan nasıl geldiğini fark etmedi. Halbuki Kamil, Şam'daki ana otobüs terminaline giderek Rabva köyüne nasıl gidileceğini sordu. Otobüs şoförüne kendisini Mecid Şeyhulard'ın çiftçiliğinin yakınlarında indirmesini söyledi. Üç yıl sonra Mecid hakimlere şunları söyleyecekti: "Beni şaşırtan, kendim bile otobüs terminalini bilmiyordum. Kısa bir süre sonra Kâmil işleri kendisi halletmeye başladı, kimseye bağlı değildi artık."

Kamil'in ev kiraladığını duyunca Ebu Haldun da öfkelenmişti. Kamil'e ev kiralarak komisyon ve arada oluşabilecek farkı kendi cebine atmayı hedeflemişti. Ancak bu umudu suya düşmüştü.

Daire meselesinde Kamil'e yardım edememek ve onu kaybetme endişesi taşıyan Mecid, Kamil'in Şam'daki yeni arkadaşlarıyla rekabet etmeye başladı. Birkaç gün sonra Kamil, Rabva köyünde Mecid'in çiftliğinde başka bir partiye davet edildi. Parti, Deyr el Zor'a atanan Ebu Haldun'un onuruna veriliyordu. Kamil daveti hemen kabul etti. Kendisine altı aylık vize veren Suriyeli bu memura minnettar olduğunu, gümrük kontrollerine maruz kalmadan valizlerinin ülkeye kolayca girmesine yardımcı olduğunu ve Suriye'deki ilk günlerinde kaderini olumlu yönde değiştirdiğini söyledi.

Kamil böylelikle kendisine olan borcunu hatırlattı ancak parayı geri istemeyerek ona güzel bir armağan vermiş oldu. Ebu Haldun'un gitmesi, esasında Mecid'in önemini azalttı. Ancak Kamil, Mecid aracılığıyla önemli bilgi kaynaklarına ulaşabileceğini fark edecekti. Bu farkındalık 1962 yılının Şubat ayının ikinci yarısında Mecid'in çiftliğinde Sami Başian'ın başını çektiği bir grup Iraklı göçmene verilen partide ortaya çıktı. Kamil, konuklar ara-

sında seçkin insanları görünce şaşırdı: Ürdün Başbakanı olacak olan başarılı siyasetçi Saad Cuma ve Ürdün'ün müstakbel Şam Büyükelçisi Dr. Suphi Ebu Gaima.

Yeni evine geçmeden önce Kamil, yatak odası, oturma odası ve mutfak için mobilyalar satın aldı. Mobilyalar zamanında teslim edilmediğinden Kamil, bir gece El-Hişan'ın evinde ve iki gece de Muaz'ın evinde kaldı. Yeni evinin kapısına küçük bir işareti astı: "İthalat ve İhracat"

14 Şubat 1962 Çarşamba günü Kamil, El-Kemal adlı kafeye El-Hişan ve Zahreddin'i tavra oynamaya davet etti. El-Hişan nargile içerken, Kamil, Zahreddin'den Nasır'ın fotoğraflarını taşıyarak yeniden Mısır ile birleşme için sloganlar atan gösterileri ve göstericilerin Suriye polisi tarafından dağıtılmasını anlatmasını dinledi. El-Hişan nargile keyfini yarıda keserek, "Yeni bir darbe mi olacak o zaman? Eğer öyleyse İsrail'den asla kurtulamayız." Muaz omzunun üstünden şöyle konuştu: "İsrail konusunda endişelenme. Ordu son zamanlarda İsrail ordusunun saldırgan tutumunu engelleyecek yeni caydırıcı silahlar aldı. Amcan Rusları sevmiyor ancak silahlarının nasıl değerlendireceğini biliyor."

Daireye tamamen taşındığının ertesi günü 16 Şubat'ta Kamil, Zürih'te Zelinger'e ekspres bir mektup gönderdi. "Şu an Rafimax'ın Ortadoğu temsilcisi olarak 'çok hürmetli bayıma'". Mektubun mesaj içeren kısmını yazmıştı aslında. Gerisinde ise Suriye'deki geniş ticari imkanlardan bahsetti. Şirkete yakın gelecekte daha ayrıntılı teklifler sunmaya söz verdi. Kamil mektupta ayrıca Şam'daki adresi ve telefon numarasını da verdi ve teklifi ne cevap verilmesini istedi. Zelinger mektubu kısa zaman sonra aldı. Kamil, Tel Aviv'deyken merkezle sözleştiği gibi ilk mesajın mektubun tahmin edilen varış tarihinden itibaren 8 gün içinde gelmesini beklediler. Tel Aviv'deki yetkililer ayrıca Kamil'in mektubunun içeriği konusunda etkilenmişlerdi. Bu üzerinde büyük bir şüphe olan kişinin bile şüphesinden kurtulabileceği düzey-

deydi. Şimdi İsrail'deki meslektaşları, gizli ajanlarının Şam'daki ev adresini ve telefon numarasını biliyorlardı. Gerektiğinde Avrupa'dan zorluk çekmeden onu arayabilirlerdi. Takip eden günlerde Kamil, Suriye Genelkurmay binasını incelemeye başladı. Karargâhtaki sivillerin 08:00-14:00 arasında, ordu görevlilerinin ise 08:00-17:00 arasında çalıştığını not etti. 24 Şubat akşamı Kamil, ilk mesajı gönderimi için hazırlık yaptı. O sırada dairesinin penceresinden Genelkurmay'da iki oda hariç tüm odaların ışıklarının kapalı olduğunu gördü. Son 15 dakika içerisinde sadece bir araba Karargâhtan ayrılmıştı. Nöbetçi kulübesinde birkaç asker duruyordu. Bu gece bir şey olmayacağı açıktı. Kamil, kullanmadığı odasının ortasına sandalye getirdi ve pirinç avizenin yuvasına sakladığı manipule cihazını aldı. Yatağının yanındaki sokete taktı. Elektrikli tıraş makinasının kablosunu bir transistör görevi görecek transistörlü radyoya taktı ve kısa dalgadan veri gönderip almak için antenini camın kenarına koydu. Kimlik numarası "88" numarasını şifreleyip mesajını ilettikten bir süre sonra "55'i dinliyorsunuz" diye yanıt geldi. Üç dakika içinde telgraf metninin tamamı İsrail'deydi. Mesajın sorunsuz ve tam olarak alındığı teyit edildikten sonra Kamil, manipule cihazını sakladığı yere kaldırdı, anteni de camın önünden çekti. Telgraf metninin yazılı olduğu kağıdı hemen yaktı. Temiz hava alarak heyecanını dindirmek için hemen caddeye çıktı. Kamil'in ilk telgrafı, mesajın gönderilip gönderilmediğini anlamaya yönelik olmasına rağmen yine de iki önemli bilgi içeriyordu: Şam'daki hükümet Irak lideri Abdülkerim Kasım'ın müttefiki olma eğilimindeydi ve orduyla ortak bir komutanlık kurmaya hazırdı. Suriye ordusu son zamanlarda Sovyetler Birliğinde top bataryası sipariş etmiş ve yakın zamanda İsrail sınırında konuşlandırılacaktı.

Kamil mesajı Fransızca yazmış, sonra ona göre şifrelemiş ve 88 kimlik numarası ile imzalayarak iletmmişti. İsrail'deki karargâhta üst amirler haricinde birimde çalışanlar ve üst düzey siyasetçiler onu "Menâşe" olarak tanıyorlardı. Böylelikle Şam'daki

gizli ajan iki kez korunuyordu. Sadece Dan, Gedalia Halaf ve Sa-maan, Kamil'in gerçek kimliğini ve iki takma ismini biliyorlardı.

Menaşe'den ilk telgrafın alınmasından sonra 25 Şubat günü Birim 188'de (Kayserya) şampanya patlatıldı ve amirler Kamil Emin Sabit şerefine kadeh kaldırdılar. Yaptıkları yatırım beklediklerinden hızlı bir şekilde ve herkesi şaşırtan bir derecede katkı sağlıyordu. Kamil'in sağladığı ilk bilgi, Muaz Zahreddin ile ilişkisini güçlendirmesinin ne kadar önemli olduğu sonucuna varıldı. Suriye Genelkurmay Başkanının yeğeni Arjantin'den gelen turiste tam güveniyordu ve adeta onun için sonsuz bir bilgi kaynağı haline gelmişti. Fakat Kamil, sadece bir kaynağına bağlı kalmayarak çevresini hızla genişletmesi gerektiğine inanıyordu. Evli erkeklerden daha çok vakti olan "zengin bir bekar" olarak lüks kulüplere ve pahalı restoranlara gitmesi şüphe uyandırmıyordu. Gün boyunca şehirdeki gözde kafelerde vakit geçiriyordu. Bu yerlerde Şam'ın askeri ve siyasi liderleri hakkında bilgi, siyasi anekdotlar ve dedikodu topluyordu. Böylelikle Kamil'in Şam'a alışması çabuk oldu. Şüphe çekmemek için ticaretten bahsediyordu. Zaman zaman Avrupa'ya içine mikrofilmler ve görünmez mürekkeple yazdığı mektuplar gönderiyordu. Ayrıca çarşılara sıkça ziyaretler yaparak hem bir şeyle meşgul oluyormuş izlenimi yaratıyor hem de ona bilgi sağlayacak insanlarla ön sohbetler geliştiriyordu. Kamil, Arabistanlı Lawrence'ı Arapların aradaki gri ve orta tonları fark etmeyerek her şeyi siyah ve beyaz olarak değerlendirdikleri tezini benimsedi. Dolayısıyla Şam'da yaptığı görüşmelerde sapmalar olmadan tutarlı ve doğrudan bir tutum benimsedi. İsrail karşıtı bir Suriyeli gibi davranıyordu. Suriye ordusunun artırılması ve İsrail sınırına ordunun yerleşmesi ve güçlenmesi önemliydi. Bununla birlikte Arjantin'deyken Baas Partisini açıkça desteklemesine rağmen, Partinin Suriye iktidarını ele geçirmede başarısız olmasından dolayı partiyi desteklemeyi bıraktı.

Bu erken dönemde Kamil'in arkadaşları onun bir özelliğinden etkilenmişlerdi. Eve bir hizmetçi almamıştı. Evin pence-

relerini kendi siliyor, kahvaltayı kendisi hazırlıyor ve çamaşırlarını kendisi temizliyordu. Mecid'i yemeklerin pek pahalı ve iyi olmadığı "El-Şark" ve "El-Asr" kulüplerine davet ederdi. Mecid, Kamil'i kendi evinde düzenlediği toplam yedi partiye de çağırırmıştı. Ancak Kamil onu hiçbir partiye davet etmemişti. Mecid üç yıl sonra hakimlere Kamil'in Şam'a adapte olup olmadığını görmek ve desteğe ihtiyacını tespit etmek için bir davetsiz bir şekilde onun evine gittiğini söyledi. Bir seferinde de beraber El-Suriye Tiyatrosuna gittiler ve oyunun sonunda 1963 yılında Suriye'nin başbakanı olacak Baas lideri Salah Bitar'ın akrabası Nazia Bitar'ın evine kahve içmeye gitmişlerdi.

Mecid, Kamil'i elinde tutmak için sadece Arap dostlarını değil yabancıları da onunla tanıştırtıyordu. Bir seferinde onu Ernst Wilhelm Springer adlı biriyle tanıştırdı. Springer, Şam'a sık sık gelerek Cezayir'deki savaşçılar için silah anlaşmaları yapıyordu. Esasında Fransız istihbaratı görevlisiydi ve La Main Rouge (Kırmızı Ev)²⁶ için çalışıyordu. Görevi Suriye'den Cezayir'e silah sevkini kontrol etmektir. Springer, Emeviyye Otel'inde kalmasına rağmen Mecid ile El-Şark Otelinde buluşmuşlardı. Mecid, Eli'ye Belçika'nın eski Şam Büyükelçisi Louis Dussan ile tanıştırmıştı. Dussan görevi sırasında bir Suriyeli ile evlenmişti. Şam'dan tayini çıktığında Dışişleri'nden istifa edip Suriye'ye yerleşmişti. Şimdi evinde Almanların da olduğu yabancıları misafir ediyordu. Eli, Suriye'ye göreve gönderilirken Dan'ın "öncelikli olmamakla birlikte" diye açıkladığı Suriye'ye iltica etmiş Nazi suçlularına karşı gözünü açık tutması talimatını hatırlıyordu. İsrail istihbaratını ilgilendirebilecek iki Nazi suçlusunu Şam'da yaşıyordu: Alois Brunner ve Franz Rademacher. 1912 Rohrburn doğumlu Brunner, Adolf Eichmann'ın asistanıydı. Fransa, Avusturya, Çekoslovakya ve Yunanistan'da bulunan kamplardaki 140 bin Yahudi'nin

26 Ç.N. Fransız Dış İstihbaratı tarafından kurulmuş ve Cezayir Savaşı (1954-62) sırasında Ulusal Özgürlük Cephesi (FLN) gerillalarına ve yöneticilerine operasyon yürütmüş terör örgütü.

ölümünden sorumluydu. Nazi Almanyası'nın çökmesiyle savaş suçlularının kaçışlarını organize eden Odessa Örgütü tarafından başta Viyana'ya gönderilmiş, oradan Kahire üzerinden Şam'a ulaşması sağlanmıştı. Suriye istihbaratı ve Kudüs müftüsü Hacı Emin El-Hüseyin ile irtibat halindeydi. Şam'da bir film şirketi kurarak Yahudi karşıtı filmler yapıyordu. Ayrıca hızlı para getirecek projelerde çalıştı. El-Hüseyin'in aracılığıyla Cezayirli isyancılar için silah satın alan Yüzbaşı Karl Heinrich Savitt ile tanıştı. Sabit, Brunner'ın Liechtenstein merkezli Suriyeli ilaç şirketi olarak kurulan, aslında Cezayir'e silah satmak için kurulan paravan şirket Tamiko ile irtibatlı olduğunu öğrenmişti. Brunner daha sonra o şirketten ayrılmış, Şam'da yine Cezayir'e silah sevkiyatı yapmak için paravan bir şirket kurmuştu. Brunner'ın ortakları Karl Heinz Brinkmann adlı eski Nazi subayı ile İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya'ya kaçan Suriyeli bir faşist olan Dr. Fuad Latif idi.

Mısır-Suriye birlikteliğinin dağılmasından birkaç gün önce 13 Eylül 1961 tarihinde Brunner, Almanya'dan bir paket almıştı. Açar açmaz paket patlamış ve Brunner bir gözü ile sol elinin parmaklarını kaybetmişti. Suriye hükümeti tedavi görmesi için onu Hindistan'a göndermişti. Tedavi gördükten sonra -Eli Cohen, Şam'a varmasından kısa bir süre sonra- Brunner kendisine İçişleri Bakanlığı tarafından maaş bağlanan Mısır'a gitti. Hakim Salah el-Dali, söyledikleri ve yazdıklarında Eli Cohen'in Brunner'ın patlamasıyla ilgisi olmadığını çünkü o tarihte Suriye'de olmadığını söylemişti. Brunner, Kahire'ye geçmesine rağmen Şam'daki ofisi çalışmaya devam etmiş, silah kaçakçılığı yapan ve Rademacher'in ortağı Ernst Springer ile temasını sürdürmüştü. Mecid, Springer'i Rademacher'in vasıtasıyla 1950'lerin sonundan beri tanıyordu. Eli, Springer ile tanıştığını Tel Aviv'e bildirdi.

1962'nin Mart'ında Kamil Şam'daki en iyi arkadaşlarından ve en önemli siyasi kaynaklarından biri olacak kişiyle tanıştı. Bu kişi Suriye Radyo Kurumu'nun diasporadaki Araplara (özellikle

Güney Amerika'ya) yayın yapan İspanyolca bölümünün başkanı George Salim Seyf idi. Seyf, Buenos Aires'te 6 yıl yaşamıştı. Bir süreliğine Arjantin'de El-Seyf (kılıç manasına gelmektedir) adlı bir gazete çıkarmıştı. El-Hişan, oğluna gönderdiği Kamil için tavsiye mektubunda Seyf'ten de bahsetmişti. Seyf, Suriye'nin kuzeydoğusunda yaşayan Hristiyan bir ailenin çocuğu olarak 1934 yılında dünyaya geldi. 1950'lilerin ortalarında Brezilya'ya oradan Arjantin'e göç etti ve Buenos Aires'e yerleşti. Kısa bir süre içinde zevkle okunan, keskin dilli ve başarılı bir yazar olarak ünlendi. Arapçası zengin ve özgündü. Şiirlerindeki ana motifler kadın ve aşktı. Yakışıklılığı, geniş gülümsemesi ve romantik tavırlarıyla Buenos Aires'teki Arap kadınlarının gözde erkeğiydi. Her zaman sosyal etkinliklere davet edilirdi. Kemal El Hişan, George Seyf'i tanıyordu. El Hişan yanında Kamil Emin Sabit ile Suriye Devlet Radyosunun binasına gitmiş, Seyf'in sekreterine patronuyla görüşmek istediğini söylemişti. Buenos Aires'te yayın yapan El Alem El Arap gazetesi editöründen tavsiye mektubu almış birinin geldiği haber edildi. Seyf hemen Kamil ve Kemal'i odasına davet etti. El-Hişan, Kamil'i "fark edilmemesi mümkün olmayan bir karakter" olarak takdim etti ve şehrin en güzel kızlarını ona ayarlamaya çalıştığını söyledi. Seyf kahkahayla "neden onun ellerini bağlamak istiyorsun? Ben de bekarım ve bu beni hiç rahatsız etmiyor" dedi.

Kamil ve Seyf arasında hemen yakınlık oluşmuştu ve uzun hoş bir muhabbet daldılar. Seyf, Buenos Aires ile ilgili her şeyi bilmek istiyordu: "Korintliler Bulvarı hala güzel mi? Türk işletmeler halen göz kamaştırıyor mu? Özellikle kadınlar halen kıskırtıcılar mı?"

Kamil tüm soruları içtenlikle cevapladı ve vatanını ziyaretinden duyduğu sevinci dile getirdi. Şam o kadar etkileyiciydi ki bundan dolayı ziyareti uzattı, hatta bir ev kiraladığından bahsetti. Böylelikle Şam'a iş için her zaman gelebilirdi. Seyf kiranın yüksek olup olmadığını sorunca, El Hişan hemen yanıt verdi: "Senin ve

benim için fazla, ancak Kamil gibi biri için öyle değil. Onun ekonomik durumu mükemmel.”

Seyf mesajı hemen almıştı. Yakında Kamil vasıtasıyla gece kulüplerinin kapıları açılacak, pahalı lokantalara gidecek, zengin ve genç Suriyeli kadınların da olduğu birçok kişiyle tanışacaktı. Seyf sayesinde Kamil, Şam'ın gece hayatını Beyrut kadar eğlenceli olmadığını öğrendi. Ancak yine de Körfez'in petrol zenginleri seks ve içki için Suriye'nin başkentine akıyordu. Gece kulüplerinde genelde İskoç Viskisi'nden Lübnan Arak'ına²⁷ kadar çeşitli içkiler sunulurdu. El Şark kulübü üst düzey hükümet yetkililerinin yabancı misafirlerini ağırladıkları bir mekandı. Askeri yetkililer daha çok Britanya'dan Taylan'a kadar birçok ülkeden gelen dansçı kızların göğüsleri çıplak halde kabare dansı yaptıkları “Kralın Mahzeni” kulübünü tercih ediyorlardı. “Paran varsa Şam'da istediğin her şeyi yapabilirsin” dedi Seyf Kamil'e.

Seyf'in çevresi epey genişti ve her kesimden tanıdığı insanlar vardı. Örneğin bir gece Kamil'i milletvekili Abdullatif Yunus'un Brezilyalı milletvekili Sory Paulo onuruna verdiği resepsiyona götürdü. O gece Kamil ve Paulo Güney Amerika hakkında uzun uzadıya muhabbet ettiler ve mektuplaşmaya başladılar. Kamil, daha sonra hakimlere Brezilyalı milletvekiliyle yaptığı mektuplaşmalarla aslında Mossad'a dolaylı bir şekilde haber ulaştırdığını söyledi. Avrupa'daki irtibat görevlileri Paulo'nun adına bir ev kiralamışlardı. Kamil şüphe çekmemek için Paolo'ya mektup gönderiyordu. Mektupta İsrail'deki merkezine anlatmak istediğini gizli mürekkeplerle yazarak anlatıyordu. Avrupadaki İsrailli ajanlar ise sanki cevabi mektup gibi normal metnin üzerine gizli mürekkep kullanıyorlardı.

Kamil ve Seyf, arkadaşlıklarının ilk günlerinde İspanyolca konuşuyorlardı. Ancak “Arjantinli turist”in İspanyolcası iyi olmadığından dolayı muhabbetlerine Arapça ve Fransızca devam et-

tiler. Seyf şaşırmıştı. Kamil Arjantin’de uzun yıllar yaşadığından bahsetmişti. Kendisi daha az yaşamıştı ancak İspanyolcası gayet iyi seviyedeydi. “Arjantinli turist”, ilk tanıştığında Seyf’e kendisinin Buenos Aires’te bir turizm şirketi olduğunu ve şimdi Belçika merkezli bir şirketin temsilcisi olduğunu söylemişti. Kazancı bu iki şirkete dayanıyordu ancak ana geliri amcasından kalan mirastı. Kamil, Avrupa’daki iş ortaklarına birkaç tavlâ masası gönderdiğini ve Suriye’den Avrupa’ya mal ihraç etmeyi ümit ettiğini söylemişti. “Siyasi gerilim düştüğünde ekonomi gelişir.” Suriye’de birçok fırsat gördüğünü ve bir ticari şirketle irtibat kurarak buzdolabı, çamaşır makinası ve klima ithal etmek istediğinden de bahsetti.

Kamil ve Seyf arasında görüşmeler sıklaşmıştı. Bu görüşmelerin birinde Kamil, Dürzi arkadaşı Muaz Zahreddin ile Seyf’i tanıştırmıştı. Bu üçlüye daha sonra Zahreddin’in tanıştırdığı, Suriye Hava Kuvvetlerinde bir Mig-17 uçuran Yüzbaşı Adnan el Cabi de katıldı. Genellikle El-Kemal adlı kulüpte buluşuyorlardı. Bu mekan Kamil, El Hişan, Muaz Zahreddin, George Seyf, El Cabi ve Turizm Bakanlığı’nda görevli Muin Davud’un uğrak yeri olacaktı. Kamil, Seyf ile Mecdî’i de tanıştırmıştı. Zaman zaman başka insanlar da aralarına katılıyordu. El-Kemal kulübünde kart, tavlâ oynuyorlar, nargile içiyorlar, siyaset, askeri ve ekonomik meseleler hakkında konuşuyorlardı. Ancak Kamil, Seyf ile gece kulüpleri ve kafelerde yaptığı buluşmalardan değil, ofisinde yaptığı ziyaretlerden istifade ediyordu. Seyf’in masasında Suriye Enformasyon Bakanlığı tarafından yapılan değerlendirmeler, Lübnan basınından derlenen haberler ve benzeri şeyler vardı. Kamil bu evraklara göz atıyor, önemli gördüğü noktaları anlamamış gibi davranarak sorular soruyordu. Bir gün Seyf’in amiri Şefik Caride, Seyf’in odasına ansızın girdiğinde Kamil’i, arkadaşının masasına oturmuş, masadaki raporları okurken yakalamıştı. Daha sonra Seyf’in odasına gelmesini beklemiş ve onu azarlamıştı: “Ne cesaretle ofisine birini getirip, evrakları incelemesine izin veriyorsun?” Seyf kafası net bir şekilde rahatça “Arkadaşım Arapça okumayı bilmeyen Arjantinli bir turist” diye yanıt verdi.

Bu gelişmelerden ve yanlış anlaşılmayı önlemek için Seyf, Kamil'den sıkça ofise gelmemesini ve akşamları buluşmayı tek-
lif etti. Kamil'in çeşitli siyasi konulardaki "merakı" üzerine Seyf
ona en son gelişmeleri anlatıyor. Kamil aldığı bu bilgiyi İsrail'deki
merkezine gönderiyordu. Kemal El Hişan, Kamil ile Seyf arasın-
da arkadaşlığın gelişmesinden memnundu ve bu memnuniyeti
Buenos Aires'teki babasına ilettili.

Bir gün Kamil, George Seyf'in bir arkadaşını karşılamak
için onunla beraber Şam Uluslararası Havalimanına gitti. Hava-
limanında Seyf'in arkadaşı Muin Davud ile tanıştı. Davud tanış-
ma esnasında kardeşinin cephede Ein Gev'e top atışı yapmakla
görevli olduğundan bahsetti. "Onlara büyük zayıatlar vereceğiz"
dedi Muin böbürlenerek. O sırada, Havalimanı kontrol kulesi
müdürü Ali El-Maz onlara katıldı. Onları kontrol kulesine çıkar-
dı. Kamil havalimanının askeri kısmında pist başında birkaç savaş
uçacağının hazır beklediğini gördü. Bu tanışmadan sonra Kamil,
El-Maz ve eşi Meryem ile dost oldu. 1962 yılı Mart ayının gün-
lerinde Kamil artık çevresini genişletmekle ilgilenmiyordu. İsrail-Suriye sınırında tansiyon birden yükselmişti. 8 Mart'ta Suriye
silahlı kuvvetleri, Taberiye Gölünün doğusunda bir İsrailli balık-
çı teknesine ateş açmıştı. Taberiye, BM kararları uyarınca İsrail egemenliği altındaydı. Balıkçıyı kurtarmaya giden İsrail polis
teknesine de ateş açılmış, teknede bulunan iki kişi yaralanmıştı.
11 Mart Pazar günü haftalık Bakanlar Kurulu toplantısında İsrail hükümetinin olayın kim tarafından başlatıldığının tespitini-
de herhangi bir zorluk çekmediğini ve Suriye'nin Taberiye Gö-
lündeki İsrail haklarını ihlal ettiğini söyledi. Kamil'in Tel Aviv'e
gönderdiği mesajda Muaz'ın şu değerlendirmesini ilettili: "Suriye
politikasındaki değişiklik, Irak ile yakınlaşmasının bir sonucu.
Suriyeliler şimdi Irak'la askeri anlaşma yapma arayışında. Suriye
Genelkurmay Başkanı, Irak'la Mısır benzeri bir birlikteliğe karşı
çıkmasına rağmen Başbakan Maruf'un görüşmeleri sürdürme-
sini engelleyecek gücü yoktu. Irak'la müstakbel bir birliktelik
Şam'ın güvenlikçi duruşunu güçlendirdi ve Taberiye Gölündeki

balıkçılık hakkı konusunda İsrail’le güç mücadelesine girişme kararı aldı. Suriye, Taberiye Gölü’nün doğusunda balıkçılık hakkı olduğunu iddia ediyordu. Bu iddiasına resmi karşılık alamayınca İsraili balıkçılara saldırma kararı aldı.”

13 Mart günü Kamil, tansiyonu artıracak gelişmelerin olduğunu ve Şam’dan çıkan tankların sınıra yöneldiğine dair Suriye ordusunun hazırlıklarını raporladı. Kamil yanılmıyordu. 14 Mart’ta İsrail gözetleme noktaları, sınırda Suriye destek kuvvetlerinin geldiğini konfirme etti. Başbakan David Ben Gurion önderliğinde yetkili bir grup bakan bu gelişmelere yanıt vermeye karar verdi. Başbakan, Taberiye Gölü kenarında Kineret Otel’de tatil yapmaya gitti. Ancak Genelkurmay Başkanı Tzvi Tzur ve Kuzey Birlikler Komutanı Tümgeneral Meir Zorea ile temasta kaldı. Ben Gurion’un talimatları uyarınca İsrail kuvvetleri, kuzey sınırı güçlendirerek Suriye’nin Taberiye Gölü üzerindeki hak taleplerini bertaraf etmeye kararlı olduğunu gösterecekti.

16 Mart Cuma günü Suriye devlet başkanı Nazım El-Kudsi, Iraklı muhatabı Abdulkerim Kasım ile bir araya gelerek Irak-Suriye askeri ittifak şartlarını görüştüler. Görüşme Irak-Suriye sınırındaki Rutba’da gerçekleşmişti. Suriye ve Irak liderlerinin Rutba’da olduğu sabah, Suriyeliler Taberiye Gölünün güneydoğusundaki İsraili balıkçılara ve İsrail polisine yine ateş açtı. Bu saldırılarda ilk kez, Kamil’in önceden raporladığı gibi Suriyeliler yeni Sovyet silahlarını kullanmışlardı. Ayrıca MiG’ler sınır hattına dikkatlice yaklaşarak bölgede tur attı. Ben Gurion “tatili”nde herşeyi planladı. Ben Gurion’un talimatıyla İsrail Savunma Kuvvetleri (İSK) balıkçılara ateş açılan askeri mevzileri ele geçirerek patlayıcılarla yıktı. Gece boyunca Suriye, Ürdün (Şeria) Vadisini 120mm ve 122mmlik toplarla vurdu. İSK, Suriye topçularını yok etmek için hava kuvvetlerini kullandı. Saldırıda askeri merkezin komutanı dahil onlarca Suriye askeri öldü ve İSK çeşitli Sovyet yapımı silah ve mühimmatı ile onlarca Suriye askerini ele geçirdi. İSK ise 8 asker kaybı vermişti. İsraili ölen askerlerden birinin be-

deni Suriye tarafında kalmış, daha sonra Şam'daki BM yetkililerinin girişimleriyle İsrail tarafına verilmişti. Yaakov Dvir adında bir asker de kaybolmuştu. Kamil Emin Sabit bu askerin akıbetini öğrenmeye çalışmış ancak bir sonuca varamamıştı. İsrail, Uluslararası İnsan Hakları Örgütüne başvurarak kayıp askerin bulunması için yardım istedi. Suriyeliler bu talebe şöyle yanıt verdi: "Ne ölü ne diri İsrailli bir esir elimizde yok." Eli Cohen'i yargılayan Hakim Albay Dali "Dvir'in hapisanede intihar ettiğini ve Şam'ın çöllerine gömüldüğünü" öğrendiğini söyleyecekti. İSK de bölgede üç aracını geride bırakmıştı ve Suriyeliler onu alarak Şam'da Merce Meydanında sergilediler.

İsrail'in Nukeib saldırısından bir gün sonra Suriye Genelkurmay Başkanı General Zahreddin saldırıyı şöyle özetledi: "İsrail saldırıda binlerce askerle beraber 40 tank ve 50 top kullandı. Ancak Suriye ordusu İsraillileri püskürttü ve 200 İsrail askeri öldürüldü. Kabadayılar Suriye ordusundan derslerini aldılar."

Saldırıdan iki gün sonra hem İsrail hem Suriye, BM Güvenlik Konseyine başvurdular. Askeri İstihbarat Başkanı (Aman) Meir Amit, BM nezdindeki İsrail delegasyonunu bilgilendirmek için New York'a gönderildi. Bilgilendirmede Suriye'nin sınırdaki tansiyonu artırma niyetinde olduğuna dair Kamil'in gizli telgrafından bahsetti. Bu çok gizli ve teyit edilmiş bilgiye göre İsrail delegasyonu olayın yanlış anlaşılma veya bölgedeki komutanların yanlış değerlendirmelerinden değil, Suriye hükümetinin bilinçli kararı neticesinde meydana geldiğini söyledi.

İSK'nın Nukeib saldırısı Suriye ordusundaki huzursuzluğu artırdı, üst düzey komutanlarla hükümet karşı karşıya geldi. Ayrıca Irak'ın olası müttefiklikteki samimiyeti de ölçülmüştü. Ordu komutanları Genelkurmay Başkanına "Irak, Suriye'nin yardımına böyle bir saldırıda koşmayacaksa müttefik olmanın ne faydası olacağını" sordu. Birliktelik çalışmaları ülke ve ordudaki Nasırcı çevrelerin ellerini güçlendiriyor ve ordu içinde anlaşmazlıklara neden oluyordu. Genelkurmay Başkanı ordudaki bu ruh halini

devlet başkanı ve hükümet üyelerine anlattı. Ordunun içindeki huzursuzluğun kaynama noktasına ulaştığını söyledi.

İşin tuhaf yanlarından biri Suriye Genelkurmay Başkanı'nın İsrail'in Nukeib saldırısına ilişkin yaptığı açıklamaya kimse'nin inanmamış olmasıdır. Herkes biliyordu ki, İsrail'in bazı askeri araçları Şam'da sergilenmesine rağmen Suriye ordusu çatışmayı kaybetmişti. Muaz Zahreddin de Kamil'e benzer şeyi söylemişti. "Bizim haberlerimize inanma, İsrail Nukeib'de bizi fena benzetti." Kamil, Muaz'a Nukeib'e hiç gidip gitmediğini sordu. "Tabi ki" dedi Muaz, "çatışmadan iki gün önce oradaydım." Kamil "Yahudilerin savaşma yetenekleri olduğuna inanmıyorum. Yahudilerin Nukeib'de bizi nasıl yendiklerini görmek istiyorum." Muaz "inan, inan. Onların hava kuvvetleri birinci sınıf. Bizimkilerin pratiği yok. Olaylar sakinleşince, sen cepheye, Nukeib'e götürmeye çalışacağım" dedi.

Sohbet sırasında Muaz; Kamil'e, darbenin komutanı ve Suriye'nin en güçlü adamı Albay Nahlavi'nin hükümetten memnun olmadığını, onları çok zayıf ve günlerinin kısa olduğundan bahsetti. Genelkurmay Başkanı onu sakinleştirmeye ve Devlet Başkanı Nazım El-Kudsi'ye biraz daha zaman vermesini tavsiye etmiş, ancak Nahlavi sakinleşmiyordu. "Nukeib olayından sonra insanlar sadece orduya güveniyor." El-Kudsi hükümeti Irak ile müttefiklik anlaşması üzerine yoğunlaşırken, Nahlavi üç önemli adamını (Muhib El-Hindi, Feyzi El-Rifai ve Zuheyr Akil) Kahire'ye göndererek tekrar Mısır-Suriye birlikteliğini tesis etmek için gizli görüşmeler yürütmeye başladı. Mısır lideri, Suriye ile yeniden birliği kurmaya hevesli olmadığını ancak Nahlavi'nin, Devlet Başkanı ve Başbakanı görevden uzaklaştırıp meclisi dağıtırsa öneriyi olumlu değerlendirebileceğini söyledi.

Kamil'in Muaz Zahreddin ile yaptığı ve Tel Aviv'e ilettiği görüşme raporları, İsrail hükümetinin Suriye sınırındaki tansiyonu düşürmesine karar vermesini sağladı. Ben Gurion, Genelkurmay Başkanı Tzvi Tzur ve Aman Başkanı Meir Amit'in Suriye

sınırında İsrail güçlerinin faaliyetlerinin azaltılması teklifini kabul etti.

Yargılama sırasında Kamil Emin Sabit, hakimlere bu diyalogdan bahsedecek ve hükümet ile kendi arasındaki bilgi kaynağının Muaz Zahreddin olduğunu ikrar edecekti: “Muaz her zaman amcası Genelkurmay Başkanı Abdulkerim Zahreddin ile Devlet Başkanı Nazım El-Kudsi ve bazı bakanlarla arasındaki anlaşmazlıktan bahsederdi. Her zaman ordu içindeki, Genelkurmay Başkanı yardımcısı General Namık Kemal ile Hava Kuvvetleri Komutan yardımcısı arasındaki tartışmayı anlatıyordu. İsrail'deki merkezimiz ülkede siyasi figürler hakkında bilgi istiyordu. Çünkü Şam'daki yeni liderliği ve ülkenin önde gelen isimleri tanıımıyordu. O zamanlar Suriye'deki politik ortamı teneffüs ettiğimi söyleyebilirim.”

Görüş farklılığı olmasına rağmen Suriye Genelkurmay Başkanı ülkede nüfuz mücadelesi veren ordudaki şu üç grup arasında tarafsızlığını korumayı başardı:

157

A- Mısır-Suriye birliğini sona erdiren askeri darbeye başkanlık eden Albay Abdulkerim Nahlavi başkanlığındaki Şam Subaylar Cephesi. Birliğin dağılmasından sonra Nahlavi, Ulusal Güvenlik Konseyi'ni kurdu ve kendi yetkisi altındaki askeri güçle sivil liderliği etkilemeye çalıştı.

B- Humus'ta yer alan zırhlı tugay komutanı Albay Casım Alvan liderliğindeki Nasırcı subaylar.

C- Albay Salah Cedid liderliğindeki Baasçı subaylar.

Bu subayların çoğu İsrail'e karşı çatışmıştı. Ordudaki bu bölünme Kamil tarafından İsrail'e “151” nolu telgrafla iletilmişti.

27 Mart'ta Kamil, Nukeib muhtarının tutuklandığını, şehrin güneybatısındaki ordu kamplarının askeri araçlarla dolduğunu ve gece yarısından sonra bile Genelkurmay binasında ışık-

ların yandığını raporladı. Gerçekten de 28 Mart 1962 tarihinde sabahın erken saatlerinde Şam'da Kamil Emin Sabit'in beklediği askeri darbe oldu. Nahlavi, Şam'da yönetimini pekiştirdi ve gücünü artırdı. Şam radyosu, ordunun bağımsızlığı korumak ve "Filistin'in kurtuluşu için mücadeleye" hazırlanmak için yönetime el koyduğunu belirten açıklamayı yaptı. Şam Garnizon Komutanı Albay Abdulgazi Dahman, Hava Kuvvetleri Komutan yardımcısı ve iki zırhlı birlik komutanının desteğiyle, Nahlavi, Devlet Başkanı Nazım El-Kudsi'yi indirdi, meclisi dağıttı ve ülke sınırlarını kapattı. Sonra Nasır'a yeni hükümeti tanınmasını istedi. Milliyetçi subaylar güçlerini devlete dayatmayı başarmış görünüyordu ve kırk yaşındaki hırslı subay Albay Nahlavi Suriye'nin yeni ve daha güçlü efendisi oldu.

Ancak Nahlavi büyük bir hata yaptı: Genelkurmay Başkanı Zahreddin'i görevinden azletti fakat onu durduramadı. Genelkurmay Başkanı kaçarak Humus'ta Harp Okuluna sığındı. Şam ile Halep arasında güç rekabetinin aksine Humus, Suriye siyasetinde tarafsız bir tutum takınıyordu. 1 Nisan'da Zahreddin, Şam ve Şam dışındaki komutanları topladı. Katılımcı komutanlar Nahlavi ve destekçilerini ordudan uzaklaştırmaya, hükümetin başına sivil olan Nazım El-Kudsi'nin tekrar getirilmesine ve tüm "özgür" Arap ülkeleriyle işbirliği yapmaya karar verdiler. "Özgür" kapsamına girenlerin, Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdunâsır'ın yükünden zarara uğramış ülkeler olduğu aşıkardı.

General Zahreddin'i destekleyen bu komutanlar Şam'a doğru harekete geçtiler. Suriye, rakip askeri birliklerin arasında bir savaşın eşiğindeydi. Bu gerilim yetmedi. Bunun üzerine Nasır'ın sadık adamlarından Albay Casım Alvan, Halep'te kargaşa çıkardı. Nasırcılar, Nahlavi ile Genelkurmay Başkanı arasındaki mücadelenin dengede gideceğini tahmin ediyordu. Ancak kısa bir süre sonra Genelkurmay Başkanı belirgin şekilde baskın çıkmaya başladı. Bunun üzerine Albay Casım Alvan, Humus'tan

Kahire'ye kaçarken, Nahlavi ve adamları, önce Beyrut'a oradan İsviçre ve Batı Almanya'ya firar ettiler.

30 Mart'ta Muaz, arkadaşı Kamil'i Genelkurmay Başkanlığınca düzenlenen basın toplantısına götürüldü. Abdulkirim Zahreddin, "Nahlavi darbesi"ni akamete uğrattığı 28 Mart 1962 tarihinden, Baas'ın iktidar geldiği 8 Mart 1963 tarihine kadar 11 ay boyunca Genelkurmay Başkanlığı görevinde bulundu. Mısır ile birlikteliğin Ekim 1961'de sonlandığında, kariyerinin büyük bölümünü İkmal ve Destek Komutanlığında geçirmiş bu Dürzi subay Suriye ordusu Genelkurmay Başkanlığına atandığında, bir kukla komutan olduğuna ve darbecilerin talimatlarını yerine getireceğine inanılıyordu. Ancak Nahlavi'yi alt ettikten sonra durum değişmişti. Şimdi durumdan istifade etme sırası Zahreddin'de idi.

4 Nisan 1962 tarihinde Nazım El-Kudsi Suriye Devlet Başkanlığı görevine geri döndü. Fakat ordunun tekrar ayaklanmaması için Irak'la askeri ittifak fikrini terk etti. Bu sefer Başbakanlığı, kuzeni olmasına rağmen Irak'a muzahir olmasından dolayı Maruf El-Duvalibi'ye vermedi. Ülkede siyasi figürlerin mücadelesinin ardından ve Genelkurmay Başkanının tavsiyesiyle yeni hükümet, 16 Nisan'da Dr. Beşir El Azma tarafından kuruldu. El-Azma, Birleşik Arap Cumhuriyeti döneminde Sağlık Bakanlığı görevinde bulunmuş bir tıp doktoruydu. Baas Partisiyle bir irtibatı olmamasına rağmen "ılımlı sosyalist" olarak bilinmektedir. Azma, Nasır'a karşı bazı "jestlerde" bulundu: Bankaları millileştirdi, Suudi Arabistan ve Ürdün ile bozulan ilişkileri tesis etti, "Sayın Mısır" ve "kardeş Irak" ile ilişkilerini iki eşit devlet kıstasıyla geliştirmeye karar verdi. Nasır yeni hükümete karşı başlangıçta itidalli yaklaştı. Fakat kısa bir süre sonra Şam'a yönelik saldırılarına kaldığı yerden devam etti.

Kamil'in Muaz Zahreddin ile arkadaşlığının ne kadar önemli olduğu ispatlanmıştı. Kriz boyunca 28 Mart-4 Nisan tarihleri arasında, Muaz amcasından duyduğu her şeyi Kamil'e an-

latmıştı. Suriye Genelkurmay Başkanı'nın tekrar göreve gelişi ve ülkedeki en güçlü adam olmasından dolayı bu dostluğun önemi paha biçilemezdi. Onunla görüşmelerini sıklaştırdı, mütalaalar ve siyasi tartışmalara dair sohbetleri uzadı ve prestijli mekanlara akşam yemeği davetleri rutinleşti. Zaman zaman Kamil değerli arkadaşını kıymetli hediyeler de veriyordu. Her sohbetin sonunda Kamil kendini eve kapatıyor ve maniple cihazını sakladığı yerden çıkarıp, birkaç kimlik mesajından sonra topladığı tüm bilgileri İsrail'e telgraflardı. Bunlardan biri Sovyetler Birliği'nin yapacağı silah sevkiyatıydı. Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin olduğu dönemde Şam ile Kahire arasındaki tartışmalardan biri silah sevkiyatıydı. Şimdi birliktelik sona ermişti. Kâmil, Sovyetler Birliği'nin Suriye Hava Kuvvetlerine 2 adet MiG-19 savaş uçağı göndereceğini raporladı. Birkaç hafta sonra bu gelişme kamuoyuna duyurulacaktı.

14 Nisan 1962 tarihinde Kamil bir değerlendirme gönderdi. Suriye ordusunda şimdi üç cenah oluşmuştu:

- Nahlavi destekçilerinin kalıntıları. Bunlar Irak ve Mısır ile her türlü birlikteliğe karşıydı.

- Az sayıda Nasırcılar

- İsrail sınırında görev yapan, Baas Partisine yakın ve sosyalizmi savunanlar.

Kamil ordudaki bu bölünmeden dolayı İsrail sınırındaki sessizliğinde bir süre daha devam edeceğini tahmin ediyordu.

Mayıs 1962'de Muaz Zahreddin, Kamil'i sınır hattına götürdü. Giriş izinlerini aldıktan sonra Muaz ve Kamil, resmi bir araçla Nukeib'e yola çıktılar. Önce Kuneytra'da bir sınır karakolunda durdular ve subaylar lokalinde kahve içtiler. Sonrasında Benot Yaakov (Bint Yakub) Köprüsünün üstünde durdular. Kamil, Tiberya ile Ürdün Vadisini görünce heyecanlandı. Gezi boyunca Kamil, en az 85 adet havan ve 120 mm kalibreli topların yerleştirildiği mevzi saydı. Topların menzilleri 20 kilometreydi ve

Taberiye Gölü ile Ürdün Vadisini kapsıyordu. Kahve molalarında ve Nukeib'i turlarken rehberleri Muaz ve Kamil'e "Yahudiler Nukeib'de bizi sağlam yendi" dedi. Muaz tüm kontrol noktalarından zorlanmadan geçti, ancak karakolların birinin girişinde nöbetçi belgelerini teyit etmek ve Kamil'in belgelerini de incelemek istedi. Muaz onu durdurarak "Yolcu devlet görevinde" diye çıkıştı.

Dan ve Samaan, Eli'nin başarılarından dolayı gurur duyuyordu. "Şam'daki adamları" olarak seçtikleri kişi görevini başarıyla sürdürüyordu. Muaz Zahreddin ile dostluğu onu İsrail istihbaratı teşkilatlarının en saygın kaynağı haline getirmişti. Kamil telgrafa kaynağının "M" olduğunu yazdığında herkes bilginin Suriye Genelkurmay Başkanının yeğeninden geldiğini biliyordu. "Menaşe"nin başarılarından duyulan memnuniyetle birlikte amacı için Şam'a "sızmış" olmasından dolayı hayatının tehlikede olabileceğine dair endişe de vardı. Suriye'ye gitmeden önce Dan, Menaşe ile son konuşmasında Kamil'in ana görevinin uyarlamak olduğunu vurgulamıştı. "Bize sahadaki hislerini göndermeni bekliyoruz" demişti. Şimdi Şam'a hızlı adaptasyonu ve yönetici kesime nüfuzu sayesinde Kamil, bilgi ve uyarının ötesinde kuvvetli değerlendirmeler iletliyordu. Kamil, amirlerinin istediği ama aynı zamanda yıkmak istemediği olağanüstü bir çerçeveyle geçinmek zorunda kalıyordu. Sadece 19 Nisan 1963 gecesi arkadaşlarıyla dışarı çıkmak istemedi. 1937 yılında İsrail'e göç ettiğinden beri yabancı ülkede geçirdiği ilk Fısıh idi. Birkaç saat sonra Tel Aviv'den gerçek bir hediye aldı: Amirleri Nadia'nın hamile olduğunu ona bildirdi. Nadia'yı tebrik etmek için acele etti: "çok mutlu oldum. Kalbim ve düşüncelerim seninle." O şartlar altında Fısıh'ı doğru bir şekilde kutlayamasa bile yine de evde kaldı, karısını, kızını, annesini ve tüm kardeşlerini düşündü. Onların da Bat Yam'da Fısıh'ı kutladıklarını ve onu düşündüklerini, onların kadehlerini peygamberleri ve tanrıları uğruna kaldırdığını hissetti.

"Yaz başında Dan ve Samaan, Kamil'i Şam'dan çekip, tatil için Tel Aviv'e getirme zamanının geldiğine karar verdiler. Na-

dia'nın doğum yapmasına birkaç ay kalmıştı ve kocasının doğumdan birkaç hafta öncesinde ve sonrasında yanında olmasının uygun olacağını düşündüler. Ayrıca Kamil'in İsrail'e çağırılmasından operasyonel nedenler de vardı. İlk telgrafı gönderdiği 24 Şubat'tan Şam'dan tatil için ayrılacağı 4 Temmuz'a kadar Kamil, toplam 62 kez telgraf göndermişti. Haberlerin bolluğu bildirdiğinden çok daha fazlasını bildiğini gösteriyordu. Dan bu nedenle Kamil'in İsrail'e tatile gelmesi gerektiğini ve böylece Suriye'deki iç durumu uzun ve korkusuz bir şekilde raporlayabileceğine inanıyordu. Üstelik "ticari" işi gelişmediği için birkaç aylığına Suriye'den ayrılmalı ve işini organize edip iş durumunu iyileştireceği mizansenini oluşturmalıydı.

Kamil, Şam'dan ayrılışına zemin hazırlamaya başladı. Muaz Zahreddin ve Seyf'e Haziran ayı sonunda veya Temmuz'un başlarında Avrupa'ya gitme niyetini anlattı. Mecid ve El-Hişan'a "Rafimax"ın şimdiye kadarki işi kapsamında hayal kırıklığına uğradığını ve Suriye'deki faaliyetlerini artırma yollarını incelemeyi talep ettiğini söyledi. Bu nedenle şirketin Belçika'daki merkeziyle Münih ve Rotterdam'daki şubelerini ziyaret etmeyi planladığından bahsetti.

Seyf şu sözlerle kakhaha attı: "Şam'da iş yapma ihtimaline inanıyor musun? Suriye'deki durum çok kararsız. Ayrıca seni rahatsız eden nedir? Sen zengin bir adamsın, büyük bir mirasa sahip olmayı bekliyorsun ve bekarsın. Bizimle kal, hem bak nişanlanacağım. Yakında Humus'taki nişan törenime gelmeni istiyorum." Kamil "Sırf kendini nasıl zincire vurduğunu görmek için Avrupa'da olsam bile nişanına geleceğim" diye kakhahayla yanıt verdi. Ve gerçekten de Kamil, "Avrupa'ya" gitmeden önce Haziran ayı sonunda "içinden gelerek" Seyf'in nişanına katılmak üzere Humus'a gitti. Orada iki gün kaldı ve aynı zamanda Seyf'in annesi ve iki kız kardeşiyle tanıştı. Daha önce Tel Aviv'e Humus'a yaptığı yolculuktan bahsetti. Yokluğunda onunla temasa geçmelerini söyledi.

Humus'tan döner dönmez Kamil, Muaz Zahreddin ve Pilot Adnan el-Cabi ile birlikte Beyrut'a haftasonu tatiline gittiler. Onlara Muaz'ın arkadaşları Şehir Köy İşleri Bakanlığında çalışan eski subaylar Faruk Ebu Şakir ve Muhammed Hamza ile birlikte 3 kadın da eşlik etti. Mahkemedeki sorgusunda Kamil geziyi şöyle anlattı: "8 kişiydik ve aramızda evli bir bayan vardı. Beyrut'a vardığımızda San Simon Sahiline gittik ve oradan oda tuttuk. Evli kadın Şam'a dönmek istedi. Çünkü eşinden korkmuştu. Ancak sonunda ikna oldu ve Beyrut'ta kaldı. Sahilde Tevfik Amanadi isminde biri bize katıldı. Evli kadınla flört etmeye başladı ve onu dudaklarından öptü. Problem çıkmasından korktuk ve kadını özel taksiyle Şam'a gönderdik."

Beyrut'tan döndüklerinde Kamil, Avrupa seyahati için hazırlanmaya başladı. Şam çarşılarında Arjantin'den göç etmiş Muhammed El Ferra ve George Seyf ile bazen vakit geçiren Hıristiyan bir tüccar olan Mişel Saad dahil olmak üzere birçok tüccarı ziyaret etti. Saad, bir Hıristiyan olan sekreteri Georgette'yi romantik bir ilişki kursun diye Seyf ile tanıştırdı. Kamil tüccarlara yaptığı ziyaretlerde ürünlerin fiyatlarını soruyor, Belçika'daki Rafimax şirketi için birkaç numune aldı ve birkaç ay sonra Avrupa'dan döndükten sonra anlaşmalar yapacağı vaadinde bulundu. Çarşıdaki tüccarlara şöyle söyledi: "Bana güvenebilirsiniz. Arjantin'de büyük bir ithalat ve ihracat şirketim var. Ayrıca önemli bir Belçikalı şirketi temsil ediyorum ve gerekirse döviz değişimde İsviçre ve Belçika'daki banka hesaplarımı kullanabilirsiniz." Zarif ve şık kıyafetleri, ondan yükselen zengin parfüm kokusu, düzgün diksiyon ve üslubu sayesinde anlattıklarıyla muhatabını inandırıyor. Birçoğu başarması için ona yalvardı.

Kamil, Ocak 1962'de Şam'dan ayrılmadan önce dönüşü için yine İskenderiye aktarmalı bir şekilde dönüş bileti almıştı. Arap ülkelerini gezme ihtimaline karşın Şam'dan Basra'ya uçak bileti de almıştı. 12 Haziran günü Kamil, Tel Aviv'den bir telgraf aldı: "Senden 86 nolu telgrafı aldık. Ancak 85 nolu telgraf elimiz-

de yok. Beyrut limanından 4 Temmuz'da hareket edecek Astoria gemisinde rezervasyon yap. 5 Temmuz'da gemi İskenderiye'ye ulaştığında gemiden inme. Zürih'te karşılanacaksın." Bu direktif Kamil'in seyahat planını değiştirdi. Basra'ya olan uçak biletini Kahire'ye değiştirmeyi, oradan trenle İskenderiye'ye geçerek oradan 5 Temmuz'da Astoria'ya binmeyi düşünmüştü.

19 Haziran'da Eli Cohen, İsrail'den yeni bir direktif aldı. 153 nolu telgrafta şöyle yazıyordu: "Temmuz'un başında Beyrut'tan Brüksel'e giden uçaktan bilet al. Harry'i 833332 nolu telefondan ara. Michelangelo Caddesi 11 numarada buluşacaksın. Hemen ona mektup gönder." Ertesi gün 20 Haziran'da Eli Cohen başka bir telgraf aldı: "91 numaralı telgrafını aldık. Telefon numarasını ve adresi konfirme ediyoruz. Brüksel'e gitmeni tercih ediyoruz. 4 Temmuz'a rezervasyon yap."

Talimatlardaki bu sık değişiklik Kamil için sıkıntılara neden oluyordu. İlk gidişi için hazırlık yapması talimatı aldığı anda Mecid'e planlarından bahsetmiş, Mecid de ona katılmak istediğini söylemişti. Mecid ve Kamil, Ebu Hişam'ın Şam'daki ofisine giderek 4 Temmuz'da Beyrut'tan hareket edecek Astoria gemisine rezervasyon yaptırmışlardı. Ebu Hişam, Kamil'in kartvizitini alarak, geminin kesin hareket konfirmesiyle beraber 5 gün içinde dönüş yapacağını söylemişti. 5 gün geçmiş ancak biletler Kamil'e ulaşmamıştı. İstiklal Lokalinde Mecid ile buluştu ve Ebu Hişam'ın konuyu halledemediğini söyledi. Ertesi gün turizm şirketine gittiklerinde Ebu Hişam konfirmanın geldiğini ancak biletlerin halen Beyrut'ta olduğunu söyledi. Kamil bu arada fikrini değiştirdiğini Avrupa'ya gemiyle gitmektense uçakla gitmeyi tercih ettiğini söyledi. Sonuç olarak Mecid ona eşlik etme fikrinden vazgeçti. Ebu Hişam Kamil'e Beyrut'a giderek bilet işini oradan halletmesi tavsiyesinde bulundu.

O günlerde Mecid, Kamil'i eski bir Alman diplomatı Von Hentke'yle tanıştırdı. Von Hentke Alman Dışişleri Bakanlığının Orta Doğu Masası Müdürlüğü görevinde bulunmuş ve şimdi Su-

udi Arabistan'da siyasi danışmanlık yapıyordu. Dışişleri Bakanlığındaki görevi icabı Von Hentke birçok Arap ülkesini ziyaret etmişti. Ne zaman Orta Doğu'ya gelse İkinci Dünya Savaşında Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da Arap Propaganda Ofisi Müdürü olarak görev yapmış, şimdi Beyrut'taki El-Hayat gazetesinin editörü Kemal Merve ile görüşürdü. Von Hentke, Şam'ı da sıkça ziyaret edermiş. Mecid ise onunla Alman Büyükelçiliğindeki arkadaşları vasıtasıyla tanışmıştı. Kamil, Von Hentke ile tanışmasını İsrail'deki merkeze telgraflayarak, Şam'da başka Nazi olup olmadığını bu kişi üzerinden araştırmayı sordu. Ancak o noktada Kamil, bu konuyu Avrupa dönüşünde sonraya bırakmaya karar verdi.

21 Haziran 1962 tarihinde Kamil, Suriyeli toprak zengini arkadaşı Mecid'in Opel aracıyla beraber Beyrut'a yola çıktılar. Bu çıkış, Cedide'deki sınır kapısında kayıtlıdır. Mecid'e, 8981-248 numaralı Alman plakalı aracıyla yaptığı çıkışı 127583 nolu belge düzenlenmişti. Kamil'in çıkışı ise şöyle kaydedilmişti: Arjantinli, 1930 doğumlu, Suriye ikamet belge numarası 2810. Veriliş yeri: Şam, geçerlilik tarihi 5 Mayıs 1962'den 9 Ocak 1963'e kadar.

(165

Kamil, geminin biletlerini Ebu Hişam'ın verdiği adresten aldı. Gemi biletinin uçak biletine dönüştürülemeyeceğinden dolayı, Beyrut-Münih-Brüksel hattında tek yön uçak bileti satın aldı. Kamil ve Mecid Beyrut'ta bir otele yerleştiler. Ertesi gün Lübnan'ın başkentinden ayrıldılar ve 23:30'da sınırı geçerek Şam'a ulaştılar.

Şimdi sıra Kamil'in veda yemeklerine gelmişti. Özellikle Muaz Zahreddin ve George Seyf'i önemseydiği için onların fotoğraflarını istedi. Onlara Avrupa'da yalnızlık anlarında cebinde taşıyacağı fotoğraflara bakacağını ve böylelikle kendini Şam'da, evinde hissedeceğini söyledi.

4 Temmuz 1962 tarihinde Kamil, Beyrut Havalimanından Münih'e uçtu. İnişinden kısa bir süre sonra Brüksel'e devam etti.

Orada bir sürpriz onu bekliyordu: Avrupa ve İsrail'e gidiş-ge-lişlerde görüştüğü Zelinger'e ilaveten İsrail'deki amiri "Dan" da Brüksel'deydi. Bu Eli Cohen'in çalışmalarını ve hükümetin en yüksek kademelerinde yakın dostluklar kurma başarısı için tak-dir ifadesiydi. Brüksel'deki otel odasında resmi düzenlemeler ya-pıldı: Zelinger Arjantin pasaportunu alarak İsrail pasaportunu verdi. Evden giderken götürdüğü kıyafetlerin çantada olup olma-dığı kontrol edildi, Arap ülkelerine ait belge veya başka bir şey olmamasına dikkat edildi. Eli Cohen, Zelinger'e Şam'daki arka-daşlarına gönderilmek üzere birkaç kartpostal verdi.

Brüksel'deki küçük bir restoranda akşam yemeği yerken Dan, Eli Cohen'in Şam'daki başarısına dair hayranlığını sakla-yamıyordu. Tüm psikolojik nitelikler, esneklik, özgün düşünce ve farklı kültürel düzeydeki insanlarla bağlantı kurma yetene-ği... Bunların hepsi Şam'da kendini gösteriyordu. Eli inisiyatif alabilen, becerikli ve görev için içinde derin bir dürtüye sahip olduğunu ispatlamıştı. Çeşitli görevlerini harika bir şekilde ye-rine getirdi, hızlı algılama ve uygulama yeteneğiyle birlikte tak-dir becerisini gösterdi. Eli Cohen, Şam'daki tecrübesinden dolayı heyecanlıydı. Dan'a Suriye'ye ilk girişini, arkadaşlıklarını ve bilgi kaynaklarını anlattı. Dan'a Muaz Zahreddin'in fotoğrafını göste-rerek Şam'a döndüğünde Genelkurmay Başkanının yeğeni olan bu Dürzi adamla ilişkisi daha da geliştireceğini söyledi. Dan, "İs-rail'e vardığında isteyeceğimiz raporlardan dolayı sıkılmış limon gibi olacaksın. Fakat ondan önce sana tatil şart. Sadece tatil değil, aynı zamanda karını ve kızını da görmeyi hak ediyorsun. Sonra çalışmaya başlarız. Sana soracak çok sorumuz var. Ertesi gün Eli, Tel Aviv'e hareket etti. İsrail'e yaklaştıkça Nadia ve Sofi'yle konuş-ma konusunda gerilmeye başladı. İçten içe Nadia'nın ona kızgın olduğunu biliyordu. Arjantin'e ilk gidişinde Nadia ona uzun mek-tuplar yazmıştı. Eli mektupları Avrupadaki Zelinger vasıtasıyla alıyordu. Ancak Nadia yanıt olarak kuru kartpostalları ve kısa, anlamsız mektuplar almıştı. Sorularına ve mektuplarına yanıt gelmeyeceğini anlayınca kendisi de mektup yazmayı bırakmış-

tı. Cohen'in meslektaşları Bat Yam'daki evlerinin önünde sıkça görünür olmuşlardı ve Nadia'ya "Eli çok önemli bir işi başarıyla devam ediyor" demişlerdi. Ancak Nadia bu kişilere soğuk davranıyor ve "bu arkadaşların" kocasını kendisinden uzaklaştırdığını biliyordu. Brüksel'de Zelinger gelen posta olmadığını söyleyince Eli, derin bir hayal kırıklığı yaşadı. Uçak Rodos ve Kıbrıs'ın üstünden geçerken Bat Yam'da kendisini basit bir karşılaşmanın olacağını biliyordu. Ancak bu basit karşılaşmanın ötesinde Nadia'nın içine attığı öfkeden endişe ediyordu. Nadia herhangi bir şikâyeti varsa onu hemen söylemezdi. Kadınsı iç güdülerinde Eli'nin "işinin" gerginlikle dolu olduğunu ve kendi endişeleriyle ona yük olmaması gerektiğini biliyordu. Bu yüzden Avrupa'da satın aldığı pahalı kıyafetler ve parfümlerden memnun olmuş, beraberinde getirdiği bakır avizeden çok etkilenmiş, sadece "bunlar Türkiye'de yapılmış" demekle yetinmişti. Sofi için satın aldığını oyuncak ve kıyafetlerden memnun kalmıştı. Neredeyse 2 yaşına basacak olan Sofi ise babasını tanımıyordu bile. Babası kızına yaklaştıkça, kızı babasından kaçıyordu. Annesi, babaannesi ve amcaları ona "o senin baban, Eli senin baban" dediğinde Sofi, Eli'ye baktı ve şöyle dedi: "Babam değil, o babam değil." Eli üzül-müştü ve ancak Sofi uyuyakalıp, Nadia onu yatağına yatırdığı zaman kızının yanına gidebiliyordu ve ona hikayeler anlatıyordu. Söylediği hiçbir şeyi duymasa da, diğer gecelerde de anlatmaya devam etti. İşte bir gece Nadia sessizliğini bozdu ve "görüyorsun Eli, kızın bir babaya ihtiyacı var" dedi.

İsrail'e dönüşünün ertesi günü Eli, Nadia ve Sofi ile beraber Ramat Gan'daki Kfar Maccabi'ye tatile gitti. Havuza girdiler, çimlerde güneşlendiler ve kızlarıyla oyun oynadılar. İlk kez Sofi, onun başını okşamasına ve öpmesine müsaade etti. Eli mutluluğun yanındaydı. Onu omuzlarına oturttu, havuzun etrafında koşuştular, havaya fırlatıp yakaladı ve onu asla terk etmeyeceğini söyleyerek sevgisini gösterdi. Tatil hızlı geçti ve Eli ile ailesi arasına tekrar bir perde indi. Kfar Maccabi'den döndükten sonraki gün "Melek" Bat Yam'daki eve geldi. "Eli'yi almaya geldim" dedi

Melek. “Hakkında konuşacak çok şeyimiz var.” Nadia kahve servis ederken “umarım akşamları bize verirsiniz” diye çıkıştı. Eli, Nadia’yı dürterek “şaka yapma” dedi.

Eli ve Samaan, Birim 188’in Tel Aviv’in ana caddelerinden birindeki ofisine gittiler. Ofisin duvarları Orta Doğu haritası ve Ürdün Vadisini gösteren fotoğraflarıyla kaplanmıştı. Samaan, Eli’den Şam’daki tecrübelerini yazılı olarak sunmasını ve açıklamalarını kısaltmamasını istedi. “Önemsiz olduğunu düşündüğün şey” dedi ona, “bizim için çok önemli olabilir. Bu yüzden en ayrıntılı şekilde yazmalısın.”

Eli raporu iki günde tamamlandı. Şam’dan gönderdiği telgraflar Eli’nin önüne konuldu. Böylece olaylar hatırına geldi ve olayları detaylandırdı. Dan, Eli’nin vermiş olduğu uzun raporu gördüğünde “burada birkaç günlük işimiz var. Toparlanmak ve ailen için zaman ayır.”

Kurumun kendisine tahsis ettiği arabayla Eli, Nadia ve Sofi’yi Herzliya sahiline götürdü. Orada annesi, kız ve erkek kardeşleriyle buluştu ve yokluğunda zarar gören birkaç şeyi düzeltmeye çalıştı. Birkaç gün sonra “Samaan sirkı” başlattı: Askeri istihbarattan subaylar Cohen’in raporundaki hususları netleştirmek için birer birer ziyaret etmeye başladılar. Eli ile yüz yüze görüşen üst düzey memurlar olmakla beraber büyük çoğunluğu onunla bir perde arkasından görüşüyordu. Sorular çok ve çeşitliydi. Tanıştığı kişiler kimdi ve görevleri neydi? Eli, Muaz Zahreddin, George Seyf ve pilot Adnan El Cabi detaylı bir şekilde anlatıyordu. Onların karakteri, zafiyetleri özellikle üst düzey kişilerle olan yakınlıkları hakkında konuştu. Eli’ye ayrıca Suriye ordusunun morali de soruldu. Ordunun moralinin yüksek olmadığını, özellikle Nahlavi’nin gidişiyle beraber ordu içindeki grupların birbiriyle kavga halinde olduğunu söyledi. Baasçılar derin dondurucudaydı. Genelkurmay Başkanı Zahreddin çatışmacı değil, müzakereci bir şahsiyetti. Ordunun savaşma isteği hiç olmadığı kadar zayıftı.

Eli'nin cevapları pratik ve netti. Cevaplayamadığı soruları not etti ve Şam'a döndüğünde öğrenip merkeze ileteceğini söyledi. Suriye'nin siyasi ve iç işlerinde uzmanlaşmış görevliler ile görüşmesinde ayrıntılı yanıtlar veriyordu. Elindeki bilgiler, derin, çeşitli ve güvenilirli. Görevliler Irak'la birlikteliğin akıbetini ve Baas partisinin durumunu sordular. Eli birleşme konusunda "Suriye gelinin elini reddetti" dedi. Ordu, birliktelikten dolayı dağıldı. Baas partisi konusunda Eli, partinin 5. Arap Kongresi'nin 5 Mayıs'ta Beyrut'ta gerçekleştirdiğinden bahisle, Kongre'nin Ekrem Horani'yi liderlikten uzaklaştırdığını, buna karşılık Horani'nin 18 Haziran'da yeni parti kuracağını duyurduğunu söyledi. Kongre'de Mısır ile birliktelik tarafları Nasırcılar ile bağımsızlık yanlısı taraflar arasında tartışmalar yaşanmıştı. Sonuç olarak, Mişel Eflak tarafından sunulan "esnek federasyon" formülasyonu kabul edilmişti. Partinin Suriyeli üyeleri bu ifadeye karşı çıktılar. Suriyeli üyeler, Ürdün, Lübnan ve Irak'tan temsilcilerin olmadığı bir toplantı düzenleyerek ne Mısır ne de Irak ile kurulacak birlikteliği kabul edeceklerini ilan ettiler. Bu toplantıdaki baskın kanat ılımlı sosyalistler Eflak ve Bitar değil, Cemal Atassi gibi radikal unsurlardı. Eli, tek müttefiki Sovyetler Birliği olmasından dolayı Suriye'nin giderek radikalleşeceği değerlendirmesinde bulundu. Pek ihtimal verilmiyordu ancak Eli, Baas'ın gelecekte ülkenin iktidarını ele geçirebileceğini dile getirdi. Parti, faaliyetlerini çok göze batmadan sürdürüyordu ve ordu içindeki taraftarları üst rütbeli kişilerdi. Ordu ve hükümet organları içindeki gizli faaliyetleri Velid Talib liderliğindeki özel bir komite tarafından idare diliyordu.

"Sirk" sona erdi, Eli baş ağrısıyla evinin yolunu tuttu. Nadia bu baş ağrılarına önem vermiyor, "işinin" neden olduğu stres ten dolayı kaynaklandığını düşünüyordu. Ama Eli'nin bu uzun tatilinde Nadia kocasında başka bir şey keşfetti. Geçmişten farklı olarak akşamları dışarıda olduğu zaman, evde oturmayı, gazete okumayı ve başta Şam radyosu olmak üzere Arap yayınlarını dinlemeyi tercih ediyordu. Tersine Nadia dışarı çıkarak vakit geçir-

mek istiyordu. Eli ile tanışması kısa olmuştu ve ortak bir geçmişi inşa etmek için ise zamanları olmamıştı. Eli'nin son seyahatlerinden dolayı gelecek onun için belirsiz görünüyordu ve bu yüzden anı yaşamak istiyordu. Akşam yemeğine çıkmak, tiyatro ve sinemaya gitmek istiyordu. Bu çiftin ilişkisinde bir gerilim yarattı. Nadia bu durumu şöyle açıklıyor: “Kendini bir kafese kitlenmiş gibi hissettim. Artık evin duvarlarına sığmıyordum. Ona ‘Eli bu gece dışarı çıkalım’ dedim. Şöyle yanıt verdi, Neden? Neden dışarı çıkalım? Seninle birlikte olmak ve evde sessiz bir akşam geçirmek istiyorum.”

Nadia, Eli'ye yalnızlığını anlattığında gerilim arttı. Nadia şöyle dedi: “Yalnızım, yalnızlıktan korkuyorum. Caddelerde çocuklarıyla oynayan genç çiftler görüyorum ve kendimi yalnız hissediyorum. Arkadaşlarım fark ettiğinde tuhaf sorularla karşılaşmamak için başka yollara sapıyorum. Eli onu sakinleştirmeye çalıştı: ‘Seni kraliçe yapacağım. Büyükelçi olma şansım var. Büyük bir adamın karısı olacaksın’ diye yanıt verdi. Nadia ‘kraliçe olmak istemiyorum, büyükelçi karısı olmak istemiyorum. Seni koca ve baba olarak yanımda istiyorum. Üzüntü ve sevinç içinde hayatı paylaşmak istiyorum.’ Eli hiddetten sabırsızca yanıt verdi: ‘Görüyorum ki benim sefil bir kitapçı olmamı tercih ediyorsun.’”

1962 Ağustos'unun ortasında Arap dünyasındaki yarık derinleşiyordu. Lübnan'ın tatil kasabası Şatura'daki Arap Dışişleri Bakanları Toplantısında Suriye, Birleşik Arap Cumhuriyeti döneminde “Nasır'ın suçları” adlı bir oturum açılmasını istedi. Nasır, Birleşik Arap Cumhuriyeti hükümetinde eski bir Suriye bakanı olan ve şimdi Kahire'de sürgün hayatı yaşayan Albay Ekrem Darı'yi konferansa göndermesiyle Suriye'yi kızdırdı. Suriye, birlikte-lik döneminde Mısır'ın politikalarını yazdığı “siyah kitap” adlı bir çalışmayı konferans katılımcılarına verdi. Aynı zamanda Mısır'ı ABD ile ilişkiler tesis etmek için Filistin meselesini ihmal etmekle suçladı. Protesto üzerine Mısır konferanstan çekildi. Eli Cohen

bu gelişmeleri İsrail'de takip etti ve zaman zaman kendisinin ne düşündüğü soruldu.

Doğumdan önceki haftalarda Nadia ve Eli, Eli'nin annesi-ni ziyaret etti. Kocasının 1961 Kasım ayında ölmesinden bu yana Eli'nin annesi Sofi en küçük oğlu Avraam (Albert) ile yalnız yaşı-yordu. Eli ve Nadia, Sofi'den iki otobüs durağı uzakta yaşıyordu. Bir şabat günü Nadia için Eli'nin bir sözü kırmızı alarm niteli-ğindeydi. Bütün kardeşler Şabat akşamı yemeğine annelerinin yanına gitmişlerdi. Yemeğin sonunda Nadia bulaşıklara yardım etmek için kalktığında kayınvalidesi "burada çocuklar var. Sen hamilesin Kendine bakmalısın" dedi. Eli her zamanki gibi bula-şıkları yıkama ve durulamada annesine yardım ederdi. Annesi bütün çocuklarının yanında olduğundan dolayı mutluydu. Heye-canla konuştukça konuşuyor ve farkında olmadan Suriye lehçesi konuşuyordu. Eli de aynı lehçeyle yanıt verince Sofi çok şaşırdı. Eli'ye "bu diyalektiği nereden biliyorsun? Bu Suriye lehçesidir. Bunu İskenderiye'de konuşmazdık ve sen şimdi Suriye Arapçası konuşuyorsun?"

Nadia, Eli'nin elinin bulaşıkları kurularken birkaç sani-yeliğine de olsa durduğunu fark etti. Eli, annesinin dediklerine yanıt vermeden kurulamaya devam etti. Nadia bir ara Eli'ye Su-riye lehçesini nereden öğrendiğini ve neden çok fazla Şam rad-yosu dinlediğini sormayı düşündü. Ancak düşüncesinin ikinci saniyesinde geri durmayı tercih etti. Son hamileliğinde soruları kendisine saklıyordu. Ama annesinin ifadeleri Eli'nin kardeşi Ef-raim'e kendini açma istediğini uyandırdı. Eli, Efraim'in nasıl sır tutacağını bildiğini biliyordu. Önceden İSK'de paraşütçü olan Ef-raim, Aman'a girdiğinden beri Eli'nin de istihbaratçı olduğundan şüphe ediyordu. Eğer istihbaratçıysa ona uygun bir kimlik hazır-landığını ve kardeşinin görevini layıkıyla yapacağından emindi. Ama ona bir şey sormadı. Eli'nin ona söylemek istediği şeyler olduğunu hissetmişti.

6 Eylül 1962 tarihinde Nadia ikinci kızları “İrit”i dünyaya getirdi. Nadia ve Eli oğlan istiyorlardı ama İrit’in doğumundan memnundular. Eli gülümsemeyle “oğlan çocuk için ikinci güzel işaret” dedi. Doğumdan bir hafta sonra Eli, Şam’a dönüş için hazırlamaya başladı. İlk olarak Samaan ile görüştü. Samaan, Eli’ye bütün raporlarını okuduğunu, başarılarını ve çeşitli geniş çevresini iyi öğrendiğini söyledi. Ancak Kamil Emin Sabit’in günlük hayatta neler yaptığını, yalnızlığın nasıl üstesinden geldiğini ve Şam’a nasıl baktığını öğrenmek istiyordu. Samaan 1948 Savaşından önce Şam’ın nasıl bir yer olduğunu biliyordu ve şimdi şehirde nelerin, ne kadar değiştiğini öğrenmek istiyordu. İlave olarak bir Arap kentinden benzer bir görev yürütmüş biri olarak Samaan, bir “savaşçı”nın görev yeriyle duygusal ilişki kurabileceğini biliyordu. Zamanla tanıdığı ve istifade ettiği insanlarla güçlü dostluklar kurar ve dikkati zayıflardı. Eli, Şam’da yakın olduğu iki ismin Muaz Zahreddin ve George Seyf olduğunu söyledi. Samaan şöyle devam etti:

172

“Demek istediğim tam olarak bu. Bu “savaşçı”nın “yalnız kurt” olmayı bıraktığı ve kendisini felakete sürükleyeceği andır. George Seyf’in gelecekte ne kadar hizmet edebileceğini bilmiyorum. Fakat General Zahreddin’in Suriye ordusunun şefi olarak hizmet ettiği sürece lütfen Muaz Zahreddin’in dostluğunu korumak için her şeyi yap. Ancak ona karşı duygusal bir tutum geliştirmemeye çalış. Tam olarak seninle konuşma nedenim bu.”

“Melek” dediklerinin daha akılda kalması için Garnt Wolseley’in 1869 yılında yayınladığı “Askerin Hayatı” adlı bir kitabından şu pasajı Eli’ye aktardı:

“Yalanlarla dolu başarıyı kabul etmemeye ve bize üstünlüğün en iyi politika olduğu öğretildi. Ve bu gerçek her zaman geçerli olacaktır. Bu yüce duygular çocuklarda mükemmel düzeydedir. Ancak davranışları tarafından yönlendirilen bir adam kılıcını kılıfına geri koymalı ve onu orada sonsuza kadar bırakmalıdır.”

Eli mesajı yakalamıştı. Samaan, Şam'a döndüğünde Suriyelilerin suyuollarını sabote etmeye niyetinde oldukları söylentisi hususunda çalışmasını istedi. Bu konudan raporlama konusuna geçti. Eli'ye telgraflarını içeriği ve içerdiği bilgilerin güvenilirliği hakkında hiçbir şikâyeti olmadığını söyledi. Ancak Şam'daki bu ilk ziyarette 62 telgrafın fazla olduğunu söyledi. Suriye'nin elindeki yeni teknoloji gizli yayınların açığa çıkarılması ihtimalini yükseltiyordu. Bundan dolayı telgrafları da "örneğin 'Ali'nin yerine Ahmed geldi veya Muhammed'in yerine Musa geçecek" demeye gerek yok. Bunu postaya verilecek bir mektupta görünmez mürekkeple yazılabilir. Manipule ile olmaz, manipleyi sadece askeri ve politik bilgilerin acil önemde olduğunu bildirmek ve iletmek için kullanmalısın. Senin sayende Irak Başbakanı Kasım ile Nazım El-Kudsi arasındaki toplantıyı öğrendik ve yine senin telgrafların sayesinde sınırdaki gerilimin hükümet kararı olduğunu anladık. Sonuç olarak birçok hayatın sonlanmasını engelledik." Manipule cihazının kullanımı hususunda talimatını hatırlatarak "Anlamamı istiyorum" dedi Samaan, "Seni korumak istiyoruz".

Penas, Eli'ye kullanılacak yeni bir şifre verdi. Yeni şifreye Crow (Simha Biberman) ismi verilmişti. Crow, Lavon Olayının kahramanları koordine eden kişiydi ve koda bu isim verilerek Cohen'in konsantrasyonunu artırması hedeflenmişti. Telsiz teknisyenleri manipule cihazının saklanma yerinin değiştirilmesine yönelik bir tartışma açmışlardı ancak Eli tavandaki avizenin yuvasının saklanabilecek en iyi yer olduğunu söyledi. Eli ayrıca ikinci bir cihaz istedi ve Şam'daki arkadaşlarına Avrupa'dan hediyeler almak için para harcama yetkisi istedi.

Samaan ile görüşmesinin ardından sıra Dan'a gelmişti. Eli ve Yoske Yariv, Yafa sahilindeki küçük lokantaya gitti. Yoske, Eli'nin faaliyetlerini överek "operasyonda başarılı olduğun için çok mutluyum" dedi. Samaan gibi Dan da telgrafların iletilmesinde kısıtlama yapmasını önemle vurguladı. "Manipule cihazını kullanmada cimri olmalısın" dedi. Dan'ın ağızındaki en önemli haber

Kamil'in Şam'da oluşturduğu mizansenin değiştirilmesi kısmıydı. Şam'ın zorlu ekonomik durumundan dolayı gerçekçi değildi. Bunun yerine Eli'ye şal, masa örtüsü, sigara tablaları, çay sehpası, "Şam işi" tavla takımları ve terlikler gibi Suriye ürünleri ihraç etmesi tavsiye edildi. Bu ihracat için ayda birkaç yüz dolarlık bütçe tahsis edildi. Malları Rafimax şirketinin Brüksel postanesindeki 436 nolu posta kutusuna gönderilecekti. Önceden olduğu gibi Aman Başkanı Meir Amir, Eli Cohen'e görevinde başarılar diledi.

24 Eylül 1962 Pazartesi sabah erken saatlerinde Eli Brüksel'e gitmek üzere Lod Havalimanına geldi. Nadia hoşçakal derken Eli, bu seyahati ihale heyetiyle Avrupa'ya yaptıkları bir iş gezisi olarak açıklamıştı. Nadia "Nereye gittiğini bilmiyorum ama kendine dikkat etmelisin. Lütfen kendine iyi bak, benim için ve iki kızımız için."

Öğleden sonra Eli Cohen, Belçika'nın başkentine iniş yaptı ve kısa bir telefon görüşmesinden sonra Zelinger otelde göründü. Zelinger elbette Eli ile Suriye'den yapılan ihracat anlaşmasını biliyordu ve gönderileri alacağını söyledi. Bundan dolayı ona 500 Dolar verdi ve her zamanki gibi pasaport alışverişi yapıldı. Eli Cohen, Kamil Emin Sabit'e döndü. İki gün boyunca Kamil kimliğine alışmaya çalıştı. İthalat ve ihracat yapan bir tüccar olarak Brüksel'deki otelinden Şam'daki iki büyük mağazaya mektuplar göndererek siparişleri olabileceğini belirtti. Ayrıca Rafimax'ın Societe General'in Brüksel şubesinde döviz hesap bilgilerini iletterek karşı tarafa güvence verdi. 27 Eylül'de mektuplar muhataplarına postalandığı saatlerde Kamil, Şam'daki evine ulaşmıştı.

BÖLÜM 7

ŞAM'DAKİ TUTKULAR

Eli Cohen, Yemen'de kraliyet rejimini sonlandırıp Albay Abdullah Salal'ın iktidara geldiği askeri darbeden yalnızca bir gün sonra Şam'a ulaşmıştı. Cemal Abdunasır hemen yeni cumhuriyetin yanında durmuş ve bu durum Arap dünyasında bir sürtüşmeye neden olmuştu. Bu sürtüşme İsrail-Arap ihtilafını bir köşeye itmişti.

Ancak Araplar arasındaki bu gerilim Kamil Emin Sabit'in heyecanlandırmıyordu. İsrail ziyareti sırasında, Hamat Geder bölgesi dahil Suriye-İsrail sınırıyla ve İsrail-Ürdün-Suriye'nin üçlü sınır hattı boyunca bilgi iletmesi istenmişti. El Hama (Hamat Geder) ve onun sıcak suları İsrail'in egemenliğine aitti. Ancak İsrail-Suriye arasındaki ateşkes gereğince silahsız bölge ilan edilmişti. Bölgede yaşanan bir çatışmada 7 İsrailli asker öldürüldükten sonra 1951 yılında Suriye bölgeyi işgal etti. Bunun üzerine İsrail ve Ürdün ortak söylemde bulunarak Yarmuk nehrinin Suriye tarafından ele geçirilmesini engelledi. 1962 Mart'ındaki Nukeib çatışması ve İsrail hükümetinin uluslararası suların ihlalinin gündeme getirmesi ışığında, İsrail bu konuda Suriye hükümetinin neler düşündüğünü merak ediyordu.

Bu konuda Kamil, Muaz Zahreddin'in yardımına ihtiyaç duyuyordu. Bu genç Dürzi adam Şehir ve Köy İşleri Bakanlığında önemli bir görevdeydi ve geçmişte El Hama bölgesinde çalışmıştı. Baas Partisinin gizli hücrelerinin aktif bir üyesi olarak sınırda görev yapmış birçok görevliyi ve parti üyelerini tanıyordu. Daha da

önemlisi Genelkurmay Başkanının yeğenydi ve onun aracılığıyla Genelkurmay Başkanının iki oğlunu Halid Zahreddin ve Cedan Zahreddin'i tanıyordu. Samaan'ın Muaz ile dostluğunu mümkün olduğunca yakın tutmasına verdiği tavsiyeye bağlı olarak ona Avrupa ve Amerikan markalı güneş gözlüklerinden mütevazı bir hediye getirdi.

Şam'a vardıktan bir gün sonra Kamil, Muaz, George Seyf, pilot Adnan El Cabi, Muaz ile aynı bakanlıkta çalışan ve Baasçı olan Muhammed Hamza ve Faruk Ebu Şakir ile biraraya geldi. Sohbetin konusu tabi ki, Yemen'deki askeri darbeydi. Herkes Nasır'ın Yemen ile meşgul olacağından dolayı Suriye'yi rahat bırakacağını tahmin ediyordu. Ancak Kamil bu rahatlamamanın İsrail sınırında hareketliliğe neden olacağından endişeleniyordu. "Yahudiler kurnazlar ve eğer sınır hattını güçlendirmeseydik bize sürpriz yaparak saldırabilirlerdi" dedi. Fakat Muaz onu rahatlatmıştı: El Hama'da görev yapmış biri olarak ve yeni gözlemlerimin ışığında komutanların bölgede tahkimat yaptığını ve pozisyonlarını hep geliştirdiklerini söyleyebilirim. Muaz bölgeyi ve komutanların bölgedeki çalışmalarını görmesi için Eli'yi bölgeye götürmeye gönüllü oldu. Eli'nin "İsrail tehlikesi olan bir askeri bölgeye giriş iznin mi var?" sorusuna Muaz, "benim için sorun yok" diye rahatlıkla yanıt verdi.

Ekim 1962'de Kamil, Muaz, Faruk Ebu Şakir ve Muhammed Hamza küçük bir "Volkswagen" arabayla İsrail-Suriye sınır bölgesine yola çıktılar. İlk durakları Kuneytra'daki sınır ana karargahıydı. Muaz ve karargahtaki bir subay, Kamil'e bölge haritası üzerinden sahadaki durumu özetledi. Muaz ayrıca Kuneytra'da yapılması planlanan yeni askeri noktaların inşa edileceği yerleri gösterdi. İsrail ve Suriye'nin pozisyonlarının kırmızı ve mavi olarak işaretlendiği haritayı gözüyle tarayan Kamil, sahadaki durumla ilgili en doğru bilgiyi doğrudan temin etmiş oldu. Geziden dolayı Muaz'a defalarca teşekkür etti ve ekledi: "Allah'a şükür, şimdi mutmain oldum. Şam'da gördüklerini ve bildiklerini anlat-

tığına ilave olarak kahramanlarımızın sınırda görevinin başında olduğunu gördüm. Keşke her Suriyeli buraya getirebilse. Ordunun faaliyetlerinden dolayı gurur duyarlardı.”

Muaz derin bir iç çekerek “problemin Suriye halkı değil, ordunun olduğunu” söyledi. Amcası Genelkurmay Başkanı ile Hava Kuvvetleri Komutanı arasındaki anlaşmazlık gibi birkaç askeri birliğin amcasına karşı direnişinden bahsetti. Kuneytra'daki askeri lokalde aldıkları öğle yemeğinden sonra Kamil ve arkadaşları El-Hama'ya yola koyuldular. El Hama'ya yaklaştıkları sırada tankların olduğu, büyük betonlu bariyerlerle korunan bir kontrol noktasına geldiler. Yol boyunca 1200 mm kalibreli top mevzileri ve piyadelerden oluşan birlikleri gördüler. Kuneytra'daki askeri karargahta harita üzerinde işaretlenmiş yerleri şimdi Kamil kendi gözleriyle görüyordu. Sınıra yaklaştıklarında, yeşillikler içinde yüzen Kibbutz Ein Gev çıplak gözle, Tiberya yollarındaki hareketlilikler askeri dürbünlerle görünüyordu. Sonunda Eli Cohen amirlerine şunu söyleyecekti:

177

“Tiberya'yı ve Ürdün Vadisindeki kibbutzları Golan Tepesinden gördüğümde, oradan kaçıp, bir tekne ele geçirip hızlıca güvenli bölgeye gitmek için içimde güçlü bir dürtü duydum. Hemen sonra kendimi büyük bir okyanusta yol alan İsrail gemilerinin deniz feneri olduğumu hissettim.”

Mükemmel bir hafızaya sahip Kamil, yol boyunca gördüğü ve duyduğu şeyleri adeta film gibi kaydetti. Zaman zaman Taberiye Gölü ve etrafındaki Yahudi yerleşimleri içine alacak şekilde fotoğraf çekti ve arkadaşlarının bölge hakkındaki görüşlerini dinledi. Öğleden sonra Kamil ve arkadaşları El Hama'ya ulaştılar ve Suriyeli askerlerin aileleri için yapılmış bir otelde oda tuttular. Otel kaplıcalara yakındı ve kaynağın bir kısmı Yarmuk'tan geliyordu. Sınırın Ürdün tarafında Ürdünlülerin bir baraj inşa etmeyi amaçladıkları Muhaybey Köyü vardı. Kamil ve arkadaşları, Tiberius ve lejyonlarının yıkanmak için inşa ettikleri kaplıcadaki kükürtlü su havuzuna girdiler. Daha sonra orada görev yapan su-

baylarla dolu restoranda akşam yemeği yediler. El Hama askeri bölgeydi, ancak giriş izniniz varsa “herşey yolunda” bir şekilde gezebilirdiniz. Subaylar bölgedeki durum hakkında serbestçe konuşuyorlardı. Bölgedeki durumun nispeten sessiz olduğunu söylediler. Yahudiler sessiz kalıyor ve Suriyeliler de onları kışkırtmıyordu. Eğer Yahudiler El Hama’ya saldıracaksa onları bir sürpriz bekliyordu: Suriye ordusu iyi mevzilenmiş ve unsurlarını kuvvetlendirmişti. Son aylarda Sovyetlerden yeni gelenler ile Nu-keib’te kullanılan silahlar bölgeye sevk edilmişti.

Gezide edindiği bilgileri Kamil 340 numaralı telgrafla 8 Ekim’de İsrail’e ilette. Halbuki son İsrail ziyaretinde “Penas” maniple cihazını 14 gün boyunca kullanmaması talimatı vermişti. Suriye’ye döneli 11 gün geçmişti. Ancak gördüğü ve öğrendiği bilgiler o kadar zengin içerikliyd ki 14 gün beklemeye dayanamadı ve 8 Ekim’de İsrail’e Şam’a döndükten sonraki ilk telgrafını gönderdi. Daha az önemli olan bilgileri Brüksel’deki Rafimax şirketine mektupla gönderdi. Bunu yaparken eşarp ve masa örtüsü göndereceğini söylediği mektupta ayrıca kullandığı görünmez mürekkepten istifade etti.

İlerleyen günlerde Kamil, Suriye ordusunun akaryakıt rezervlerinin tedariki hakkında önemli bilgiler öğrenecekti. 12 Ekim’de Askeri Yakıt İkmal Kamutanı Albay Halil Saffur’un doğum günü partisi vardı ve etrafındaki güçlü kişiler bu partiye davet edilmişti. Suriye ordusundaki birçok subay gibi Albay Saffur’un ve misafirlerinin iki şeye zaafı vardı: Şarap ve kadınlar. Kamil’e ilave olarak davette George Seyf ve onun nişanlısı Nadia Zeyt, Kamil’e ayak uydurmaya çalışan Nadia’nın kız kardeşi Claire, Enformasyon Bakanlığı Özel Kalem Müdürü ve aynı zamanda George Seyf’in “gizli nişanlısı” Farah Mutarci de vardı. Grupta sadece Nadia Zeyt, Farah’ın Seyf ile ilişkisi olduğunu bilmiyordu. Partiye, yıllara rağmen “gençliğin zevkini” yakalamak için hiçbir fırsatı kaçırmayan Mecid de katılmıştı. Muaz Zahreddin, Kemal El-Hişan, Şam Uluslararası Havalimanı kontrol kulesi amirinin

güzel siyah saçlı karısı Meryem El-Maz da gelmişti. Albay Saffur ondan hoşlanıyordu ama nafileydi. Çünkü Meryem, Kamil Emin Sabit'i istiyordu.

Albay Saffur'un evindeki parti gerçek bir şölendi. Yemekler cömertceydi, viski ve arak şişeleri tek tek boşalıyordu. Müzik baştan çıkarıcı ve uyarıcıydı. Meryem El Maz bütün gece Kamil ile oturdu ve kulağına şunları fısıldadı: "Neden görümcem Rosette ile nişanlanmayı kabul etmedin? Onunla evlenmek zorunda değilsin ki, Rosette sayesinde seni daha kolay görürdüm. Bu hakkımda dedikoduyu da önlerdi. Çünkü sen görümcemin müstakbel kocası olurdun ve seni ziyaret etmem çok normal karşılanırdı değil mi?"

Albay Saffur, gösterdiği ilgiye Meryem'in tepkisiz kalmasından hoşnut değildi. Meryem'e kocasına gidip yabancı erkeklerle yakınlaştığını söylemeyi düşündüğünü ima etti. Salonun öte tarafındaki zeki ve yakışıklı genç adam George Seyf, Nadia'nın kız kardeşi Claire Zeyt'i Kamil ile tanıştırmaya getirdi. Seyf, Kamil'in Claire ile "uçmasını" ve hep beraber dışarılarda gezmesini istedi. Seyf Kamil'e "etrafta büyümlü kızlar var biliyorum ancak nişanlanmanın da avantajları var: Karşılıksız bir ilişki. Hem evlenme zorunluluğu da yok. Aleviler için örneğin bir kişinin birkaç yıl bir kadınla yaşaması hatta onunla çocukları olması yaygındır. Ve sonra hasta olması durumunda onu ailesinin evine iade ederler" dedi. Ama Kamil'in elbette resmi ve kalıcı romantik ilişkilerden kaçınması için kendi nedenleri vardı. Seyf'e onunla Claire ve Nadia'nın olduğu ortamlarda görüşmek istemediğini, böyle olursa Claire'i istediği iması oluşacağını ancak kendisinin daimi bir ilişki istemediğini söyledi. "Evime biri gelecekse o kişi ancak benim karım olmalıdır" dedi.

O gece Halil Saffur çok içmiş ve sarhoş olmuş, kendini kontrol edemeyecek bir hale gelmişti. Muaz onunla alay etti: "Yakıt tankerlerimiz nerede? Onları boşaltmalı ve viski ile doldurmalıyız" Herkes kahkaha attı. Albay Saffur da güldü ve dedi ki

“Merak etme canım. Tanklar amcanın söylediği yerlere kuruldu ve ağzına kadar yakıtla dolular.” Sarhoş olmadığını herkese ispatlamak için bir kağıda Suriye haritasının kaba taslak çizerek askeri birlikler ile yakınlarındaki yakıt depolarını işaretledi. Bunu yaparken Kamil’in yanında oturan Meryem’den kağıdı tutup misafirlere göstermede kendisine yardımcı olmasını istedi. Meryem, Saffur’un dediğini yaptı. Muaz ve Kamil, Saffur’un çizdiği kağıdı yakından görmek için ona yaklaştılar. Haritanın çizimini bitirip misafirlere gösterdikten sonra Meryem, Kamil’in yanına gelip kulağına “bu aptalı boşver. Bizi, ikimizi düşün. Rosette ile nişanlanmaya ne dersin?” dedi.

Gecenin ilerleyen saatlerinde birçok misafir çoktan sarhoş olmuş, herkes o kadar kendinden geçmişti ki, kimse Kamil’in Saffur’un çizdiği haritayı cebine koyduğunu fark etmedi. Birkaç gün sonra harita Kamil’in Avrupa’ya gönderdiği tavla takımının içine gizlice saklanmış bir şekilde Brüksel’deki Rafimax’a ulaştıracaktı.

180

İki gün sonra 14 Ekim’de Kamil, Muaz’dan duyduğu önemli bir mesajı İsrail’e ilettili. Muaz askeri tatbikat onayı ve gizli silah anlaşmaları imzalamak üzere Genelkurmay Başkanı olan amcasının 12 Ekim’de gizli bir toplantı çerçevesinde Moskova’ya gidip döndüğünü söylemişti. Anlaşmaya göre Sovyetler, Suriye’ye 3 Mig-19 savaş uçağı ve 50 adet T-54 tankından müteşekkil bir üs kuracaktı. İlk uçak Şam’a 2 ay içinde gelecekti.

Muaz askeri konuda önemli bir kaynak iken George Seyf siyasi alanda önemliydi. Ama Kamil’in Seyf ile ilişkisinde kadın ve şaraplar da vardı. Kamil’in Şam görevi boyunca bu iki konu onu rahatsız eden şeylerin başında geliyordu. Eli Cohen, Yigal Alon’un kadın konusu hakkında söylediğı şeyi hatırlattı: “Yapma, istersen de istemesen de yapma.”

Birkaç yıl sonra, hakim karşısında Kamil, asla içki içmediğini ancak evinde her zaman misafirleri için içki bulundurduğunu söyledi. Kamil, George Seyf, pilot Adnan El-Cabi ve Turizm

Bakanlığı yetkilisi Muin Davud'u evine misafir ettiğinde çoğu zaman güzel bayanları da davet ettiğini itiraf etti. "Şaraplar beyine ulaştığında" misafirlerin içlerini döktüğünü ve sessiz kalmaları gereken konularda konuştuklarını söyledi. Bir keresinde Seyf sarhoş olduğunda ordudaki birçok önemli kademedeki askerler hakkında bilgi vermişti.

Tabi George Seyf tüm bunları inkâr ederek Kamil'in "büyük yalancı ve sarhoş şampiyonu" olduğunu söyledi. Seyf, eşinden kadınlarla olan ilişkisini gizlemek için onları Kamil'in evine getirdiğinde Kamil'in her zaman onları tanımak ve onlarla vakit geçirmek de ısrarcı olduğundan bahsetti. "Bir defadan fazla" dedi Seyf, Farah Mutarci ile olmak için Kamil'in evinin anahtarını aldım. Ancak sonradan öğrendim ki Kamil de onunla beraber oluyordu." Seyf ayrıca genç bir öğrenci ve dansçı olan Avala Ammar'ı Kamil ile tanıştırdığını anlattı. Avala ve Kamil birkaç sefer görüştüler. Sonraları Seyf, Şam'da iyi bilinen bir doktorun kliniğinde hemşire olan Şems Muhamnek'i getirerek Kamil ile tanıştırdı.

Bir hafta sonu George Seyf ve Kamil, tüccar Hasan El-Dahir, kuyumcu Dorye Bono ve eşi Slyvia Base, Seyf'in Şam radyosundaki arkadaşı Ömer El-Şeyh, Meryem El-Maz ve görümcesi Rosette, Şam'ın güneydoğusundaki tatil kasabası Bevidan'a gitmişlerdi. Bu gezi sırasında Hasan El-Dahir, Lübnanlı bir ailenin çocukları olan Arjantin doğumlu Carol ve Claudia Harşur'ı tanıdığını ve onları Kamil, George Seyf ve Ömer El-Şeyh ile tanıştıracacağını söyledi. "Buluştuğunuzda üç Arjantinli bir araya gelmiş olacak ve İspanyolca konuşabilirsiniz" dedi Hasan El Dahir. İki genç kadın akrabaların yanında Lübnan'ın Trablus şehrindeydi ve kızlar Hasan El-Dahir'in ayarladığı görüşme için Şam'a gelmeyi kabul ettiler.

Birkaç gün sonra Carol ve Claudia Şam'a geldiler ve Ömer El-Şeyh onların güzelliği karşısında büyüldü. Carol be-kardı. Claudia ise evlenmiş daha sonra kocasından ayrılmış ve boşanmıştı. Eski eşi Arjantinliydi. Ömer, Şam radyosunda "İs-

panyol köşesi”nde sunucu olduğunu kısa bir haber sunumu ve şarkı dinletisinin olduğu bir program sunduğunu söyledi. Carol heyecanlandı ve bir radyo programının nasıl hazırlandığını ve şova katılan sanatçıları görmek için onu stüdyoya götürmesini rica etti. Ertesi gün Carol ve Claudia Suriye Radyo Kurumuna gittiler ve Ömer onları Seyf ile tanıştırdı. İkili stüdyoları gezdi ve yayın sırasında Buenos Aires’teki akrabalarına selam gönderdi. Seyf’in onlardan hoşlandığı aşikardı ve onlarla romantik ilişkiler kurabileceğini düşündü. Claudia ve Carol, Arjantin’e gitmek istediklerini ancak paraları olmadığından dolayı para kazanmak için Şam’da iş arayacaklarını söylediler. Seyf onlar için Merce Meydanında küçük bir otel odası tuttu ve onları Şam Radyosundaki İspanyolca bölümüne alacaklarını söyledi. Programın adı “Çiçek bahçesinden” ve programda Arjantin’deki göçmenlerin arzu ettikleri parçaları çalınacaktı.

Hasan El-Dahir, Claudia ve Carol’u kanatları altına aldığından dolayı Seyf’e şükranlarını sundu ve ancak Seyf onların kendisine iflasa sürüklediğini söyleyip duruyordu: “İkili bir kadın giyim dükkanına girmiş, güzel ve en pahalı kıyafetleri satın almış ve parasını “aşk” için Seyf’e ödetmişlerdi. “Aşk”larını hissettirmeleri, Seyf’in erkeklik duyguları için iyiydi. Ancak Seyf yakında bu “aşk”ın para karşılığında olduğunu anlayacaktı. İlk başta otelde yaşıyorlar ve ödemeyi kendileri yapıyorlardı. Ancak daha sonra kuyumcu George Nuno’nun mobilyalı evini kiraladılar ve bu evin kirası oldukça yüksekti. Bu lüks evde yaşarlarken, eğlenmek için Kamil’in evine gidiyorlardı. Zaman zaman George ve Kamil, Carol ve Claudia’yı gösterişli restoranlara götürüyorlardı. Beraber haftasonları Seyf’in arkadaşı ve Kamil’in ev sahibi Hatim El-Kutub’un kardeşi Vahid El-Kutub’un arabasıyla pikniğe gittiler. Vahid aniden kibirli ve kaba bir adama dönüştü ve iki kadınla alay etmeye başladı. Bu Kamil’i üzmüştü ve Şam’a döner dönmez Seyf’e şunu söyledi: “Neden Vahid’e katlanmak zorundayız? Avukat Mişel Huri’nin de bir arabası var. O en azından

bir gün geçirmek için medeni ve daha kibar.” İlerleyen günlerde Kamil, Seyf ve iki Arjantinli kadın Huri'nin arabasına sıkıştılar.

Suriyeli avukat, Kamil'e ayarlamak için genç ve güzel bir bayan olan Asyun Muammer ile tanıştırdı. Üçlü beraber akşam yemeği yedi ve gecenin ilerleyen saatlerine kadar bir gece kulübünde eğlendiler. Kamil'in Claudia ve Carol ile arkadaşlığı Kamil ile Meryem El-Maz ve görüncesi Rosette arasındaki ilişkiyi germişti. Bunu telafi etmek için iki Arjantinliyle görüştüğü günlerde Kamil, Meryem El-Maz ve kocası Ali Al-Maz'ın evlerine daha çok gidiyor, beraber radyo dinliyor ve onlarla dışarıya çıkıyordu. Kamil, bu gerginliği düşürme kararı almıştı çünkü Ali El-Maz'ın Şam Havalimanında kontrol kulesi amiri olmasından dolayı üst düzey polisleri ve havalimanı personelini tanıyordu. Bu, pasaport ve gümrük kontrollerinden geçmesi gerektiğinde Kamil'e yardımcı olacaktı ve ek olarak El-Maz, Şam askeri havaalanındaki uçakların hareketi hakkında önemli bilgilere sahipti. Fakat Carol ve Claudia ile harcadığı vakitten dolayı Kamil, El-Maz ailesine yeterince vakit ayıramamıştı. Bu durum Meryem'in kıskançlığını artırmıştı. Bir gece kocası evde yokken Meryem, haber vermeden Kamil'in evine geldi. O sırada evde Avukat Mişel Huri de vardı. Kamil geldiğine sevinmişti, kahve ve birkaç ikramdan sonra Meryem kendisini eve bırakmasını istedi. Huri'nin aracıyla üçü beraber Meryem'in evine vardılar. Kamil arabadan inerek apartmanın girişine kadar ona eşlik etti. Kuytu yerde Meryem, Kamil'e sarılarak “neden evine geldim biliyor musun? İlişkimizi tekrar normale döndürmek için. Seni çok özledim. Kırıldaki gezilerimizi hatırlıyor musun? Neden bir daha yapmıyoruz? Eğer Rosette ile nişanlanırsan beraber rahatça dışarı çıkar, güzel vakit geçiririz. Yeter ki seninle olayım. Ali'ye söyleriz Rosetta'ya iş verir, onu meşgul eder ve beraber oluruz.”

Kamil vaktini Meryem El-Maz ve Rosette ile Claudia ve Carol arasında ayırmayı denedi. Ancak iki Arjantinli Meryem El-Maz ile ilişkisini fark ettiklerinde çok incindiler ve onunla

ilişkilerini bitirdiler. Bu, Seyf ile ilişkilerine de zarar verdi. Önce Suriye Radyosundaki işlerinden kovuldular, sonra Trablus'taki akrabalarının yanına gönderildiler. Kamil, El-Maz ailesiyle ilişkisini sürdürmeye devam etti

Bu günlerde Kamil, Huri vasıtasıyla Şam Havalimanı'nda yer hostesi olan Hifa Hamdi ile tanıştı. Huri şöyle söylemişti: "Hifa hoş bir kız olmanın yanında Şam'ın seçkin ailelerinden birinin kızıdır. Eğer onunla evlenirsen dünyadaki en mutlu kişi olursun ve Suriye'de önün açılır." Kamil, Hifa ile birkaç kez görüştü. İlişkileri en sonunda durma noktasına geldi. Ancak Kamil, Hifa vasıtasıyla Mişel Saad'ın ticarethanesinde çalışan Georgette ile tanışmıştı. Kamil'in Saad ile sosyal ilişkisi vardı. Şimdi ise bir "bağlantı" kurmuştu.

Elbette Kamil'in gece hayatı Şam'daki İsrail Devleti'nin gizli ajanı olarak çalışmalarının masraflarına dahil edilmemişti. Buna rağmen bağlantılarını genişletip yerini güçlendirdikçe bu bağlantılarını görevinden yana fazlasıyla kullanmıştı. George Seyf ile arkadaşlığı sıkıydı ve her konuda ortak bir dilde konuşuyorlardı. Birbirlerini seviyorlardı, akşamları beraber vakit geçiriyorlar, gündüzleri buluşup çoğu politik farklı konulardan konuşuyorlar, şehirdeki aktivitelere katılıyorlardı. Bu buluşmaların bir parçası olarak Kamil, Seyf'in İspanyolca programındaki akışı formüle ederken ona sık sık yardımcı oluyordu. Örneğin programda Cemal Abdunasır'a saldırmasını ancak birleşmeye karşı bir şey dememesini tavsiye etti. Baasçıların sessiz durmasına rağmen "Baasçılar bugün buzdolabındalar ama yarın iktidara gelebilirler" dedi Kamil. Bu arada Mısır'ın Yemen'deki Cumhuriyetçi rejimi desteklemesiyle Arap dünyasındaki tansiyon yükseldi. Albay Salal rejimi Arap yarımadasının her yerinde "sosyalist rejimi" yayacağı endişesiyle Mısır ile diplomatik ilişkilerini kesti ve Yemen'de Cumhuriyetçilere karşı savaşan, sürgündeki lider Ahmed el-Bedr'in liderliği altındaki monarşi yanlılarına yardım etti. Ürdün'ün Suudi Arabistan'la beraber hareket etmesi üzerine Mısır,

Amman'da Kral Hüseyin'e karşı yıkıcı faaliyetlere tekrar girişti. Bu yıkıcı faaliyetlerden biri 1963 yılının Ocak ayında Doğu Kudüs'te kanlı ayaklanmanın Mısır tarafından organize edilmesi idi. Şehrin Filistinli valisi Enver Nusseybah ile onun kardeşi Dışişleri Bakanı Hazim Nusseybah, Kral'a karşı gelmekten görevlerinden el çektiler. Arap dünyasında bu gerilim, Suriye'de Mısır etkisinin daha da zayıflamasına neden oldu. Suriye-İsrail sınır da kış mevsimi nedeniyle nispeten sessizdi. Bu nispi sessizlikten dolayı Kamil sınır boyunca tekrar gezmeyi ve El-Hamma'yı ziyaret etmek istediğini söyledi. Kamil ve Muaz'ın gideceği bu seyahata bu sefer Adil Zafti ile Kamil'in ev sahibi Hatim'in kardeşi Vahid El-Kutub da katıldı. Adil Zafti orduda albay olarak görev yapmış, şimdi ise aynı rütbeyle emniyet teşkilatında (polis) çalışıyordu. Ancak Kuneitra'daki merkezde halen arkadaşları vardı. Bu sayede, El-Hamma'ya girmek için izin almak zor olmamıştı. Kamil bölgeyi tekrar ziyaret edebilecek olmasından dolayı sevinmişti. Kış mevsimi Şam'da soğuk geçiyordu ve başkentten kaçıp bir gün dahi olsa havuz kenarında vakit geçirmek büyük bir zevk olacaktı. Kamil ve arkadaşları da El-Hamma'ya giderken bir kaplıcada böylesi bir vakit geçirdiler ve havuz kenarında kış güneşinin tadını çıkardılar. Ertesi gün yollarına devam ettiler ve öğle yemeğine El-Hamma'daki sınır birliğine ulaştılar. Muaz, arkadaşları için yemek söylediği sırada sınır komutanı Albay Ziyad El-Hariri misafirlerin yanına geldi. Muaz, Kamil'i sınır komutanına "Buenos Aires'ten vatanına dönen bir gurbetçi" diye taktim etti. Kamil, El-Hariri'nin elini samimi bir şekilde sıktı ve Buenos Aires'teki askeri ataşe Albay Emin El Hafız'ı tanıdığını söyledi. Kamil, böylesi yetenekli memurların "vatanlarından siyasal düşüncelerinden dolayı gönderilmelerine" üzüldüğünü söyledi. El-Hariri hiç yanıt vermedi. Kamil ondan etkilenmişti.

Kamil, Şam'a döner dönmez Tel Aviv'e telgraf çekerek Albay El Hariri'nin İsrail sınırını ısıtmak için baskı yaptığını ancak Genelkurmay Başkanının bunu istemediğini belirtti. Nitekim Aralık ayının sonunda Celile Denizinin güneydoğusunda birkaç

olay meydana gelmiş, ancak İsrail rutin önlemlerin ötesinde bir yanıt vermemişti. Kamil'in tahminlerine ve diğer kaynaklardan gelen haberlere göre sınır bölgesindeki sessizlik Araplar arasındaki gerginlikten dolayı sürüyordu. Irak, Kuveyt'in varoluş hakkını halen tanıımıyordu. Mısır, Suriye ile birlikteliğinin bittiğini inkar ediyordu, Ürdün ve Suriye ile diplomatik ilişkileri kesikti, Mısır-Suudi Arabistan ilişkileri Mısır'ın Yemen'deki faaliyetlerinden dolayı gergindi. Mısır, Irak, Suriye ve Lübnan, Yemen'deki cumhuriyetçi rejimi tanırken, Ürdün ve Suudi Arabistan monarşi yanlılarını destekliyordu. Suriye ile Lübnan arasındaki gerilim de artıyor ve yoğunlaşıyordu. Ancak 1963 yılının başlarında Ortadoğu'daki en önemli olay kuşkusuz, 8 Şubat 1963 tarihinde Irak'ta, 8 Mart 1963 tarihinde Suriye'deki askeri darbelerdi. Darbenin neticesinde her iki ülkede de Baas Partisi iktidarı ele geçirmişti.

8 Mart 1963 tarihinde gerçekleşen Bağdat'taki darbe 55 aylık Abdulkadir Kasım'ın tiran rejimini sonlandırdı. Darbeyi Baasçılar gerçekleştirmiş, ancak arka planda kalmak istemişlerdi. Kasım'ın dostu olan ve bir zamanlar Başbakan Yardımcılığı ve İçişleri Bakanlığı görevini yürüten Abdüsselam Arif (kendisi Baasçı değil), Baasçılar tarafından devlet başkanlığına getirildi. Kasım'ın yaşadığı Savunma Bakanlığı binası darbeciler tarafından bombalandı ve önceden 29 suikast girişimden kurtulan Kasım bu bombardımanda öldü.

Şam'daki atmosferde ısınıyordu. Binbaşı Salim Hatum, Kamil'e Şam'da da benzer bir darbenin olabileceğini söyledi. Kamil son sürat çalışıyordu. Amirlerine Bağdat'taki Baas darbesine rağmen Suriye, Mısır'ın baskısından kurtulmak için Irak ile birlikteliği gündeme taşıdığını, ancak halk bu birlikteliğin gerçekleşmeyeceğini düşündüğünü ilettili.

Cumhurbaşkanı Nazım El-Kudsi ve Genelkurmay Başkanı Abdülkerim Zahreddin, Suriye ordusunun İsrail sınırındaki komutanı Albay El-Hariri'nin hırsından endişe duyarak onu Bağdat'a askeri ataşe olarak görevlendirdiler. Öfkeli albay hemen

harekete geçti. Darbe planladı ve darbeyi yürütmek için Çöl Kuvvetleri Komutanı Albay Hassan El Haddah'ı kendi safına kattı. Albay El-Hariri, Askeri İstihbarat Başkanı Albay Raşid Kutayni ile Humus'taki Zırhlı Birlikler Komutanı Albay Muhammed El-Sufi'yi de yanına aldı. Ancak bu ikili darbe planı sızdırıldığı gerekçesiyle son anda vazgeçtiler. El-Hariri farklı düşünüyordu. Darbe sonrası görev listesine Komando Birliği Komutanı Binbaşı Salim Hatum da dahil olmak üzere Baas Partisi taraftarları ve sadık kişileri dahil etti. Radyo ve televizyon binalarını ele geçirerek darbenin başarıya ulaştığını herkese duyurdu. Darbe kansız bir şekilde geçmişti. Cumhurbaşkanı Nazım El-Kudsi, Genelkurmay Başkanı Zahreddin ve tüm bakanlar hapishaneye gönderildi. Başbakan Halid El-Azzam yakınında yaşadığı Türk Büyükelçiliğine giderek sığınma talebinde bulundu.

Suriyeliler darbenin arkasında kimin olduğunu öğrenmede zorlanmadılar. Darbe konseyinin "bir numaralı bildirgesinde Baas'ın sloganı yer alıyordu: 'Birlik, özgürlük, sosyalizm". Bu slogan Şam Radyosunda seslendirmeye başlanmıştı. Baas Partisi lideri Salah Bitar, dokuzu Baas Parti üyesi 20 bakandan oluşan bir hükümet kurduğunu duyurdu. Albay El Hariri, Genelkurmay ve Askeri İstihbarat Başkanı olarak atandı. Önce çekince gösterip sonra darbeye katılan Raşid Kutayni Genelkurmay Başkan Yardımcısı olarak atandı. Bitar, Arjantin'deki askeri ataşe Albay Emin El Hafız'ı çağırdı ve onu İçişleri Bakanı olarak atadı. İşinin bir parçası olarak El Hafız güvenlikten sorumluydu: İç güvenlik ve istihbarata karşı koyma. Kamil Emin Sabit ona bir buket çiçek ve tebrik mektubu gönderdi. İlk başta tereddüt eden Muhammed El-Sufi de unutulmamıştı. Nasırcı eğilimine rağmen Savunma Bakanlığı görevine atandı. Eski Baasçılardan Sami el-Cundi Enformasyon Bakanı olarak görevlendirildi. Aynı zamanda yarısı sivil yarısı asker olan bir darbe konseyi oluşturulmuştu. Emin El Hafız konsey üyesiydi. Konsey başkanı General Lu'ay El-Atassi idi. Atassi Kahire'de askeri ataşe yardımcılığı, İskenderiye'de Suriye birliği komutanı, Moskova'da askeri ataşe yardımcılığı yapmış-

tı. Mart 1962'de Nasır karşıtı olmak suçundan Halep'te tutuklanmış, sessiz ve kendi halinde bir subaydı.

Genç bir doktor ve bir gazi olan Dr. Nureddin Atassi, hapse gönderilen Nazım El-Kudsî'nin yerine Cumhurbaşkanlığına atandı. Kamil Emin Sabit, Şam'ın ünlü restoranında şenlikli bir akşam yemeğinde arkadaşlarıyla beraber Baas'ın zaferini kutladı. Tüm dramatik gelişmeleri takip ediyor ve Tel Aviv'e düzenli olarak raporluyordu. Bir Baasçı olan Muaz Zahreddin askeri kademedeki değişiklikleri söylerken, resmi bilgilere erişebilen George Seyf, Kamil'in analizlerini değerlendiriyor ve düşüncelerini onunla paylaşıyordu. Sami El-Cundi'nin Enformasyon Bakanı olması ve Kamil'in analiz yeteneğini fark eden George Seyf, Güney Amerika'daki Suriyelilerin ülkede neler olup bittiğini anlaması için Kamil'e radyoya siyasi yorumcu olarak katılmasını teklif etti. "Çok parlak bir fikrim var" dedi bir gün Kamil'e "programlara düzenli olarak katılmalısın. Sesin radyoya uygun ve mükemmel telaffuzun var. Ayrıca ne söyleyeceğini ve özellikle ne söylemeyeceğini biliyorsun." Seyf Kamil'e düşünmesi için vakit vermedi ve hemen Güney Amerika'daki Suriyeliler için onunla bir kayıt yaptı:

"Anavatan, Arap geleneğinin ihtişamını korumanıza ihtiyaç duyuyor. Suriye emperyalizmin kuvvetle çalışan ve Filistin'in topraklarını çalan aç gözlü düşmana karşı mücadele eden, Arap dünyasında ayrılık unsurlarına karşı tek başına durmaktadır. Evet, kardeşler, vatan uyanıyor ve geçmişin utancını silmek ve Arap şerefine bayrağını taşımak için senden yardım bekliyor."

Bir coşku patlaması yaşatan bu cümleler Kamil'e aitti. Seyf, Güney Amerika'daki dinleyicilerine Kamil'i tanıtırken şunları söyledi:

"Bugün yanımızda uzun yıllarca yabancı ülkelerde yaşamış, kardeşimiz Kamil Emin Sabit var. Ülkemizden küçük yaşta ayrılmış ve genç bir adam olarak dönmüş biri. Kalbi vatan

sevgisiyle dolu, güldüğünde yüzü parlayan biri. Ülkesine çiçekler içinde, özgürce ve ulusal gururlar döndü. Görkemli şehir, Araplığın kalbi Şam'a döndü. Hoş geldin birader Kamil."

Girizgahın sonunda Seyf, Kamil'e "ne kadar şanslısın, Suriye'ye nasıl döndün?" Kamil cevapladı:

"Arjantin'deyken Arap kulüplerine gider oradaki arkadaşlarımla konuşurdum. Bana tatile gittiklerinde ülkelerini ve değişimleri anlatırlardı. Bildiğiniz gibi Arap kanı atar damardan akar. Bana ülkemi sorduklarında ne cevap vereceğimi bilmiyordum. Bilmediğimi çünkü hiç anavatanıma gitmemiştim. Bu kendime gelmemi ve ülkemi ziyaret ederek nasıl görüldüğünü görme isteğimi uyandırdı. Ve şimdi buradayım, Şam'ın kalbinde."

Eli Cohen bu gelişmeyi hemen Tel Aviv'e bildirdi. Dan şoke olmuştu. Kamil'in sorumsuzca ve akılsızca hareket ettiğini düşündü. İskenderiye ve Tel Aviv'deki dinleyicilerin onu işittiğini ve gerçek kimliğinin ortaya çıkmasından endişe etti. Ancak Samaan onunla aynı fikirde değildi. İskenderiye ve Tel Aviv'deki kişilerin Şam radyosunun Güney Amerika için yaptığı programı dinlemelerinin çok düşük ihtimal olduğunu söyledi. Ayrıca Eli İskenderiye'den ayrılmış 5 yıl olmuştu. Şimdi onun sesini kim hatırlayacaktı? Eğer biri tanısa bile bu bilgiyi Suriye istihbaratına nasıl ulaştıracaktı. Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin dağılmasından bu yana Kahire ile Şam arasındaki diplomatik ilişkiler kopuktu. Bir kerelik yayın tehlikeli değildi, korkuya da gerek yoktu. Ancak Kamil'in bu programa katılımı kalıcı hale gelirse işte bu endişe nedeni olabilirdi. Samaan hemen Kamil'e bir telgraf gönderdi ve radyo programına ara sıra katılmasını, düzenli hale getirmesini yasakladı.

Güney Amerika'daki Suriye diasporasından gelen tepkiler duyusaldı. Dinleyiciler Kamil'e Şam'a nasıl alıştığını ve üstesinden gelmek zorunda olduğu sorunları anlatmasını isteyen mektuplar gönderdi. Kamil adeta "Suriye başkentinde Güney

Amerika'daki diasporanın temsilcisi" olmuştu. Bu gelişmelerden cesaretle Seyf, Kamil'e programa düzenli olarak katılmasını istedi. Ancak Kamil reddederek "bildiklerimi, tecrübelerimi anlatacağım ama hazır olduğum zaman kendimi davet ettireceğim" dedi.

Bitar hükümeti, Suriye'de Baas Partisinin yönetimdeki etkinliğini ve ağırlığını yansıtıyordu. Birleşik Arap Cumhuriyeti dağılması itibariyle partinin devlet kurumları ve askeri kademelerindeki üyeleri ya ihraç edilmiş, ya da pasif görevlere atanmışlardı. Gerek bu durumdan dolayı gerekse kendilerine yönelik olası bir darbe ihtimalini ortadan kaldırmak için Baasçılar iktidarın sivil ellere aktarılması gerektiğini savunuyorlardı. Bu nedenle orduya sivil tahakkümü sağlayacaklardı. Ancak hükümetin kurulmasının ertesi günü Bitar zorluklarla karşılaştı. Şam'da üç gün boyunca Suriye'nin Mısır'la yeniden birliktelik kurması için yürüyüşler yapıldı. Suriye, Irak'ın koordinesinde Cemal Abdunasır ile birliktelik görüşmelerine başlama kararı aldı. 14 Mart 1963 tarihinde Mısır, Suriye ve Irak'ın üçlü birlikteliği için Kahire'de görüşmeler başladı. Görüşmeler üç aşamada gerçekleşecekti: Birincisi, üç ülke arasında beş konu görüşülecekti. Daha sonra Mısır ile Suriye arasında yedi başlık; son olarak gevşek bir federal birliğin kararlaştırılması üzerine sekiz konuda görüşmeler gerçekleşecekti. Nihayetinde 5 ay sonra konu ülkelerde referanduma tabi olacaktı.

8 Mart 1963 tarihindeki Baas darbesi, Şam'da Kamil Emin Sabit'in faaliyetlerinde bir dönüm noktası oldu. Baasçı arkadaşlarının çoğu şimdi iktidardaydı ve tanıdığı insanlar ülkenin güç merkezlerinin başındaydı. Bilgi kaynağına erişimi şimdi gelişmişti. Bilgiler çok çeşitliydi: Sovyetlerle silah anlaşması; sınıra yapılan tahkimatlar hakkında heyeti detaylar, Sovyetlerin faaliyetleri, iktidardaki yeni figürler ve ordudaki değişiminin etkisi.

Kamil'in arkadaşları iktidara gelmesine rağmen, Tel Aviv giderek artan telgraf akışından rahatsızlık duyuyordu. Eylül 1962 ile Mart 1963'ün sonuna kadar Eli Cohen, 82 telgraf göndermişti.

Yaşanan gelişmelere rağmen bu çok tehlikeli bir rakamdı ve bunu Kamil'e net bir şekilde açıklamak gerekiyordu. Hem bu mesele hem Şam'daki gelişmeleri değerlendirmek hem devam eden faaliyetleri hakkında plan yapmak için Kamil'in İsrail'e "tatil"e getirilmesine karar verildi. Bundan dolayı 1963 Mart'ının sonunda Kamil Emin Sabit önce Zürih'e uçtu, birkaç gün sonra Tel Aviv'e devam etti. Şam'dan ayrılmadan önce evinin anahtarını George Seyf, Salim Hatun ve yeni arkadaşı Askeri Mahkeme Başkanı Albay Salah el-Dali'ye bıraktı. Bu sorumsuzcaydı. İsrail'e vardığında Menaşe amirlerini teskin etti: "Onlar benim evimle değil, yatağım ile ilgileniyor."

BÖLÜM 8

BAAS PARTİ SÖZCÜLÜĞÜ

1963 İlkbaharında İsrail, Eli Cohen'in 6 ay önce terk ettiği ülkeden çok farklıydı. Demokratik rejime sahip İsrail'deki parti gerilimleri ve siyasi ayaklanmalar Şam'daki askeri darbelerden ve geniş çaplı temizlemelerden tamamen farklı olmakla birlikte Suriye'de olduğu gibi İsrail'de de hükümetlerde ve istihbarat teşkilatlarında değişikliklere neden olmuştu.

1963 başında İsrail Başbakanı David Ben Gurion'un partisi Mapai üzerindeki etkisi zayıflamıştı. Ben Gurion'un iç politikayla ilgili bazı konularda inatçı tavrı, onu diğer partilere karşı karşıya getirmiş ve gerek devletteki gerekse partideki yetkilerle ilişkileri zayıflamıştı. Almanya ile yakınlaşma politikası sadece muhalifler arasında değil, aynı zamanda koalisyon ortakları ve hatta partisinin üyeleri arasında da muhalifler kişilerin oluşmasına neden olmuştu.

Mart 1963'te Eli Cohen, Şam'daki güç değişimlerini takip ederken, İsrail'de daha az dramatik olaylar yaşanmadı. Mısır, 23 Temmuz 1962 tarihinde kimyasal başlık taşıyan füzeler ürettiği duyumu alındıktan sonra Mossad bir düzine Alman bilim adamının Kahire'de faaliyet gerçekleştirdiğini keşfetti. Ramsad,²⁸ Alman bilim adamlarını Mısır'dan uzaklaştırılması için uyarı ve ikna kampanyası başlattı. Mossad ajanı Yosef Ben Gal, Kahire'de

28 Ramsad: Roş HaMosad'ın kısaltılmış halidir. Mossad başkanları bu şekilde anılmaktadır.

194 çalışan Alman profesör Paul Gerke'ye işlerine son vermeyi için telkin etmesi için profesörün kızını Kahire'ye göndermeye iknaya çalışırken İsviçre'de Üç Kral Otelinde İsviçre güvenlik güçlerince tutuklandı. Ben Gal'in yakalanışı İsrail'in İsviçre ve Almanya arasında ciddi bir gerilime neden oldu ve Mossad'ın Avrupa'daki faaliyetleri riske girdi. İsviçre, Almanya'dan geldiğini tespit etmesi üzerine Ben Gal'i Almanya'ya gönderdi. Dışişleri Bakanı Golda Meir ve Mossad'ın Şefi Isser Harel, Almanya'ya giderek Şansölye Konrad Adenauer'den Ben Gal'in iadesini ve Alman bilim adamlarının Mısır'dan çıkarılması için girişimde bulunulmasında yardımcı olması için siyasetçi Pinhas Lavon'u özel temsilci olarak Almanya'ya göndermeyi teklif ettiler. Ben Gurion bu öneriyi reddetti. Bonn Hükümeti'nin²⁹ Alman bilim adamlarının Mısır'daki faaliyetleri durdurması talebini reddedeceğini, bilim adamlarının olası teklifi kabul etseler dahi bunu uygulamayacaklarına inanıyordu. Bu ayrıca Şansölye ile yapılan itirazın hedefe erişmeme- siyle kalmayacak aynı zamanda iki ülke arasındaki hassas ilişkiyi daha da zayıflatacaktı.

Alman bilim adamlarının Mısır'daki meselesi aynı zaman- da İsrail istihbarat kurumlarının kendi içinde tartışma konusu olmuştur. Mısır'daki Alman bilimadamlarının varlığı ve faali- yetlerinin sonuçları konusunda ciddi olan Isser Harel'in aksine General Amit Başkanlığındaki Askeri İstihbarat (Aman), konuya daha itidalli yaklaşıyordu. General Aharon Yariv başkanlığındaki Askeri İstihbarat Başkanlığı Araştırma Bölümü gerçeği hipotez ve korkulardan ayırmayı başardı. Mısırlıların füzelerin yapımın- da hala ciddi sorunları olduğu ve Alman bilim adamlarının halen bunun üstesinden gelmeye çalıştığı sonucuna varmıştı.

Aman'ın bu değerlendirmesinin Mossad'ın raporundan daha isabetli olduğu anlaşıldı. Ben Gurion, General Amit'in de-

29 1990 yılında Berlin birleşene kadar Batı Almanya'nın yönetim merkezi Bonn'day-
dı. 1990 yılında Berlin Almanya'nın başkenti olduğu ilan edildiğinde Bonn'un
"hükümet merkezi" görevi tamamlanmış oldu. (Ç.N.)

ğerlendirmesini kabul etti ve Mossad'ın bu konudaki tutumunu reddetti. Harel bunu kaynaklarına ve teşkilatına karşı bir güvensizlik olarak gördüğünü belirterek 25 Mart 1963 tarihinde Başbakan'a istifasını sundu. İlk başta herkes Harel'in istifasını geri çekeceğini beklerken, Ben Gurion Genelkurmay İstihbarat Başkanlığını da sürdürecektir şekilde Meir Amit'i Mossad başkanlığına atadı. Amit beraberinde sadece zekasını, dürüstlüğünü, takım çalışmasını değil aynı zamanda büyük bir servet getirdi: Eli Cohen'in çalıştığı Birim 188'i de Mossad'a aktardı. Meir Amit'in hem Aman'ın hem de Mossad'ın başına geçmesiyle istihbarat kuruluşları tek vücut haline geldi.

Birim 188'in Mossad'a transferi ülkenin kuruluşundan bu yana farklı istihbarat teşkilatlarının olmasından dolayı yaşanan tartışmayı da sonlandırdı. 1948 Savaşı öncesinde Arap ülkelerinde gizli ajanlar devşirmek ve yerleştirmek için "Palmach" adında gizli bir birim kurulmuştu. Bu ajanlara uygun bir hikâye oluşturulması, yeni çevrelere sızmaları ve savaş veya sürpriz saldırı durumlarına karşı İsrail'i uyarmakla görevlendirilmişti. Talimatlara göre düşmanın arka tarafındaki çeşitli tesisleri sabot etmeleri ve böylelikle cepheye karşı savaşan güçler üzerindeki baskıyı azaltma hedefleniyordu. "Savaşçı" olarak anılan bu kişiler sürekli istihbarat için eğitilmemişlerdi. Bununla birlikte yetersiz kaynak ve personel sıkıntısından dolayı, bu kişilerden hayati bilgileri İsrail'e nakledilmesi bekleniyordu. Bu amaçla uygun iletişim araçlarıyla donattılar ve kullanımına dair açık talimatlar verildi.

1948 Savaşının sonunda İsrail'de istihbarat alanında ana unsur İsrail ordusuna bağlı Askeri İstihbarat (Aman) idi. Yeni kurulmuş bir ülkede askeri istihbarat ve yurtdışı istihbarat operasyonları arasında bir ayrım yoktu. Bu nedenle "savaşçılar" doğal olarak Askeri İstihbarat Birliklerine dahil edildiler ve Birim 131'de görevlendirildiler. Ancak Ben Gurion, bu birimin siyasilerin etkisine açık olmasını istemediğinden dolayı birimin faaliyet-

lerinden iki kişilik bir komitenin sorumlu olmasına karar verdi: Reuven Şiloah³⁰ ve Genelkurmay Başkanı Yardımcısı Mordehay Maklef.

1951 İlkbaharında, İsrail dışında gelişen hadiselerin takip etme görevini yürüten Dışişleri Bakanlığında Siyasi İşler Bölümü kaldırıldı ve bu bölümde çalışan kişileri 1949 yılında Şiloah'ın "özel çalışmalar için" kurduğu Mossad'a nakledildi. İstihbarat kurumları arasında yeni görev dağılımı yapıldı ve buna göre Mossad'ın devlet sınırları dışındaki tüm gizli faaliyetlerden sorumlu olduğu belirlendi. Buna rağmen detay verilmeden Birim 131'in Aman'da kalmasına karar verildi.

1952 yılında Şiloah, Mossad başkanlığından ayrıldı ve 1953 yılında İsrail'in Vaşinton Büyükelçiliğine atandı. Ben Gurion onun yerine Şin Bet Başkanı Isser Harel'i atadı. Kişiliği ve geniş deneyiminden dolayı Harel ülkedeki tüm istihbarat kuruluşlarının koordinesinden sorumlu kılınmıştı.³¹ Birim 131'in başında Mordehay Ben Tzur vardı. Kahire ve İskenderiye'deki "utanç verici" iş olarak anılan Lavon Hadisesi (1954) onun döneminde gerçekleşmişti. Mısır'daki başarısızlıktan dolayı Birim 131 lağvedildi ve yerine Yoske Yariv tarafından "Birim 188" kuruldu. 1963 Mart'ında Meir Amit'in Mossad'ın başına atanmasıyla Yoske Yariv liderliğindeki Birim 188 de Mossad'ın bünyesine geçti. Mossad'a dahil olmasıyla Birim 188'in ismi Kayserya olarak değiştirildi. Bu nedenle Eli Cohen, 1963 yılının Mart ayının sonunda İsrail'e vardığında aynı amirlerle muhatap olurken, kurum olarak artık Aman'a değil Mossad'a bağlıydı.

Eli Cohen'in Şam'dan getirdiği bilgiler güvenli ve detaylıydı. Hükümet ve ordudaki yeni figürlere dair bilgiler net

30 Reuven Şiloah ve Şiloah'ın Türkiye ile ilişkisi bağlamında detaylı bilgi için bkz. Yusuf Süha Sonuç, "Periferi Doktrini Bağlamında Türkiye- İsrail İstihbarat İşbirliği". İsrailiyat / 3 (Mart 2019): s 12-60.

31 1962 yılına kadar Isser Harel, hem Şin Bet'in hem de Mossad'ın şefliğini yürütmüştür. Ç.N.

ve kullanılıyordu. Bir hafta boyunca Birim'de oturarak telgraf ve mektuplarla gönderemediği farklı konularda raporlar hazırladı ve "müşteri"lerden gelen birçok soruyu uzun uzadıya cevapladı. Eli'ye dair varılan sonuç tartışılmazdı: Eli, Arap ülkelerinde faaliyet gösteren en iyi "savaşçı"ydı. Ancak Eli'nin İsrail ziyareti karısı ile olan ilişkilerinde giderek artan gerilimi belirginleştiriyordu. İsviçre'deyken "Zelinger" evden mektup olmadığını söylediğinde Eli, Nadia'nın artan öfkesini hissetmişti. Yatıştırmak için ona Zürih'ten güzel bir Fransız parfümü ve değerli hediyeler aldı. İki kızına birçok oyuncak aldı. Ancak bu hediyelerin karısının öfkesini dindirmeyeceğini biliyordu. Öncekilerden farklı olarak Nadia ve büyük kızı Sofi'nin kendisini Lod Havalimanında beklediğini öğrenince şaşırılmıştı. Nadia havalimanının bekleme salonundan piste doğru baktı ve Eli'nin uçaktan güzel bir şapka ve karanlık bir güneş gözlüğüyle çıktığını görünce şaşırdı. Sofi hemen cama doğru koştu ve babasının merdivenden inişini bekledi. Eli bu kadar sevineceğini tahmin etmemişti. Salona girdiğinde kızına sarıldı, öptü ve onu omzuna aldı. Ancak Sofi gözyaşlarına boğuldu ve babasının kucağında çırpınmaya başladı: "Babamı bekliyorum, babamı istiyorum." Eli orada babası olduğuna ikna etti. Eli'nin Nadia'yla konuşması sıcak ve heyecanlıydı. Eli coşkulu karşılamayı görünce Nadia'ya "Ne oldu? Kalemimi mi kaybettin?" dedi şakayla. Nadia "başka türlü yapamazdım" dedi. "Yalnızlıktan duvarlara tırmanacaktım neredeyse. Sana kaç defa yazdım, ama her zaman sorularıma yanıt olmayan kart postallar aldım." Eli anlamaya ve sakin olmaya çalıştı. Nadia'ya seyahatlerinin uzun sürmeyeceğine ve yurtdışında kendisini kanıtladıktan sonra İsrail'e kalıcı olarak döneceğine ve bakanlıkların birinde üst düzey bir pozisyon alacağına söz verdi. Nadia, ikna olmamıştı ancak onun moralinin yüksek olduğunu gördü. Onun kendinden emin tavır işlerin yolunda gittiğini ve işini severek yaptığını gösteriyordu. Bu yüzden üzerine gitmeyi ve tartışmayı uzatmak istemedi. Onunla boşanma gibi niyeti yoktu ancak neden vazgeçmiş gibi hissediyordu. Anı yaşamak daha önemliydi, yalnız geceleri unut-

mak, endişelenmeyi bırakmak ve Eli'nin geleceğe dair söylediklerine inanmaya çalışmak yapılacak en iyi şeydi.

1963 Baharı boyunca Eli ve Nadia, İsrail'i baştan başa gezdiler. Sofi ve İrit ile beraber saatler geçirdiler. Eli kardeşi Efraim ile de vakit geçirmişti. Efraim ailede Eli'nin nerede olduğunu "tahmin" edebilen tek kişiydi (Morris biliyordu, ancak Efraim'in ki sadece tahminden ibaretti). Bu yüzden Eli, Efraim'e geldiği yere has bir hediye getirirken çekinmiyordu. Ona bir çift "Şam terliği" getirdi. Eli kendiyle ilgili hikayeleri bulanıklaştırıyordu. Baldızı Rina, üzerinde Arapça harflerin olduğu terlikleri fark etmiş ve onları nereden satın aldığını sormuştu. Eli onların Türk terliği olduğunu ve Paris'ten satın aldığını söylemişti. Terlikte Arapça kelimeler yazıyordu. Rina, Türkiye'de Arap harflerinin kaldırılıp yerine Latin harflerine geçildiği Atatürk devrimini biliyordu ancak bir şey demedi.

Pesah'ın ertesi günü Eli, Birim'e gitti. Nadia, Dan ve Saman'ı görünce Eli'nin yine gideceğinden korktuğu için Eli onlardan eve gelmemelerini rica etti. Bunun yerine kendisi gün aşırı ofise gitmeye başladı. O günlerde Nadia ilginç bir şey fark etti: Eli, Ofisten ağır bir baş ağrısıyla geliyordu. Biraz dinlendikten sonra tekrar neşeli oluyordu. Nadia önceki ziyaretlerinden daha fazla şekilde Şam radyosuna ve diğer Arap radyo istasyonlarını dinlediğini fark etti. Bu Nadia'nın sinirlenmesine ve düşüncelere dalmasına neden oluyordu. İşiyile ilgili onu rahatsız etmemesi talebine rağmen Nadia, cesaretini toplayıp sordu: "Eli sen bir Arap ülkesindesin değil mi?" Eli net bir şekilde "Saçmalama, sence bu kadar kendimi zor duruma sokacak biri miyim? Mısır'ı bin bir güçlkle terk ettikten sonra neden başka bir Arap ülkesine gireyim?"

Eli, Bat Yam'da radyo başından hiç ayrılmıyor ve gelişmeleri sanki Kamil Emin Sabit Şam'daymış gibi takip ediyordu. Mısır, Suriye ve Irak arasındaki Üçlü Birlik Anlaşması 17 Nisan 1963 tarihinde Kahire'de imzalanmıştı ve Arap dünyasında bü-

yük bir coşku yarattı. Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin dağılmasıyla ağır hasar gören Araplar arasındaki işbirliği düşünceleri aniden yeni bir ivme kazandı. Bu imza, Nil ile Fırat'ın kıyısında sürekli olarak biriken askeri güce "ideolojik derinlik" kazandırdı. Cemal Abdunasır'ın liderliğinin yeniden tanınması Arap dünyasındaki monarşiler için bir çıkmazdı. Ürdün'de ayaklanmalar tekrar patlak verdi ve Krallık tehlikede olmaya devam etti. Kral Hüseyin parlamentoyu feshetti ve Vasfi Tel'i yeni bir hükümet kurmakla görevlendirdi ve isyancıları bir demir yumrukla bastırdı. Birlikte-lik anlaşması, İsrail'de ciddi kaygılara yol açtı. Arap milliyetçiliği her zaman Arap olmayan bir kültüre şiddetle karşı olmuştur. İsrail'i "emperyalist", Batı kültürünün bölgedeki çiban başı olarak görüyorlardı. Arap milliyetçiliğinin artarak süreceğini tahmin eden İsrail Devleti Başbakanı David Ben Gurion, Asya ve Avrupa'daki dost ülkelerin başkanlarına gönderdiği bir dizi şahsi mektupla Üçlü Birleşme (Mısır-Suriye-Irak) konusunda endişelerini dile getirdi. Eli'nin bir süredir Şam'da olmamasından dolayı gelişmelerden uzak kaldığı söylenemezdi. Çünkü Eli, hızlı gelişmeleri oldukça dikkatli bir şekilde takip ediyordu. Bağımsızlık ile Üçlü Birlik arasında kalan Suriye için bağımsızlık ağır basmaya başlayacaktı. Baas, referanduma giden 5 aylık süreçte geçici hükümetle idareyi devam ettirme ve bu süre zarfında kendi adamlarını devlet kurumlarında ve orduya yerleştirme şeklinde sürdürmeye karar verdi.

Gerçekten de 27 Nisan 1963 tarihinde darbe konseyi kapsamlı askeri temizlik yapmaya karar verdi. 47 Nasırcı subay görevinden alındı ve yerlerine Baasçılar subaylar yerleştirildi. 6 Mayıs'ta Savunma Bakanı General Muhammed el-Sufi ve Genelkurmay Başkan Yardımcısı General Raşid Kutayni görevden alındı ve Genelkurmay Başkanı Ziyad El Hariri'nin Savunma Bakanlığı görevini de sürdürmesi istendi. Birkaç gün içinde her düzeyde 800 memur emekliye ayrıldı. El-Sufi ve Kuteyni'nin görevden alınması tüm Nasırcı bakanların istifası etmesine neden

olmuş, bu durum hükümetin de istifasına yol açmıştı. Bu Nasırların açık isyanının göstergesiydi.

8 Mayıs 1963 tarihinde Halep ve Şam'da Filistinli mültecilerin önemli bir rol oynadığı kanlı gösteriler yaşanmıştı. Şimdi Emin El Hafız'ın zamanıydı. Genel askeri vali sıfatıyla Şam ve Halep sokaklarında kanlı gösterileri kuvvet kullanarak sonlandırdı. Ayaklanma hızla bastırıldı. 13 Mayıs'ta Bitar, El Hafız'ın Başbakan Yardımcısı ve İçişleri Bakanı olarak görev yaptığı yeni bir hükümet kurdu. Eli Cohen'in arkadaşı Sami El-Cundi Enformasyon Bakanlığı görevine devam etti.

Eli Cohen'in Şam'a dönme vaktinin geldiğine karar verildi. "Penas" yeni bir şifre hazırlayıp onu yeni maniple cihazına uyarladı. Eli'ye, Şam'a vardığında eski makinayı kırmasını ve parçalarını Barda Nehrine atmasını söyledi. Daha sonra brifing kısmı başladı. Özellikle Samaan haklılığı ispatlanacak çok önemli talimatlar verdi. Emin El Hafız ve Baas liderlerinden bazılarını tanıyormasına rağmen partiye resmi olarak katılmamasını ve partiye yakın gruplarla anılmaması hususunda uyardı. O gruplardan birine yakınlaştığı takdirde, rakip taraf Kamil'i artık "kirlenmiş" olarak kabul edebilir ve onunla arkadaşlık yapmayı keserlerdi. İşler ters giderse hayatı tehlikeye girecekti ve en iyi ihtimalle bir Suriye hapishanesinde uzun yıllar geçirebilirdi. Gerektiğinde rahat bir kaçış için Arjantin vatandaşlığını ön planda tutmalı ve spesifik konulara saplanıp kalmamalıydı. Rejim, mesaisinin çoğunu varlığını korumak ve düşmanlarıyla mücadele etmekle harcıyordu. İşini şansa bırakamazdı. Sovyetlerin rehberliğinde Suriye güvenlik birimleri iyi şekilde tahkim edilebilirdi. Bu ihtimal çok uzak değildi.

Kamil, Avrupa'ya hareket etmeden evvel, Mossad'ın yeni başkanı olarak atanan Meir Amit ile bir araya geldi. "Harika bir iş çıkarıyorsun, seninle gurur duyuyoruz" dedi Amit. Mossad baş-

kanı istihbarat kuruluşlarının kendisine ve raporlarına sonsuz güvendiğini, Şam'daki çalışmalarında kendisine başarılar dilediğini söyledi.

Avrupa'ya gitmeden önce Nadia'nın şüphelerini güçlendirecek ve onu endişelendirecek bir hata yaptı. Eli, Mart ayının sonunda Brüksel'den İsrail'e gelmeden önce giysilerini titizlikle kontrol etmesine rağmen yakasında Şam'da bir adresin yazılı olduğu Arapça bir etiketin olduğu beyaz bir gömlek çantada kalmış, Tel Aviv'e getirmişti. Etiket, kıyafetlerini temizlik amacıyla teslim ettiği Şam'daki kuru temizlemeye aitti. Fakat Avrupa'dayken bu kâğıdı oradan çıkarmayı unuttu ve İsrail'e vardığında Nadia bunu fark etti. Artık Eli'nin bir Arap ülkesinde casusluk yaptığına hiç şüphe yoktu. Nadia, kocasının kahramanlığına sessiz bir tanıklık ediyor düşüncesiyle bu gömleği bugün de saklıyor. Şam'a dönmeden önce Eli, Avrupa'da birkaç gün geçirdi. Paris'te (bu kez Zelinger, Yaakov Nahmanides takma ismini kullanıyordu) Dan, Yaakov Nahmanides ve Eli bir akşam yemeğinde bir araya geldiler. Dan yemekte güvenlik talimatlarını tekrarladı. Dan, Eli ile epey ilgiliydi ve Suriye rejimini adeta onlara sunan yeteneğinden etkileniyordu. Onu adım adımı ilerleyen klasik ve yılların tecrübesine sahip bir ajan olarak görüyordu. Eli'nin başarılarından gurur duysa da, kendisini koruması, risklerden kaçınması ve disiplini elden bırakmaması için mütemadiyen uyarıyordu.

Pasaport değişiminden sonra mizansenine dönmek için önce Münih'e gitti. Orada Şam'daki arkadaşları için birkaç hediye aldı. Özellikle yeni maniple cihazıyla gümrük teftişinden kolay geçebilmek için pilot arkadaşı Adnan El Cabi'yi telefonla aradı ve kendisini havalimanında karşılamasını istedi.

30 Mayıs 1963 tarihinde Kamil Emin Sabit, Şam'a uçtu. Kamil'in uçağı Şam'a indiğinde pilot arkadaşı terminalde onu bekliyordu ve Kamil'in eşyalarının gümrük teftişinden geçmesini sağladı. Kamil arkadaşlığını unutmadığını kanıtladı: Adnan'a

ipek bir mendil hediye etti. Ayrıca maddi sıkıntı çektiğini bildiği için “borç olarak” 400 Suriye lirası verdi. Tabi ki bu borç ödenmedi. O akşam Kamil’in arkadaşları Şam’daki son gelişmeleri özetledi. Kamil, Dürzi arkadaşı Muaz Zahreddin’i sordu. Muaz Zahreddin’in orduya döndüğünü ve İdlib’teki komutanlığına atandığını söyledi. Kamil arkadaşının ani gidişinden memnun olmadı. Amcasının Baas rejimi tarafından görevden alınarak gözaltında tutulmasından dolayı Muaz’ın önemli askeri bilgiler sağlayamayacak olmasına rağmen Kamil onunla arkadaşlığını sürdürdü. Onu ziyaret etmek için 3 kez İdlib’e gitti, ona hediyeler götürdü ve evinde uyudu. Muaz da Kamil ile arkadaşlığını sürdürdü, onu ziyaret etti. Şam’daki evinde kaldı. Kamil, Muaz ile beraber Kuneytra’dan El Hamma’ya kadar İsrail sınırını yine gezdiler. Gezerken Muaz’ın koruma askerleri, sınırda yolunu kaybetmiş üç İsrailli askeri tutukladılar. Muaz tutukluları Kuneytra’daki askeri birliğe teslim etti. Onları yakalamasında yapılan övgüden sonra sınır komutanı kapalı bir askeri bölgeye izinsiz girdiği için Muaz’a tepki gösterdi. Yakalanan üç genç İsrailli ise BM’nin gözetiminde İsrail’e gönderildi. Şam’a döndükten sonra Kamil, üst düzey subaylarla ilişkiler tesis etmenin yollarını aradı ve pilot Adnan El Cabi ile ilişkilerini güçlendirmeye karar verdi. Pilot, Kamil’i birkaç kez Şam’daki Subaylar Gazinosuna götürdü ve arkadaşlarıyla tanıştırdı. Muaz’ın İdlib’e gönderilmesinden sonra George Seyf, Kamil’in en önemli siyasi haber kaynaklarından biri oldu. Şam’a döndükten sonra Kamil, Belçika’daki Rafimax şirketine ekspres bir mektup göndererek, Seyf’in tarif ettiği şekilde Şam’daki duruma dair analizini iletti. Nasırcı bakanların istifasının ardından darbe konseyi Enformasyon Bakanı Sami el-Cundi’den yeni hükümet görevi kurma görevini verdi. Ancak Cundi hükümet kuramadı ve iki gün sonra görevi darbe konseyine iade etti. 13 Mayıs tarihinde kurduğu gibi yeni hükümet kurma görevi Bitar’a verildi. Seyf’e göre Cundi’nin görevlendirilmesini kimse tahmin etmiyordu ve bir “yerlere” Cundi gibi pragmatik kişinin dahi Suriye’nin geleceğinde olamayacağı mesajı verilerek Nasırcı-

ların umutları yok edilecekti. Bunları mektubunda yazarken Kamil, mektubun Suriye güvenlik güçlerinin eline geçeceğine dair bir endişe taşımıyordu: Kamil mektubu Askeri Mahkeme Başkasını Salah El-Dalı'nın "ikinci karısı" olan hostese emanet etmişti. Hostes, Roma Havalimanına varınca oradaki bir post kutusuna bıraktı ve mektup ertesi gün Brüksel'deki "Zelinger"ın elindeydi.

Birkaç hafta sonra Başbakan Yardımcısı Emin El Hafız, İsrail'in Şam'daki adamının casusluk faaliyetlerine şahsen yardımcı olacaktır. Baas Partisi'nin topluma açık bir mitinginde El Hafız, Kamil'i Başbakan Salah Bitar, bakanlar ve üst düzey askerlerle tanıştıracaktı. Kamil, El-Hamma bölgesini ziyaret ettiğinde görüştüğü Genelkurmay Başkanı ve Savunma Bakanı Ziyad El Hariri ile tanıştırıldı. Genelkurmay İstihbarat Bölümü Başkanı Albay Ahmed Suedani ile de tanıştı. Ancak Suedani'nin o günden yakalanışına kadar Kamil hakkında şüpheleri vardı. Toplantı sonrasında tertip edilen yemekte Bitar, Kamil'i masasına davet etti. Tüm Şam, Kamil'in Başbakanla konuştuğunu, görüştüğünü görmüştü ve artık bu sayede Suriye'de tüm yollar İsrail casusuna açılmıştı.

Gerçekten de Kamil hükümetin üst kademesiyle olan ilişkisini iyi kullanıyordu. Üst düzey bürokrat ve askerlerle görüşmelerinde "Başbakan bana dedi ki..." veya "Geçen gün Cumhurbaşkanı'nı gördüğümde şundan bahsetti", "Biz Baasçılar..." gibi kalıp ifadeler kullanıyor ve muhataplarını etkiliyordu. Birçoğu Kamil ile yakınlık kurmaya çalışırken bazıları devlet nezdindeki işlerini halletmek için ondan yardım istiyordu. Samaan'ın talimatlarını uyarak Kamil, kendisini resmi üye olmaksızın partiyle özdeşleştirmeyi başardı. Arjantin vatandaşlığını bırakıp hükümette görev almak istiyorsa, artık bunun zor olmadığını biliyordu. Baas, sadık ve eğitilmiş kişilere ihtiyaç duyuyordu ve parti kendisine katılmak isteyen herkesi saflarına kabul ediyordu. Ancak Kamil'in böyle bir niyeti yoktu. Devlet liderleriyle ilişkileri ona büyük siyasi bilgiler elde etmesini sağlıyordu ve George Seyf'in de yardımı ya-

dsınamazdı. Kamil, radyo ve TV stüdyolarına ziyaret etmeyi ve Seyf ile çeşitli konularda sohbet etmeyi sürdürüyordu. Bakanlar ve ekonomi çevreleri “iki radyo insanı, Kamil ve Seyf”i her yerde beraber görüyorlardı.

Özel Kuvvetler Komutanı Salim Hatum ve arkadaşları hızlı bir şekilde Muaz Zahreddin’in yerini doldurmuşlardı. Kamil’e Suriye ordusu, karşılaştıkları problemler, sivil hükümet ile üst düzey askerler arasındaki karışık ilişki hakkında önemli bilgiler veriyorlardı. Hatum, Kamil’den zerre şüphe duymuyor ve ondan hiçbir şey saklamıyordu. “Emin El Hafız’ın arkadaşından ne saklayım ki?” diyordu. Kamil ile onun arasındaki arkadaşlık o kadar hızlı ilerlemişti ki, tanışıklıklarından çok uzun süre geçmeden Hatum “bazı arkadaşlarıyla” baş başa kalmak için Kamil’in evinin anahtarını istedi.

Hatum’un “ihtiyaçları” karşılanıyordu. Şimdi sıra Kamil’deydi: Hatum onu Özel Kuvvetler Komutanlığının lokalinde yemeğe davet etti. Yemek sonrasında Kamil, özel kuvvetlerin nasıl eğitildiğini merak ettiğini belirterek Kuneytra’daki eğitim kampını görmek istediğinden bahsetti. Hatum, arkadaşını alarak kampa götürdü. Eğitim birkaç günlüktü. Müstahkem hedefler vuruluyor, paraşütle atlama ve helikopterden halatla inme gibi alıştırma içeriyordu. Bu vesileyle Kamil ve Hatum, Banias’tan El Hamma’ya kadar tüm sınırı gezdiler. Hatum iyi bir rehberdi: Yeteneklerinden etkilendiği Sovyet uzmanlarının tarzına göre tahkimatlarının sağlamlaştırılmasını ve Kamil’in Celile Denizinin ve Tiberya’nın Golan Tepelerinden görülen büyüleyici manzaranın fotoğraflamasına izin verdi.

Kamil’in özel kuvvetlerin eğitimine yaptığı ziyaret önemli bir olayla çakıştı. 13 Haziran 1963 tarihinde Genelkurmay Başkanı ve Savunma Bakanı Ziyad El-Hariri Cezayir bağımsızlığının birinci yılı kutlamalarına katılmak üzere Cezayir’e gitti. El Hariri, Baasçı değildi ve Baasçı liderler onun yokluğunu kullanarak El Hariri’ye bağlı 30 subayı görevden aldılar. El Hariri bu hadise

karşısında şoke oldu. Temmuz'un başında Şam'a döndüğünde sınır hattında görev yapan adamlarını ziyaret etmek ve onlarla Kuneytra'da görüşmek için izin istedi. Ancak darbe konseyi onun ziyaret istediğini reddetti. Emin El Hafız ve Baasçı subayların koordinesinde Salim Hatum, Genelkurmay Başkanı El Hariri'yi tuzağa düşürmeye çalıştı. El Hariri'ye onu gizlice Kuneytra'ya götürebileceğini teklif etti. Böylelikle El Hariri yasağı çiğneyecek ve suçlanacaktı. Ancak Genelkurmay Başkanı, bunun tuzak olduğunu hızlı bir şekilde anladı ve teklifi reddetti. Bunun parti liderlerinin kulağına gideceğini bildiği için Hatum aracılığıyla Bitar hükümetine sadık olduğunu söyledi. Bu sadakat beyanına rağmen 8 Temmuz 1963 tarihinde El Hariri Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı görevinden alındı, Avrupa'ya sürgüne gönderildi. Onu uğurlamak için havalimanında olan tek kişi Başbakan Salah Bitar idi ve gözlerinden yaşlar akıyordu.

El Hariri önce Madrid'e gitti oradan Paris'e geçti. Aylık döviz kuruyla ödenen Genelkurmay Başkanı maaşı, şerefli bir hayat sürmesi için yeterliydi. Güvenlik gerekçesiyle diplomatik statü verildi ve Paris'teki Askeri Ataşeliğin hizmetlerinden istifade edebiliyordu. Daha sonra Fransa'nın başkentinde sosyoloji okudu. El Hariri'nin gidişiyile Başbakan Yardımcılığı ve Genel Askeri Vali görevini yapan Emin El Hafız, Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkan Vekili görevine getirildi. Nasırcılar zeminin ısındığını ve sıranın kendilerine geldiğini hissettiler ve derhal harekete geçme kararını aldılar. Askeri İstihbarat Başkanı Suedani, Emin El Hafız'a, Casım Elvan liderliğinde bir grup ordudan atılmış Nasırcı subayların askeri darbe planladıkları istihbaratını sundu. Gerçekten de 18 Temmuz 1963 günü Nasırcı cunta, iktidarı ele geçirmeye çalıştı. Geceleri veya şafak vakti gerçekleşen öncekilerin aksine bu kez darbe güpegündüz denendi. Darbe girişimi sırasında sokaklarda siviller vardı. Emin El Hafız, darbecileri sokaklarda pusuya düşürdü. Hiç acımadan şehirde Suriye hava kuvvetlerinin uçaklarını ve helikopterlerini darbecilere karşı kullandı. Bombalamalarla vurulamayan darbecilerin araçları, şehrin

içinde tank ve hafif zırhlı araçlar tarafından durduruldu. Durmak istemeyip kaçan darbeciler ise Hatum'un özel kuvvetlerince otomatik silahlarla sokak ortasında öldürüldü.

O gün yaklaşık bin Nasırcı öldürüldü ve teslim olanlar ise 30 gün sonra idam edildiler. Şam'ın üzerine ölümün gölgesi düşmüştü. El Hafız, El Cezzar (Kasap) olarak anılmaya başlandı. Darbe lideri Casım Elvan tutuklandı, Askeri Mahkeme Başkanı Salah El Dali tarafından yargılandı, idama mahkum edildi. Bu sırada darbe konseyi başkanı General General Lu'ay El-Atassi, Kahire'deydi. Şam'a dönen Atassi, Cemal Abdunasır'ın Elvan'ın affedilerek Kahire'ye gönderilmesi ricasını Emin El Hafız'a söyledi. Hafız, Nasır'ın istediğini kabul etti. Bu arada, katliamlardan dolayı Cumhurbaşkanı Lu'ay Atassi istifasını sundu. 27 Temmuz 1963 tarihinde Emin El Hafız bu görevi üstlendi ve Suriye'nin yeni Cumhurbaşkanı oldu.

Kamil Emin Sabit, rejimin acımazlığını ve Şam'da kendi gözleriyle gördüğü katliamlar karşısında dehşete kapıldı. Ama diğer sadık Baasçılar gibi Emin El Hafız'ın önderliğini öven ve partinin liderlerini destekleyen ifadeler kullandı. "Şüphesiz Mısır liderine önemli bir ders verdik. Artık içişlerimize müdahaleye yeltenemeyecek" diyordu Kamil. Bu söyledikleri bazılarının kulağına gidince Kamil'e olan güven arttı. Baasçılar ve Ordu yetkilileri artık ondan çekinmiyorlardı ve onun varlığında herşeyi konuşuyorlardı.

Salim Hatum, Kamil'i Kuneytra'daki Özel Kuvvetler eğitim okuluna götürdükten sonra Pilot Adnan El Cabi de onu hava kuvvetleri üslerine bir tura çıkarmaya karar verdi. Kamil birkaç hava üssünü ziyaret etti. "Suriye kartalları"nın eğitimlerini seyretti, her bir üsteki toplam uçak sayısı ve bomba adetleri ile pilotların eğitim ve operasyon kabiliyetlerine dair bilgiler aldı. Kamil'in bir eğitim uçağına oturdu ve fotoğraf çekti. Elbette topladığı belgeleri İsrail'de amirlerine iletti.

Kamil eline geçtiği bilgileri merkeze iletiyordu. Bir cumartesi günü Kamil, İsrail radyosunun (Kol Yisrael) Arapça bölümünü dinlerken İsrail futbol takımının yabancı bir takımla oynanan bir maçta mağlup olduğunu öğrendi. Olağan telgraf gönderme günü gelmişti ancak Kamil'in elinde gönderilecek bir şey yoktu. Bunun yerine şu telgrafı gönderdi: "Milli takıma üzüntülerimi iletin. Artık futbol sahasında nasıl kazanacaklarını öğrenmeliler." Bu telgraf, Mossad liderleri arasında "Menaşe"nin ismiyle dolaştı ve herkes bunu Eli'nin özgüvenine sahip ve moralinin yüksek olduğu şeklinde yorumladılar.

Yeni arkadaşlıklar edinmesine rağmen Kamil eski arkadaşlarını tamamen terk etmiyordu. Suriye Ordusu'nun Yakıt İkmal Komutanı Albay Halil Saffur'un davetiyle Kamil, Lazkiye'deki yakıt depolarını ve tesislerini ziyaret etmiş, olası bir saldırı anında nasıl savunulacağına dair bilgiler almıştı. Kamil, Albay Saffur'un konuğuydu ancak aynı zamanda El-Maz'a olan aşkıdan dolayı Kamil'e rakipti. Bu rekabet iki arasında gerilime neden olmuş ve dostlukları zayıflamıştı. Saffur ayrıca Lazkiye'ye gittiklerinde Beyrut'a da geçmişlerdi. Saffur orada petrol tesisleri için ekipman satın alma işlemleri için imza işlerini halletmişti. Daha sonra ikisi Lübnan'ın kuzeydeki Trablus'a gitmiş, Halep üzerinden Şam'a dönmüşlerdi. Bu gezi boyunca Suriye ve ordu-daki durum hakkında konuşmuşlardı. Eli, Şam'daki hakimlere "Büyük şaşkınlık içinde Saffur'un Komünizme olan yatkınlığını farkettim" diyecekti.

Ağustos ayının başında Kamil, İsrail'e önemli bilgiler gönderdi. Suriye, İsrail sınırını yine ısıtma niyetindeydi. Kamil eve döndüğünde, Hatum bir arkadaşıyla Kamil'in misafir odasında "vakit eğlendiriyordu." Kamil o sırada Hatum'un "Baas'ın başka seçeneği yok, Nasır ve onun destekçilerine cesurca ders vermeli. Mısır ile ayrışmanın bir parçası olarak Suriye, Arap dünyasına İsrail'e karşı Nasır'dan daha radikal olduğunu göstermek zorunda." Hatum, Suriye'nin İsrail ordusunun üstünlüğünü tanıdığı için

şu anda genel bir savaşa girişme niyeti olmadığını açıkça belirtti: “Bence birkaç ortamı ‘ısıtma’ hadisesi organize eder ve Nasır’ı ‘utandırırız’, böylece Şam hedefine ulaşmış demektir.”

Kamil, Hatum’un dediklerini destekleyen başka sözleri Adnan El-Cabi’den de duyacaktı. Suriyeli pilot, Kamil’i ögle yemeği için Subaylar Lokaline götürdüğünde kulağına kendisi ve arkadaşlarının İsrail Hava Kuvvetleri ile savaşmak ve İsrail hedeflerine saldırmak için eğitime alındıklarını fısıldadı. Nitekim, 18 Ağustos 1963 tarihinde Kamil evinin penceresinden Genelkurmay Başkanlığını gözlemlerken olağanüstü askeri hareketlilik yaşandığını gördü. Olağandan farklı sayıda arabalar Genelkurmay karargahının kapısından giriyordu ve neredeyse tüm binanın ışıkları yanıyordu. İki gün sonra Celile Gölü civarında 6 İsrailli sivil kaçırıldı ve Suriye ordusu sınır bölgesindeki İsrailli çiftçilere ateş açtı. 20 Ağustos’ta Celile Gölü’nün kuzeyinde yer alan Almagor’da açılan ateşte iki İsrailli çiftçi öldü. Olay sırasında iki İsrailli Mirage ile Suriye’nin 6 adet Mig-17 uçakları arasında it dalaşı yaşandı. Bu İsrailli Mirage ile Suriyeli Mif-17 uçakları arasındaki ilk it dalaşı idi. Bir Suriyeli Mig-17 isabet aldı, diğerleriyle irtibatı kesildi, ancak kaçmayı başardı.

Bu arada İsrail’in içinde de gelişmeler yaşanıyordu. Yaklaşık iki ay önce 11 Haziran 1963 tarihinde David Ben Gurion, Başbakanlık ve Savunma Bakanlığı görevinden istifa etti. Onun yerine Levi Eşkol atandı. Yeni hükümette Abba Eben Başbakan Yardımcılığı görevini, Golda Meir ise Dışişleri Bakanlığı görevini sürdürdü. Şimon Peres Savunma Bakanı Levi Eşkol’un yardımcılığını sürdürdü.

Şam’ın sınırı ısıtma girişiminin Nasır’ı alt etme gayesiyle yapılıyor olduğuna dair Kamil’in erken gönderdiği rapor ya da o dönem uluslararası ilişkilerde çatışmasızlık fikrinin hakim olmasından dolayı Eşkol hükümeti, Arap komşulara yönelik ılımlı bir politika izlemeye karar verdi. Bu politikaya uygun olarak İsrail, Suriye sınırındaki olaylara yanıt vermekten kaçındı. Bunun yeri-

ne BM Güvenlik Konseyine şikâyetle bulundu, ancak Sovyetlerin vetosundan dolayı Şam'a kınama önerisi düştü. Kamil, arkadaşı Muaz Zahreddin ile İdlib'te görüşmek için gerilimden istifade etti. Şehri her terkettiği gibi İsrail'deki üstlerine haber verdi. Kamil, Muaz'ın nişanlısına Münih'ten getirdiği ruju, Muaz'a güzel bir sigara tablasını takdim etti. Ziyaret sırasında Kamil ile Muaz, Baas'ın İdlib'teki şubesi ile Halep'i ve Türkiye sınır kapısı olan Bab El-Hava'yı ziyaret ettiler. Kamil sınırda birçok fotoğraf çekti ve filmleri İsrail'e gönderdi.

Ağustos'un sonunda, Baas partisinin Eylül'ün başında gerçekleştirdiği Altıncı Arap Konferansı arifesinde Irak Cumhurbaşkanı Abdusselam Arif ve Savunma Bakanı General Salah Mehdi Amaş, Mısır ile imzalanan "Üçlü Birlik"i korumak, eğer o olmazsa Suriye ve Irak arasında birlikteliğin kurulup kurulamayacağını yoklamak için Şam'a geldi. Kamil, Şam'da üst düzey askerleri ve yüksek sosyetenin popüler buluşma mekanında ağırlanan General Amaş ile tanıştı ve sıcak bir muhabbet kurdu. Kamil, ziyareti ve tanışıklığını İsrail'e raporladı.

6 Eylül 1963 tarihinde Suriye, Irak, Lübnan ve Ürdün'den gelen temsilcilerle Altıncı Baas Uluslararası Arap Konferansı başladı. Baas Partisi çevrelerince tanınan Kamil, anılan konferansa davet edilmişti. Arkadaşları George Seyf ve Muhammed Hamza aracılığıyla konferansta kabul edilen sonuç bildirgesini temin etti. Konferans karar metinlerinde açık bir şekilde Baas Partisinin hızlıca sol siyasete kaydığını gösteriyordu. Baas'ın kurucu babaları "Mişel Eflak ve Salah Bitar" özgüven yoksunluğu söylemiyle saldırıya uğradılar ve statüleri aşındı. "İdeolojik Belge"de Baas, belirgin bir Marksist dili benimsedi ve eski liderliğin daha muhafazakâr tutumlarını reddetti. Konferansta onaylanıp 27 Ekim 1963 tarihinde tamamı yayınlanan öneri metni, Irak ile "iki ay içerisinde" birliktelik kurulması çağrısında bulunuyor ve Nasır'ı şiddetle eleştiriyordu.

Konferans'ta alınan bir karar özellikle Kamil'in dikkatini çekmişti. İsrail'in ulusal suyollarını Arap devletlerine "askeri bir tehdit" olarak gören karar, Baas partisinin bu konuda "tek başına" da olsa İsrail'e karşı bir kampanyaya gireceğini vurguluyordu. Yalnızca parti liderleri arasında dağıtılan kararın açıklayıcı notlarında Baas'ın amacının böyle davranarak Arap devletlerini İsrail ile askeri bir çatışmaya sürüklemektir. Bu çatışma yakın zamanda gerçekleşmeliydi. Zira gelecekte İsrail'in su yolunu ele geçirmek ve onları yenmek daha zor olacaktı. O gece Kamil, İsrail'e karar metnini gönderdi.

Ürdün nehrinin üç kaynağından (Hatzbani, Banias ve Dan) biri İsrail sınırındaydı. Hatzbani Lübnan'da, Banias Suriye'de doğuyordu. Arap devletlerinin 1950'lerde (Johnston Planı) ABD'nin bölgede bir su rejimi uygulama önerisini reddetmesinin ardından İsrail ve Ürdün, Amerikan desteğiyle kendi aralarındaki paylaşımı üstlendiler. Bunun üzerine İsrail, su intikali sağlamak için bir tesis projesini devreye soktu. Tesis, kaynaklardan aldığı suyu 130 kilometre ötedeki Rosh HaAyin'e yakın Yarkon-Negev ana su hattına pompalayacaktı. İsrail'in projeyi tamamlaması beklenirken ABD Başkanı John F. Kennedy, Arap devlet başkanlarına İsrail'in su projesinin işleyişi konusunda ılımlılık göstermelerini isteyen ve onlara (Arap devletlerine) ekonomik kalkınma için mali yardım sözü veren kişisel mektuplar gönderdi. Ürdün ile İsrail arasında su ile ilgili anlaşma 1963 yılının Eylül ayında Londra'da, Kral Hüseyin ile İsrail Başbakanlık Ofisi'nin Genel Müdürü arasında gizli görüşmede imzalandı. Bu toplantı gerçekleşmişti çünkü Ürdün Kralı, Mısır ve Suriye'nin Ürdün'e yönelik yıkıcı faaliyetlerini önlemede artık Britanya'nın gücünün yetmeyeceğini düşünüyor, bu yüzden ABD'nin desteğine ihtiyaç duyuyordu. Amerikan Yahudiliğinin gücünü ve Vaşington'daki "Yahudi lobisinin" Kongre'de güçlkle karşılaşmadığını bilen Kral Hüseyin, İsrail'in su endüstri çalışmalarına gözlerini kapayacağını söyledi.

Suriye tarafı böyle değildi. Suriye Başbakanı Salah Bitar, Baas Partisi konferansında onaylanan sonuç bildirgesi ruhuna uygun olarak İsrail'in su projesine karşı olduğunu beyan etti. 11 Eylül 1963 tarihinde Lübnan gazetesi El-Safa'ya verdiği mülakat-ta "İsrail'in geleceği Negev'in kalkınmasına bağlıdır. Bu gelişim ise su planlarının uygulanmasıyla ilişkilidir. İsrail'in nüfusu 2.5 milyondan 5 milyona fırlayacak. Bu ülke saldırı potansiyeline sahip olacak ve Arap devletlerinin varlıklarını soymaya girişecek. Bu yüzden onlara karşı sürekli bir politika yürütmeye ve rüyalarını gerçekleştirmesine izin vermemeye karar verdik."

Negev'in geliştirilmesi korkusu tek Suriye'yi endişelendir-miyordu. Mısır istihbaratı Ekim 1960'ın başında bu konuda "son derece gizli" bir belge hazırladı. "Ürdün nehrinin sömürülmesi-nin temel amacı, Negev'in gelişmesi ve yerleşime elverişli hale ge-tirilmesidir. Bu durum Yahudilerin Sina yarımadası ve Nil deltası üzerinden Mısır'a tehdit oluşturunuyordu."

Bu nedenle Mısır ve Suriye, İsrail su projesinin "tehlikeli doğası" konusunda uzlaşmaya vardılar ancak bununla nasıl mü-cadele edecekleri hususunda bölündüler. Mısır ve Suriyeli bakan-ların katılımıyla 29 Kasım 1959 tarihinde (Birleşik Arap Cumhu-riyeti günlerinde) Kahire'de El Kuba Sarayında yapılan gizli bir toplantıda Nasır, İsrail su projesinin İsrail ile Arap ülkeleri ara-sında "geniş ve tam" savaşa yol açabileceğini söyledi. O dönem Başkan Yardımcılığı görevinde olan Suriyeli Ekrem Horani, Mı-sır'ın savaşa hazır olmamasından dolayı savaşın erken olmasını engelleyecek şeylerden kaçınılması gerektiğini söylemişti. Nasır ona yüklenerek şu soruyu sordu: "Kardeşim Ekrem, İsrail Şam'ı bombalasa ne olur?" Nasır, Suriye'nin Filistinli teröristlerin ka-tılımıyla açmayı istediği gerilla savaşına da karşı çıktı ve İsrail'in "yarım" savaşların üstesinden geleceğini, bu yüzden topyekûn saldırılması gerektiğini söyledi. 1963 yılının sonuna gelindiğinde Nasır'ın İsrail ile su konusunda başa çıkılması konusunda sundu-ğu teklif Şam'daki Baas rejimini tatmin etmiyordu. Ancak Nasır,

Suriye'nin oyununa sürüklenmedi. Nasır, Suriye'nin Filistinlilerin kullanılmasıyla açmak istediği gerilla savaşına dair yinelenen teklifine karşı çıktı. 13 Aralık 1963 tarihinde Port Said'te yaptığı konuşmada 9 Aralık'ta Kahire'deki Arap Genelkurmay Başkanları Toplantısının sonuçlarına dayanarak yeni bir savaşa karşı İsrail'in tahriklerine cevap vermenin yollarını tartışmak üzere bir Arap Zirvesi toplanması çağrısında bulundu.

Arap Genelkurmay Başkanları, Arap ülkelerinin askeri durumlarının oldukça kasvetli bir resmini çizmişti ve İsrail'in savaşta yenme ve probleme yol açarak İsrail su girişimini önleme konusundaki şüphelerini dile getirdiler.

Bu istikrarsızlık ve Araplar arasındaki anlaşmazlık atmosferinde dünya, Kasım 1963'te John F. Kennedy suikastıyla çalkalandı. Suikasttan sonra Başkanlık görevine gelen Lyndon Johnson Ortadoğu'daki gelişmelere daha ilgiliydi. Nasır'a elini açan Kennedy'den farklı olarak, Mısır liderinin Sovyetlerle ilişkisini kesme niyetine inanmıyordu. İlmli kurucularının tecrit edildiği ve aşırı sol kanadın ağırlık kazandığı Baas Partisi tarafından kontrol edilen Suriye'ye, Mısır'dan daha çok karşıydı.

Kasım ayının sonlarında Kamil, şu mesajı göndererek İsrail'de ailesinin bir üyesine gizli görevinin ifşa olmasına yol açan büyük bir hata yaptı: "Lütfen yıl sonunda evimde olacağımı Nadi'a'ya söyleyin." Şimdiye kadar tüm mesajlarda Eli ve üstleri özel isimler kullanmaktan çekinmişler, hatta eş ve çocuk gibi ifadeleri kullanmamışlardı. Çünkü Suriye güvenlik birimleri yayını ele geçirdiğinde özel bir ifade olmadığından dolayı mesajın, içeriğinin ve hangi ülkenin faaliyeti olduğunu anlamayacaktı. Arap ülkelerindeki Mossad ajanlarının gönderdiği mesajların kodlarını çözen veya giden mesajları kodlayan bir görevli olan Eli'nin kardeşi Morris Cohen, gelen mesajı deşifre eden kişi olmasaydı belki de Kamil'in hatası fark edilmeyecekti. Daha önceden "Şam'daki adamımızın" erkek kardeşi olduğundan şüphelenmişti Morris, fakat emin değildi. Ancak şimdi "Şam'da adamımız"ın yıl so-

nunda geleceğinin Nadia'ya iletilmesi isteği tüm şüpheleri doğruluyordu. Morris, Eli'den üç yaş küçüktü. Orduda, Haberleşme Komutanlığında görev yapmış, daha sonra şifreleme ve deşifre birimine geçmişti. Askerlik görevi bittikten sonra İsrail Posta İdaresine atanmış ancak işi onu tatmin etmemişti. 1963 Baharında, 36 yaşındayken, Mossad'ın haberleşme bölümünde görevine başladı. İlk testleri geçtikten sonra Morris'in Mossad'a girişinde bazı problemler yaşandı. Her ne kadar yayın alma/gönderme ve şifreleme/deşifre görevlerini yürütse de, "Şam'daki adamımız"la doğrudan temas halinde olmaması gerekiyordu. Ayrıca Kamil ile iletişim teknisyeni arasındaki irtibat anlayışında görünmez bir uyum olmuş, Kamil mesajların kime ait olduğunu belli etmek için kendisine has olan "88" numarasını kullanır olmuştu. Halbuki bu numarayı ve "Menaşe" takma ismini sadece Dan ve Samaan biliyordu. Ancak Mossad'ın yöneticileri Morris'in istihdamından rahatsız değillerdi. Çünkü operasyon, profesyonellere ve deneyimlilere ihtiyaç duyuyordu ve güvenlik soruşturmasının ardından deneyimli Morris, 1963 Temmuz'unda Mossad'a çalışmaya başladı.

Henüz işe yeni başlamışken Morris, "Savaşçı 88"nin kimliğini merak etmişti. Ağustos ayının sonunda Suriye'deki son gelişmeleri anlatan uzun telgrafı deşifre etmesi gerekiyordu. Telgrafın sonunda "Savaşçı"nın şu ricası vardı: "Lütfen eşime evlilik yıldönümümüzde bir buket çiçek gönderin." Morris, hemen Eli ve Nadia'nın evlilik yıl dönümünün 30 Ağustos olduğunu hatırladı. Birkaç gün sonra Morris yengesini ziyarete gittiğinde odanın köşesinde harika bir şekilde hazırlanmış bir buket çiçeği fark etti: "Ne kadar güzel çiçekler" dedi Morris, "Ne zaman aldın?". "Eli bana Avrupa'dan göndermiş" diye gururla yanıt verdi Nadia. Morris'in aklından geçen şeylere kalbi inanmak istemiyordu: "Hayır, hayır olamaz" dedi kendi kendine. "Mossad bizim kardeş olduğumuzu biliyor. Eğer 'Savaşçı 88', Eli ise beni böyle hassas bir göreve koymazlar. Belki tesadüftür. Daha fazla düşünmemek en iyisi" diye aklından geçirdi.

İlerleyen günlerde “Savaşçı 88”in kimliğine dair başka detaylar gelmedi. Savaşçı 88’in telgrafları artıyordu. Her telgrafın sonunda kaynaklarını belirtiyordu: George Seyf, Salim Hatum, pilot Adnan El Cabi ve diğerleri. Morris, “Şam’daki adamımız”ın dosyasıyla ilgilenmeye başladığında, gönderdiği bilgilerin çok geniş ve çeşitli olduğunu fark etti. Tatil günlerinde ofise gelerek önemli vaktini dosyayı incelerken geçiriyordu.

1963 Ekim’inin başlarında Morris’in içinde şüpheler yine uyanmıştı. Bir akşam Bat Yam’da Nadia’yı ziyaret etti. Yengesi Nadia, Eli’nin sima olarak Morris’e benzemesinden dolayı onunla konuşmaktan memnun oluyordu. Morris de Nadia’yı ziyaret ederek onun yalnızlığını giderebilmek için ziyaret etmekten hoşnuttu. Ancak Nadia ile sohbet genelde can sıkıcı oluyordu: “Eli ne zaman gelecek? Tam olarak ne iş yapıyor? Nerede? Onun gidişleri son bulacak mı?” Ancak o gece Nadia’nın morali yüksekti. Eli’nin İsviçre’den gönderdiği Singer marka dikiş makinası ulaşmıştı ve İrit ilk adımlarını atmıştı. Nadia, İrit’i yataktan kaldırıp yere koydu ve Morris amcasına doğru yürümesini söyledi. İrit bir adım attı daha sonra yere düştü. Nadia mutluydu ancak Morris’in aklı başka yerdeydi. “Savaşçı 88”in İsviçre’den aldığı dikiş makinasının eşine ulaşip ulaşmadığını bir telgrafta sormuştu. Bu mümkün müydü? “Savaşçı 88”, Eli miydi? Ertesi gün işe gittiğinde şifreleyip, Savaşçı 88’e gönderilmesi istenen onaylı metinde şunlar yazıyordu: “Tebrikler kızın ilk adımlarını attı.” Morris düşüncelere daldı. Telgraf metnini okumayı sürdürdü. Ama gözleri hep “kızın” kelimesine takılıyordu. İkna olmayı reddediyordu. Bu mümkün müydü?

Mossad’ın işleyişi iyi temellere oturmuş, örnek bir modeldi. Ajan ve destek elemanları birbirlerini tanımazlar, görevlerini bilmezlerdi. Ancak gerçekler bu sefer ortaya çıkıyordu. Kardeşi Şam’daydı ve tehlikeli bir görev yürütüyordu. “Savaşçı 88”in faaliyetlerinden önceden gurur duyarken şimdi endişe hakim olmuştu. Morris cihazın başına oturdu ve mesajı abisine telgrafladı.

Evvelde Savaşçı 88'e telgraf gönderdiğini bilirken şimdi artık abisine gönderdiğinin farkındaydı. Bundan dolayı Savaşçı 88'in yıl sonunda geleceğini Nadia'ya söylemesini rica ettiği telgrafı deşifre ettiği zaman Morris "Şam'daki adamımızın kimliğini bildiğini amirlerine söylemeye karar verdi. İlk "Penas"a söylediğinde onun yüzü bir anda düştü. "Ne demek istiyorsun, Savaşçı 88'i tanıyor musun? Bu mümkün değil" dedi Penas.

Penas, bunu hemen Dan'a bildirdi. Dan da Samaan'a. İkisi şaşkındı ve Morris'in dediklerini sorgulamadılar. Samaan, bundan sonra şifreleyiciler ve deşifreciler arasında telgraf dağıtılma-
dan önce kendisinden onay alınacağı talimatını verdi. Bu emir gelecekte bu gibi vakaların tekrarını önlemeye yönelikti. Ama şimdi ne yapılmalıydı? Morris'e nasıl yaklaşılmalıydı?

Morris ile ilgilenme görevini Dan üstlendi. Morris'i davet ederek yanıldığını söyledi: Nadia ismi, Savaşçı 88'in telgrafında geçen "kod içinde bir kod" idi. Morris, Dan'a tüm kodları bildiğini ancak önceden Nadia diye bir kodla karşılaşmadığını söyledi. Dan müdahale ederek kendisinin de bilmediği kodların olduğunu ve bu kodu kimseye bahsetmemesi gerektiğini söyledi. Morris gülümseyerek "Sözlerinizi nasıl almalıyım, bu bir emir mi?" Dan yanıtladı: "Evet bu bir emirdir ve sözlerimi oldukları gibi kabul edebilirsin. Bu kodlar son derece gizlidir ve açıklanmaları devlet güvenliğine zarar vermektedir." Yirmi yıl sonra konu hatırlatıldığından Morris şunları söyleyecekti:

"Şüphelerim; çiçek buketi, dikiş makinası ve yürümeye başlayan kız ifadeleriyle oluşmuştu. Dan bunu bir sorun olduğunu biliyordu ancak Samaan ile müzakere ettikten sonra bunun çok ciddi sonuçları olacak bir problem olmadığına kanaat getirdiler. Eli'nin kimliğini öğrendikten sonra artık 'kardeşimin koruyucusuydum.' Dan, benim 'Savaşçı 88'in kimliğini bilenden' ziyade 'onu koruyan' biri olarak görevi sürdürmemin iyi olacağını düşünüyordu. Bundan dolayı Eli'nin kimliğini anneme, kardeşlerime ve özellikle Nadia'ya söylememem konusunda uyarıldım.

Dan'ı teskin ederek söylemeyeceğimi, herşeyin yolunda olduğunu söyledim.”

1963 Aralık ayının sonlarında Kamil, Şam'daki birçok arkadaşına Baas'ın iktidara gelmesinden sonra Buenos Aires'teki Suriye diasporası ile anavatan arasındaki bağı kuvvetlendirmek ve Şam'a yatırım yapmalarını teşvik etmek amacıyla önce Avrupa'ya sonra Arjantin'e gideceğini söyledi. Ayrıca Arjantin'deki bağlantılarını, Baas Partisi ve liderlerine yakınlaştıracak sözünü verdi. Ancak Arjantin'e gitmeden önce Münih'teki irtibatıyla buluştu, eşi ve iki kızı için hediyeler aldı ve İsrail'e tatile yola çıktı.

BÖLÜM 9

ÜRDÜN NEHRİ KAYNAKLARI İÇİN MÜCADELE

Müteakip dönemde Eli Cohen'in faaliyetleri Ürdün Nehri kaynakları üzerine yoğunlaşmıştı. Ekim 1956'daki Sina Operasyonu ile 1967 Altı Gün Savaşı arasındaki dönemde İsrail ve Suriye arasındaki mücadelenin ana omurgası Ürdün Nehri oluyordu. Eli Cohen tarafından sağlanan bilgiler sayesinde İsrail bu mücadeleyi kazanacaktı.

İsrail'e döndükten bir gün sonra geçmiş 6 ay boyunca sürdürdüğü faaliyetleriyle ilgili geniş bir rapor hazırlanması istendi. Önceki tatillerinde olduğu gibi farklı birimlerdeki uzmanlar tarafından perde arkasından mülakatlar gerçekleştirildi ve yazdığı raporlar hakkında şifahi bilgiler alındı. Mülakat ve soruların büyük kısmı Altıncı Baas Konferansında Ürdün Nehri için alınan kararlara dairdi. Sorular çoktu. Suriye gerçekten su kaynaklarını kendi başına yönlendirmek istiyor muydu? Arap ülkeleri Suriye'nin macerasına sürüklenecek miydi? Sürüklenmezse ne olurdu? Suriye savaş hazırlığı yapıyor muydu? Baas partisinin etrafındaki ülkeleri ve halkları bunu için birleştirebilme kabiliyeti var mıydı? İsrail'in su kaynakları için savaşa girebileceğini hesaba katıyorlar mıydı?

Her zamanki gibi Eli sorulara detaylı ve hassasiyetle yanıtladı. Dinleyicilerin tüm şüphelerini ortadan kaldırdı ve Suriye'nin söz konusu karara yaptığı görüşmeler ve müzakereler neticesinde vardığını söyledi. Demek istediği şeyi vurguladı: Parti liderleri, "kitlelerin idolü" Cemal Abdunasır'ın Filistinlileri terk

ederek Araplara ihanet ettiğini ve İsrail ile başa çıkmaya hazır olduklarını göstermek için bu işe gireceklerini söyledi. Eli, Arap dünyasındaki durumu Şam'a yansıyan şekilde yetkililere aktardı: Suriye, Nasır ve Irak'taki Abdusselam Arif'in Baas karşıtı rejimi ile problemliydi. Suudi Arabistan ve Mısır, Yemen'in geleceği için savaşıyordu. Ürdün; Mısır ve Suriye ile problemliydi. Lübnan, Suriye ile sınır anlaşmazlığı yaşıyordu. Tüm bu sorunlar arasında en yoğunu Suriye ve Mısır arasındaydı ve İsrail'in Ürdün Nehri projesine karşı takınılacak politikada anlaşmazlık yaşıyor ve bu durum iki ülke arasındaki gerilimi artırıyordu.

1 Ocak 1964 tarihinde Kudüs'teki Genelkurmay Başkanlığında görev devir teslimi vardı. 1948 Savaşının kahramanlarından ve orduyu güçlendiren General Tzvi Tzur Genelkurmay Başkanlığını, Suriye ile su meselesiyle ilgilenecek ve İsrail'i Altı Gün Savaşında zafere taşıyacak General Yitzhak Rabin'e devretti.

13 Ocak 1964 tarihinde Cemal Abdunaser'in çağrısı üzerine üç kral, 7 devlet başkanı, 2 prens ve 1 başbakan İsrail'in su projesine karşı atılacak adımları görüşmek üzere Kahire'de toplandığında Eli Cohen İsrail'deydi. Bu kişilerin toplanması bile Nasır'ın başarısıydı. Arap liderler, Suriye lideri Emin El Hafız'ı toplantıda dışladılar. Bir topyekun savaş fikri yerine Mısır'ın yeni sunduğu üç aşamalı "Mısır Planı" kabul edildi. Buna göre, 1) Lübnan'daki Hatzbani ile Suriye'deki Baniyas su kaynaklarının yolunun değiştirilmesi. Bu amaçla bir mekanizma kurulacak ve ortaya çıkan 6,5 milyon sterlinlik masraf Arap ülkeleri tarafından karşılanacaktı. 2) Kaynakların korunması için Mısırlı General Ali Amir'in komutasında ortak Arap tugayı kurulacaktı. Ortaya çıkan 150 milyon Sterlinlik masrafı büyük Arap ülkeleri yıllık 15 Milyon Sterlin'i 10 yıl boyunca finanse edeceklerdi. 3) FKÖ'yü destekleyerek Filistin tarafına sahip çıkmak. Bu varlığı korumak için FKÖ'nün bünyesinde silahlı birlikler kurmak. İsrail, Arap zirvesinin kararlarını karışık duygularla karşıladı. Barışa yönelik çalışmalar yapmakla beraber, uzun vadede zirvenin kararları İsrail'e bir dizi

zorluklar çıkarıyordu. Arapların su yolunu değiştirme planı için Araplar silahlanacak Ortadoğu'da silahlanma yarışı görülecekti ve İsrail de ortaya çıkan gücü dengelemek zorunda kalacaktı.

İsrail'in su meselesine yönelik duruşunu 20 Ocak 1964 tarihinde Başbakan Levi Eşkol Knesset'te açıkladı: İsrail, Arap devletlerinin tek taraflı ve yasadışı önlemlerine karşı çıkacak ve kendi haklarını korumak için harekete geçecekti. İsrail, Johnston Planı'nda belirtildiği gibi Celile Gölü'ne³² su pompalayacaktır.

Eli Cohen uzun bir tatil geçirdi ve bazı özel işlerini halletti. Şam operasyonu sırasında kazandığı maaşları Bat Yam'a yakın Holon'daki bir sinema salonuna yatırarak ortaklık aldı. Bu yatırımı ve kazandıracağı parayla görevi bittiğinde küçük dairesinden geniş bir eve taşınmayı hayal ediyordu. Eli yatırımdan dolayı çok mutluydu. Ortaklığa katıldığının ertesi günü sinemada gişeye oturmuş, müşterilere sinema bileti vermişti. Ancak kimse camdaki bu bıyıklı adamın İsrail'in en büyük casusu olduğunu hayal dahi edemezdi.

Eli kendini Nadia ve iki kızına adamıştı tatilde. Üç buçuk yaşında olan Sofi babasını keşfediyordu. Zeki ve meraklıydı, özlemiş bir babaya çok bağlıydı. Nadia da mutluydu ve şöyle demişti: "İşine döndüğünde depresyona, düzensiz hayata döneceksin." Eli ona güvence verdi: "Avrupa'ya dönüyorum ama uzun sürmeyecek. Bu sefer sana söz veriyorum." Ancak genelde Nadia ile Eli arasında bir gerilim vardı. Hatta bazen Eli, İsrail'de kalmaktansa Şam'a dönüp Kamil Emin Sabit olmayı istiyordu. Sadece Şam'da kendi potansiyeline ulaşabileceğini ve gelecekte İsrail'de kamu hayatında önemli bir mevkide olacağını biliyordu. Eli'nin ayrılış tarihi yaklaşırken Dan ve Samaan ile yaptığı toplantılar sıklaştı ve baş ağrısı daha da şiddetlendi. Samaan telgrafların uzunluğu ve sıklığı hakkında sertçe konuştu: "Anlamamı istiyorum, elde ettiğin belgeler müthiş ancak bunları gönderebileceğin başka yollar da

32 Celile Gölü'nün tek beslendiği yer Ürdün Nehri'dir.Ç.N.

var, sadece havadan değil. Ülke güvenliği konusunda endişeliyiz fakat seni kaybetmekten daha çok korkuyoruz. Tüm önlemleri alsak dahi havadaki radyo dalgaları serbest halde ve etkili bir kontra espionaj seni açığa çıkarabilir. Tekrar ediyorum, ikincil değere sahip bir materyalin maniple cihazıyla gönderilmesi gerekmez. Gizli mürekkeple mektup yazıp, tavlının içinde Avrupa'ya gönderebilirsin.”

Penas da benzer şeyler söyledi ve daha fazla kısıtlama talep etti. Ona önceden verdiği makineden daha sofistike ve küçük bir cihaz verdi. Yeni şifreleri de iletti. Penas bu kadar sık mesajlaşmadan dolayı yakalanabileceğinden bahsetti. Eli omuz silkerek şöyle yanıt verdi: “Benden şüphelenmediklerine eminim.” Penas, Şam’a vardıktan iki hafta sonra mesajları göndermesini istedi.

Ülkeden ayrılmadan birkaç gün önce Nadia, Eli’nin çift kimliğini öğrenecekti. Bir gün öğleden sonra Eli’nin sigarası bitmiş ve Sofi ile beraber sigara almaya çıkmışlardı. Evden ayrıldıktan beş dakika sonra Savunma Bakanlığı’ndan bir haberci elinde “çok gizli” mühürlü bir zarfla kapıyı çaldı. Haberci, Eli’yi sorduğunda Nadia onun sigara almaya gittiğini söyleyerek beklemesi için eve davet etti. Ancak haberci beklemeyi reddederek zarfı Nadia’ya verdi ve “bu çok gizli ve çok ivedi. Lütfen eve gelir gelmez onu Eli’ye ver” diye ayrıldı.

Nadia, onu masaya bıraktı ve İrit ile ilgilenmeye gitti. Ancak çok merak ediyordu. Merakına yenik düştü ve zarfı açtı. Nadia şok olmuştu. İki sayfalık bir mektuptu ve Arapça el yazısıyla “Kamil Emin Sabit, Said Rami Apartmanı, Şam” yazıyordu.

Yani Eli Suriye’deydi. Nadia korkunç gerçeğe adeta yıkılmıştı. Kocasının gelişini sabırsızca bekliyordu. Yaklaşık yarım saat sonra Eli, neşeli ve mutlu bir şekilde eve döndü. Masanın üstünde açılmış bir zarf ve oraya bırakılmış iki sayfalık mektubu görünce Eli bağırdı: “Olamaz, inanamıyorum. Nadia bunu nasıl yaparsın?” Nadia hızlıca cevapladı: “Çok özür dilerim, kendimi

tutamadım. Böyle bir şey yapmazdım. İki yıl çok zor geçti, bilmek zorundaydım.” Ne biliyorsun?” diye bağırdı Eli. Ancak hemen ses tonunu değiştirerek Nadia'nın omuzlarını tuttu ve onu yatıştırmaya çalıştı. Şam'da olduğunu reddetti ve oraya hiç ayak basmadığını söyledi. Avrupa'daki görevi bağlamında Arap ülkelerindeki İsrail için çalışan insanlarla temas halindeydi. Zarf önümüzdeki günlerde Şam'a gitmek üzere olan bir adama teslim edilecekti. Nadia'nın başını eğdiğini gören Eli, onun cevap vermeyeceğini anlamıştı. Eli'ye inanmadı, çünkü onun oyunculuk yeteneğini biliyordu. Ancak sert inkârı bağlamında tartışmayı sürdürmenin bir anlamı yoktu. Eli ikna etmeye devam etti: “Savunma Bakanlığının delirdiğini mi düşünüyorsun? Ne de olsa Mısır'da gözaltına alındığımı biliyorlar, İskenderiye'de bir dosyam var. Onlar çıldırmasa bile, bir Arap ülkesine geri dönmek riskine gireceğime inanıyor musun?”. Nadia “Düşündüğün kadar saf değilim Eli” dedi sessizce ve tartışmayı sonlandırdı.

Eli olayla ilgili Samaan'a bir şey söylemedi. Son toplantılarından birini Genelkurmay Başkanı Yitzhak Rabin ile yaptı. Genelkurmay Başkanı, Şam'daki çalışmalardan dolayı kendisine teşekkür etti ve ona çokça övgüde bulundu. Eli, Suriye'ye döndüğünde Ürdün Nehri kaynaklarının yataklarının değiştirilmesine odaklanmak zorunda kalacağını biliyordu. Çünkü kendi raporu ve diğer kaynaklardan gelen raporlarla birlikte İsrail ordusunun Arapların hareketini engellemek için bir eylem planı hazırlayacaktı.

Yeni talimatları yüklenen Cohen, Arjantin'e seyahat etmek üzere 1964 Şubat'ının ortasında Avrupa'ya gitti. Paris'te pasaport değişiminden sonra bir gece Fransız başkentinde konakladı. Ertesi gün Buenos Aires'e uçtu. Arjantin'in başkenti iki yıl boyunca çok değişmemişti. Hayat halen ucuz ve canlıydı. Şehirli misafirperverdi, Suriye-Lübnan diasporası her zaman olduğu gibi kendine ait kulüplerde, lokallerde, mağazalarda hayatını sürdürüyordu. Kamil Emin Sabit, “La Bandera Arabe”nın (Arap Bayra-

ğı) editörü Abdullatif El Hişan'ı ziyaret ederek oğlu ve ailesinden getirdiği selamı ilettili. Uzun uzadıya Şam'da yaşantısını anlattı ve Baas iktidara geldikten sonra ülkedeki kalkınmadan bahsetti. Kamil, Baas'ı Buenos Aires'te övdüğünü sonunda Şam'daki parti liderlerinin kulağına gidecekti ki, bu onun işine gelecekti. Aynı nedenlerden ötürü Buenos Aires'teki arkadaşlarına Baas'a yardım etme çağrısında bulundu ve bağış gecesi düzenledi. O gece toplam 9 bin Amerikan Doları toplandı. "Mossad" bu rakamlara bin dolar daha ekledi. Böylece Şam'a döndüğünde Kamil, Baas liderlerine topladığı 10 bin Amerikan doları verdi. Buenos Aires'teyken Kamil, George Seyf'ten bir mektup aldı. Seyf, bir arkadaşıyla vakit geçirmek için acilen dairesinin anahtarına ihtiyacı olduğunu söylüyordu. Kamil, Şam'daki evini George Seyf, Salim Hatum ve Muin Davud'a kullandırıyordu. "Acil" durumlar için anahtarını evde olmadığında posta kutusuna koyuyordu. Posta kutusunun anahtarı da Seyf'te vardı. Mart 1965'te Kamil'in davasında hakimler, Seyf'e neden Kamil Emin Sabit'in evinin anahtarını istediğini sorunca Seyf "eşimin gözlerinden uzakta, arkadaşlarımla yatmak istemişim" diye yanıt verdi.

1964 Mart ayının başında Kamil, Buenos Aires'ten Paris'e uçtu. Kamil'i orada sürpriz bir haber bekliyordu. İrit'in bacağındaki rahatsızlıktan dolayı takılan alçı çıkartılmış ve artık yürüyüp koşabiliyordu. İsrail'den ayrılmadan önce Eli ve Nadia, İrit'in yürümesinde bir sıkıntı olduğunu fark edip onu doktora götürmüşlerdi. Ancak Eli gidiş tarihini tehir ettirememiş ve Nadia'dan tedaviye devam edilmesini, süreçten haber vermesini rica etmişti. Şimdi iyi haberi almıştı ve Paris'teki irtibat görevlisi aracılığıyla Nadia'ya mektup gönderdi. Nadia şöyle anlatıyordu:

"Mektubu Savunma Bakanlığına götürüp verdiğimde Eli'den yine kuru, soğuk bir yanıt alacağımı düşünüyordum. Ancak mektubu gönderilmesinden üç gün sonra Eli'den şaşırtıcı şekilde cevap geldi. Aldığı haberden dolayı sevinmişti ve bu heyecanını mektuba yansıtmıştı. Tedavinin başarıya ulaşmasından

dolayı bana teşekkür ediyor ve İrit'in yürüdüğünü görmeyi delicesine istiyordu. Mektup bana büyük bir çiçek buketiyle gelmişti. Çiçekler ve güzel sözler karşısında çok mutlu olmuştum. Kendi kendime şunu söyledim: Eğer Eli bir Arap ülkesinde çalışıyorsa nasıl gönderdiğim mektubu alıyor veya hemen kendi el yazısıyla yanıt gönderebiliyordu? Mektup ve çiçekler, Eli'nin bir Arap ülkesinde olmadığına beni ikna etmişti. O günlerde keyfim yerine gelmişti.”

Eli'nin gidişinden kısa bir süre sonra Nadia, yine hamile olduğunu anladı. Nadia “zor bir tecrübeydi. Sanki karnımda bir yetimi taşıdığımı hissediyordum. Onu aldırmağ istedim. Efraim'in eşi Rina ile beraber jinekoloğa gittik. Rina doktorla konuştu, daha sonra kürtaj yaptırmak istediğimi söyledim. Doktor artık çok geç olduğunu, hamileliğin sürdürükmesi gerektiğini tavsiye etti.”

Paris'teyken Eli, ziyaretine gelen Dan ile beraber Zelin-ger'in (Yaakov Nahmenides) eşliğinde görüştü. Dan, Eli'nin sıkıntılı olduğunu hissetti. Eli'nin raporlarından onun Suedani'nin Şam'daki varlığından rahatsız olduğunu biliyordu. Özellikle Suriye'nin Ürdün Nehri üzerindeki mücadelesinin yoğunlaştığı günlerde Eli, Şam görevinde bir değişiklik istememesine rağmen Dan, Eli'yi İsrail'e dönmesini teklif etti. Ancak Eli beklenildiği üzere teklifi reddetti. Dan'ı rahatlatmak için “endişelenmene gerek yok, iyi olacağım” dedi. Rafimax şirketini hikayesini desteklemek için Dan, Eli'ye Suriye ile ticari bağlantıları konuşmak üzere ertesi gün Champ-Elysees'de popüler bir restoran olan La Fouquet'te Max isminde bir iş adamıyla buluşacağını söyledi. Eli, belirlenen saatte La Fouquet'te rezerve ettiği masaya oturdu ve gazete okumaya başladı. Birkaç dakika sonra uzun boylu, iyi giyimli bir adam masaya yaklaştı. Eli gazeteyi masaya koydu ve kişi kendini Max olarak tanıttı.

Max, Kamil'in Şam'da satın alıp Rafimax şirketine gönderdiği sonra oradan satılan tavlaların alıcısıydı. Max aslında

Mossad görevlisiydi. “Ürün ihraç ve ithal eden tüccar” mizanse-nini güçlendirmek için Kamile Max ile konuşması söylenmişti. Ancak ilk teklif Max’ten gelmişti. Max, Kamile Şam’a kadınlar ve çocuklar için kışlık mont göndermeyi teklif etti. Kamil teklif konusunda hevesli değildi. Max’a Suriye’de alım gücünün kısıtlı olduğunu söyleyerek açıklama yaptı. Ayrıca Suriye’nin tekstil endüstrisi iyiydi ve böylesi bir ülkeye kışlık mont göndermek mantıklı değildi. Max, “Şam’da montları satman çok önemli, şüpheleri ortadan kaldırmak için iş hızınızı artırmalısınız. Suriye’deki iyi endüstriye rağmen bunların her zaman moda kışlık kıyafetler olduğunu söylersin. Yanına birkaç yüz adet alıp özel fiyatlarla sattığını söyleyebilirsin” dedi.

Gerekli evrakların düzenlenmesi için Eli’ye Brüksel’de Rafimax şirketine gitmesini söyledi. Eğer satışlar iyi giderse ilave tedarikin gönderilebileceğini ifade etti. Kamil ertesi gün Brüksel’e gitti. Belçika’nın başkentindeki otel odasından Şam’daki George Seyf’i arayarak yarın kendisini havalimanından almasını istedi. 8 Mart 1964 günü Kamil Paris’te kısa bir bekleme süresinden sonra Şam’a uçtu. Şam Havalimanında onu bir sürpriz bekliyordu. Seyf’in yanında Kemal El Hişan, Meryem El-Maz ve Meryem’in görümcesi Rosette vardı. Kemal çantasından iki tane Christian Dior markalı şal çıkararak Meryem ve Rosette’nin boyunlarına taktı. Kamil, Paris’ten ayrılırken hava kasvetliydi ama Şam’ın akşamı baharın tüm canlılığını sergiliyordu ve havalimanındaki ağaçlar çiçek açmıştı. Kamil, son iki yıldır yaşadığı şehrin kokusunu içine çekti. Evet şüphesiz Kamil, Şam’ı çok sevmişti.

O gece, geç bir akşam yemeğinde Seyf, Suriye’de yaşanan gelişmeler hakkında bilgi verdi ve Baas’ın Irak’ta iktidardan düşürülmesinden bahsetti. Eflak ve Bitar’ın statüleri zayıflamıştı ve genç solcu grupların desteğiyle Salah Cedid yeni Genelkurmay Başkanı olmuştu. Ancak iç çekişme yaşanırken, bankaların kamulaştırılması piyasaya sunulan kredilerin azalmasına, dolayısıyla ekonomiyi felce uğratmıştı. Humus ve Hama’da isyan pat-

lak vermişti, Baniyas'ta Sünni Müslümanlar ile Baasçılar arasında kavga yaşanmış, kan akmıştı. Ordu tüm olaylara müdahale etmiş ve isyanın yayılmasını engellemişti. Seyf yemeğe metresini de getirmişti. Kadının bir ricası vardı: Babasının arkadaşı George Sabit'in Şam, Humus ve Kahire'de arazileri vardı. Bunlar Birleşik Arap Cumhuriyeti döneminde kamulaştırılmıştı. Kamulaştırma sırasında Suriye ve Mısır'daki gayrimenkulleri için tercih yapması istenmiş, o Mısır'dakilerin elinde kalmasını istemişti. Ancak Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin dağılmasından sonra Nasır, onun Mısır'daki arazini de kamulaştırınca George Sabit malsız mülksüz kalmıştı. Şimdi en azından Şam ve Humus'taki topraklarına geri dönmek istiyordu. Kamil, Tarım Reformu Bakanı Abdulkerim El Cundi'yi ve Bakanlıkta genel müdür Issam El Mehdi'yi tanıyordu. Kadın bu işin çözümü için yetkililerle görüşmesini Eli'den rica etti. George Seyf, metresinin babasının (Ebu Mahmud) her gün yanına gelerek yardım istediğini söyleyerek metresinin ifadesini güçlendirdi. Kamil'e bu konuda yardımcı olabilirse kadınla yakın ilişkisini güçlendireceğini söyledi. Ertesi gün Kamil, El Mehdi'yle görüşerek Cundi ile George Sabit arasında bir görüşme ayarlanmasını rica etti. Ancak talep yanıtlanmadı. Birkaç gün sonra şehirde bir kahvehanede George Seyf ile tavla oynarken Ebu Mahmud onlara yaklaştı ve bu işi halletmesi için Kamil'e 10 bin Suriye lirası vermeyi teklif etti. Kamil onu azarladı: "Her şeyi rüşvetle düzenlenebilecek günler geçti. Biz Baasçılar, devrimin insanlarıyız ve bizi satın alamazsınız."

Öte yandan Tarım Reformu Bakanlığı Genel Müdürü, Kamil'den George Sabit ile bakan arasında bir toplantı düzenlemek için "tazminat" istedi. İssam El Mehdi, Kamil'den nişanlısına hediye almak için 300 Suriye lirası istedi. Ancak Kamil şiddetle reddetti ve şöyle yanıt verdi: "Allah'a yemin olsun ki, bir kuruş dahi borç vermeyeceğim. Kime borç verdiğem, borcunu ödemedi."

Şam'a döndükten sonra Kamil bürokrat ve birçok arkadaşıyla ilişkisine kaldığı yerden sürdürdü. İlk görüştüğü kişilerden

biri Albay Salim Hatum'du. Kamil, Paris Havalimanından satın aldığı iki kutu Küba purosunu Hatum'a verdi ve bir tanesini Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'a ulaştırmasını rica etti. Hatum, hediyesini bizzat Cumhurbaşkanı kendisinin vereceğini söyleyerek ricasını kabul etti. Suriye Özel Kuvvetler Komutanı, Kamil'e ufak bir serzenişte bulundu: "Suriye'yi artık terk etmeyeceğinden emin olmalıyız. Bizi öldürdün. Yokluğunda vakit geçireceğimiz bir köşe bulamadık." Hatum, Kamil'den "acil bir rica"da bulundu. Beyrut'tan meşhur bir şarkıcı geliyordu ve onunla vakit geçirmek için Kamil'in evine ihtiyacı vardı. Kamil elbette bu talebi derhal yerine getirdi. Daha sonra öğle yemeği için Hatum onu Subaylar Lokaline götürdü. Yemek sırasında Hatum'un ağzından yeni ve heyecanlı verici şeyler çıkıyordu: Suriye Genelkurmayı, Ürdün Nehri kaynaklarının yatağının saptırılması için planı tamamlamıştı. Bu planlar arasında Tiberya'nın bombalanması da vardı. Eflak ve Bitar'ın "korkaklığı" olmasaydı, bu bombalama çoktan gerçekleşmişti. Kamil bu bilgileri derhal İsrail'e ilettili. Ancak durumu yerinde hissetmek için İsrail-Suriye sınırında ve El Hamma bölgesinde turneye çıkmak istedi. Kamil bu geziye Emniyet'ten Racula ve arkadaşı Vahid Kutub ile çıktı. Racula, Kamil'in oturma iznini uzatan ve bunu Kamil'in Avrupa'dan getirdiği küçük hediyelerle gerçekleştiren emniyetçiydi. Racula, kapalı alanlar için giriş izinleri almıştı, ancak Kamil gezide savaş hazırlığına dair bir emare bulamadı. Kuneytra yakınlarında zırhlı birliklerin manevralarını seyretti. Kısa bir El Hamina gezisinden sonra akşam Şam'a döndüler. Bu onun bölgeye son gezisi olmayacaktı. Şam'a döndüğü Mart 1964'ten İsrail son kez gideceği Ekim 1964'e kadar Golan Tepelerine üç defa daha gidecekti.

Ocak 1964'te Kutsal Topraklar, Papa 6. Paul'u ağırliyordu. Ürdün ve İsrail'i ziyaret etmişti. Papa'nın barış misyonu uluslararası kamuoyunun ilgisinin merkezindeydi. Papa ve 30 kişilik heyeti, 3 Ocak 1964 tarihinde Amman Havalimanına indiler ve 21 paye top atışı eşliğinde Kral Hüseyin tarafından resmi törenle karşılandılar. Kısa bir dinlenmeden sonra Papa, Ürdün Nehrin-

den geçerek Şam kapısından Eski Kudüs'e girdi ve Kıyame Kilisesine ulaştı. Akabinde Cismaniye Kilisesinde ayin düzenledi. Ertesi gün İsrail-Ürdün ateşkes hattını geçti ve Tel Megiddo'da tüm bakan ve yabancı büyükelçilerin hazır bulunduğu bir resmi seremonide Cumhurbaşkanı Zalman Şazar tarafından karşılandı. Papa'nın gelişi beklenirken Sovyet Büyükelçisi Mihail Bodrov, Başbakan Levi Eşkol'un yanına gelerek Sovyetler Birliği'nin "Johnston Planı"na göre İsrail'in Ürdün Nehri üzerinde kullanım payı olduğunu tanıdığı söyledi. Bodrov, Menaşe'nin Şam'da George Seyf'ten aldığı Sovyetler Birliği'nin Suriye'nin İsrail girişimini engelleme planını kabul etmediği bilgisini konfirme ediyordu.

İlerleyen günlerde Suriye'de iç gelişmelere karşı Kamil'in ilgisi iyice artmıştı. "Normal gündemi" haricinde bu gelişmeleri de İsrail'e aktarıyordu. Hangi arkadaşının gözden düşeceğini hangi arkadaşlarının yükselip Suriye'nin yönetim kompozisyonunda yer alacağını bilmek istiyordu.

5 Nisan'da bir öğrenci Hama'da Baas'ın sokaktaki slogan ve brandalarını sökmek istedi. Hama muhafazakâr bir şehirdi ve Baas'ın laik, sosyalist sloganlarından rahatsız oluyordu. Öğrencinin tutuklanması bir alevi ateşleyen ilk kıvılcımdı. Sokakta öğrenciler yürüdü, dükkanlar açılmadı, camilerde vaizler rejime karşı konuştu. Olaylar hızla sivil itaatsizliğe dönüştü. Emin El Hafız bölgeye gitti ve dini liderlerden durumu sakinleştirmelerini istedi. Onun çabaları başarısız oldu. 11 Nisan'da gösterilerde bir öğrenci öldü. Ertesi gün genel grev ilan edildi, vaizler intikam çağrısında bulundu. 14 Nisan'da açık bir isyan patlak verdi. İsyan, Binbaşı Muhammed Ubeyd'in komutası altındaki birlik tarafından vahşice bastırıldı. Kanın fiyatı ağırdı: Düzinelerce sivil öldürüldü ve yüzlerce kişi yaralandı. Hama'daki isyan ordunun güçlü olduğu Humus'a da sıçradı. İsyan tekerleği dönerek Şam'a ulaştı.

25 Nisan 1964 tarihinde El Hafız yeni Suriye anayasası hakkında detay verdi. Suriye Cumhuriyetinin ana karakterini oluşturacak kaynaklardan biri Kuran idi. Ancak onun tek kaynak

olmadığı dikkat çekmişti. Önceki anayasanın içinde yer almayan bu bölüm, rejimin laik, sosyalist niteliğini vurguluyordu. Din adamları derhal tepki gösterdi ve kitleleri sokağa döktü. Şam'daki gösteriler ve grevler, 26 Nisan - 4 Mayıs arasında dönüşümlü olarak devam etti. El Hafız sert bir cevap verdi. Ordu birlikleri ve Cumhurbaşkanlığı Muhafızları göstericileri zorla dağıttı, tüccarların dükkanlarını açmaya zorladı ve üniversitelerin tahrik edilmesini engelledi.

Kamil Emin Sabit, çılgın bir tempoyla çalışıyordu. Sadece güncel olayları değil, aynı zamanda Bitar hükümetinde beklenen değişiklikleri de rapor ediyordu. Bu bağlamda örneğin 14 Nisan 1964 tarihli 8 nolu telgrafta Kamil, El Savra gazetesinin eski editörü Celal Faruk'un, Enformasyon Bakanı Sami El Cundi'nin görevden alınacağını ve Paris Büyükelçisi olarak atanacağını söylediğini iletmişti. George Seyf bu bilgiyi doğrulamış ve birçok değişikliği de ilave etmişti. Gerçekten Mayıs 1964'te Kamil'in dediği değişiklikler gerçekleşti. Cumhurbaşkanı Emin El Hafız, Genelkurmay Başkanı Salah Cedit başkanlığında yeni "Cumhurbaşkanlığı Konseyi" belirledi ve Salah Bitar Başbakanlığa devam etti. Sami El Cundi beklendiği üzere Paris'e gitti.

Bu gelişmeler Kamil ve George Seyf arasında "filozofik" sohbet konusuydu. Şam'ın bohemlerinin vakit geçirdiği El Kemal Kahvehanesinde Seyf şunları söyledi: "Şimdi kafirler tarafından yönetiliyoruz. Eflak Hıristiyan. El Cundi iki kardeş; Sami ve Abdülkerim İsmaili'dir, Generaller Cedit ve Umran, Alevi'dir. Salim Hatum ve Ubeyd Dürzi'dir. Dürzilerin ve Aleviler ellerinde mumla beklemeyecekler ve hükümetle ordudaki önemli mevkileri ele geçirecekler.

Kamil, arkadaşını azınlıkların yönetimdeki pozisyonlarının artması konusunda çok hassaslaşmaması konusunda ikna etmeye çalıştı. Bilakis eğer Baas Partisi Suriye'de sosyalist bir toplum oluşturmak istiyorsa, etnik engelleri kaldırmalıydı. Ancak Seyf ona müdahale ederek "Sorun o değil. Ordu ve askeri komi-

te, hükümet otoritesinin ana yönlendiricisi oldu, herşey onların kontrolünde. Bitar'ı korurlarken, Eflak boğazında bir kılıcın beklediğini biliyor. Sana bir sır vereyim. Eflak Cezayir'e gitti ancak Cezayir Başbakanı Ahmed Bin Bella onun ülkeye girmesine müsaade etmedi. Oradan Paris'e uçtu. Almanya'ya geçerek şu anda oradaki kardeşini ziyarette. Büyük ihtimal Şam'a dönecek fakat konumu zarar gördü.

Kamil, İsrail'e Eflak'ın gözden düştüğü haberini ilettili. Birkaç saat sonra Bonn'daki kaynaklarına dayandırarak aynı haber Eflak'ın Cezayir'e kabul edilmediği şekliyle Kol Yisrael radyosunun haber bülteninde duyuruldu.

8 Mayıs 1964 tarihinde Cumhurbaşkanı Emin El Hafız yeni kurulan hükümet ve Cumhurbaşkanlığı Konseyi onuruna Cumhurbaşkanlığı sarayında büyük bir resepsiyon verdi. Siyasi ve askeri üst bürokrasisinin ve ülkedeki diplomatik temsilciler saraydaydı. Kamil de davet edilmişti. Misafirlerin arasında dolaşılıyor, onlarla konuşuyordu. Başbakan Salah Bitar ile samimi bir şekilde tokalaştı, Cedit'e orduda "sosyalist bir atmosfer" yaratmadaki başarısı için övgüde bulundu ve Cumhurbaşkanı Emin El Hafız ile birkaç dakika görüştü. "Şam'ın tamamı", Cumhurbaşkanı'nın eli Kamil'in omuzlarına atmış şekilde ikilinin konuşarak Sarayın bahçesinde yürüdüğünü görmüştü. Askeri İkmal Komutanı Albay Halil Saffur ve Ürdün Nehri Projesi Başkanı Fevzi Hubaz merakla Kamil'e Cumhurbaşkanı ile ne konuştuğunu sordular. Kamil ayrıntılarını açıklamayacağını söyledi. O sırada Askeri İstihbarat Başkanı Ahmed Suedani'nin delici bakışlarını fark etti. Kamil ona yaklaşmak istedi ancak Suriye istihbaratının lideri sırtını döndü ve uzaklaştı. Eğer Suedani'nin Kamil hakkında şüpheleri varsa da, onlar henüz şüpheleri pratiğe dökcek düzeyde değildi. Bunun ilk uyarı sinyali olduğu açıktı ancak Kamil bunu göz ardı etti.

Başkanlık Sarayındaki resepsiyon Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın Ürdün Nehri projesi konusunda misafirlerine ateşli bir

konuşma yapma imkanını sağladı. Birkaç gün önce İsrail, Ulusal Su Aktarım tesisini ilk kez çalıştırmıştı. Ancak Suriye ile gerilimin tırmanmasını engellemek için gizli tutulmuştu. El Hafız'ın konuşması vurguluydu. Cumhurbaşkanı, akıldan ziyade duyguya hitap eden, Arapça'yı çok iyi kullanarak yaptığı konuşmada, Ulusal Su Aktarım tesisiyle İsrail'in Negev'i verimleştireceğini ve böylece İsrail'in "Arap devletlerinin hâkimiyet alanına yayılması-na" neden olacağını söyledi. 13 Ocak'ta Kahire'de Arap Zirvesinde savaş fikri reddedilmiş ve nehrin yatağının değiştirilmesi fikri kabul edilmiş olmasına rağmen, El Hafız Suriye'nin bu konuya dair pozisyonunu yeniliyordu. Sadece savaş İsrail'i yenilgiye uğratılabiliirdi. Değiştirme fikri pahalı, hazırlıkları yavaştı. Halbuki savaş "ucuz ve hızlı" idi. "Nasır'ı savaşa ikna etmek ve korkaklıklarla suçlamak için" kitleleri mücadele çağrısında bulundu.

230 Ertesi sabah Mossad, El Hafız'ın sözleriyle ilgili detaylı bir rapor hazırladı: Suriye henüz askeri seçeneği terk etmedi ve sınır ısınabiliirdi. Kamil, Ürdün Nehri Kaynaklarının Yatak Değişimi Projesi sorumlusu Fevzi El Hubaz ile bir araya geldi. Hubaz çalışmanın iki yada üç ay içerisinde başlayacağını ve planın ayrıntılı bir açıklaması için ofisine beklediğini söyledi. Kamil için bu yeterli değildi. Şüpheye yer bırakmamak için arkadaşı Seyf'i Güney Amerika'da arkadaşlarından çok sayıda mektup aldığını ve Suriye'nin Ürdün Nehrine dair yapmak istediği projeyi çok merak ettiklerini, bunun için Hubaz'ı radyoya davet ederek bir program yapmasını tavsiye etti. Seyf tavsiyesini kabul etti ve bu konuda Hubaz ile iki defa radyoda mülakat yaptı. Mülakatta "söylenmeyen" şeyler Kamil'in dikkatini çekmişti. Bu konuda daha detaylı bilgiler öğrenmek için Kamil, bölgeyi ziyaret etmeye karar verdi. Avukat Mişel Huri, Baniyas bölgesindeki şantiye alanına giriş izni aldı. Bölgedeki mühendisler Kamil'e Ortadoğu'nun en büyük müteahhitlerinden biri olan Suudlu Muhammed bin Ladin'in hafriyat ve inşaat ihalesini kazandığını ve yakında buldozer ve diğer ekipmanların ülkeye geleceğini söylediler. Çalışmanın ta-

mamını, diğer Arap ülkelerinde de su konusunda projeler yürüten Norveçli Energon şirketince idare edecekti.

Suriye'nin Ürdün nehri projesi, Filistinlilerin Cezayirlileri İsrail'e karşı düşmanlık göstermesine teşvik ettiği döneme denk geliyordu. Hafız'ın 8 Mayıs'ta Cumhurbaşkanlığı Sarayında verdiği demeç ruhuyla Yaser Arafat liderliğindeki El-Fetih örgütü Şam'da şube açacak ve Suriye istihbaratı tarafından desteklenecekti. "Filistinliler için Filistin", Yaser Arafat ve arkadaşları tarafından Şam ve Beyrut'taki mülteci kamplarında dile getirilen slogandı. Suriye istihbaratının başı Ahmed Suedani, Baas liderleri ile Arafat arasında koordinasyon sağlıyor ve Filistinlilere silah ve istihbarat desteği veriyordu.

Yaser Arafat 1926'da Kudüs'te doğmuştu. 1948'de Arapların yenilgisinden sonra ailesiyle beraber Mısır'a göç etmişti. Kahire Üniversitesi'nde mühendislik okudu. Fakülte döneminde Filistinli Öğrenciler Birliği başkanlığını yaptı. İsrail'e karşı tavizsiz durumundan dolayı Müslüman Kardeşlere katıldı. 1954 yılının Ekim ayında Müslüman Kardeşler tarafından Nasır'a suikast girişiminde bulunulmasının ardından Mısır'dan sürüldü ve Kuveyt'e geçerek orada bir örgüt kurdu. Ancak oradaki Filistinliler ve körfez emirleri çok ilgi göstermediler. Bu arada FLN'nin³³ Cezayir'in bağımsızlığı için mücadelesindeki zaferi, Filistinlilerin İsrail'e karşı benzer bir zafer elde etme hususunda umutlandırdı. Arafat, Cezayir'e gitti ve örgütünün bir şubesini kurdu. Cezayir'deki temas noktası Muhammed Haydar idi. Ancak Cezayir'de patlak veren iç savaşta Haydar'ın Ahmed bin Bella tarafından öldürülmesinden sonra Cezayir'de El Fetih büroları kapatıldı ve Arafat ülkeden kovuldu. Birkaç ay boyunca Lübnan, Kuveyt, Tahran arasında dolaşan Arafat, örgütü için para toplama ve eleman devşirmeye çalıştı. 8 Mart 1963 tarihinde Şam'daki Baas Darbesinden

33 FLN: Ulusal Kurtuluş Cephesi (Front de Liberation Nationale). Cezayir Kurtuluş Savaşı'nı başlatan ve ülkenin bağımsızlığa kavuşmasında en büyük role sahip örgüt. (Ç.N.)

sonra İsrail'e karşı bir ortam olduğunu düşündüğü için Suriye'ye gitti. 1964 yazında Suriye ordusunda genç ve Baas'ın solcu subaylarını güçlenmeyi sürdürdüğü bir dönemde Arafat, Salah El Cedid'in himayesine girdi. Eli Cohen, El Fetih'in kuruluşunu Tel Aviv'e raporlamıştı ancak İsrail buna o kadar önem vermemişti. Çünkü ana gündem maddesi Ürdün Nehri projeleriydi.

Şam'da sıcak yaz günlerinde Kamil Emin Sabit Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın da katılacağı Şam Uluslararası Fuarı'nın açılışına davet edildi. Kamil fuarda Çin'den gelen fuarcılarla beraber fotoğraf çekindi ve onu İsrail'e gönderdi. Kardeşi Albert fotoğraf konusunu şöyle açıklıyor: "Eli, Çinli firmanın kızlarıyla gördüğümde fotoğrafı nerede çekindiğini sordum. Çin Başbakanı Zhou Enlai'nin de katıldığı bir Çin fuarında çekindiğini söyledi. Eli tabi ki fotoğrafın gerçekte nerede çekindiğini söylememişti."

1964 yılının ikinci yarısında Ürdün Nehri kaynakları meselesinde gelişmeler yoğunlaştı. Eylül 1964'te İskenderiye'deki İkinci Arap Zirve Konferansında nehir yataklarının değiştirilmesinin hızlandırılması ve gerekli meblağın tahsis edilmesine karar verildi. Plana göre Suriye, kuzeydeki Banias pınarlarından Suriye-Ürdün sınırındaki Yermuk Nehrine kadar 70 kilometrelik kanal kazılacaktı. Bu kanal, Banias suyundan 120 milyon metreküp su ile Hasbani pınarının fazla suyunu pompalayacaktı. Yaz sonuna doğru Kamil, Muaz Zahreddin ve Mecid Şeyhülard ile ortak arkadaşları olan Fuad Numan ile Türkiye sınırı da dahil ülkenin kuzeyine üç günlük bir seyahate çıktılar. Fuad Numan mahkemede, tur sırasında Türk sınırına ulaştıklarında Kamil'in sınırda Abbas adlı bir çobanla görüşüğünün söyledi. Numan, bu ismin gerçek isim olup olmadığını bilmediğini, ancak daha sonra Abbas'ın Suriye sınırını fotoğraflamak için sürüsüyle Suriye sınırına sızan bir casus olduğunu öğrendiğini anlattı.

O günlerde Kamil, askeri konulardaki bir kaynağı ve arkadaşı olan birini kaybetti. Pilot Adnan Cabi, Mig-17'den Mig-21'ye geçişte uçuş izni alabilmek için aldığı eğitim uçuşu sırasında öl-

muştu. Şam'da filo üyelerinin ve üst düzey hava kuvvetleri komutanlarının katıldığı bir askeri törenle gömüldü. Kamil cenaze törenine katıldı. Burada Mig-21 filosunun operasyonel bir filo haline geldiğini ve eğitimin Ürdün Nehri projesi için hazırlandığını öğrendi. Sovyetler Birliği, su konusunda çıkarılabilecek bir savaş konusunda çekinceleri olsa da, Genelkurmay Başkanı Salah Cedid öncülüğündeki Baas'ın sol kanadını güçlendirmek için Suriye'ye silah sevkiyatını hızlandırdı.

Kamil, Şam'a dönüşünden Ağustos 1964'ün sonuna kadar İsrail'e yüze yakın telgraf göndermiş, gönderdiği her telgrafın süresi 9 dakikadan fazla olmuştur. Tel Aviv'e gönderdiği telgraf sıklığı ve çeşitli raporlardan dolayı, Suriye yayın kuruluşu "Şam gazetesi" ve "Baas gazetesi"nin teknisyenlerini çağırarak muhabirleriyle telgraf akışları soruldu. İkinci Arap Zirvesinden sonra Kamil, üst düzey Suriyeli yetkililerin kamuoyu açıklamalarında daha ihtiyatlı davrandıklarını fark etti. Askeri görevlilerin tavırlarının sertleştiğini gözlemledi. Ürdün nehri kaynaklarının yataklarının değiştirilmesi faaliyetlerinin başlaması tahmin edilen bu dönemde İsrail sınırını gözlemlenmesinin önemi artıyordu ve bu arada Suriye istihbaratı, casus avına başlamıştı. Bu durum Kamil Emin Sabit'in Suriye güvenlik güçlerinin takibi altında olabileceğinin başka bir kanıtıydı. Kamil bunu hissedemiyordu. Aksine oldukça güvende olduğunu düşünüyordu. Bu güven duygusuyla Kamil arkadaşlarına yakında iş için Avrupa'ya gideceğini ve büyük ihtimalle sonbaharda Şam'a döneceğini söyledi. Eğer Kamil kendisine yönelik tavır değişikliğini hissetseydi muhtemelen hareketlerini daha gizli tutar ve Suedani onu yakalamadan önce ülkeden kaçardı. Onun kendine fazla güvenmesi tehlikeyi sezme yeteneğini engellemişti.

BÖLÜM 10

MAHKEME VE KURTARMA ÇABALARI

Eli Cohen'in yargılamasına 22 Şubat 1965 tarihinde başlanmış ancak ilk duruşmanın detayları 28 Şubat'tan sonra verilmişti. Mahkeme, Suriye tarihindeki en ilginç olaydı. Duruşmalara iç baskı ve sanıkların verdiği ifadelerle utanç verici gerçeklerin ortaya çıkması nedeniyle birkaç kez müdahale edilmişti. Mahkeme Mart sonunda tamamlanacak, karar 1 Mayıs'ta sanıklara 8 Mayıs'ta kamuoyuna duyurulacaktı.

Duruşmanın şekli, Eli Cohen'in kararının çok önceden kararlaştırıldığını gösteriyordu. Bu yargıçların kişiliklerinden ve ülkenin yönetim anlayışından kaynaklanıyordu. Duruşmanın kapalı kapılar ardından tutulması ve Eli Cohen'in yasal savunmadan mahrum bırakılmasına karar verilince, ip casusun boynuna bağlanmıştı.

Mahkeme başkanı Sünni bir Müslüman olan ve Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın bir destekçisi Albay Salah El Dali idi. Dali çapkınlık, kumar ve içkiyle ün yapmış biriydi. Mart 1963'teki Baas darbesinden sonra Mişel Eflak ve Salah Bitar onu partideki hücreleri yeniden düzenlemek için görevlendirmişti. Albay El Dali, Eli Cohen'in duruşmasında şahsi meseleleri de vardı: Dali'nin ikinci eşi hostesti ve Eli Cohen'in Şam'da görkemli bir şekilde temsil ettiği Rafimax şirketinin Brüksel'deki ofisine mektup gönderirken bilmeden kuryelik yapmıştı. Eli, Suriye'deki posta hizmetlerinin kusurlu olduğundan dolayı ancak mektuplarını Roma'ya göndererek oradan Brüksel'e ulaşması gerektiğini söy-

lemişti. El Dali'nin kişisel müdahaleleriyle eşi tutuklanmadı ve mahkemede adı açıklanmadı. Mahkemenin diğer üyesi, Cumhurbaşkanı'nın sadık destekçisi olan tanınmış bir şahsiyet Dürzi Albay Salim Hatum idi. Hatum, Eli Cohen'in evine düzenli olarak ziyaret eden ve şimdi İsrail casusu ile ilişkilerini açığa vurmaktan korkan bir subaydı. O da kadın düşkünüydü ve düzenli olarak Eli Cohen'in evinde şehvet toplantılarına katılmıştı. Bu yüzden onunla ilişkisi ortaya çıkmaması için İsrailli casusunun idam edilmesini şahsen istiyordu. Hatum, diğer yargıç aynı zamanda Salah Cedid'in destekçilerinden Albay Rabah Tamil'i etkilemeye yönelmişti. Tamil'in de yargılamanın kamuya kapalı olması fikrini desteklemesini sağladı. Salah Cedid gibi Rabah Tamil de Alevi idi. Genelkurmay Başkanı ile zamanında Topçu Birliğinden çalışmıştı. Mantıklı ve akil bir adamdı. Sosyalist fikirlere sahipti. Tamil, Baas Partisinin ulusal liderliğinin bir üyesiydi ve Cedid ile birlikte partinin radikal fraksiyonunu iktidara getirmek için Emin El Hafız'ın konumunu zayıflatmaya çalışıyordu. Tamil, Eli Cohen davasının bu hedefinde önemli etmen olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden Eli Cohen'in yargılanması rejimin yargılanması haline geldi. Rejim üyelerine dair suçlamaların olduğunu kamuoyundan gizlemek için Şam yönetimi hangi haberleri ve ifadeleri basına vereceği hususunda seçici davranıyordu. Eli Cohen'in kamuoyundan uzaklaştırmak ve gerçekleri halktan saklamak için yasal savunma hakkını vermediler, yabancı veya Suriyeli avukatlarıyla görüştürmediler. Bu nedenle Eli Cohen'in Şam'a gelmesi, Baas liderleri ve ordu subaylarıyla görüşmeleri, sınır ziyaretleri, hayatı askeri bilgileri öğrenmesi, bunları Tel Aviv'e rapor etmesi, Tel Aviv'e giderek yeni emirler alması ve tekrar Şam'a girişler... tüm bu detaylar kamuoyundan gizleniyordu. Aynı şekilde, televizyon yayınının olacağı duruşmalarda, Eli Cohen'e Suriye güvenlik hizmetlerini öğrendiği zafiyetlerine dair sorular sorulmuyordu. Sansüre uğrayan duruşmalar vasıtasıyla Eli Cohen'in başarısının ve faaliyetlerinin Eylül 1961'de Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin dağılmasından sonraki Nasır etkisinin devam ettiği dönemden Baas'ın

Mart 1963'teki darbesine kadar sürdüğü algısı kamuoyuna kabul ettirilmeye çalışılıyordu. Bu sayede, Eli Cohen'in arkadaşları olan Salim Hatum ve diğer Baas partisi yetkililerinin isimleri duruşmalarda geçmiyordu. Ürdün Nehri kaynaklarına dair elde ettiği bilgiler ve nehir yatağının değiştirilmesinden sorumlu Fethi El Hubaz ile ilişkisi de duyulmamalıydı. Ayrıca Eli Cohen'in El Fetih'in Şam'da temsilcilik kurduğunu ve Baas yönetiminin örgütü desteklediğini bildiği de kamuoyundan gizlendi. Tüm bunların yanında Eli Cohen'in Emin El Hafız ve diğer Baas liderleriyle yakınlığı, mizansen hikayesi, temin ettiği belgeler, Arjantin'den getirdiği tavsiye mektupları, Şam'da bir casusluk şebekesiyle değil de "yalnız kurt" olarak çalıştığı gibi bilgiler de kamuoyuna duyurulmadı. Ancak Mecid Şeyhulard, George Seyf ve Muaz Zahreddin'i ateşe atarak onların Eli Cohen'in destekçileri ve casusluk şebekesinin üyeleri olduğunu söylediler. Ahmed Suedani liderliğindeki Suriye istihbaratı, Eli'nin Suriyeli çevrelere nüfuz etme konusundaki yeteneğini açıklamak için bu isimleri kullandı. Onların mezhepsel kimlikleri de elverişliydi. Muaz Zahreddin Dürzi idi, George Seyf Hristiyandı. Sünni Müslüman çoğunlukta olan bir toplumda bunlar popüler olmayan dini azınlıktı. Mecid Şeyhulard, Lübnan ve İtalya'daki bankalarda gizli hesaplara sahip maceracı ve aç gözlüydü. Bu nedenle mahkeme başkanı Şeyhulard'ı para karşılığı casusluk yapmakla suçladığında, halk da buna inanmıştı. Şam'daki mahkeme, 14 Temmuz 1958 tarihinde General Abdulkerim Kasım'ın Kral Faysal'ı devirdiği darbeden sonra Bağdat'ta kurulan göstermelik mahkemeye benziyordu. Bu ruhla mahkeme başkanı Albay Salah El Dali, 22 Şubat 1965 tarihinde duruşmayı şu sözlerle başlattı: "Arap milletine, asil Suriye halkına. Bugün sizlere İsrailli casus Eli Cohen'in sorgusu sırasında ortaya çıkan kesin gerçekleri ve detayları sunuyoruz." Ancak yayınlananlar çok azdı. Aslında mahkeme başkanı ve üyelerin önünde, sanıkların sorgu sırasında söylediklerine dair bilgiler vardı. Duruşmanın başında Eli Cohen, kendini savunması için bir avukat

istedi. Kendini Eliyahu ben Şaul ve Sofi Cohen'den olma 1924 İskenderiye doğumlu olarak tanıttıktan sonra soru sordu:

- Avukat çağırabilir misiniz?
- Albay El Dali: Sesini yükselt.
- Cohen: Mümkünse...?

Hakimlerin yüzünde “casusların yasal korumaya ihtiyacı olmaz” dercesine geniş bir tebessüm belirledi.

- El Dali: Mevzuatımız uyarınca 26 Haziran 1952 tarihli 5 sayılı kanun ve Anayasa'daki değişikliğe dair 1965 tarihli 6 sayılı karar uyarınca casusluktan yargılandığından dolayı talebin reddedilmiştir. Bunun yanında neden bir avukata ihtiyaç duyuyorsun? Arap dünyasındaki tüm ajanlar ve onların desteklediği gazete sahipleri seni savunuyor. Ayrıca yabancı istihbarat servisleri tarafından korunuyorsun. Yok hayır, senin bir avukata ihtiyacın yok. Bize söyle, neden yabancılar seni koruyor, savunuyor?

- Cohen: Dedığınız gazeteleri ve editörlerini tanımıyorum.

- El Dali: Onlar para aldıkları için seni koruyorlar.

- Cohen: Bir ihtimal.

- El Dali: Senin gibi.

- Cohen: Hayır, ben ülkemin özel görevlisiyim. Dedığınız kişiler para için yaparlar, paraya bağımlıdırlar.

- El Dali: Suriyeli vatandaşları, duyuyor musunuz? O verilen görevi yerine getirdiğini söylerken diğerlerinin kendilerini para için sattıklarını söylüyor. Ve bu bizim paramız. İsrail ve ABD, bu paraları Arap petrol zenginlerinden

alıyor İsrail'e veriyor ve Eli Cohen gibi ajanları finanse ediyorlar. Suriye'nin gerçek liderlerini bildiğini iddia eden Bağdat radyosunun sunucusu hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Cohen: O bir deli.

Eli Cohen'in duruşmaları, bazı Suriyeli iş adamlarının ülkedeki dini çevrelerin desteğiyle yaptığı grev çağrısının ardından kısmen kamuoyuna açılmıştı. Mahkeme kitlelere hitap etmek için Baas partisinin Müslüman karşıtı olmadığını, dini ibadet özgürlüğü bastırmayı amaçlamadığını ve dini hukuk kurallarına karşı olmadığını kanıtlamak amacıyla Albay Dali, Eli Cohen'in eğitimini sorguladığı duruşmada dini konulara başvurdu.

El Dali: İslam hakkında ne öğrendin?

Cohen: Fatiha suresi ve Kuran'dan birkaç sure ile her Müslümanın kılmak zorunda olduğu beş vakit namazın nasıl kılınacağını öğrendim.

El Dali: Neden Müslümanların dinini öğrendin? Sadık bir Yahudi olmak için değildir herhalde. Casusluk için.

Cohen: Müslümanların dininin bana daha uygun olduğunu söylediler. Çünkü Hristiyanlık daha karmaşık. Kimlik kartımda Müslüman olduğumu yazdılar.

El Dali: Sana dinin temellerini kim öğretti?

Cohen: Samaan. Tam ismini bilmiyorum ama bence o İslamiyet'i Müslümanlardan daha iyi biliyor. O göreceli olarak daha genç ve benden biraz uzun.

El Dali: Yani casusluğa ve Suriye'ye girişinizi kolaylaştırmak için dini kullandın. Allah sizi kahretsin. Allah sizi mahvetsin. Allah siz Yahudileri kör etsin. İsrail'deki üstlerin Müslüman dinine zarar verdiğinden dolayı kahredi-

leceklerini unutmuşlar. Tarihi unutuyorsunuz. Talmud'u biliyor musun?

Cohen: Hayır, Talmud'u pek bilmem ama Tevrat'ı inceledim

El Dali: Hepimiz Tevrat'ı biliyoruz. Ama neden size Talmud'u öğretmediler? Bu yeni Siyonist direktiflerden biri mi?

Cohen: Bilmiyorum.

El Dali: Din bir değerdir. Sadece bir tören değildir. Bir kişi "Allah-u Ekber" dediğinde onun Müslüman olduğu anlamına gelmez. Dinin ne olduğunu bilmiyorsunuz. Size Talmud verildi ve siz çıldırdınız. Kendinizi kaybettiniz. Tanrı sizi yanlış yönlendirdi çünkü sizler kendilerinizi gerçek dinden uzaklaştırdınız ve Talmud'a sarıldınız. Bir gün çetenizden ve casuslarınızdan kurtulacağız. Arap vatanında casus ve ajanlarınız kalmayacak. Geriye Kuran'a bağlı olanlar kalacak, Talmud'u savunanlar kahrolacak. Tek bir darbe ile sizi imha edeceğiz inşallah.

Eli Cohen ve mahkeme üyeleri iyi sahnelenen bir oyun oynuyorlardı. Yargılamanın başlamasından evvel sorgulamayı yapan Suriye istihbarat yetkilileri hakimlerin önünde Eli Cohen'e Salim Hatum ve diğer ordu subaylarıyla tanıştığını söylememesi için uzun çaba sarf etmişlerdi. Mahkeme başkanının sorularına yanıt olarak Eli Cohen, ordu subaylarını tanıdığına dair Arap ve uluslararası medyada yer alan haber ve iddiaların yazarların hayal ürünü olduğunu söylemek zorunda kaldı.

El Dali: Salim Hatum'u tanıyor musun?

Cohen: Hayır, onu hayatımda hiç görmedim ve hiç tanımadım.

El Dali: Etrafına bak bakalım, belki onu tanırsın.

Cohen: Burada oturanlar önemli biri mi? Onu tanıımıyorum. Eğer buradaysa onu ilk gördüğüm zaman budur.

El Dali: Size Albay Hatum hakkında ne anlattılar?

Cohen: Şam'daki radyo istasyonunu ve Genelkurmay binalarını ele geçiren komandoların cesur komutanı olduğu anlatıldı.

El Dali: Bağdat, Salim Hatum'un senin arkadaşın olduğunu ve onu evinde defalarca ağırladığını iddia ediyor.

Cohen: Onu ilk defa şimdi gönderiyorum. Beni tanıyıp tanımadığını ona sorun.

El Dali: Kime?

Cohen: Sayın Albaya?

El Dali: Tamam anlaşılmıştır. El Muhrir'in editörü Ebu Dahar seni koruyor. O da paraya köle olmuş biri. Senin Baas Partisi üyesi olduğunu hatta partide üst düzey görev almak üzere olduğunu ve buna benzer olaylar iddia ediyor. Örneğin başka bir gazetenin editörü Kamil Merve de İsrail'den seni desteklemek için para almış. Endişelenmene gerek yok. Bu kişiler seni koruyacak, İsrail seni korumak için çok para dağıtıyor. Gazeteciler, hainler ve kiralanan adamlar para kazanmak için adınızı kullanıyorlar. Savunmamızı bir meslek haline getirdiler. Bu gazeteciler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Cohen: Onların hepsi hain ve ajandır.

El Dali: Ordunun tüm komutanlarını bildiğinizi, tüm komutanları alt kıdemden üst kıdeme kadar tanıdığınızı yazıyorlar. Peki kaç tane memur biliyorsunuz?

Cohen: Sadece dört subay biliyorum. Daha doğrusu üç. Dördüncü Adnan El Cabi bir eğitim uçuşunda öldü. Böylece sadece üç subayı tanıyorum. Albay Halil Saffur, Edil Saidi ve Muhammed Dilul. Ayrıca Suriye'deki ikamet iznimi uzatan Süleyman Racula'yı da tanıyorum.

Mahkeme bu şekilde birkaç hafta devam etti. Bir ara Suriyeli yetkililer Eli Cohen'in tanıklığından yararlanarak onunla iş birliği yapan Suriyelilere ağır cezalar vermek istediler. Bu diğer sanıkların özellikle Mecid Şeyhulard'ın mahkemedeki ifadesi sırasında ortaya çıktı.

El Dali: Neden 1947 yılında Almanya'ya gittin?

Mecid: Orada yaşamak için. Herkes bilir ki, Almanya'daki yaşam Suriye gibi değildir.

El Dali: Yabancı ülkelerin senin ülkenden daha iyi olduğunu mu söylüyorsun? Sen zavallı ve pis birisin. Hiçbir şey seni vatanına bağlamaz. Sen yabancı ajanlardan aldığın paraya bağımlı olmuştun. Aynı bu vakada olduğu gibi. Almanya'daki yaşam Suriye'den daha iyidir değil mi pislik? Yüzlerce, binlerce kez Avrupa'ya gittin. Neden bu kadar çok seyahat ediyorsun? Eğer bir bankan olsaydı, onu çoktan sıfırlamıştın. Almanya'ya gittin, Kore'ye gittin. BM'de çalıştın. Fakat ülken için hizmet etmedin.

Mecid: İstedim.

El Dali: Nasıl istedin? Bana bu ülkeden hoşlanmadığını söyledin. Bu ülkeye tek yaptığın şey casusları ülkeye sokmak. Eli Cohen'i sen getirdin.

Mecid: Allah'a yemin olsun ki onu ben getirmediğim. Kazara tanıştık.

El Dali: Ne zaman Avrupa'ya gitsen yeni araba almışsın ve casus getirmişsin.

Mecid: Kuran-ı Kerim'e yemin olsun ki onu ben getirmedim.

El Dali: Kuran'a yemin etme. Allah, hainlerin Kuran'ı tutup onu kirletmesini istemez.

Mecid: Hayır, hayır casus değilim. Yemin ederim ki ben bir hain değilim.

Sergilenen performansla rağmen Suriye ve Arap kamuoyu resmi versiyona güvenmedi. Lübnan ile uluslararası basın raporlarına daha fazla güvenme eğilimi göstermeye devam ettiler. Bundan dolayı bir gün Şam sokaklarında şiirsel üslupla bildiriler yapıştırıldı. Bildiride şu yazıyordu:

Bizi aşağıladın ya Cohen,
Ama senden hiçbir şikayetimiz yok,
Eğer haysiyetimizi nasıl koruyacağımızı bilseydik,
Utanmamıza gerek olmayacaktı,
Sadece kabir utancımızı kapatabilir.

243

Kahire'deki "Savt El-Arap" adlı radyo istasyonundan Baas Partisiyle alay eden bir şarkı yayınlandı. Nakarattaki iki cümle şöyleydi:

Baas Partisi nerede?

Fi El-Mezze.

El-Mezze, Şam'da askeri havalimanına yakın bir hapishaneydi. Eli Cohen de orada tutulmaktadır. Anonim şairin sözleri sanıktan ziyade daha çok rejime hedeflemiş ve sokaktaki adam Şam'ın pis saraylarını Eli Cohen'in kanıyla yıkamak istiyordu. Bu aynı zamanda rejimin de arzusuydu.

Bu kasvetli bakış açısının ışığında ve Şam rejiminin Eli Cohen'in asgari yasal korumadan mahrum bırakma konusundaki kararlı tavrı nedeniyle Mossad, İsraili casusunu kurtarmak

üzere dünya kamuoyunu harekete geçirmek için umutsuzca Nadia Cohen ve Nadia'nın kayın biraderi Efraim'i Paris'e göndermeye karar verdi. İlk başta Nadia'yı çocuklarla beraber göndermeyi düşünseler de, daha sonra çocuksuz gitmesine karar verdiler. Nadia ve Efraim, 2 Mart 1965 tarihinde Şam radyosunun duruşmaları sansürlemeye başlamasından birkaç gün evvel Paris'e gittiler. Fransa'ya varır varmaz Nadia, Avukat Mercier ile beraber Fransız ve yabancı basın mensuplarıyla bir araya gelerek Eli'nin yakalanışı ve kimseyle görüştürülmediğini açıkladılar. Mercier, Şam'dayken Eli'yi bilen biri olan Suriye'nin Paris Büyükelçisi Sami El-Cundi'nin Eli'nin karısını kabul edeceğini umarak ona telefon etti. Ancak Cundi reddetti. Cundi'nin Şam'daki durumu güçlü değildi ve niçin başını belaya soksun ki?

Nadia ve Efraim, birkaç gün sonra İsrail'e geri döndüler. Ancak kurtarma çabaları artarak devam etti. Mossad'ın yöneticileri, Suriyeli muhataplarına Şam'daki yöneticilerin Eli Cohen'e verilecek cezanın infazından vazgeçmeleri için teklifte bulundular. Ancak sunulan teklifler kabul görmedi ve konunun politikacılar seviyesinde ele alınması görüşü ağır basmıştı. Nadia ve Efraim, Paris'ten döndükten sonra Eli Cohen'in Bat Yam'daki dairesi Arap yayınlarının merkezi halinde geldi. Annesi Sofi'nin kontrolünde, oğlanların her birine bir Arap radyosunu takip etme görevi verilmişti ve öğrendikleri bilgileri diğerlerine aktarıyorlardı. Mossad'ta terfi kursunu yeni tamamlayan Morris, Kayserya biriminde okunan Arap gazeteleri getiriyordu. Efraim'in talebi üzerine Mossad, Eli'nin davasını izleyebilmek için Nadia'nın evine televizyon kurdurmuştu. (Bu İsrail'de televizyon yayınının başlamasından iki yıl önceydi.) Nadia şöyle anlatıyor:

“Televizyonda yargılamayı gördüm. Ekranı koşup, Eli'nin kırışmış yüzünü tutmak istedim. Ancak güçlü niyetimi anlamış bir el beni tutarak kemiklerimi sıktı: ‘Oturlutfen Nadia, otur. Bunun bir faydası yok.’ Çığlık attım: ‘Peki nasıl yardımcı olacağız?’

Yardım edecek biri mutlaka olmalı.' Tüm gün ve uzun gecelerde sessiz bir şekilde dua ediyordum: Lütfen Tanrım, Eli eve geri gelsin. Sakat, sağır, dilsiz hatta kör olsun ama lütfen eve geri gelsin."

7 Mart'ta gelen bir haber Nadia ve ailesinin karanlığını aydınlattı. Eli'nin hayatını kurtarılması için bir ihtimal doğmuştu. Şin Bet, Suriye için 5 Arap gencinden oluşan bir casusluk şebekesini deşifre etmişti. Ayrıca Suriye için casusluktan şüphelenilen Arap bir papaz gözaltına alınmıştı. Mossad'ın başı, Eli Cohen duruşmasının sonlanması ve onun salıverilmesi için dünya ülkelerinde de olduğu gibi Suriye ile casus değiş tokuşu yapılması için bir anlaşmaya varılabileceğini ümit etti. 6 Mart'ta Şam'daki özel askeri mahkemenin duruşmaları birden kesilmişti. Resmi kanallar, 8 Mart'ta Baas darbesinin yıldönümünü kutlamak için yapılan hazırlıkları için duruşmanın durduğunu söyledi. Ancak Suriye rejiminin üst yönetimi Şam'da "yasal komedi"nin devam edip etmemesine karar vermek için bir araya gelmişti. Hem Arap dünyası hem de Suriye halkı bu davayla dalga geçiyordu. Kamuyu mahkemedeki tanıklıklara ve ifadelere inanıyordu. Orduda görüş ayrılıkları olmuştu. Ordunun yönetimini ikiye ayrılmıştı: Başkan Emin El Hafız'ın liderliğindeki ve aktif desteğini alan kesim, adil bir yargılamanın yapılmasının ve gerçeklerin en başından beri ortaya çıkarılmasını talep ediyordu. General Salah Cedid önderliğinde diğer kesim mahkemenin kapalı kapılar ardında, en az yasal savunmayla yapılmasını ve mahkemenin bir an evvel karar varmasını istiyordu. Yani mevcut haliyle mahkemenin sürmesinden yanaydılar. Baas liderleri 14 Mart'ta tekrar bir araya geldiklerinde, Salah Cedid'in görüşü ağır bastı ve mahkemenin ifadeleri dinlemeye 16 Mart'ta devam etmesine karar verildi. Bu karara, Belçika İnsan Hakları Ligi Genel Sekreteri Adrian Walters'ın Şam'a geldiği gün varılmıştı. Walters ve Jacques Mercier'in ofisinde çalışan Jean Talandier ile beraber Suriye Adalet Bakanı Huseyin Muhanna tarafından kabul edildi. Suriyeliler Mercier'e yaptıklarını, Walters'e de yaptılar. Muhanna, Belçikalı hukukçuya

askeri mahkemenin sivilleri dinlemediğini, o yüzden Savunma Bakanı Memduh Cabir ile görüşmelerini söyledi. Walters, Cabir'e gittiler. Cabir onlara Suriye'nin Fransız hukuk sistemi ve kültürüne sahip olduğunu ve Montesquieu'nun güçler ayrılığı ilkelerini takip ettiğini söyledi. Bu nedenle yürütme organının bir temsilcisi olarak yargının alanına müdahale edemezdi. Walters tabiki bu açıklamaya inanmasa da inanmış gibi davrandı. Bu yüzden mahkeme başkanı Albay El Dali ile görüşmek istedi. Mahkeme başkanı El-Hafız'ın destekçilerinden olmasına rağmen görüşmeyi kabul ederek yargılamanın bir nebze adil olduğu izlenimini verebilecekken, Belçikalı ve Fransız avukatlarla görüşmeyi reddetti.

Adrian Walters eli boş bir şekilde 19 Mart'ta Brüksel'e döndü. Bir basın toplantısı düzenleyerek Şam'da "hukuki bir komedi" yaşandığını söyleyerek Birleşmiş Milletleri Suriye'yi protesto etmeye davet etti. 17 Mart'ta İsraili casusun durumu yine kötüleşmişti. Suriye hükümetinin Ürdün Nehri yataklarının saptırma çalışmalarına hız vereceğini açıklamasının ardından İsrail hükümeti, İsrail Savunma Kuvvetleri'ne Suriye'nin çalışmaları sonlandırma talimatını verdi. Bunun üzerine İsrail ordusu tankları Baniyas bölgesini top atışına tutarak bölgeyi delik deşik etti ve Mirage uçakları tüm Ürdün nehri kaynaklarının saptırılmasıyla uğraşan tesisleri imha etti. Bir saat içinde mevziler ve savunma hatları yok edildi. İnşaat araçları, traktörler, buldozerler, kamyon ve işçi barınakları yerle bir edildi. Saldırıları son derece hassas olan ve vaktiyle Eli Cohen tarafından sağlanan bilgileri doğrular nitelikteydi. Suudi müteahhit Muhammed bin Ladin imha olan ekipmanların yerine yenilerinin geleceğini açıkladı. Ancak İsrail ordusunun saldırısı üzerine, Şam'daki yöneticilerde Eli Cohen'in yargılanmasının hızlandırılmasını intibai güçlenmişti.

Ürdün Nehri çalışmalarının saldırıya uğraması Suriye Baas Partisinde tartışmalara neden olmuş, parti 18 Mart'ta Şam'da bir olağanüstü konferans düzenledi. Konferansta Emin

El Hafız'ın saygınlığı hasar almıştı. İsrail bombalamaları bunun en büyük nedeniydi. Baas Partisi düzenlemelerine göre parti liderleri partinin Araplararası konferansında seçiliyordu ve yine ancak bu şekilde görevden azlediliyordu. Şimdi yok olma sırası El Hafız'a mı gelmişti? Ancak bu tavrın aksine El Hafız partideki tek gücün kendisi olacağını düşünüyordu. Bunun için önce Cedit'in yükselen gücünü dengelemeyi denedi ve bunun için konferanstaki eski liderlerin (kurucuların) safına katıldı. Ancak kısa bir süre sonra kendini dışlanmış ve mücadeleyi kaybetmiş halde bulacaktı. Mişel Eflak, Salah Bitar ile 1945 yılında kurduğu Baas Partisinden istifa edecekti. Baas partisinin organları Salah Cedit ve adamlarının kontrolüne geçmişti. Emin El Hafız, parti ve halk nezdinde destekçisi kalmamıştı ve başkanlıktan gitmesi her an gerçekleşebilirdi.

Baas toplantısından bir gün sonra, 19 Mart'ta Şam radyosu Eli Cohen davasının son duruşmasının yapıldığını söyledi. Bülten sonunda Suriyeli sunucu mahkemenin sonlandığını ve kararın ilerleyen günlerde açıklanacağını duyurdu. Mahkeme Başkanı Salah El Dali, 29 Mart'ta Ürdün Genelkurmay Başkanlığı ve Harp Okulunun davetlisi olarak Suriye heyetinin başında Ürdün'e gitti. Suriye delegasyonu Ürdün'e karayoluyla gitmiş, Batı Şeria ve Doğu Kudüs'ü gezmişlerdi. Mandelbaum Kapısının Ürdün tarafına kadar gitmişlerdi. Kral Hüseyin'in davetlisi olarak Akabe'de tatil yapmışlardı. Heyet, Şam'a 29 Mart'ta döndü, döner dönmez El Dali, Cohen hakkında mahkeme kararını yazmak için kendini ofisine kapatmıştı.

Meslektaş Walters'in aksine umutsuzluğa düşmeyerek Şam'da kalan Jean Talandier yargılamanın bittiği 19 Mart'ta Cumhurbaşkanı Emin El Hafız ile görüşme ayarlaması talebinde bulunmak için Cumhurbaşkanlığı ile İlişkiler Bakanı Velid Talib ile görüştü. Talebi hemen reddedildi. 31 Mart'ta Eli Cohen, iddia olunan 16 ayrı suçun hepsinden suçlu bulundu. Mahkeme

Başkanı ölüm cezasının uygulanacağına dair hiçbir kuşkuyla yer bırakmamıştı. Aynı gün Eli Cohen'in avukatları Jacques Mercier ve aynı zamandan Paris Barosu başkanı Paul Arigi, Uluslararası Hukuk Birliğine başvurarak İsraili ajanın yeniden yargılanmasını talep etti. Eli Cohen'e en az hukuki savunma hakkının dahi verilmediğini ve kabul edilen uluslararası sözleşmelerde kayıtlı bir hak olmasına rağmen avukatlarıyla bir kez bile görüştürmediğini söylediler. Arigi ve Mercier, Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'a benzer talepte bulundular ancak bir yanıt alamadılar. Ölümün gölgesi Eli Cohen'in başının üstünde seyreliyordu ve Mossad, Şam'daki ajanının hayatını kurtarmak için çabalarını yoğunlaştırdı. Rus casusu Albay Rudolf Abel'in, U-2 uçağının Amerikan pilotu ile değiş tokuşunu sağlayan Amerikalı avukat James Donovan gibi, Jacques Mercier de Eli Cohen'e karşı, Suriye için casusluk yapan 14 Suriyeli ve Filistinlinin iadesini teklif etmek üzere 6 Nisan 1965 tarihinde Şam'a gitti. Ertesi gün Mercier, Cumhurbaşkanlığı ile İlişkiler Bakanı Velid Talib ile görüştü. Suriyeli bakan, Fransız avukata sadece "nezaketen" kabul ettiğini ve bu görüşmenin bilinmemesini istedi. Bakan, Suriye'nin İsrail devletini tanımadığını, bu yüzden casus değişimi tartışılmayacağını vurguladı. Ancak yine de bu konuda son karar merciinin kendisini olmadığını ve Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'a danışması için 24 saat şehirde kalmasını rica etti.

8 Nisan'da Talib, Mercier'e "sadece İsrail'in teklifini dinlemekle yetkilendirildiğini söyledi. Mercier ona 14 Filistinli ve Suriyelinin olduğu bir liste sundu. Listede şunlar da vardı: 7 Mart'ta Hayfa'da yakalanan 5 Arap genç, Nisan 1964'te tutuklanan Suriye için casusluk yapan 4 kişi, 6 Kasım 1964'te yakalanıp 15 yıl hapse mahkum edilen Osman Mahmud Arifa, 19 Ekim 1964 tarihinde yakalanarak 10 yıl hapis cezası verilen Hüseyin Ali Ubeyd Ramadan, El Fetih'in Kudüs Tugayı üyesi olan ancak henüz yargılanması tamamlanmayan Mahmud Bahar Hicazi.

Talib, Mercier'e listenin "ilginç" olduğunu ancak 14 esirin Eli Cohen'in yarı değeri yapmayacağını söyledi. 9 Nisan'da Paris'e dönen Mercier, İsrail'in Paris Büyükelçiliği siyasi müsteşarı Yosef Hadas'a Şam ile casus değişimi konusunda karamsar bir tablo çıkardı. "Eli Cohen'in hayatta kalması, Emin El Hafız'ın ölümü demek, rejimin sonu demek." Mercier'in temaslarından sonra Mossad, Şam'da uzun yıllar görev yapan ve Suriyeli ile biriyle evlenmiş emekli bir Fransız diplomat Lillian Bernier'i Suriye'ye gönderdi. Bernier, 14 casusa ilave olarak 250 bin ABD Doları, ilaç ve ambulans vermeyi teklif etti. Teklifteki ciddiyeti göstermek için İsrail bir miktar parayı İsviçre'de bir bankanın hesabına yatırmış, aynı meblağ karşılığındaki ve alıcı isminin yazılı olmadığı çeki Bernier'e vermişti. İsrail, Eli Cohen'in serbest bırakmasını değil, sadece idam edilmemesini istiyordu.

Bakan Velid Talib, Bernier ile görüşmeyi reddetti. Dışişleri Bakanı Golda Meir İsrail'in tüm dünyadaki diplomatik temsilcilerini harekete geçirdi. Diplomatik aktiviteler Fransa'da yoğunlaştı. İki eski Başbakan Antoine Pinay ve Edgar Faure, Eli Cohen için iki kez diplomatik girişime öncülük ederek Fransa parlamentosundan bir grup milletvekilinin Suriye devlet başkanına mektup göndermesini sağladılar. Cohen'in avukatları Nadia'yı temsilen Başkan de Gaulle ile görüşerek Suriye üzerinde nüfuzunu kullanmasını istedi. Toplumda önde gelen şahsiyetleri de Şam'la temasa geçtiler ve Eli Cohen'in affedilmesini istediler. Onun durumu artık fısıltıyla konuşulmuyordu. Papa II. Paul ve birkaç Arap kardinal "Hıristiyan dünyası adına" Emin El Hafız'a çağrıda bulundular ancak Baas partisi kulaklarını tıkıyordu. Arap dünyasında büyük saygınlığa sahip Floransa'nın eski belediye başkanı Giorgio La Pira da Şam hükümetine seslendi ancak bir karşılık görmedi. Belçika Kraliçesi Elizabeth ve Belçika'nın önde gelen figürü Camille Huysmans da Emin El Hafız'a mektup gönderdi. Hatta Huysmans, Şam'a giderek casus takası için Suriye hükümetiyle görüşme talep etti. Ancak o da yanıt ala-

madı. Kanada'nın eski Başbakan John Diefenbaker, İngiltere'den 20 milletvekili (bunlardan bazıları Araplar tarafından sevilen kişilerdi) İsraili ajanın yeniden yargılanması için hazırlanan çağrı metnine imza atan kişilerdi. ABD'de Suriye-Lübnan diasporasına baskı uygulandı. İskandinavya ve Benelüks ülkelerinde bakanlar, bilimadamları, entellektüeller ve gazete editörler harekete geçti ancak bu çabalar nafileydi. Özellikle en duygusal örnek, ölüm döşeginde olan Arjantinli Kardinal Palacio'nın girişimiydi. Ölümünden birkaç saat önce ölmek üzere olduğunu vurgulayarak Eli Cohen'i affetmesi için Suriye cumhurbaşkanına mektup yazdı. Arjantin devlet başkanındaki gibi onun da girişimi yanıtsız kaldı. Bir noktada İsrail, Knesset milletvekili Moshe Sneh'i harekete geçirdi. Sneh, İsrail Komünist Partisi üyesiydi. Sneh'ten Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya hükümetleri nezdinde girişimde bulunması ve nüfuzunu kullanmasını istedi. Ancak Şam hükümeti nezdinde bu gelişme de sonuç vermedi.

Uluslararası baskılar arttıkça, Arap dünyasından da rejime Eli Cohen'in asılması için baskısı daha da artıyordu. Mısır-Lübnan destekli El-Muhabir adlı gazetede 12 Nisan'da yayınlanan bir makalede şunlar belirtiliyordu: "Atassi ve Hakami gibi arkasında Amerika'nın olduğu ajanlar gecikmeden idam edilmediler mi? Neden hala Eli Cohen asılmıyor? Suriye, Cohen'i İsrail'de tutuklu kişileri kurtarmak için mi kullanacak? Neyi bekliyorlar? Şam'ın sokakları İsraili ajanın kanlarıyla yıkanmalı."

Eli Cohen'i kurtarmak için girişilen umutsuz çabaların ardından Mossad dramatik bir hamleye girişti. 13 Nisan'da Mercier, yanında üst düzey bir Mossad yetkilisiyle Şam'a gidecekti. Yetkili, Cohen'i hayatta tutmak için Suriye istihbaratı başkanı Ahmed Suedani'ye "reddedemeyeceği bir teklif" sunmakla yetkilendirilmişti. Eli Cohen'in idam edilmemesi karşılığında Emin El Hafız rejimini devirecek bir askeri darbenin tüm detaylarının yer aldığı çok değerli bir istihbarat vermeyi teklif edecekti. Mossad yetkilisi

Mercier'e İsrail'in Suedani'nin El Hafız'a sadakatine inanmadıklarını söylemişti. Ancak bu sırada İsrail'in Suriye istihbaratı üzerinden Suriye devlet başkanına ulaşmaktan başka çaresi yoktu. Mercier'in kandırılmasından çekinen İsraililer darbe hazırlığı bilgilerini Fransız avukatın eline vermeyerek Kıbrıs'ta bir banka kasasında tutulduğunu söylediler. Mercier'in Şam'a vardığı gün Mossad'ın başka bir görevlisi Lefkoşa'ya geçecekti. Eğer herşey yolunda giderse ve anlaşma yapıldığına dair sinyal verilirse, Lefkoşa'daki kasa açılacak içindeki dosyalar Suriye hükümetinin gönderdiği kişiye ya da Suriye büyükelçiliğine teslim edilecekti. "Bu size güvenmediğimizi göstermez" dedi Mossad'ın yetkilisi Mercier'e. "Sadece hayatınızı korumak için bir önlemdir. Suriyeliler bu belgeyi almak için size suikast düzenleyebilir ya da elinizden alabilirler. Lefkoşa'da bir kasada saklandığı söylendiğinde detaylar hakkında hiçbir fikriniz olmadığı anlaşılacak ve size bir zarar veremeyecekler."

Suedani'nin bu bilgiyi General Salah Cedid'e verip, Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'a vermeme ihtimalini ortadan kaldırmak için Mossad yetkilisi avukata bu bilginin Cumhurbaşkanı sekreteri Mamun Atassi'ye de ulaştırmasını tavsiye etti. Mercier'e Cumhurbaşkanı ile İlişkiler Bakanı Velid Talib ve Atassi'nin El Hafız'a sadık olduklarını bu yüzden teklifin Cumhurbaşkanı'na da sunulacaklarını söyledi. Suedani, bilgiyi hem Salah Cedid hem El Hafız'a da iletebilirdi ancak İsrail yine de risk almak istedi.

25 Nisan'da Mercier Şam gitmek üzere Beyrut'a geldi. El Hazar Otelinde Lübnan'daki meslektaşı Huri ile bir araya geldi. Huri Şam'da durumun gergin olduğunu, Eli Cohen davasının Suriye'de halkı ayrıştırdığını söyledi. Salim Hatum, General Salah Cedid ve arkadaşlarının partiyi ve devleti ele geçirmek için Eli Cohen davasını istismar ettiğini söylerken Salah Cedid, Hatum'un Eli Cohen'in eski arkadaşı olduğunu ima ediyor, böylece ona yükleniyordu. Açık bir şekilde gösteriyor ki, Eli Cohen'in ye-

niden yargılanmasını isteyen veya karşı çıkanlar arasındaki gerilim, aslında Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın yanında veya karşı duranlar arasındaki mücadeleydi. Beklenenin aksine Mercier, giriş izni alana kadar Beyrut'ta birkaç gün kalmak zorunda kaldı.

1 Mayıs 1965 tarihinde saat 12:45'te Mercier, Cumhurbaşkanlığı sarayında Albay Suedani ile bir araya geldi. İstihbaratın başı, görüşmenin Cumhurbaşkanlığı Sarayının bir odasında yapılmasını istemişti. Ancak dinleme cihazı olabileceği endişesiyle Mercier görüşmenin bahçede yapılmasını rica etti. Mercier sözlerine İsrail'in Eli Cohen davasını aynı zamanda Suriye'de rejimin varoluşu için önemli olduğunu söyleyerek başladı. "Bu nedenle İsrail, kendisine karşı planlanan darbeyle ilgili olarak Mossad tarafından bilinen darbe hazırlığı ayrıntıları getirerek Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'a yardım etmeye hazırdır." Mercier, İsrail'in buna karşılık Eli Cohen'in serbest bırakılmasını değil idam edilmeyeceğine dair güvence istediğini sözlerine ekledi. Suedani alaycı bir şekilde şöyle yanıt verdi: "İsrail Suriye'nin Eli Cohen'i serbest bırakabileceğine inanıyor mu? Kendiniz buna cidden inanıyor musunuz? Dünya tarihinde casus alışverişi uygulaması olduğu görülmüştür. Ancak İsrail ile olmaz."

Mercier, Eli Cohen'in serbest bırakılmasından ziyade idam cezasının hapis cezasına dönüştürülmesinin talep edildiğini yineledi. İsrail tutukluluk süresine ilişkin herhangi bir itirazda bulunmayacaktı. Eli Cohen "fırtına dinene kadar" bir süre hapis-hanede kalabilirdi. Suedani, Suriye ve Arap dünyasından gelen tepkiler hesaba katılırsa Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın Eli Cohen'in cezasını hafifleteceğini düşünmediğini söyledi. Bunun üzerine Mercier, "O zaman başka birini asarsınız" diye alternatif önerdi. Suedani bunun gerçekleşebileceğine dair kuşkuları olduğunu söyledi. Ayrıca Eli Cohen'in idam edilmesi gerektiğini düşündüğü, ama yine de bu alternatifin Emin El Hafız'a iletileceğini söyledi. "Elbette eğer Cumhurbaşkanı, Eli Cohen'i affetmek ister-

se, bu kararına saygı duyulacaktır.” Bu konuda neden bu kadar sert olunduğu sorulduğunda Suedani, Eli Cohen'in birçok üst düzey siyasetçi ve askeri aldatmasından dolayı Baas liderlerinin Eli Cohen'in parmaklarının arasından kayıp gitmesini istemediklerini söyledi. Suriye güvenliğine verdiği zarar devasaydı. Bu yüzden onun tek cezasının ölüm olmalıydı. Mercier ile görüşmesinin sonunda Suedani şunları ifade etti:

“Bizim İsrail kurumlarından gelecek bir bilgiye ihtiyacımız yok. Şam'da Nasırcı darbe gerçekleşse, rejimin üyelerini kollarından ve bacaklarından bağlayıp Şam'ın sokaklarında at ile gezdireseler dahi size cevabım 'Hayır'. Eli Cohen'in serbest bırakılmasındansa, rejimin ortadan kalkmasını tercih ederim. Suriye, İsrail ile anlaşma yapmaz.”

Mercier, Mossad'ın tavsiyesi üzerine teklifini Mamun Atassi'ye de ilettili. Ancak Atassi iki saat sonra Mercier'e dönüş yaparak teklifin reddedildiğini ilettili. Geçmişe bakıldığında Cumhurbaşkanı'nın o gün Şam'da olmadığı öğrenilecekti. Bu nedenle Mossad'ın önerisine verilen olumsuz yanıtın Emin El Hafız tarafından değil, Salah Cedit tarafından verildiğini varsaymak mümkündür. Aynı gün, 1 Mayıs'ta Suriye devlet televizyonu kararın açıklanışını filme aldı. Film o gün Suriyeli seyircilere gösterilmedi. Bugüne kadar açıklanmayan bir nedenle kararın gösterimi 8 Mayıs'a kadar gerçekleşmedi. Karara dair açıklama ise şöyleydi:

“Deliller ve ifadeler gösteriyor ki, sanık Kamil Emin Sabit ismiyle bilinen Eliyahu Ben Şaul Cohen, düşmanın faydalanacağı bilgiler elde etmek için gizli askeri bölgelere girmiştir. Deliller ve ifadeler mahkeme üyelerini ikna etmiştir. Askeri Yargılama Kanunun 158 ve 159 maddeleri uyarınca gizli bir askeri bölgeye girmenin cezası idamdır;

Devletin bekası için gizli olan bilgileri temin ederek bunları düşmanın istifadesine sunmanın cezası, Askeri Ceza Kanunun 271, 272 ve 274. Maddeleri uyarınca idamdır;

7 Ocak 1965 tarih ve 6 sayılı Anayasal Emir ve 9 Şubat 1965 tarihli Anayasal Emir'e yapılan 33 sayılı değişiklik ve yukarıda belirtilen Askeri Ceza Kanunu uyarınca Bat Yam mahallesi, Tel Aviv, İşgal Edilmiş Filistin Toprakları adresinde ikamet eden 40 yaşındaki Eliyahu Ben Şaul Cohen'in asılarak idam edilmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

Karar, sanığın yüzüne okunmuştur. Temyiz için yetkili merci Başkanlık Konseyi'dir. Karar, bugün 1 Mayıs 1965 tarihinde Şam'da alınmış ve Suriye halkına duyurulmuştur.

Albay Salah El Dali

Askeri Mahkeme Başkanı.”

Karar kamuoyuna 8 Mayıs'ta duyurulmuştu. Kararın okunuşu 2 saate yakın sürdü. Eli Cohen, hakimlerin onu ölüm cezasına çarptırdığını duyduğunda kırıdayamadı. Televizyon ekranında, sadece burnunu ovuşturduğu görüldü. Tek bir kelime dahi etmemişti. Birkaç gün sonra Mossad, Mercier'in Şam'a giderek Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'dan Eli Cohen için af çıkarmasını rica etmesini istedi. 11 Mayıs'ta Mercier, Cumhurbaşkanlığı Sekreteri Attassi ile görüştü. Attassi, 14 Mayıs'ta Mercier'e dönüş yaparak Cumhurbaşkanı Emin El Hafız tarafından 23 Mayıs'ta kabul edileceğini söyledi. Avukat Mercier, 23 Mayıs'ta tekrar Şam'a dönmek üzere 16 Mayıs'tan Paris'e gitti. Aynı zamanda Mossad, Suriye Cumhurbaşkanı kendisine karşı bir darbe planladığını bilgisini şahsen ulaştırması için başka bir hat kullanmaya karar verdi. Akıcı bir şekilde Arapça konuşabilen bir Fransız istihbaratçısı derhal Suriye'ye yollandı ve El Hafız ile görüşmeyi başardı. 15 Mayıs'ta Paris'e belli belirsiz bir yanıtla döndü.

Yıllar sonra El Cezire televizyonuna verdiği mülakatta Emin El Hafız, o dönem Eli Cohen'in adil yargılanması gibi bir niyetlerinin hiç olmadığını söyledi:

“Baas partisinin uluslararası liderlerinden Cibran Mih-tani ve arkadaşı Hamud El Şufi, Eli Cohen hakkında konuşmak için Lübnan’dan yanıma geldiler. Mihtani bana ‘Ebu Abdu (Cum-hurbaşkanının ismi) Eli Cohen’i mahkemede savunmak için bir Fransız avukat geldiğini duyduk. Bu uluslararası kamuoyunun gözü önünde mahkemenin adil olduğunu göstermek için çok önemli.’ Ben şöyle cevap verdim: ‘sen konuşursun, ben politika yaparım, hukuk değil. Şam’ı İsrail’in hizmetindeki avukatların propaganda mekanına dönüşmesine izin vermem. Dünya ne istiyororsa desin. Biz İsrail ile savaştayız. Halkına karşı komplo kurmuş bir Arap var. Bu Yahudi dinine mensup İskenderiyeli bir Mısırlı. Kanun bizim elimizde değil, Allah’ın elinde.”

Bu aşamada, Eli Cohen’in kaderinin mühürlendiği açıktı. 13 Mayıs’ta İsrail Hava Kuvvetleri, Bania’s’ta Suriye’nin Ürdün Nehri kaynaklarının saptırılması çalışmalarının yapıldığı bölgeyi bombaladı ve tüm ekipmanlar imha edildi. Aylar geçmesine rağmen Suriye saptırma çalışmaları sürdürdüğü aşıkardı. Eli Cohen’in gölgesi Bania’s’ın üstünde dolaşıyordu ve bölgedeki çalışmalar Şam’daki yöneticilerin gözleri önünde yıkılıyordu.

17 Mayıs’ta Mercier, Atassi’ye bir telgraf göndererek Cum-hurbaşkanı Hafız ile 23 Mayıs’ta görüştüreceğine dair randevusunu hatırlattı. Ancak gece yarısından kısa bir süre sonra Yosef Hadas, Mercier’i ve Arigi’yi aradı ve onlara “Suriyeliler bizi yine kandırdı. Eli Cohen bu gece asılacakmış” dedi.

Hadas, Arigi’den Vatikan’a ulaşmasını ve Vatikan’ın Emin El Hafız ile görüşerek Eli Cohen için af çıkarmasını rica etmesini söyledi. Geç saate rağmen Arigi, Kardinal Sikomani’ye ulaştı ve acilen müdahale etmesini rica etti. Kardinal, Suriye Cumhurbaşkanı ile konuşmayı denese de başarılı olamadı.

BÖLÜM 11

ŞAM'DA BİR DARAĞACI

17 Mayıs 1965 Pazartesi günü Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ı "Arap dünyasındaki en büyük İsraili ajan"ın ölüm cezasını onadı. El-Hafız'ın meseleyi çabucak bitirmesi için zorlayan Cedid idi. "Cedid, her geçen gün İsrail'in dostları tarafından yoğunlaştıran baskıların bizi ve Arap dünyasını yenilgiye uğrattığını söylüyordu. Banias'taki nehir yatağını saptırma inşaatında kullanılan ekipmanların imha edilmesinden sonra Eli Cohen'in idam edilmesi Şam'daki gerginliğin dinmesini sağlayacaktı. El Hafız'ın yanında, Genelkurmay Başkanı Salah Cedid, Baas partisinin tarihi lideri Salah Bitar ve Eli Cohen'in arkadaşlarından Hatum, Cohen'in kalemini kıran hakimler olmuşlardı.

257

Birkaç saat sonra Eli Cohen Şam'daki 70. Zırhlı Birlikten El-Mezze hapishanesine aktarıldı. Gece yarısından sonra Eli Cohen'in şafak vakti idam edileceği dedikoduları dolaşmaya başladı. Söylentiler Şam halkının olağanüstü durumlarda alışık olduğu bir gelişmeye dayanıyordu: Askeri birlikler ve polisler şehrin kalbindeki Merce Meydanını çevrelemişti ve meydana çıkan tüm yollar kesilmişti. Meydanın tam ortasına bir darağacı kuruldu ve etrafı polis ve paraşütçü birlikler tarafından çembere alındı. Projektörlerle meydan aydınlatıldı, böylece televizyon yayını için yeterli aydınlık sağladı. ABD için casusluk yapan iki Arap Ferhan Atassi ve Abdulmuin Hakami'nin idam edilmesinden 3 ay sonra sonra meydandaki halk bu sefer bir İsraili casusun idamına tanıklık edecekti.

Merce Meydanı, eski şehir ile Suriye'nin başkentine tepeden bakan yeni mahallelerin kesişme yerindedir. Meydanın bir yanında tarihi binalar ve camiler varken, öte yanında bağımsızlığın ilk yıllarında yapılmış askeri tesisler, polis merkezleri ve üst düzey bürokratların yaşadığı modern binalar yer alırdı. Gündüz saatlerinde Merce Meydanı hayat doludur. Ancak geceleri üzerinde ölüm gölgesi dolaşır ve anarşinin kokusu her yere sinerdi. Öyle bir vakitte Eli Cohen, El-Mezze hapishanesindeki tutulduğu hücreden alındı ve elleri bağlı olarak başka bir hücreye götürüldü. Yüzü yıkandı, tıraş edildi, saçları tarandı, yakalandığı gün üzerindeki gri takım elbisesi ve ayakkabısı giydirildi. Yanında dört gardiyanla mahkumların taşındığı bir minibüse bindirildi. Araç El-Mezze'den çıktı, gümrük idaresi, Şam Üniversitesi, müze ve adliye sarayını geçtikten sonra Merce Meydanındaki polis merkezine ulaştı. Gardiyanlar onu ikinci katta geniş bir odaya çıkardılar. Odada Albay Salah El Dali başkanlığındaki hakimler, ordu doktoru, Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürü, Suriye Baro Başkanı ve ikisi Suriyeli biri yabancı olmak üzere 3 basın mensubu bulunuyordu. Ayrıca Suriye Yahudi cemaatinin Hahambaşısı Rabbi Nissim Endiro Cohen de vardı. Eli Cohen gözlerini kapadı ve hafifçe doğruldu. Salondaki kalabalığın gözünden, bunun son anları olduğunu anladı. El Dali ölüm cezasını kendisine tekrarlardı ve infazın bu gece uygulanacağını sözlerine ekledi. Hakim, Eli'ye karar hakkında herhangi bir diyeceği olup olmadığını sordu.

Böylesi zor bir anda dahi Eli Cohen kendine olan güvenini ve kendine hakimiyeti kaybetmedi. Hakimlere ekleyecek bir şeyi olmadığını söyledi.

Eli ve Haham Nissim, dua etmek için yan odaya götürüldüler. Haham Nissim, Eli Cohen'i canlı olarak gören son Yahudi'di. Yıllar sonra Halep'teki Yahudilerin vakfında sekreter olan

Yitzhak Pardes³⁴ o gece yaşanan dramatik olayı Nissim'in kendisine aktardığı kadarıyla şöyle anlatıyor:

“Halep'teki Yahudilere ait bir vakfın sekreteri olarak düzenli bir şekilde Nissim Cohen'i ziyaret eder ve bazen evinde kalırdım. O gece, 17 Mayıs'ta, Haham Nissim yorgundu ve erkenden uyudu. Evindeydim, gazete okuyor ve Şam radyosunu dinliyordum. Gece 1:30 gibi kapı yüksek sesle vuruldu. ‘Kimsiniz?’ diye sordum. ‘Muhaberat’ (Suriye İstihbarat Servisi). Kapının vurulmasıyla Haham uykudan uyanmıştı ve bana kapıyı açmamı söyledi. Başlarında bir amirle içeri giren 4 adam Haham'a kendileriyle beraber gelmesini söylediler. Neden gideceğini sorduğunda, görevliler nedenini söyleyemeyeceklerini, talimatın ‘çok yukarıdan geldiğini’ söylediler. Haham aynı tonda yanıt verdi: ‘Eğer beni çağıran Cumhurbaşkanı Emin El Hafız dahi olsa, nedenini öğrenmeden evimden çıkmayacağım.’

İstihbarat görevlileri kendi aralarında fısıltıyla konuştuktan sonra amirleri durumu açıkladı: ‘Eli Cohen sabaha karşı darağacında asılacak. Gerekli duaları yapmanız için sizi almaya geldik.’ Hahamın yüzü düştü, düşmemek için iki eliyle masaya yaslandı. Baasçılar gece mal çalar gibi davranmalarına rağmen haham durumu olabildiğince şerefli olması için davranmaya karar verdi.

Hahambaşılık kıyafetini giydi. Açık ve ılık bir yaz gecesinde Hahambaşı, Merce Meydanına götürülmek üzere eski Yahudi gettosundaki evinden Suriye istihbaratının elamanlarının eşliğinde bekleyen cipe bindi. İki saat sonra eve döndüğünde Haham Nissim Cohen şoktaydı. Gözlerinden yaşlar akıyordu ve tek kelime edecek hali kalmamıştı. Ona bir bardak çay yaptım ve yaklaşık bir saat sonra ancak kendine gelmeye başladı. Eli ile

34 Birkaç yıl sonra Pardes, Kudüs'te İsrail Yayın Servisinde haber editörü olmuştu. Suriye'den tek başına ayrılmıştı. Eşi ve sekiz çocuğu önce Paris'e, oradan yanına İsrail'e gelecekti.

konuşmasının kısa ve baş başa geçtiğini söyledi. Suriyeliler kısa sürmesi için ihtiyar hahamın oturması için bir sandalye dahi vermemişlerdi. Dua ederken iki defa kısa kesmesi ve dini vecibeyi tamamlaması için uyarılmıştı. Haham, Eli'nin fiziki durumunun bitik olduğunu ve konuşurken dahi kelimeleri zar zor çıkardığını söyledi: 'Eli konuşmasında çok dikkatliydi. Ama gözleri kendisinin izin verildiğinden daha fazla söylemek istiyordu.' Haham sözlerine, evli olduğunu bildiğini ve Eli'ye dua edeceğini söyleyerek başladı. Eli bunun üzerine hıçkırığa boğuldu. Eli, Haham'a ailesiyle görüşmesini, görevini sonuna kadar yaptığını ve son anına kadar ükesiyle halkına sadık kaldığını anlatmasını istedi. Bu sefer ağlama sırası hahamdaydı. Eli'ye 'Şema Yisrail"'i okumasını ve bunu üç defa tekrarlamasını istedi. Eli tekrarlararken Haham 'Bize gelen her şey sendendir, sen bize hayır verdin ancak biz günah işledik' mealindeki cümleyi tekrarladı. Bir süre duayı Haham Nissim Endura Cohen tek başına sürdürdü. Mezmurlardan birkaç cümle okudu. Emin El Hafız'ın özel kalem müdürü Mundar El-Muzali odaya girdi ve Eli'nin içinden duaları hahamdan daha hızlı okuyacağını söyledi. Bu arada Eli, Haham'a babasının gözlerinin önüne geldiğini söyledi. Haham odadan ayrılırken Eli'nin asılmadan önce 'öldüğünü' görmüştü. Haham bana Eli'nin bu zalim işkenceden kurtulacağını söyledi. Ölüm onun kurtuluşuydu."

Hahamla yapılan duadan sonra şimdi sıra son resmi eyleme gelmişti. Askeri Mahkeme Başkanı El-Dali, Eli Cohen'e son istediğini sordu. Karısına ve çocuklarına bir veda mektubu yazmak istediğini söyledi. Suriyeli yetkililerin yüzlerindeki utanç ve şaşkınlık ifadesi oluşmuştu. Salah Cedit'in emriyle Hamidiye çarşısı yakınlarındaki Şeyh Hasan Hapishanesinde uygulanan işkence sırasında Eli'ye propaganda amaçlı kullanılmak üzere üç mektup yazdırmışlardı. Salah Cedit'in adamlarının direktifiyle Eli Cohen içerikleri neredeyse aynı olan mektuplar yazmışlardı. Onlara göre İsrail hükümeti İsrail istihbaratına eleman devşirmesi için baskı yapıyordu. Cohen'in işsiz oluşundan istifade ederek İsrail istihbaratı (Aman) Eli Cohen'i zorlayarak kendileri için

çalışmaya ikna etmişti. İki mektupta da Eli eşi Nadia ve çocuklarına “İsrail’den ayrılın ve insanların özgürce yaşadığı ülkelere göç edin” çağrısında bulunuyordu. Daha uzun olan üçüncü mektup da yukarıda şeyleri tekrarlamakla beraber bu sefer Suriye hükümetinin askeri mahkemesinin ve Suriye halkının kendisine, “çok iyi davrandığını” söylüyorlardı.

Bu üç mektubun metinleri Lübnan gazetesi El Hayat’ta 19 Mayıs 1965 tarihinde yayınlanmıştı:

Birinci mektup

Eşim Nadia ve çocuklarıma;

Bu mektubu, İsrail makamlarının espiyonaj yapmam için beni zorladıkları ve üstümde ağır baskı oluşturdıklarını bilmeniz için yazıyorum. Çünkü o dönem işsizdim. Şimdi bunlarla ilgili tüm gerçeği anlamış bulunmaktayım. İsrail’den ayrılmamız ve İsrail’de olmayan özgürlüğün yaşanabileceği bir ülkeye göç etmemizi istiyorum. Böylece özgürlüğün tadını çıkarabilirsiniz. Bana olanların size olmaması için dikkatli olun. Çünkü hayatın sonu acıdır. Elveda.

İkinci mektup

Eşim Nadia ve çocuklarıma;

Bu mektubu, casusluğun İsrail yetkililerinden gelen ağır baskı ve bana başka yol bırakmadıklarından dolayı yaptığımı bilmeniz için yazıyorum. Şimdi tüm gerçeklerini, her şeytani fiillerini anladım. İsrail’den ayrılın ve İsrail dışında bir yerde, özgürlüğün tadını çıkaracağınız yerde yaşayın. Benim başıma gelenler sizin başınıza gelmemesi için dikkatli olun.

Üçüncü mektup

Eşi Nadia ve değerli çocuklarıma;

Bu işi yapmaya zorlandım. Nadia, senden ricam bunları herkese anlat. Suriye halkı ve hakimler, ülkeye girişimden son

anıma kadar iyi davrandılar. Çocuklarla konuş, gerçekleri görmek için karanlıktan aydınlığa kaçın ve özgürlüğün tadını çıkarın. Yalanın olmadığı yerlerin havasını teneffüs edin. Aydınlığı görmek için ülkeyi terk edin. Çocuklarımızın geleceği için bunu yap.

Nadia senden ricam kendine ve çocuklarımıza iyi bak. Aileme ve akrabalarım da ülkeyi terk edip özgürlüğün olduğu ülkelere gitmelerini söyle. Sen, çocuklarım, ailem hepimiz huzur içinde yaşayın. Yapmak istediğin şey için bundan sonra özgürsün. Ağlayarak vaktini geçirme. Hep geleceği düşün. Seni, çocuklarımı, ailemi öpüyorum. Lütfen benim ailemi unutma. Düşüncelerimi ve taleplerimi onlara da ilet. Babam ve benim ruhum için dua etmeyi unutma. Herkese sevgimi ve öpücüklerimi gönderiyorum.

Eli Cohen

262) Son isteği sorulduğunda yanıt olarak, karısı ve çocuklarına Rabbi Nissim ve yabancı gazetecilerin huzurunda bir mektup yazmak isteyen Eli Cohen, işkencecilerin ölümden sonra kullanacakları propaganda kartını adeta yok etmişti. Cellatlar onun ipini çekmek üzerelerken Eli Cohen onurundan mahrum etmelerine müsaade etmedi.

Başka seçeneği olmayan Albay El-Dali, kurbanına bir kalem ve kağıt verdi. Hahamın ve gazetecilerin önünde dikkat çekici bir özgüvenle Eli, karısına ve çocuklarına veda niteliği taşıyan mektubu önce Arapça ardından Fransızca olarak yazdı. Mektup şöyleyd:

Eşim Nadia ve sevgili aileme;

Bu son sözlerimi hep bir arada kalmanızı rica etmek için yazıyorum. Nadia lütfen beni affet ve kendine, çocuklarımıza iyi bak. Onların iyi eğitim almalarını sağla. Kendini ve çocuklarımızı ihmal etme. Lütfen her zaman ailemle iyi ilişkilerini sürdür. Ayrıca senden yeniden evlenmeni rica ediyorum. Böylece evlenece-

ğin kişi çocuklarımız için bir baba olacak. Bu konuda tamamen özgürsün. Senden yas tutmamamı, her zaman geleceğe bakmamı istiyorum. Son öpücüklerimi yolluyorum. Lütfen ruhumun rahat etmesi için dua et.

Eli Cohen

18 Mayıs 1965

Arapça ve Fransızca mektupların yazılmasından sonra El-Dali, Eli Cohen'in son sözünün sorulduğunu protokole işledi. Eli Cohen, idam edilmeden önce Haham Nissim Cohen'e "Yahudi dininin geleneklerine göre" duasını tamamladığı için Tanrı'ya şükrettiğini ve "hiçbir borcu ve birikimi olmadığını" söyledi.

Saat 03:20'de gardiyan Eli Cohen'e yaklaştı ve ellerini arkasından bağladı. Polis karakolundan Merce Meydanına giden 30 metrelik kısa yoldan her iki tarafında ağır silahlı polisler duruyordu. Arkada ölüm sessizliği hakimdi, sadece kamera motorunun sesi duyuluyordu. Grup, darağacının önünde durdu. Cellat Ebu Süleyman, Eli'nin ellerindeki kelepçeyi çıkardı ve ona beyaz bir kefen giydirdi. Daha sonra 6 basamaklı merdivene çıkmasını söyledi. O dakikalarda Eli Cohen ona baktı ve gönül rahatlığını korudu. Sadece son adımı altıncı basamağa yaklaştığında dengisini yitirdi. Ebu Süleyman, bacaklarını düzeltmesi için onu tuttu. Saat 03:30'da cellat boynuna ipi taktı. Eli sesli bir şekilde 'Şema Yisrail'i okumaya başlamıştı ama duasını tamamlamadan önce cellat altındaki merdiveni tekmeledi sallanmaya başladı. Doksan saniye sonra askeri doktor, Cohen'in öldüğünü duyurdu. Cellat Ebu Süleyman cesede yaklaştı ve kefeninin üstüne mahkeme kararını astı.

Ölümünden sonra bile Suriyeliler, cesedin kötüye kullanılmasını sürdürdüler. Sabah saat 05:15'te Şam radyosu, günün ilk haber bülteninde, Şamlılara seslenerek Merce Meydanına gidip İsraili casusun asılmış bedenini görmeleri için çağrıda bulundu. Eli Cohen'in bedeni yaklaşık 6 saat boyunca asılmış halde teşhir

edildi. On binlerce Şamlı meydana giderek, kesintisiz üç yıl boyunca devletlerinin içine sızan bir adamın cesedini izledi. Okul çocukları sabah saatlerinde öğretmenleri tarafından meydana getirildi ve rejimin ülkelerinde ne kadar acımasız olduğunu öğrendiler. Sabah saat 10:00'da ceset bir tabuta konuldu, paraşütçü ve komanda askerlerinin eşliğinde tabut bir kamyonu yüklendi. Eli Cohen, yaşam tarzı ve çalışma yönteminin karakteristikliği olan 'yalnızlıkla' ölmüştü. Onun gömüldüğü yer halen gizli tutulmaktadır.

Yıllar sonra Mundar El-Muzali Arap medyasıyla yaptığı röportajda "Cohen'in gömüldüğü yerin birçok kez değiştirildiğini" söyledi. "Evler inşa edildi, parklar ve bahçeler yapıldı, yollar döşendi. Bu yüzden tam olarak nerede gömüldüğünü bilmenin bir yolu yok. Eli Cohen'in kemiklerini götürülüp İsrail'e gömülme şansı zayıftır."

Eli Cohen'in idam edilmesinden sonra Suriye'deki Yahudiler arasında rejimin, İsraili ajanın suçlarından dolayı kendilerinden tazminat isteyebileceğine dair bazı korkular meydana geldi. Soruşturma, Eli Cohen'in Yahudi topluluğunun üyeleriyle hiçbir ilgisi olmadığını ve Yahudi gettosundan bakır avize almanın dışında bir temas kurmadığı sonucuna varmıştı. Suriye'deki Yahudiler endişeliydi. Yitzhak Pardes'in Haham Nissim Cohen'den Eli Cohen'in idam edileceği haberini duyar duymaz Halep'e gitmek üzere taksi bulmak için Merce Meydanına koşması şaşırtıcı değildi. Şehirlerarası giden taksilerin durağı Meydana yakındı. Pardes kalabalığın havada asılı cesedin etrafında toplandığını gördü. Suriyeliler yüzlerinde donuk ifadelerle meydanda duruyor ve başlarındaki bir kişinin Allahu Ekber dedikten sonra kalabalık bunu tekrarlıyordu. Bazıları Emin El Hafız'ın da İsrail casusu olduğunu söylüyordu. Diğerleri "Baasçıların hepsinin hain" olduğunu zikrediyordu. İlk başta asılan adamın Partiye girmesine müsaade etmişler, onunla beraber yiyip içmişler, onunla işbirliği yapmışlar, sonra adamı kullanıp en nihayetinde asmışlardı.

Eli Cohen'in mektubu BM gözlemci görev gücü aracılığıyla İsrail'e gönderildi ve hemen el yazısı uzmanlarınca (grafolojist) kontrol edildi. Harflerin özgün olduğunu ve el yazısında herhangi bir endişe görülmediğini, böylece yazılarının yazıldığı zamanda Eli'nin tüm hislerine hakim olduğu belirtildi. O sabah Şam'daki yöneticiler kalabalığa kanlı bir gösteri sunarken, Eli Cohen'in Bat Yam'daki dairesinde yürek burkan bir dram yaşanıyordu. Mahkemenin başlamasından, özellikle Suriye televizyonundan görüntülerin yayınlanmasından bu yana, Cohen ailesi oğullarının evinde yaşıyor, Nadia ve çocuklarıyla ilgileniyorlardı. Birkaç ay boyunca Nadia umut ile umutsuzluk arasında yaşamıştı. Bazen hayallere dalıp umutla uyanırken, bazen tamamen umutsuzluk girdabına düşüyordu. Ancak mahkeme sonuçlanıp cezasının idam olduğu açıklandığında bir umut kalmadığını hissetmişti. Mossad'ın Eli'nin hayatını kurtarmak için tüm imkanlarını kullandığını biliyor ancak umut olmadığını hissediyordu. Bazı Mossad yetkilileri, kurtarma çabalarının sonuçsuz kalıp Eli'nin Şam'da asıldığını radyoda duyacağı zaman yine de Suriyelilere inanmamasını söylemişti. Ancak Nadia hissediyordu. Yine de tutukluğunun ilk döneminde duruşma sırasında dik ve vakur durmaya çalışmakla birlikte, duruşmanın sona erip kararın okunmasından sonra depresyona girmiş, sık sık bayılmaya başlamıştı.

18 Mayıs 1965 Salı günü Eli'nin annesi Sofi, Şam radyosunun saat 05:15'te yayınlanan sabah bültenini dinlemek için sabah saat 5'te uyanmıştı. Bir anda evin içi acı bir çığlıkla doldu: "Aşağılık insanlar, oğlum Eli'yi astılar." Soylu, kırışık yüzlü kadın transistörlü radyoyu elinden attı ve kendi elleriyle büyüttüğü oğlu için ağlamaya başladı. Üzüntüden ne yaptığını bilmiyordu. Kafasını duvara vurdu ve bayıldı. Ama beklenildiği üzere en kötü durumda olan Nadia idi. İşkence görmüş Eli Cohen'in eşi Nadia, kocasının son saatlerini 'birlikte geçirmişti.' Nadia şöyle anlatıyor:

"Asıldığı gece deli gibiydim. Aklımı kaybettiğimi düşündüm. Eli tüm gece benimleydi. Evet! Bütün geceyi beraber ya-

takta geçirdik, birbirimizi sevdik. Hayatımdaki en güzel geceydi ve bitmesini hiç istemedim. Sabah olmasını istemedim. Ancak saat 4'e doğru uykuya dalmıştım. Sabah saat 5'te kayınvalidem Şam radyosunu dinlemek için uyanmıştı. Birkaç dakika sonra bir çığlık duydum, 'astılar, onu boğazından astılar' diye. Eli'nin idam edildiğini söylemek için odama geldiklerinde onları odamdan çıkardım. Kendi kendime gülümsediğimi fark ettim. Benimle birlikteyken onu nasıl asabilirlerdi ki? Tüm gece boyunca benimle beraberdi. Benimleyken onu kimse asamazdı, değil mi? Yatağa baktım ancak orada değildi. Yanıma yattığı yerde elimi gezdirdim, orası boştu. Yine de yatağımdan kalkmak istemedim. Eli'nin gece benimleyken yaşadığım mutluluğu kaybetmek istemiyordum."

Ama yavaş yavaş Nadia, Eli'nin gelmeyeceğini fark etti. İlk başta oturdu, kımıldayamıyordu. Şok geçiriyordu. Ancak yavaş yavaş histerik dalgalar geldi: "Eli, Eli. Bana ne yaptın? Beni neden böyle bıraktın? Sonunun bu olacağını biliyor muydun? Her zaman her şeyin yolunda olduğunu söylüyordun. Şimdi de her şey yolunda mı Eli?" Eli'nin Mossad'ta çalışan kardeşi Morris şunları söylüyor:

"Eli'nin asıldığını duyduğumuzda, Mossad yetkililerinin gelip bunun yalan haber olduğunu söylemesini bekledik. Süreç içerisinde bize böylesi bir gelişmenin yalan olabileceğinden bahsetmişlerdi. Ancak birkaç saat sonra bir Mossad yetkilisi gelerek Eli'nin idam edildiğini doğruladı. İsrail'in, kararın infazını bu kadar erken gerçekleştirmesini beklemediklerini söyledi."

Aynı zamanda Paris'te farklı da olsa bir dram yaşanıyordu. 17 Mayıs Pazartesi günü Eli Cohen'in asılmasından saatler önce, İsrail'in Paris Büyükelçisi Walter Eytan, siyasi müsteşarı Yosef Hadas ve iki Fransız avukat Paris'te toplanmış ve aylarca "İsrail'den gelen ajan"ın yasal savunma gerçekleştirmesi için çalışmıştı. Tüm çabalar başarısız olduktan sonra dördü de infazın nasıl ertelenebileceği üzerinde çalışıyorlardı. Vatikan'ın girişimi

sonuç vermemişti. De Gaulle'ün mektubu Suriye Cumhurbaşkanı nezdinde tesir etmemişti ve ertesi gün İnsan Hakları örgütü (Amnesty) ile görüşerek bir açıklama yayınlamalarını görüşeceklerdi. Ertesi gün tekrar bir araya gelmek üzere dağıldılar. Mercier eve vardıktan 5 dakika sonra Yosef Hadas'tan bir telefon geldi. Hadas, Şam radyosunu Eli Cohen'in bu gece idam edileceğini duyurduğunu söyledi. Saat yönünde çılgın bir yarış başladı. Dörtlü arasında görev paylaşımı oldu. Cumhurbaşkanı De Gaulle, İtalya Başbakanı, Vatikan Dışişleri Bakanı, İngiltere İşçi Partisi Sekreteri ve bunun gibi devlet liderlerinin ofislerine telefonla ulaşılmaya çalıştılar. İki İsrailli diplomat ve iki Fransız avukatın takatleri kalmamasına rağmen büyük liderlere ulaşmak için telefonla aramayı sürdürdüler. Sabah olduğunda herşey bitmişti. Eli Cohen asılmıştı. Yosef Hadas'ın gözyaşları durmuyordu. Bir köşeye çekildi ve acısını ağlayarak gidermeye çalıştı.

İki gün sonra 20 Mayıs'ta Arigi ve Mercier Suriye Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'a hükümetinin kendilerine takındıkları tavrı kınadıklarını ve Eli'nin cansız bedenini dul eşi Nadia'ya götürmek, İsrail'de defnedilmesi için cenazeyi almak istediklerini belirten detaylı bir mektup gönderdiler. Yedi günlük yas boyunca Cohen aile üyeleri ağır depresyon ve histerik ağlamaların olduğu duygusal krizler yaşadı. Nadia'ya durmadan sakinleştirici veriliyordu. İdamın duyulmasından birkaç saat sonra İsrail Genelkurmay Başkanlığının Başhahamı Tümgeneral Şlomo Goren aileye taziye ziyaretine geldi. Nadia gözyaşları arasında Haham Goren'e bağırdı: "Sizi görmek istemiyorum. Kocamı siz öldürdünüz." Morris, Haham Goren'den özür diledi ancak Goren şöyle yanıt verdi: "Önemli değil. Durumu biliyorum ve anlıyorum. Bu tepkiler normal." Nadia sakinleşinceye kadar Şlomo Goren yas evinde kaldı ve Eli Cohen için dua etti.

Ülkenin dört bir yanından gelen binlerce kişi Golda Meir'in liderliğinde şükranlarını sunmak üzere Eli Cohen'in Bat Yam'daki küçük dairesine yürüdü. Eli'nin annesi Sofi, "Oğlum

neden direklerde asıldı? Oğlumu nereye gönderdiniz?” diye ağıt yaktığında Golda Meir, Sofi’nin elinden tuttu ve gözyaşları içinde “oğlun bir kahraman, büyük bir milli kahraman” diye teskin etti.

Oturma odasındaki sehpa Eli’nin fotoğraflarının olduğu gazeteler vardı. Nadia “bunlar Eli değil, Eli değil, herkes bunun Eli olmadığını görüyor” diye evde dolaşıyordu. Kızlar Sofi ve İrit sokakta oyun oynamaya çıkarılmıştı. En küçük çocukları Şaul komşularının evinde beşikte yatıyordu. Zavallı Şaul babasıyla bir resmi dahi yoktu ve onu annesinin anılarından öğrenecekti. Gelecekte, törenlerde babasının milli bir kahraman olduğunu duyacaktı.

Nadia acı gerçekleri kabul etmeyi reddediyordu. Geceleri Eli’yi hayal ediyor ve pencereden dönüşünü bekliyordu. “Bütün geceler Eli’yle beraber olduğumu iliklerime kadar hissediyordum. Rüyamda Eli’nin darağacındayken bacaklarını tutup havaya kaldırdığımı ve böylece asılsa dahi havada kalarak nefes alabilmesini, yaşamasını sağlıyordum. Onunla rüyamda uzun saatler boyunca konuşuyordum.”

Birçok kez Nadia, rüyasında Eli’nin eve gelip kendisini ve çocukları öptüğünü görmüştü. Hatta bir keresinde çocukları uyandırmış, onları giydirmiş ve Eli’nin görmesi için onları pencerenin kenarına oturtmuştu. Küçük Şaul’un saçlarını üç yıl boyunca kesmeyecekti. Eli’nin tekrar geleceğini ve oğlunun saçlarının ilk kez kesmesinin babasının hakkı olduğunu düşünmüştü. Mahallede, garip davranışları olan kambur biri dolaşıyordu. Nadia bu kişinin Eli olduğunu düşünüyordu. Eli gibi kıvrıcık ve keskin bakışları vardı. Ona göre Eli kimliğini gizlemek için kambur kılığına girmişti ve eve giremezdi. Nadia bu kişiyi görmek için saatlerce pencerenin önünde bekliyordu. Bir akşam sokağında kambur kişiyi gördü ve evin önünden geçeceğini tahmin ederek ona daha yakından bakmak için sokağa indi. Onun Eli olmadığı-

nı anlayınca büyük bir hayal kırıklığı yaşadı. Böyle olaylar aylarca devam etti. Nadia yavaş yavaş krizlerin üstesinden gelmeyi başardı ve sonunda kendine gelmeye başladı.

Eli Cohen'in idam edilmesi İsrail vatandaşlarını şoke etmişti. Knesset onu milli bir kahraman ilan etti. Caddelere, okullara, sinagoglara, kütüphanelere ve diğer sosyal kurumlara ismi verildi. Elbette Eli Cohen'in yakalanışı Mossad, Aman ve Şin Bet'in moral motivasyonlarını olumsuz etkilemişti. Eli Cohen'i kurtarmak için Mossad Başkanı Meir Amit çok çabalamıştı. Eli Cohen'in hayatını kurtarmak, en azından idamın infazını geciktirmek istemişti. Kibbutz Alumim ve Hagana'nın eski bir mensubu, İsrail ordusunun seçkin komutanlarından olan Meir Amit savaş meydanında veya cephe gerisinde bir savaşçının bırakılmayacağını biliyordu. Eli'nin asıldığı gün olan 18 Mayıs'ta İsrail'in Paris Büyükelçiliğinde gerçekleşen hüzünlü toplantıya katılmış ve şöyle demişti:

“Eli Cohen'in idamı 1954 Lavon Hadisesinden sonra yaşadığımız ilk ölümcül operasyonumuz. Eli, Lavon Hadisesinde doğrudan değil, dolaylı yer almıştı. Bu hadise bize gösteriyor ki, o iş başvurusunda bulunmasına rağmen biz onu teşkilata geç dahil ettik. Eli kısa bir eğitim aldı ve şimdiye kadar hiçbirimizin elde edemediği başarıya ulaştı. Suriye'nin liderleriyle yakın ilişkiler kurdu ve onların bir parçası oldu. Onun sayesinde Şam yönetiminin yaptıklarına dair elimizde bir fotoğraf var. O sadece Şam'daki gelişmeleri detaylıca iletmekle kalmadı, aynı zamanda ve en önemlisi bize “sahanın ruhu”nu anlattı. Bu tür kişilerin ve verdiği bilgilerin yeri asla doldurulamaz.”

Meir Amit şöyle devam etti: “Eli Cohen nasıl ele geçirildi? Onun hatası neydi? Şimdi elimizde bu konuya dair güvenilir bir bilgi henüz yok. Şam'da kendinden emin miydi, yoksa ihmalkâr mıydı? Bunlar mümkün ancak kesin hüküm vermemiz için dediğim gibi elimizde yeterli veri henüz yok. Yakalanmasının asıl

nedeni 'tesadüfî' de olabilir. Radyo frekansı tespit edilmiş olabilir. Ama tekrar ediyorum, bunlar şimdilik hipotez ve bunun hakkında yeterli bilgiye sahip değiliz.

Eli Cohen konusundaki trajik şey, kendisini kurtarmak için yapılan onca çabayı öğrenememiş olmasıdır. Hiç kimse kurtarma çabalarından bahsetmek için onunla görüşemedi. İsrail basını bugün muhtemelen Eli'nin intikamının alınması için çağrıda bulunacaktır. Ama intikam bir yöntem değildir ve bu yüzden bir intikam almak istemiyorum. Uluslararası ilişkilerde yazılı olan ve yazılı olmayan bazı kurallar vardır. Bu gibi durumlarda bu kurallara göre hareket edilir. Eli Cohen davasında hiçbir uygulanmadı. Biz, bunu asla unutmayacağız. Ne biz ne de ailesi bunu unutacaktır.

Yakalandığı andan itibaren Eli Cohen'i kurtarma çabalarımız şu üç istikamette ilerledi:

İstihbari açıdan Suriyelileri rejime karşı bir darbe hazırlığının yapıldığına dair elimizde bilgiler olduğunu, Eli'yi serbest bırakmaları karşılığında bunları vereceğimizi söyledik.

Hukuki açıdan Paris ve başka yerlerdeki en iyi avukatları tuttuk. Ancak Suriye, Cohen'in savunma yapmasını istemedi. Eichmann olayından sonra ilişkimizin bozulmasına rağmen Arjantin bile, Arjantin pasaportu hamili olduğu için Eli Cohen davasına katılmak için girişimde bulundu. Hem Arjantin'in Şam Büyükelçisi hem de Buenos Aires'teki Katolik kilise kardinalleri müdahalelerde bulundu ancak işe yaramadı.

İnsani seviyede Fransa ve İtalya Cumhurbaşkanı, Belçika Kraliçesi Elizabeth ve Papa gibi dünyada önde gelen figürler Eli Cohen için çağrıda bulundu, görüşmeler gerçekleştirdi. Şahsen ve örgütsel olarak yüzbinlerce insan, onun affedilmesi için seslendi ancak nafileydi.

Avukatlar, Eli Cohen'i kurtarmak için hep çalıştılar. Onlardan biri "hayatı pahasına" arabuluculuk yaptı. ABD ve Fransa gibi yabancı ama müttefik istihbarat servislerinden destek aldık. Onlar da Suriye'deki muhatapları nezdinde girişimde bulundular. Eli'nin serbest kalması için, para, istihbarat, ilaç, casusların takası gibi şeyler teklif ettik. Eli'nin dönmesi için en sonunda Suriye için çok önemli bir istihbaratı teklif ettik. Bir ara Suriyelilerin tereddüde düştüğünü ve teklifleri düşündüklerini gözlemledik. Suriye duvarını yıhma umudumuza rağmen maalesef ölümcül son ile karşılaştık. Hatta bu gece bile en iyisini yapmayı denedik. Gece boyu Elysee Sarayına, Vatikan'a Britanya'da Kraliyet Sarayıyla temas kurduk. Ancak şanssızlığımız onların ellerinde de takas için Eli Cohen gibi değerli bir Suriyeli ajanlarının olmaması idi. Biz elimizde Suriyeli ve Filistinli mahkumları serbest bırakmayı teklif ettik. Bu tarz uygulama dünyanın her yerinde uygulanıyordu. Ancak Şam'da geçerli değildi.

Özetle, sonuca ulaşamamakla beraber kurtarma çabalarımızda erişebileceğimizin en ilerisine eriştik. Tüm dürüstlüğümlle söyleyebilirim ki, bunun benzerini belki gelecekte yapamayabiliriz. Mişna'dan bir cümleyi sizinle paylaşmak istiyorum: 'Her kim bir ruhu İsrail'e getirir ve İsrail'de tutarsa, tüm dünyayı getirmiş gibi iyilik yapmış sayılır.' Bu bize rehberlik eden bir cümleydi. Zorluklarla karşılaştık ve şimdiye kadar başarmak için güçlü inanca sahip olduğumuzu ispatladık. Maalesef Eli Cohen bu sabah idam edildi. Acımıza rağmen bu tecrübeyi kendimize cesaret ve güven kaynağına dönüştürmeliyiz.

Komşularımızla olan mücadelemiz henüz bitmedi. En iyi askerimiz düştü ama savaşa devam etmemiz emredildi. İleriye bakmak bizim için bir görevdir ve kalbimizde korku yoktur. Eli'nin düştüğü yeri boş bırakmamalıyız. Şunun için Suriye'ye söz verebilirim ki, diğer "savaşçılar" Eli'nin izinden gideceklerdir. Eli'nin hatırası her daim kalbimizde olacaktır."

Mossad başkanı sözünü tuttu. Diğerleri Eli Cohen'in izinden gittiler. Tüm dünya Haziran 1967'de İsrail ordusu Golan Tepelerine yıldırım harekatı yaparak Eli Cohen'in çok iyi bildiği El Hamma ve Kuneytra'daki ileri askeri karakolları imha ederek oraları ele geçirdiğini gördü.

Eli'nin infaz emrini veren kişiler de cezalarını aldılar. 23 Şubat 1966 tarihinde Baas Partisi'nin "Jön Türkler"i, Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'a karşı kanlı bir darbe gerçekleştirdiler ve Partinin tarihi liderleri sürgüne gönderildi. El Hafız, azledildikten sonra hapishaneye gönderildi. 1967 yılındaki Altı Gün Savaşlarında Arapların yenilmesinden sonra serbest bırakıldı. Iraklı müttefiki Abdurrahman Arif'in davetiyle Irak'a taşındı ve Saddam Hüseyin'in yanında yer aldı.

ABD'nin 2003 yılında Irak'a müdahalesiyle ve Saddam Hüseyin'in 2004 yılında idam edilmesinden sonra Cumhurbaşkanı Hafız Esad, Emin El Hafız'ın 36 yıllık sürgünün ardından, yerel ve yabancı medyaya mülakat vermemek şartıyla Suriye'ye dönmesine müsaade etti. Esad, El Hafız'a eski devlet başkanlarının emekliliğinde sunulduğu gibi Halep'te geniş bir ev, şoförlü araç ve bir grup hizmetçi tahsis etti. 2010 yılının başında ileri bir yaşta öldü.

Emin El Hafız'ın destekçilerinin durumu daha iyi değildi. Eli'nin zalim hakimi El Dali, darbeden sonra 29 Mart 1966 tarihinde Askeri Mahkeme tarafından "vatana ihanet"ten yargılandı ve ordu görevinden uzaklaştırıldı. 1969 yılında Hafız Esad tarafından affedildi ve göreve iade edildi. Emekli olduğu 1981 yılına kadar bu görevini sürdürdü.

En trajik olanı, Eli'ye idam cezası veren mahkemenin üyesi olan Salim Hatum'un durumuydu. Emin El Hafız'a karşı gerçekleşen 23 Şubat 1966 tarihindeki darbeden sonra 8 Eylül 1966 tarihindeki karşı darbenin öncüsüydü. Ancak başarısız oldu ve Ürdüne kaçtı. Haziran 1967'deki Altı Gün Savaşından sonra Baas

yönetimi genel af ilan etti. Hatum ilk başta dönmek istemese de, ülkeye döndü. Döner dönmez ise tutuklandı. Yargılanarak idama mahkum edildi. 29 Haziran 1967'de asıldı.

Diğer sanıklara gelince onların cezaları Eli Cohen'e verilen idam cezasına kıyasla hafifti. Eli Cohen'i 1962 yılında Şam'a girmesine yardım eden kişi olan Mecid Şeyhulard on yıl hapis cezasına çarptırıldı. Aralık 1968'de hücresinde kendini asarak intihar etti. Eli'nin diğer iki "ortağı", Muaz Zahreddin ve George Seyf beş yıl hapis cezasına çarptırıldı. Şam'daki hukuk komedisi sonucunda Eli'nin kurban edilmesinden sonra ihtiyaç duyulmadıklarından dolayı Zahreddin ve Seyf serbest bırakıldı.

SON SÖZ

Eli Cohen'in Şam'da idam edilmesinden 45 yıl geçmesine rağmen İsrail'in bugüne kadar sahip olduğu en iyi istihbarat ajanlarından birinin yakalanmasının nedenleri hakkında halen güvenilir bir bilgi yok. Şüphesiz istihbarat tarihinde bir devletin yabancı bir ülkede faaliyet yürüten bir ajanın nasıl açığa çıktığına dair bilgileri kamuoyuyla paylaşması beklenemezdi. Gerçeğin kendisi tamamen açıklanmaz, yakın ayrıntıları ise bazen duyulurdu. Yapmamız gereken tek şey tahmin etmektir.

Eli Cohen'in tutuklanmasından hemen sonra konuyu incelemek için İsrail'de bir soruşturma komisyonu kuruldu. Komitenin başına dönemin Mossad başkan yardımcısı Şlomo Cohen (Yüksek Mahkeme Başkanı Haim Cohen'in kardeşi) ve Mossad'ın istihbarat bölümü başkanlarından Tümgeneral Eli Zeira atanmıştı. Bu ikili, Eli Cohen'e çalışma yöntemlerinin öğretilmesi ve yönlendirilmesi hakkında amirlerini ve eğitimcilerini sorguladı. Eli Cohen'in Şam'daki evi ve kaynakları hakkındaki tüm bilgiyi değerlendirdiler. İletişim araçlarına ve yöntemine özel önem verildi. Komite üyeleri çeşitli manipüle cihazlarını ve Suriye istihbaratı ile Sovyet danışmalarının yayınları keşfetme yeteneklerini incelediler. Suriyelilerin elinde olan Sovyet teçhizatlarının, Eli Cohen'in yayınlarını algılayacak ve onun yakalanmasını yakalayacak kadar sofistike olmadığına karar verdiler. Ancak yıllar sonra eski Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın El Cezire'ye verdiği mülakatta Eli Cohen'in yakalanmasından önce Suriye istihbaratının elinde deşifre edemedikleri iki yüzden fazla mesajın olduğunu söyledi.

Bu kitaptan da anlaşılacağı üzere Emin El Hafız bu olayla bilhassa ilgileniyordu. Şam, Sovyet askeri danışmanlarından yardım istedi. Sovyetler, Suriye makamlarının gizli yayınların yerini tespit edebilecek daha sofistike araçlar sağladı. Yayınların kaynağını tespit edebilecek tecrübeli kontra-espiyonaj personellerine ve irtibat görevlilerine destek için Suriye'ye gönderdiler. Unutmayalım ki, o yıllar Soğuk Savaş dönemi değildi ve Sovyetler müttefiklerinin ülkesindeki Batılı ajanların faaliyetlerini takip ediyordu.

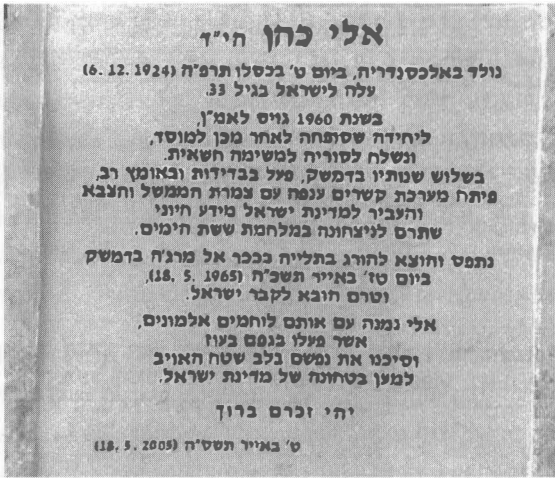
El Hafız'ın Sovyet araçları sayesinde Eli Cohen'i ele geçirildiği iddiası birkaç gün sonra Mısır istihbarat görevlilerinin "atlı casus" olarak bilinen Mossad'ın başka bir "savaşçı"sı Wolfgang Lotz'u ifşa etmesiyle pekişti. Cohen ve Lotz'un yakalanışlarının yakın olması Mısır'da da KGB'nin Mısırlı muhataplarına yardımcı olduğu şüphesini güçlendirdi. Fakat Lotz'un şansı yaver gitmişti. Hapishanede birkaç yıl geçirdikten sonra serbest bırakıldı ve Almanya üzerinden İsrail'e gönderildi. Her halükârda Eli Cohen, İsrail'in yakalanan ve idam edilen tek ajanıdır. Bundan dolayı İsrail'in yabancı ülkede faaliyet yürütürken yakalanıp, yargılanan "savaşçılar" için sembol haline geldi.

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1.

Mossad'ın istihbarat görevlilerini eğittiği Midraşa'nın girişinde yer alan Eli Cohen büstü. Eski Mossad şefi Meir Dagan, önceden kimse-nin ulaşamadığı bir başarının sahibi olan Eli Cohen'in bu vesileyle her daim hatırlanmasını istedi.

Fotoğraf 2 (Büste yer alan açıklama – Yazar bu metni yazmamış Türk okuyucu için tercüme ettim.)

“Eli Cohen.

6 Aralık 1924 tarihinde İskenderiye’de dünyaya geldi.

33 yaşında İsrail’e göç etti.

AMAN’a dahil edildi ve uygun bir birime yerleştirildi. Daha sonra Suriye’ye gizli göreve gönderildi. Şam’da üç yıl boyunca tek başına büyük bir cesaretle çalıştı. Suriye ordusu ve hükümetinde zengin bir irtibat ağı kurdu. Sağladığı hayati öneme haiz istihbari bilgiler sayesinde İsrail Altı Gün Savaşında düşmanlarını mağlup etti. Yakalandı ve 18 Mayıs 1965 tarihinde Merce Meydanında asılarak idam edildi. Bedeni İsrail’e getirilemedi. Eli, kamuoyunca bilinmeyen savaşçılardan biriydi. Tek başına savaştı ve İsrail güvenliği için düşman topraklarında hayatını riske attı.

Huzur içinde uyunun.”

Fotoğraf 2 (açıklama)

Büste yer alan açıklama. Açıklamada Eli Cohen’in İsrail ordusunun Altı Gün Savaşlarında elde ettiği başarıdaki rolünden bahsediyor

[illegible]

Fotoğraf 6

Eli Cohen, Suriye'nin Dürzi Genelkurmay Başkanı'nın yeğeni Yarbay Muaz Zahreddin ve Hitam Ali Kutub ile beraberken. "Eli telefonları bağlayan santral görevlisi gibiydi" diyor bir istihbarat görevlisi. "Sabah bir soru iletiyorsunuz, akşama doğru yanıtını göndermiş oluyordu."

Fotoğraf 7

Eli, Suriye Hava Kuvvetlerine ait bir üste planörün içinde otururken. Eli Cohen, askeri bilgilerin yanı sıra, ilişkilerini geniş çevrelere yayarak Suriye hükümetinin Ürdün nehrinin kaynaklarının yönlendirilmesine dair planları ile Filistinli örgütlere sağladığı katkılara dair bilgilere de haiz olmuştı.

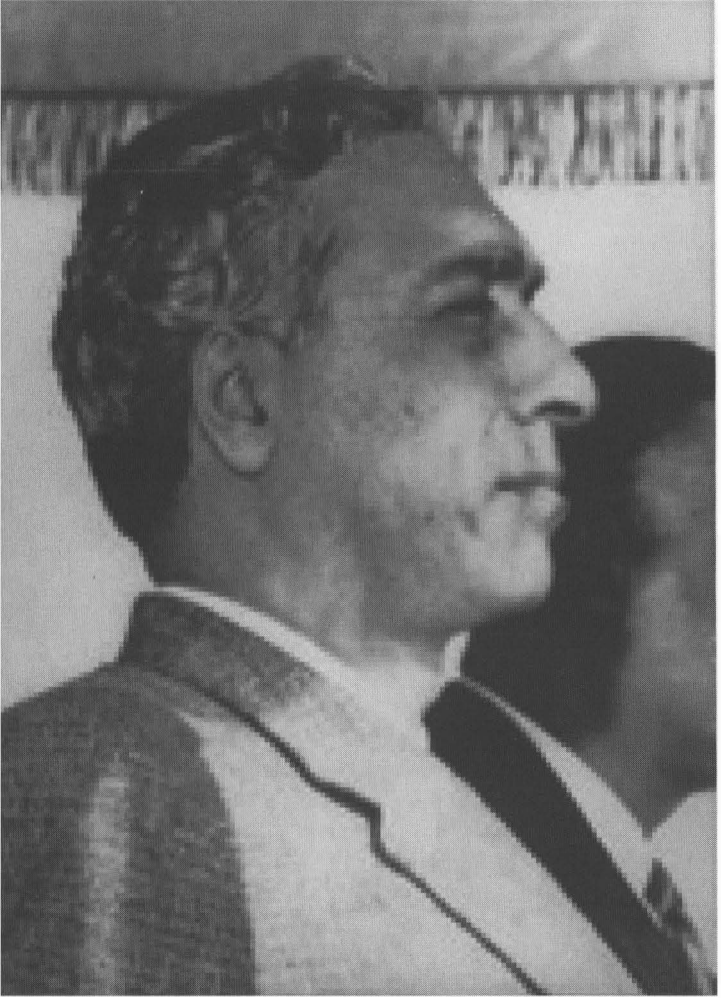
Fotoğraf 8

Şam geceleri ne kadar güzeldi. Eli, Baas'ın üst düzey yöneticilerinin partilerine davet ediliyordu. Suriyeliler içkiyi seviyorlardı. İçtikçe diller açılıyor ve bildiklerini ortaya saçıyorlardı. Tabiki bu bilgiler Eli sayesinde ertesi sabah Mossad'ın elinde oluyordu.

Fotoğraf 9

Şam'da Eli ve 17 arkadaşı yargılanmıştı. Bunlardan en önemlisi Şam Uluslararası Havalimanının kontrol kulesi müdürünün eşi Meryem El Maz idi. Meryem, Eli'ye aşıkı ve onunla daha rahat görüşebilmek için görümcesi ile nişanlanmasını istedi. Eli, kendisini Şam'ın güzel ve zengin kızlarıyla tanıştırmak isteyen tüm girişimlerden kaçındı.

Fotoğraf 10

Suriye Cumhurbaşkanı Emin El Hafız. Baas'ın Mart 1963 darbesi Eli Cohen'in casusluk faaliyetleri için bir kavşaktı. Arjantin'den tanıdığı arkadaşı aniden ülkenin yeni efendisi olmuştu ve onlardan aldığı bilgiler çok değerliydi.

Fotoğraf 11

Liderlikte göz yaşı. Genelkurmay Başkanı Salah Cedit, El-Hafız'ın rakibiydi. Büyük dikkate rağmen, Kamil Emin Sabit, Emin El Hafız'ın arkadaşı olarak yansıtıldı ve Baas partisinde tartışmalar meydana geldi.

Fotoğraf 12

Suriye istihbaratının şefi Albay Ahmed Suedani (üniformalı), Suriye Başbakanı Yusuf Zuayyin'in yanındayken. "Arjantin'den gelen turist" Eli Cohen'i yakalayan kişi oydu.

21/8/64

[illegible]

Fotoğraf 13

Fotoğraf 14

Şam'da kurulan mahkeme. Eli Cohen ağır bir işkence gördükten sonra ve yasal savunma hakkından mahrum bir şekilde mahkemeye çıkarılmıştı. Sanık sandalyesinde yanında birkaç arkadaşı daha vardı. Sağdan sola: Muaz Zahreddin, George Seyf, Mecid Şeyhulard ve Eli Cohen. Cohen'in arkadaşları İsraili casusa yardım etmekten ağır hapis cezasıyla cezalandırılmışlardı.

این زود بق نادی و الحاقی اسرائیل امینکم برده الکلمات
اصدرت للقیام بهذا العمل الجاسوس تحت الصفت التدي
اسرائیل وذلك بعد انه قطع عني كل مورد للعيه وان ال
بعد ما عرفت الحصة جلية وزاية كل باغ وعقد امقول لكم
اصدرها من اسرائيل فبيضا خاضعا وعقد بالحصة كما
كما القوب لدر كما تحيا اسرائيل احذروا من تكرار
ما سب و نزه العاقبة سعة والسلام عليكم
ايان كوهي
K10/0/11

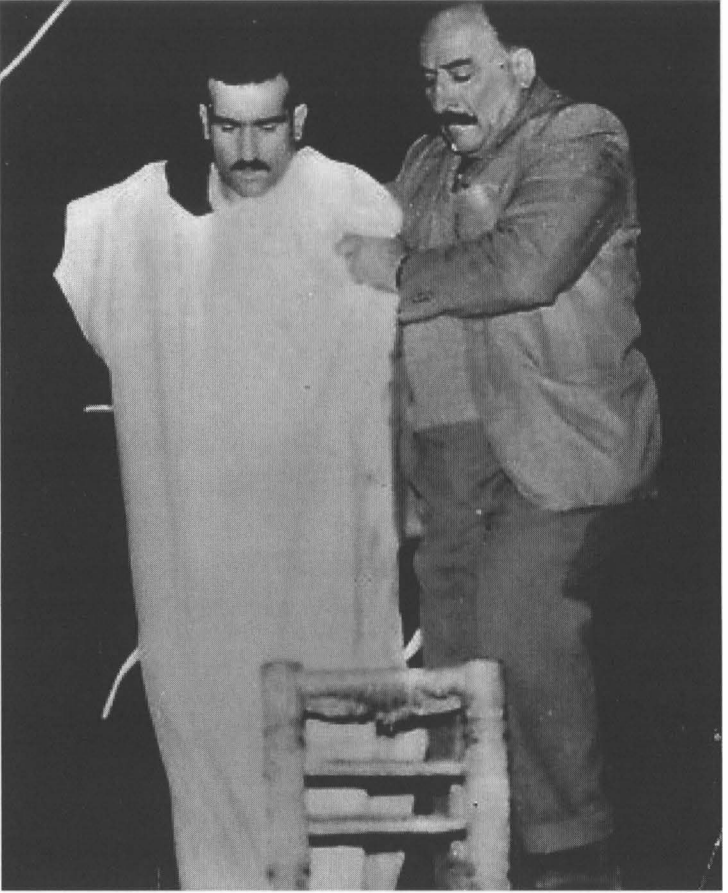
Fotoğraf 15

“Size çağrıda bulunuyorum: İsrail’i terk edin ve başka bir ülkede yaşayın.” Sorgulama sırasında Suriyeliler, Eli Cohen’in sadece özgürlüğünü değil aynı zamanda onurunu da ezmek istediler. Karısına ve çocuklarına üç mektup yazdırdılar, onları ülkeden göç etmeye zorladılar. Ancak Eli darağacına götürülmeden önce yabancı muhabirlerin önünde Nadia’ya Arapça ve Fransızca yazdığı mektup, gerçek bir veda mektubuydu. İşkence sırasında yazdırılan mektuplar idamdan önce gazeteler tarafından yayınlanmıştı ve Suriyeliler hükümetlerinin bu utanç verici davranışını görmüş oldular.

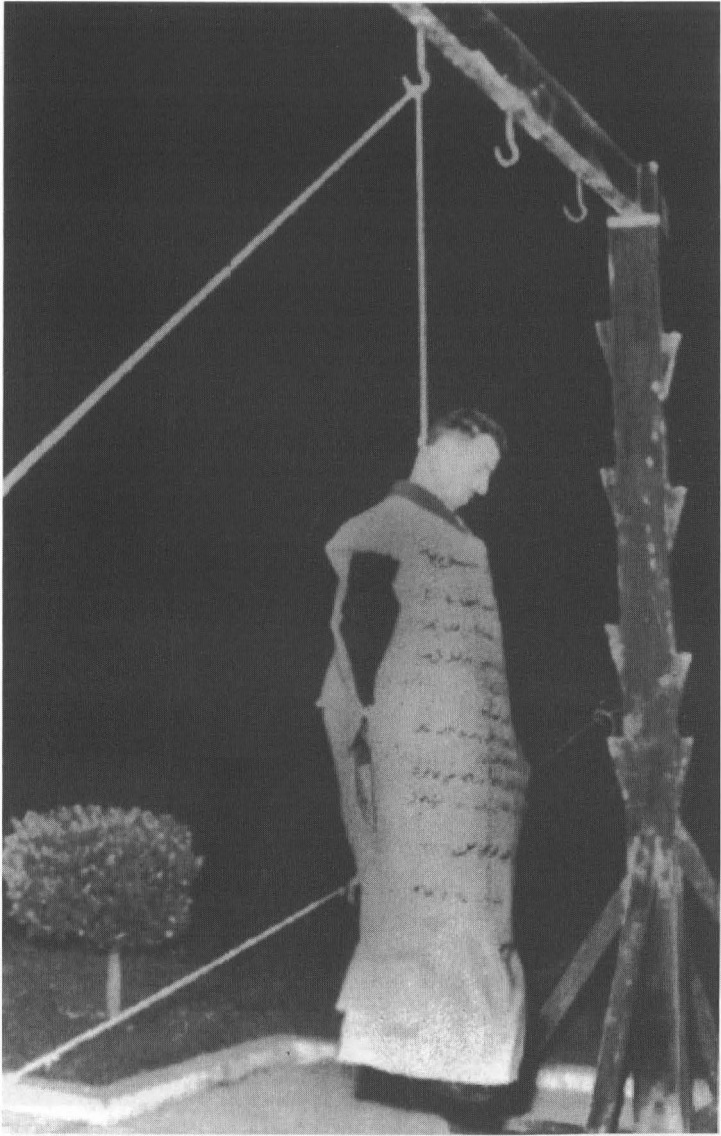
Fotoğraf 16

Son dua. Eli ve Haham Nissim Cohen, cezasının infaz edilmesinden birkaç dakika önce Merce Meydanı polis karakolundalarken. Eli Cohen, Haham Nissim'e şunu söylemişti: "Aileme söyleyin, görevimi sonuna kadar yaptım."

Fotoğraf 17

Cellat “Ebu Süleyman”, Eli’yi idam sehпасına çıkardı. Hayatının son adımında dahi Eli metanetini ve iç huzurunu koruyordu. Sehpaya “Şema Yisrail” duasını okuyarak çıktı.

Fotoğraf 18

Askeri doktorun Eli Cohen'in öldüğünü duyurmasından sonra celladı, mahkeme kararını Eli'nin omuzlarından vücuduna astı. Eli'nin cansız bedeni altı saat boyunca ipte asılı kaldı.

Fotoğraf 19

“Oğlunuz ve eşiniz bir kahraman” Evin önüne toplanan binlerce kişi annesi Sofi ve eşi Nadia’ya böyle sesleniyordu. Sinagoglara, okullara, caddelere, parklara bugüne kadar saygıyla anılan İsraili kahramanın ismi verilecekti.

Fotoğraf 20

Eli Cohen, Aliya Bet örgütünün Mısır’daki temsilcisi Leon Recanati ile beraberken. Yitzhak Rabin şöyle diyecekti: “Eli Cohen Mısır’dan daha erken ayrılabilcekken, o Mısır’da kalıp ülkedeki Yahudilere yardım etmeyi tercih etti.”

Fotoğraf 21

Tel Aviv'de evlilik. 31 Ağustos 1959 tarihinde Nadia ve Eli, Ohel Meod Sinagogunda hayatlarını birleştirirken Nadia, hakikat ve gizlilik içinde yaşayacak biriyle evlendiğinin farkında değildi.

Fotoğraf 22

Nadia ve Eli en büyük kızları Sofi'nin doğum gününü kutlarken. Nadia, kocasının infazının ardından "maalesef İrit ve oğlumuzun babalarıyla bir hatıraları bile yok" dedi.

Fotoğraf 23

Buenos Aires'teki Cafe La Paz. Eli, burada İsrail istihbaratında görevli Avraham ile görüşmeler gerçekleştirmişti. Zaman zaman Avraham ona talimatlar vermişti. Kamil Emin Sabit adına kimlik kartı ve Arjantin pasaportu alan kişi Avraham idi.

KİM KİMDİR

Eli Cohen, İsraililer için bir milli kahramandır. Hikayesi ve hikayede yer alan isimler hakkında kamuoyunda genel olarak bir bilgi mevcuttur. Türkçeye çevrildiğinde bazı isimlerin kim olduğunun rahat hatırlanabilmesi için “Kim Kimdir?” bölümü ekleme ihtiyacı duyulmuştur.

Eli Cohen: Kitaba konu olan İsraili casusun adı. Tam adı Eliyahu Ben Saul Cohen. Görev ismi ise Kamil Emin Sabit. Arjantin ve Suriye’de bu ismi kullanmıştır. Bağlı olduğu gizli servisin Kayserya (Birim188) bölümünde ise amirleri tarafından “Menaşe” ismiyle bilinmekle beraber, şifreli telgraflarında “Savaşçı 88” imzasını kullanmıştır.

295

Emin El Hafız: Suriye Arap Cumhuriyeti’nin ... ıncı cumhurbaşkanı. El Hafız’ın Kamil ile tanışıklığı, Suriye’nin Arjantin nezdinde askeri ataşesi olduğu –esasinda sürgün olarak nitelendirilebilecek- günlere dayanmaktadır. Baas Partisi üyesi olan El Hafız 1963 yılında gerçekleşen askeri darbenin ardından Cumhurbaşkanı olmuş, bu görevini Şubat 1966’a kadar sürdürmüştür. Önce 1967 yılında Lübnan’a, bir yıl sonra Bağdat’a sürgüne gönderildi. Ülkesine ancak 2003 Irak Savaşının başlarında dönebilmiştir. 2009 yılında ise Halep’te vefat etti. El Cezire’ye verdiği röportajında Eli Cohen hakkında da bölümler vardır.

Mecid Şeyhulard: Türk soylu olduğu bilinen ve Kamil’in Suriye’ye ilk girişinde yardımcı olan kişi. Mecid, Nazi Almanyası-

sında eğitim almış, İkinci Dünya Savaşı sonrasında BM ve NATO bünyesinde çalışmış, Kamil Emin Sabit'e Suriye'deki özellikle ilk günlerinde olmak üzere süreç boyunca yardım etmiş ve aynı davada yargılanmıştır.

Yoske Yariv: "Dan" ismiyle bilinen Yariv, Birim 188'in başkanı.

Gedelya Halaf: Birim 188'de başkan yardımcısı

Şimon Someh: Takma ismi "Samaan". Eli Cohen'in eşi Nadia, ona "Melek" ismini vermiştir. "Samaan", İsrail askeri istihbaratı (AMAN) adına Eli Cohen gibi Arap ülkelerinde casusluk yapmış ve sağ salim yurda dönmüştür. Eli Cohen'e İslamiyet'e dair eğitim bizzat Samaan tarafından verilmiştir. Eli Cohen bu durumu mahkemede şu ifadeyle açıklamıştır: "Samaan'ın İslam hakkındaki bilgisi ve tecrübesi birçok Müslümandan daha iyidir."

296

Mundar El Mutzali: Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ın Özel Kalem Müdürlerinden biri. Eli Cohen'in kurtarma girişimlerinde Fransız avukatlara ve yabancı devlet adamlarına karşı duruş takınan Suriyeli yetkili.

Salah El Dali: Eli Cohen'i yargılayan ve idam cezasına hükmeden Suriyeli askeri mahkeme başkanı. El Dali, "bazı kadın dostlarıyla kaçamak"lar için yakın arkadaşı Kamil Emin Sabit'in evini kullanan kişilerden biri. Kamil ise, hızlı ve güvenli bir şekilde ulaşmasını istediği bazı mektupları, El Dali'nin "ikinci hanımı" olan bir hostesle Avrupa'ya gönderdiği bilinmektedir.

Nadia Cohen: Eli Cohen'in eşi. Evliliklerinden çok uzun zaman geçmeden Eli, Suriye görevine başlayacaktı.

Morris Cohen: Eli Cohen'in erkek kardeşlerinden biri. Morris, askerliğini haberleşme biriminde yaptıktan sonra İsrail Postasında çalışmaya başlamıştı. Ancak bu işin rutinliğinden dolayı Mossad'a iş başvurusunda bulunmuş ve ağabeyinin bağlı

olduğu Birim 188'e tamamen tesadüfen şifre elemanı olarak işe alınmıştı. Daha sonra, İsrail'in "Şam'daki adamı"nın ağabeyi olduğunu öğrenecekti. Bu durumun anlaşılması üzerine Morris, Mossad'ın eğitim bölümüne görevlendirildi.

Muaz Zahreddin: Suriye Genelkurmay Başkanı Zahreddin'in yeğeni. Muaz, bir asker olmasına rağmen Suriye Tarım Bakanlığında üst düzey bir bürokrat. Kamil, Muaz ile kurduğu gerçek dostluk sayesinde Suriye siyaseti ve askeri bürokrasisindeki gelişmeler hakkında en doğru bilgiyi alırken aynı zaman onun sayesinde Golan Tepesine defalarca ziyaret gerçekleştirmiş ve Suriye'nin İsrail'e yönelik mevzilenmiş askeri gereçlerin yerlerini tespit etmiştir. Kamil, tabiki tüm bu bilgileri merkezine iletmiştir.

George Seyf: Suriye devlet radyosunun Latin Amerika'daki vatandaşları için kurduğu İspanyolca servisinde çalışmaktadır. Kamil, görevi boyunca Seyf'ten kıymetli bilgiler öğrenmekle beraber onunla samimi bir dostluk kurmuştur.

(297

Penas: Birim 188'in teknik istihbarat sorumlusunun takma adı.

Meir Amit: İsrail'in askeri istihbarat kurumu AMAN'ın başkanı. Mart 1963'te Mossad başkanı Isser Harel'in istifasının ardından hem AMAN'a hem de MOSSAD'a başkanlık yapmıştır.

Salah Cedid: Suriye Genelkurmay Başkanlığı görevinde bulunan Salah Cedid, siyasal milliyetçi bir sol parti olan Baas Partisi içinde aşırıcıları liderliğini yapmakla bilinmektedir. Kamil Emin Sabit'i yakalayan Muhaberat Başkanı Ahmed Suedani ile askeri bürokrasiden tanışıklığı vardı. Kamil'in yakalanmasının ardından Salah Cedid, Kamil ile irtibatı olduğundan dolayı Cumhurbaşkanı Emin El Hafız'ı bitirmeye çalışmıştı. Çalışmaları sonuç vermiş, 1966-1970 yılları arasında ülkenin fiili lideri olmuştu. Salah Cedid'i, safdışı bırakan ise Hafız Esad oldu.

Ahmed Suedani: Suriye haber alma örgütü El Muhaberrat'ın başkanı. Göreve geldikten sonra Kamil Emin Sabit'ten her daim şüphelenmiş ve onunla yakınlık kurmamıştır. Kamil'in yakalandığı operasyonu bizzat yönetmişti. Salah Cedid ile tanışıklığı vardı. Eli Cohen'in yargılandığı sırada Emin El Hafız'a karşın Salah Cedid'in yanında yer aldı. 1967 yılında ise ülkenin Genelkurmay Başkanı olacaktı.

Jacques Mercier: Yakalanmasının ardından Eli Cohen'i savunması için tutulan Fransız avukat. Mercier ayrıca Suriye hükümeti nezdinde müvekkilinin hukuka uygun yargılanması ve serbest bırakılması girişimlerini yürüttü.

Salim Hatum: Kamil Emin Sabit'in dostlarından ve haber kaynaklarından biri. Paraşüt ve Komandolar Birliği Komutanı. Aynı zamanda Eli Cohen'i yargılayan askeri mahkeme heyetinin üyesi.

KISA KRONOLOJİ

1925-26 - Suriye’de Fransa mandası başladı. Fransız işgaline karşı Arap milliyetçiler tarafından protesto gösterileri düzenlendi.

1936 - Suriye ve Fransa, bağımsızlık sözleşmesi için görüşmelere başladı ve Eylül 1936’da Haşim El Atassi dönüşüm sürecindeki Suriye’nin ilk cumhurbaşkanı seçildi.

1945 - Suriye’nin egemen bir devlet olduğu kabul edildi.

1945 - Şükrü Kuvvetli Suriye Cumhuriyeti’nin ilk devlet başkanı seçildi.

1947 - Mişel Eflak ve Salah Bitar adlı siyasetçiler, “diriliş” anlamına gelen Baas Partisini kurdular.

14 Mayıs 1948 - İsrail devleti kuruldu. Suriye dahil Arap ülkeleri İsrail’e savaş ilan etti.

1949-1954 yılları ülkede askeri darbeler yaşandı.

22 Şubat 1958 – Suriye ve Mısır arasındaki politik yakınlaşma neticesinde Arap ülkelerinde arasında ilk birleşme gerçekleşti ve Birleşik Arap Cumhuriyeti ilan edildi. Hem Suriye hem de Mısır’ı idare edecek cumhurbaşkanlığına Cemal Abdulnasır seçildi.

24 Mayıs 1960 – Eli Cohen, İsrail Askeri istihbaratı Aman tarafından işe alındı.

3 Şubat 1961 – İsrail devleti, Suriye'deki gelişmelere dair müt-tefiklerinden ve kendi teçhizatları vasıtasıyla gerekli bilgiyi alı-yordu. Ancak "saha ruhunun" hissedilmesi gerekiyordu. Eli Co-hen'in özellikle Arapçaya hakimiyeti, dış görünüşünün Araplara benzemesinden dolayı amirlerince Suriye'ye gönderilecek bir is-tihbarat görevlisi olarak düşünüldü. Eli, testlere tabi tutuldu. Su-riye görevini kabul etti. Takip etme, takipten kurtulma, mesajları şifreleme/deşifreleme, gerektiğini sabotaj gerçekleştirme eğitim-leri aldı. Ancak Suriyeli olarak iz bırakması gerekiyordu. Bunun için, 3 Şubat 1961 tarihinde yoğun bir Suriyeli/Lübnanlı nüfusu barındıran Arjantin'e seyahat etti ve orada varlıklı, vatansever, Şam'da yatırım yapmak isteyen bir Avrupalı şirketin temsilcisi gibi iz bırakmaya başladı. İşine yarayacak kişilerle tanıştı, dost-luklar kurdu. Bunlardan biri Suriye'nin müstakbel cumhurbaşka-nı Emin El Hafız'dı.

300

23 Eylül 1961 – Birleşik Arap Cumhuriyeti idaresinde Mısırlı-ların ağırlığı Suriye'nin sivil ve askeri bürokrasisini rahatsız etti. Suriyeli subay Abdulkerim Nahlavi liderliğinde Suriye'de askeri darbe yapıldı ve Suriye, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nden ayrıldı-ğını ilan etti. Suriye'nin geri adım atması için girişimler denense de bir sonuç vermedi.

23 Eylül – 14 Aralık 1961 Suriye'de üç devlet başkanı değişti.

2 Kasım 1962 – David ben Gurion, İsrail'de seçimleri kazanarak yeniden Başbakan oldu.

14 Aralık 1961 – Halk Partisi (Hizbul Şaab) lideri Nazım El Ku-dsi Cumhurbaşkanlığına seçildi ve bu görevi yaklaşık 1,5 yıl sür-dürdü.

10 Ocak 1962 – Eli Cohen, müstear ismiyle Kamil Emin Sabit, Suriye'ye ilk kez girdi ve görevine başladı.

8 Mart 1963 – Suriye'de Nasırcılar ve Nasır karşıtları arasında mücadele devam ederken, tartışmalara girmeyen Baas'a bağlı subaylar askeri darbe yaptı ve Ulusal Devrim Konseyi kuruldu. Suriye'de günümüze kadar uzanan Baas rejimi başladı. Bir general olan Luay Atassi, Konsey tarafından cumhurbaşkanı olarak atansa da, görevi 140 gün sürdü.

26 Haziran 1963 – David ben Gurion'un Mapai partisindeki gücü zayıflamıştı. Dönemin Maliye Bakanlığı görevini yürüten Levi Eşkol 26 Haziran 1963 tarihinde İsrail'in yeni başbakanı oldu. Aynı zaman Savunma Bakanlığı görevini de üstlendi.

27 Temmuz 1963 – Baas partisnin şahin kanadından olduğu bilinen Emin El Hafız, darbe konseyi tarafından cumhurbaşkanı olarak atandı. Yeni cumhurbaşkanı ile Eli Cohen (Kamil Emin Sabit), Arjantin'den tanışıyorlardı. Hafız, radikal sosyalist fikirlere sahipti ve Suriye'yi doğu bloğuna yakınlaştırdı.

18 Ocak 1965 – Suriye istihbarat güçleri Muhaberat'ın şefi Ahmed Suedani ve ekibi, Eli Cohen'i dairesinde yakaladılar.

22 Şubat 1965 – Askeri mahkeme, Eli Cohen'e yargılamaya başladı.

18 Mayıs 1965 – Eli Cohen, askeri mahkemenin kararı uyarınca Şam'ın Merce Meydanında asılarak idam edildi.

